

derlemeler

aykut yazgan

bu kitapta başkalarının çiçeklerinden bir demet yaptım yalnızca, onları bir iple
bağlamaktan başka katkı olmadı.

denemeler 1580

michel de montaigne

kitap....

yüzdört kitap indi gökten
belli aralıklarla
yüz'ü sühuf,
yani sayfalar halinde
dörd'ü müdevven
yani tedvin edilmiş,
yani "yaldızlı meşin kaplı"
tevrat,
zebur,
incil,
furkan,
yani kur'an
davut, musa, isa ve
muhammed aleyhisselam
hazretlerine
amenna...
bizim raflardan ise kaç yüz
dörtbin kitap indi kaç kez
apar topar
bodrumlarda küflenmek,
ve yakılmak üzere
meydanlarda
kesekağıdı bile olamadan.
söyle davut
söyle musa
söyle isa
söyle ya muhammed
söyle kitabını seversen
bu mu adalet

ercan eyüboğlu
cumhuriyet kitapeki

6ağustos1992

mein lesebuch (okuma kitabım)

michael ende :
(bir önsözün çevirisi)

bir okuyucuya "önsöz" yerine geçebilecek kırkiki soru:

--böyle bir okuma kitabını siz derleyecek olsanız, seçiminizi hangi kriterlere göre yapardınız?

--hayatınızı değiştiren 'kitap' veya 'kitap-pasajları' oldu mu? ¹

--hayatın sorunları ile pençeleşirken, birdenbire, tam istenilen zamanda, istenilen doğru kitabı, tam istediğiniz yerde açmanızı ve tam istediğiniz (aradığınız) yanıtı bulmanızı bir rastlantı olarak mı görürsünüz ?

--meleklerden, şeytanlardan ve mucizelerden söz eden tevat, acaba fantastik edebiyat türüne mi girer?

--tolstoy'un tarif ettiği moskova diye bir şehir... fontaine'nin anlattığı berlin diye bir yer... maupassant'ın tasvir ettiği paris diye bir kent... gerçekten var mı... veya herhangi bir zaman diliminde oldu mu?

--goethe'nin "sen.. yine doldurdun vadileri ve bitkileri...." diye seslendiği "ay" la, iki astronotun üzerinde gezindikleri toz ve toprak parçası, bir ve aynı gök cismi midirler?

--savaşların acımasız korkunçluğunu, ondan bir pay çıkarmadan ve bir değişime uğramadan atlatabilen birisi için, bu savaşların acımasız korkunçluğunu ona anlatmak, acaba onu değiştirebilir veya bundan bir pay çıkarmasını sağlayabilir mi

--bin kişinin ızdırap çekmesi bir kişinin ızdırabından daha mı çoktur?

--bir kilometre kare kırmızı alan, aynı renkte bir metre kare alandan daha mı kırmızıdır?

--insan havsalasının dışında bir evreni tahayyül edebilmek için hiç olmazsa bir tek kişiye, yani o evreni tahayyül edebilecek bu birisine ihtiyacı yok mudur?

--gerçekler hakkındaki düşüncelerimiz değiştikleri zaman, gerçekler de değişirler mi?

--herhangi bir şey düşünebilir misiniz ki: onun için bir sözcük olmasın?

--konuşmayan, ve dolayısıyla iddia edildiği gibi daha düşüneyemeyen bir çocuk, sözcüklerin anlamları olduğunu nasıl anlayabilir?

--"bile", "gibi" sözcüklerinin anlamlarını açıklayabilir misiniz?

--"bir şiiri anladım" dediğiniz zaman ne demek istiyorsunuz?

--bundan yüz veya ikiyüz sene sonra insaların, bizlerin şu andaki dünya görüşlerimize kafa sallayacaklarına ihtimal verir misiniz?

--bir nihilistin dünya görüşü olan "her şeyin boş ve anlamsız olduğuna" başka insanları ikna etmek dürtüsünün nedeni ne olabilir acaba?

--güzel bir isa resmi yapan bir ressamdan, haklı olarak kendisinin de bir nevi isa olmak istediği (onunla özdeşleşmek..) beklenebilir mi?

--güzellik objektif bir olay mıdır veya sübjektif yaşanmış bir şey midir veya soru aslında hepten mi yanlış sorulmuştur?

--eller birbirine çarpıldığı zaman bir tek el hangi sesi çıkarır?

¹ orhan pamuk üstadımız'dan senelerce önce söylenmiş..

- bir pusula iğnesini daima kuzeye çeken kuvvet iğnenin kendisinde midir yoksa yerkürede mi?
- bir çok insan bir kitabı okudukları zaman, gerçekte hepsi de aynı kitabı mı okurlar?
- bir okuyucu ile bir kitap arasında geçen şey, nerede geçer?
- ruhsuz olarak ruh yadsınabilir mi?
- niçin insanlar roman yazmanın artık mümkün olmadığına dair kalın kalın romanlar yazarlar?
- "her şeyi bilen" olmadıklarını iddia eden yazarların hikayelerini onlar için düşünen kimlerdir?
- şiişel bir fıkşyon ile bir yalan arasındaki fark nedir?
- eğer san'at tüm gereksizin bir kenara itilerek yapılması ise, o zaman en yüce san'at hiç bir şey yapmamak değil midir?
- okuyucular mı yazarı anlamaya, yoksa yazar mı kendisini okuyucuya anlaşılabilir bir biçimde sunmaya zorunludur?
- eğer "ağaç" sözcüğünü mors alfabesi, kril alfabesi veya çin ideogramlarıyla görsem ve bu yazıların yabancıysa olsam, o zaman bunların herbirinin de ayrı şeyler olduğunu düşünmeyecek miyim?
- eğer kafka romanlarında, romanlarını yorumlayan yorumcuların yazdıklarını yazmak isteseydi o zaman bunları kendisi niçin yazmadı diye sormaz mıyız?
- bir kitabın içindeki kişiler o kitap okunmadığı anda neler yaparlar?
- güzele karşı olan tutku aslında güzelleştirmek midir ? (verschönern)
- hiç 'normal' 'orta karar' bir insan tanıdınız mı?
- tüm alman, italyan, ispanyol ve ingiliz edebiyatının yalnızca yirmi altı harften oluştuğu hayret edilecek bir şey değil midir?
- kabbalada söylendiği gibi tanrının dünyayı yirmiiki harf ve on rakkamdan yarattığına ihtimal veriyor musunuz?
- yerçekimini ortadan kaldıran "dans" yerçekimi olmasaydı olabilir miydi acaba?
- beynimizdeki hangi elektronik olay düşüncelerin elektronik bir olaydan başka bir şey olamayacağı düşüncesini ortaya çıkartmıştır?
- eğer gerçeğin gerçekleşme ile bir ilişkisi varsa o zaman rüyanın gerçeği nedir?
- bir insanı iyileştirebilecek veya hastalandırabilecek kitaplar var mıdır?
- insanın hayatı boyunca üç isteğini gerçekleştiren bir perinin olduğu hiç dikkatinizi çekti mi?
- sizce hangisi daha zordur: zor olan mı yoksa kolay olan mı?
- şimdi soruların hakikaten kırkiki adet olup olmadıklarını sayacak mısınız yoksa benim sözüme güveniyor musunuz?

pazarın penceresinden / haikular ve maniler / selçuk erez

küçük göl:
bir kurbağa atlıyor içine:
ah! suyun sesi!

gel de hayran kalma
"yaşam geçici" diye düşünmeyene
bir şimşek görünce!

bunlar, tahsin yücel tarafından çevrilmiş, roland barthes tarafından yazılmış "göstergeler
İmparatorluğu" başlıklı eserde okuduğum iki hayku.

hayku, kısacık, üç dizeden oluşan bir tür japon şiiri... adamın biri
(rus filozofu berdyayev) " dostoyevski'nin değeri o kadar yücedir ki,
böyle bir yazarı yetiştirmiş olmak, rus halkının yeryüzünde
varolmasının gerekçesi olabilir! " demişti.. her iki hayku
okuyuşumda bu gelir aklıma ve "böyle güzel haykuları yazan
insanları yetiştirmiş olmak japon halkının yeryüzünde varolmasının
gerekçesi olabilir!" diye düşünürüm. 'hayku konusunda derinine
düşünmüşlerden william higgenson'a göre, hayku okumanın ve
yazmanın amacı, yaşamımızın; bizi heyecanlandıran dakikalarını
başkalarıyla paylaşmaktır ve bu dakikalar boyunca edinilmiş
deneyim ve izlenimlerin bu dünyayı paylaştıklarımıza bir "armağan"
olarak sunulduğunun bilincini de içerir. aslında başta edebiyat, tüm
sanat dallarının da ereği bu değil midir ?

haykular, genellikle doğanın insan yaşamı ile çakıştığı dakikalar, saniyeler boyunca
edinilen izlenimleri, bu izlenimlerin yolaştığı düşünceleri yansıtır. beylik bir deneyimin,
beylik olmayan bir çağırışına yol açması daha etkileyici olur:

gelip görmek istemez misin
yanlızlığı? kiri ağacından
sadece bir yaprak ötededir..

bu başo'nundu; bir de kyoşi takahama'dan okuyalım:

kurumuş bir krizantem
ama, bunda hâlâ
canlı bir şeyler var..

bu türün geçmişçi çağdaş anlamda haykular 1890 yılından bu yana oluşmuşlar ama
ikiyüzyıl önce yaşamış matsuo başo'nun (1644-1694) şiirleri (aslında daha eski bir tarz
olan 'hokko' sınıfına girerler ama ..) günümüzde, en etkileyici haykular arasında yer alır.
yazımın başındaki ilk hayku, başo'nundur. nasıl yazılır? üç satıra sığmış 17 heceden
oluşurlar. kelimelerden biri "kigo"dur.. kigo, izlenimlerin, yılın hangi mevsiminde

edinildiğini belirtir. mesela; kirazların çiçek açması ilkbaharı, kar kışı, sivrisinekleri de yazı çağrıştırır.

ilk yumuşak kar
nergis yapraklarını
eğecek kadar

bu da başo'dandı..

haykuların bazıları bana halkımızın manilerini anımsatıyor:
tarz başka; genellikle doğa değil insan ilişkileri ve didişmeleri konu ediliyor ama manilerde de bir doğa gözlemi yerine bir insanla olan olumlu ya da olumsuz ilişkiyi sıradışı, akla kolay gelmeyen bir şeklide yansıtabilenler ortam ve kültür farkı elverseydi iyi hayku yazarlardı diye düşünürüm.
manilerde doğa yok mu? olmaz olur mu, var! ancak doğa unsurları, son mısradan, taşı gedige koymak için yazılan hazırlıkta kullanılan nesnelerdir. genellikle çiçeklerin, geyiklerin, şu ağacın, bu suyun sözü, sadece kafiyeye uyduğundan geçer; doğrudan doğruya doğaya hayranlık ifadeleri azdır:

“ak kavağım kavağım -
ben de senden ufağım-
öldür gavur kocanı
günahına ortağım...”

sonra,

“bahçelerde yerelma-
macırlardan kız alma-
macırların kızları-
dokuz kocadan kalma..”

gibi.

bu ülkede doğa sevgisini yaygınlaştırmak, ormanların yakılmasını, hayvanların doğal yaşam sahalarının talanını engellemek için çaba gösterenlerin üzerinde düşünmeleri gereken bir konu bu..

ancak tutup bu giriş, hazırlık için katılmış bölümleri
ayıklayın: birçok haykuya taş çıkartan manicikler oluşur:

“ben sana varır mıyım?-
köpekten korkan oğlan?
öpülmemiş kızların -
kabul olmaz orucu!”

haykular bugün japonya'nın hudutlarının çok ötesinde okunuyor, irdeleniyor, önce çeşitli dillere çevriliyor, sonra da polonya'dan portekiz'e kadar değişik ülkelerde insanlar çıkıp hayku yazmaya başlıyorlar.. uluslararası hayku yarışması bile düzenleniyor.. peki, bizim manilerimiz? evrensel yönleri olanları, insanoğlunun ortak duygularını hoşça yansıtanları hiç de az değil:

“aşkı olmayan kişiler-
gözleri var ışılar
yer ekmegi içir suyu
camuş gibi muşular “

“av'ca aldım biberi-
ekip ekip giderim
el ne derse ko desin-
ben bildiğin ederlm.”

bunlar niçin çevrilmesin başka dillere? kültür bakanlığı, bizans batığının bulunduğu müzeye minare yaptırıp gavur düşmanlığı sergilediğinde hangi danışmanı ona. "sen böyle akıllalmaz şeylerle uğraşma. gel doğru dürüst çevirmenler bulalım da manilerimizden seçmeler yapıp ingilizce'ye, portekizce'ye çevirtelim" dedi? hangi imamımızı, hangi din kursu mezunumuzu yeterli bir dünya görüşüne sahip kılacak kadar eğitiyoruz ki onu, kültür bakanlığı'na danışman ya da kütüphane, müze müdürü yaptığımızda bize doğru yolu gösterebilir?
 böyle yetersiz yetişmiş kuran kursiyerleri, köy imamları, asal görevlerini yaparlarken de doğru yolu bulabilir, bizlere gösterebilirler mi? bunalan, ekonomiden, sosyal çarpıklıklardan ezilen halkımız yüzünü onlara dönüp medet umduğunda çare olabilirler mi? diğer ülkelerdeki din adamlarının eğitimleri bu nedenle din dışına taşar, kültürü de içerir, sanatı da..

sekiz yıllık temel eğitimden sonra imam-hatiplere hayku ve mani dersleri de koydurmalıyız.

13ekim1997

ΕΛΛΑΣ

eflatun'un şölen' in den alıntılar:

şölen'de aristophanes te bulunuyor. eflatun onu da koymuş. ve doğal olarak aristophanes'in oyunlarından da söz edilmese de göndermeler yapılıyor. yunan türü oyunlarda "parabasis " terimi bana çok hoş geldi. onun için buraya alıyorum dedim.

parabasis: seyirciye ilerlemek. eski antik komedinin asıl özü. genelde bir parçanın ortasından biraz önce, koronun maskelerini çıkartması...

parabasis şarkılı veya sözlü yedi parçadan oluşuyor.

bu da yazarın kendi fikirlerinin bir içeriği olup, asıl olaydan (oyundan) ayrı ve dinleyiciye sunulan bir şikayet, bir arz, bir sunu.

bu atina'lılara yöneltilen bir eleştiri veya edebi bir parça da olabilir.

deipnon symposion

(brockhaus)

akşam üstü başlayıp, gece geç vakitlere kadar süren bu toplantılar iki kısımdırlar. birine deipnon diğerine ise symposion denirdi. misafirler ellerini ayaklarını kölelere yıkatıp çepeçevre dizilmiş sedirlere uzandıktan sonra yemek başlar.

deipnon denilen bu yemek faslı ne kadar sürerse sürsün, önemli değildir. çünkü yemekte içki içilmez, fazla konuşulmaz. yemek bitince tanrılara dua edilir, şarap sunuları dökülür, şölenin asıl kutsal kısmı, yani symposion başlar. symposion, bir törendir. belki her symposion' da eflatun'un ki olduğu gibi yüce konular ele alınmazdı ama, burada nasıl tanrı eros'a övgüler söyleniyorsa, her symposion da bir veya bir kaç tanrıya "skolion" denilen şiirler okunurdu. içki içmenin de, şiir okumanın da töreleri vardı.

bir başkan seçilir, nasıl ve ne kadar şarap içileceğini, neler üstüne kimlerin hangi sıraya göre söz alacağı veya şiir okuyacağını o kararlaştırırdı. symposion'larda hazır bulunan çalgıcı kadınlar da şiir okunurken kaval çalmakla ödevliyidiler.

çeviri

olimpik oyunlar²

isa'dan önce 776 senesi ile isa'dan sonra 393 seneleri arasında her dört senede bir yaz aylarında --> olympia'da zeus onuruna düzenlenen en önemli yunan festivalleri³. bu festivallerde her tür --> gymnastik ve --> hipik⁴ agon'lar yapılırdı. bunlar üç gün, daha sonraları ise beş gün sürerlerdi. bütün özgür yunanlar, daha sonraları da romalı vatandaşlar oyunlara iştirak edebilirlerdi. kadınlar oyunlara - seyirci olarak dahi - katılmazlardı. kazananlara (olympionik'ler) ödül olarak bir zeytin dalı verilir ve ülkelerinde zafer şarkıları ile karşılanırlar ve heykelleri dikilerek onurlandırılırlar, isimleri tabletlere yazılırdı. önceleri bir kült'ün (kültürün değil !..) bir parçası olan olimpiik oyunlar, isa'dan önce 4. yüzyıldan sonra profesyonel atletizme döndü.

²Brockhaus ansiklopedisinden çeviri

³Festival almanca "Festspiele" sözcüğünü karşılamıyor. Almanca sözcükte, biraz da ağırbaşlı bir "Bayram, şenlik oyunları" olmasına karşın, türkçe festival dendiğinde biraz luna-park biraz da sirk kokuyor.

⁴At ile ilgili.

gymnastik... [yunanca, gymnos “çıplak”]

insan vücudu eğitiminin bir şekli. insan hareketlerinin, davranış şekillerinde geliştirilerek, artırılarak ve muhafaza edilerek (bakımlarının) yapılmasını ödev edinen. bu arada hiç bir alet kullanılmazdı veya yalnızca top, lobut, gülle, atma topu, tırmanma ipi, çember, sırık vs. gibi aletler kullanılırdı.

iki türü vardır: fonksiyonel ve ritmik.

tarih:

isa'dan önce 6. yüzyılda helenler sparta'yı örnek alarak vücut hareketlerinin icrasında tam çıplaklığı ihdas etmişlerdi. onlar için gymnastike asıl olan, hocalarının bu konudaki bilgisi ve sanatıydı; hareketlerin bizatihi kendileri değil. bu sanatın ana dalı müsabaka şeklinde yapılan hareketlerdi (agonistik). bunlar atletizm, güreş, boks ve ikisinin birlikteliği, serbest stil müsabakası (pankration) yani bugünkü dille: spor. helenlerde zaman içersinde çıplak olarak yapılmayan hareketler de ihdas edildiler, mesela ata binme, kılıç oyunu ve dans⁵.

ve hatta belli bir yaşam şekli ile vücudun bakımı (diyet, masaj, banyolar, cilt bakımı) da gymnastik'e dahildi.

hümanistler diğer helenistik kültürlerle birlikte gymnastiki'de yavaş yavaş geliştirerek, antik anlamda batı konuşma diline soktular. (ars gymnastica)

⁵Gymnastik'te bugün yapılmayan veya o anlamda anlaşılmayan bir çok hareket (mesela burada dans gibi) daha sonraları 19. asıra kadar helenistik kültürün mirasçıları (!.) tarafından ayakta tutularak devam ettirilmişler. Bu konuda , tarih olarak çok daha uzun yazmaya gerek yok sanırım. Yalnız daha sonraları bilhassa Norveç, İsveç gibi ülkelerde geliştirilen helenistik gymnastiğin devamı, yine de insan vücudunun hareketler aracılığı ile mükemmele yaklaşmasını hedefliyordu. Çok sert olan bu hareketler daha sonraları bir fransız dans hocası (Delsarte 1860) tarafından yumuşatılarak fonksiyonel hale getirilmeye çalışılmıştır. Sparta'dan Helen dünyasına oradan da batı (!..) alemine geçen Gymnastik'in hareketler yoluyla insan vücuduna vermek istediklerini, dünyanın bu yöresi ile hiç ilgisi olmayan uzak doğuda da görmek mümkün. Hem orada “hareket” yalnız vücudu değil “ruh” la beraber bedenide eğitiyor. Bu paralellikler tuhaf değil mi ?

agon... [yunanca "müsabaka,karşılaşma]

eski yunan'da, dar anlamda periyodik olarak kutlanan tanrılar bayramları (şölenleri) ile ilişkili her tür müsabaka, karşılaşma, yarışma. bunlardan en ünlüleri: --> olympik.. --> pythik... --> nemeik... ve --> istmik'e⁶ her yunanlı katılabilirdi. diğer agon'lar daha yerel ve önemi olmayanlardı. agon'lar gymnik, (jimnastik) hipik (atlı) ve ozansal olarak üçe ayrılırlardı. gymnik olanlar şunlardı: koşu (dromos), eğer stadyumun çevresinde bir kere koşulacaksa, (diaulos) eğer iki kere koşulacaksa ve (dolichos) devamlı ama en çok 24 stadien (aşağı yukarı 4.5 kilometre) koşulacaksa; atlama, cirit atma, disk atma, güreş karşılaşması ve yumruk karşılaşması. bunun dışında penthatlon (beş müsabaka) güreş,koşu, atlama, disk ve cirit; ve pankration (tüm müsabakalar) hiç bir kuralı ve korunması olmayan yumruk ve güreş, hipik agon'lar müsabaka yarışları ve ata binme hünerlerini kapsarlardı. ozansal olan agon'lar ise müzik, şiir ve dans beceri ve sanatı. agon oyunları devletin atadığı agonoth'lar ve athlotet'ler in (bir tür devlet memuru) gözetimi altında cereyan ederdi. agon'lar erkekler ve çocuklar için ayrı ayrı yapılırdı. (kadınlar için çok ender)⁷

ödüller her tanrının kutsal sembolü olan ağaçların dallarından yapılmış taçlar olarak verilirdi. (zeytin dalı, defne dalı, sarmaşık..) daha sonraları kıymetli hediye ve para da verilmeye başlandı. kazanana büyük şöhet ve memleketine de uzun seneler unutulmayacak bir şan ve şeref getirirdi. helenistik çağıdan sonra agon'lar gittikçe önemlerini kaybettiler.

⁶ Yunan yarımadasında şehirler

⁷Aynı ansiklopedinin bir yerinde kadınların olimpiik oyunlara değil katılmaları, seyirci bile olmaları yasaktır diye yazılırken, aynı ansiklopedinin bir diğer yerinde çelişkili bir ifade kullanılması oldukça tuhaf.

Cumhuriyet

Bu ülkenin aydınlık insanları. Size Cumhuriyet yakışır.

cumhuriyet gazetesi1 / ilhan selçuk

....körgüdüleri illede tarihin derinliklerinden gelen söylencelere kendini kaptırmış
çevrelerde aramak yanlışır.

okumuş yazmış, gezip tozmuş, dünya görmüş seçkinlerin belirli dönemlerde konuşur ve
yazarken sayıklar gibi kısırdöngüler çevresinde dönenmeleri çok görülmüştür.

25aralık1983

cumhuriyet gazetesi2 / ilhan selçuk

insanoğlu zamanla kusurları ile yaşamaya öylesine alışır ki, bir süre sonra onları beğenmeye kalkar....

7şubat1984

cumhuriyet gazetesi3 / uğur mumcu

araştırmadan, incelemeden konuşmak ise bir çeşit hüner sayılmaya başlamıştır. üç beş edebi sözcüğün üzerine zeka kıvılcımları ile buğulanmış felsefe kırıntıları döktünüz mü.... tamam; ne araştıracaksınız ne okuyacaksınız. oysa kamuoyu önündeki her konu incelenerek, araştırarak ortaya atılırsa gazeteci ancak o zaman topluma yararlı olur. edebiyat ve san'at, felsefe söyleşileri bu araştırma ve inceleme çabalarının hiç te dışında değildir. türk aydını, içinde yaşadığı koşulları aşmak için önce kendisini çepeçevre kuşatan koşulları tanımak zorundadır.

9şubat1984

cumhuriyet gazetesi6 / ilhan selçuk
12 eylöl....

....” *ekonomik militarizasyon* “ denen kavram, bu süreçte hayata geçirildi. ancak yine bu süreçte 650 bin kişi gözaltına alındı; 1 milyon 683 bin kişi fişlendi; açılan 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı; 7 bin kişi için idam cezası istendi; 49 kişi asıldı; 388 bin kişiye pasaport verilmedi; 300 kişi kuşku lu biçimde öldü; 171 kişinin işkenceden öldüğü kanıtlandı; 14 kişi cezaevinde yaptıkları açlık grevi sonunda öldü; 937 film sakıncalı bulunduğ u için yasaklandı; 23 bin 667 derneğin kapısına kilit vuruldu; 3 bin 854 öğretmen, 12 üniversite öğretim üyesi, 47 yargıcın işine son verildi; gazetecilere toplam 3 bin 315 yıl hapis cezası verildi; 39 ton kitap, dergi, gazete, sakıncalı olduğ u gerekçesiyle imha edildi; demokratik yasalar değ iş tirdi; 12 eylöl mevzuatı yürürlüğe kondu; siyasal partiler kapatıldı; siyasal yasaklar yürürlüğe girdi...

cumhuriyet gazetesi4 / bülent ecevit'in kktc konuşmasından:

gelişmekte olan ülkelerde demokrasiye layık olmayanlar, egemen güçlerdir. çünkü onlar yalnızca kendilerini düşünürler.

demokrasi bir dağınıklık ve kutuplaşma değil, diyalog ve uzlaşma rejimidir. insanlar karşıtları ile uzlaşmayı içlerine sindirebilmelidirler.

anlatım ve düşünce özgürlükleri demokrasinin temel unsurlarıdır. bunlar iç içe var olmaktadırlar. bu iki özgürlük sınırsız olmadan gerçek demokrasi olamaz. yalnızca bir mutlu azınlık sesini duyurabilir. bu iki özgürlük olmadıkça diğer hak ve özgürlükler de kullanılamaz. her ikisi de doğanın insana biçtiği temel gereklidir.. bu özgürlükleri sınırlamak, doğanın, tanrının iradesine karşı gelmektir.

özgürlük bireysel ve toplumsal olarak iki boyutta bulunmaktadır. bir insanın özgür olabilmesi için öncelikle kendisine karşı özgür olabilmesi gereklidir. kendi düşüncelerine kuşku ile yaklaşmayan insan, düşünen insan olmaktan çıkar ve giderek klişelerle düşünmeye, sloganlarla konuşmaya başlar. bunlara "tek yolcu" denir. hiç kimse onlardan iyisini bilemez. "bu benim ortaya koyduğum yolun, modelin alternatifi yoktur. bu alternatifsizdir. tek yoldur" derler.

işte bunlar özgür insan değildirler. bunlar kendi kafalarının köleleridirler. kendi kafalarına hapsedilmişlerdir

özgürlüğün toplumsal boyutları: özgürlükle bencillik bir arada gidemez. toplumun hiç bir kesiminde yalnızca kendi haklarıyla ilgilenip, diğer kesimlerin haklarına seyirci kalmaz. bu çerçevede dışarıda işçi, memur ve köylü siyaset dışında kalmaz. siyaset yalnızca bir takım güçlü çevrelere teslim edilemez.

terörü teşvik edenlerin başında toplumsal güç dengesinin değişmesini önlemek isteyenler gelir.. çünkü değişimin sağladığı olanaklardan alabildiğince yararlanmak, ancak değişimin kaçınılmaz sosyal sonuçlarını önlemek isterler. ancak bu yanıltıcı ve geçicidir.

12şubat1984

cumhuriyet gazetesi5 / samim lütfü

ne dersen de....

bundan sonrası artık nafile...

bir kez girmeye görsün eylül saçlara düşen ilk aklar gibi...

önce yavaş yavaş, sonra hızla kısılacak, zaten kısılmakta olan günler...

sen ağustos sıcağı hala teninde sanırken ürpermeye başlayacaksın...

artık yarı bulutlu bir gök ve arada bir görünüp ısıtmaktan çok avutan güneşe bakıp "buna da şükür" diyeceksin..."buna da şükür"...

taa ilerde kasımın ilk haftasında yaşamaktan çok anıları çağrıştıran fersiz, pastırma yazını bile minnetle karşılıyacaksın...

nasıl da göz açıp kapayana kadar geçip gitmiş bahar....

nasıl da hovardaca dökülüp saçılmış yaz...

sonra hepsi bitecek...

bir gün derin bir sessizlikle kar toprağı örtecek...

ne dersen de....

bundan sonrası artık nafile...

bir kez girmeye görsün eylül saçlara düşen ilk aklar gibi...

kovun bu düşünceleri kafanızdan...

8eylül1985

diziler.....

Theleme Tekkesi!

Girmeyin buraya, ikiyezlüler, yobazlar,
Kartlaşmış maymunlar, kalleşler, yağ
tulumları,
Yampiri çarpık boyunlular, odun kafalılar,
Got'lardan, Ostrogot'lardan beter hödükler,
Sahte çilekeşler, takunyalı kara böcekler,
Kürklü dilenciler, safa pezevenkleri,
Kayış suratlı, şiş göbekli fitne tellâlları,
Gidin başka yerde satın dolaplarınızı.

İğrenç dolaplarınız
Kötülüklerle boğar
Çayır çimenimi
Yalan dolanlarıyla
Türkülerimi bozar
İğrenç dolaplarınız

Girmeyin buraya, gözü doymaz hukukçular,
Kâtipler, mübaşirler, halk kemiricileri,
Fetvacılar, evrakçılar, yalancı sofular,
Ve siz yargıç eskileri, siz ki tasmaya
Vurursunuz namuslu yurttaşları itler gibi,
Darağacıdır sizin hakettiğiniz makam,
Gidin anırın orda! Burda işlenmez
Sizin mahkemelerde işlenen haksızlıklar.

Davalar duruşmalar
Bizim burda ne arar
Burda yalnız keyif var
Sizin olsun bolundan
Dolambaçlı karmaşık
Davalar duruşmalar

Girmeyin buraya, siz ey pinti simsarlar,
Sülükler, sömürgeçler, durmadan

toplayanlar

Yalan dolancılar, sinekten yağ çıkaranlar,
Kamburu çıkmışlar, yassı burunlular, sizler
ki
Tıka basa altın doldurursunuz küplere,
Tıkınır tıkınır, doymak nedir bilmezsiniz,
Sizi gidi pis suratlı namert herifler sizi
Ölümlerin en beteri alsın hepinizi.

İnsanlıksız suratlar
Gitsinler başka yerde
Saç sakal kestirmeye
Buraya yakışmazlar
Savulun bu tekkeden
İnsanlıksız suratlar

Girmeyin buraya, havlayıp duran köpekler,
Sabah akşam asık suratla, kıskanç
moruklar,
Siz de girmeyin hır çıkaran dırdırcılar,
Karısını hapsedip cinlere baş vuranlar,
Yunan olsun latin olsun kurttan beter kişiler,
Ne de siz uyuzlar, frengiden çürümüşler,
Gidin başka yerde dökün kurtlarınıızı,
Her yanlan kabuk bağlamış yüzü karalar.

Yüz akı, ışık, oyun
Burda onlar var yalnız
Sevinçli türkülerle
Tüm bedenler sağlamlar
Yarar onlara çünkü
Yüz, akı, ışık, oyun.

Siz girin buraya, baş üzre yeriniz var,
Buyurun sizler, soylu yiğitler, kahramanlar,
Kazancı, geliri bol yerdir bizim burası,
Gelin, büyük küçük yüzlerce, binlerce gelin,
Konuklanırsınız, ağırlanırsınız burada
Hele sizler, en yakın dostlarım olursunuz
Siz güler yüzlü, şakacı, şen şakrak insanlar,
Siz bütün sözü sohbeti yerinde olanlar.

Sohbet ehli olanlar
Kötülükten arınmış
Bilge, ince insanlar
İnsanca yaşamanın

Yolunu burda bulur
Sohbet ehli olanlar.

Girin buraya sizler de ki, kutsal incili
Açık dille sunarsınız, yılmayıp kimseden
Burası bir sığmak, bir kaledir sizlere
Sahte dilleriyle dünyayı zehirlemekten
Bıkmak bilmeyen o şirret sapıklara karşı
Gelin ki kuralım burda yürekten inancı
Ve gelelim haklarından sözle ve yazıyla
Tanrı sözünün özüne düşman olanların.

Tanrı sözünün özü
Hiç kararmak bilmesin
Bu tertemiz tekkede
Her yüreği kuşatsın
Her ruh içine dolsun
Tanrı sözünün özü.

Girin buraya sizler, üstün soylu bayanlar,

(*) SON ÇALIŞMA*

Sabahattin Eyuboğlu, 13 Ocak Cumartesi 1973 günü öğleden sonra dünyamızdan ayrıldı.

O günün sabahı, biz, uzun süredir üstünde kılı kırk yararcasına çalıştığımız Rabelais'nin Gargantua adlı yapıtının çevirisine devam etmek üzere Sabahattin Eyuboğlu'nun Maçka'daki o ünlü Pazartesi toplantılarının yapıldığı, yapılan ve yapılacak olan evine gittik erken erken. Her zamankinden daha sıcak bir coşkuyla karşıladı bizi Sabahattin Eyuboğlu. Bir akşam önce, bize sürpriz olsun diye, yarım sayfalık bir çeviri yapmıştı, gücün gücü, belalının belalı bir metinle didişe didişe. Rabelais'nin, Gargantua ağzından, yenik düşmanlara, savaşın yenene de, yenilene de hiçbir şeref getirmediyi, getiremeyeceğini dile getiren insanca, hümanistçe bir söyleviydi bu. "Ömrümde yaptığım en güç çeviri oldu bu" dedi bize Sabahattin Eyuboğlu, daktilo edilmiş çeviriyi uzatarak. Metni okuyunca "Bunun neresi güç. Baksana ne güzel olmuş" dedik bir ağızdan. O da gülerek: "Evet, yapıldıktan sonra öyle gelir insana" diye yanıtladı bizi, o her zamanki babacan, o alçakgönüllü haliyle. Bir çeviri harikası karşısındaydık. Bütün çevirilerindeki o tadına doyumaz nesrinin bütün inceliklerini yansıtan, kaleminde Türkçenin kazandığı eşsiz güzellikleri alabildiğine güzelleştiren çabası daha bir güçlenmişti sanki bu çeviride.

Sonra, her zamanki o coşkulu ortaklaşa çalışmamıza koyulduk. Sözcükler üstünde dura dura, güçlükleri yenmek için uğraşa uğraşa bir buçuk sayfa kadar çevirdik. Saat bir buçukta, çeviriyi bir cümlemin ortasında keserek kaktık ve yemek masasına oturduk. Yemekte hep çeviri üstünde konuştuk. Yemekten sonra, Sabahattin Eyuboğlu, ertesi günün İzmir'de Halikarnas Balıkcısı'na göndereceği bir 'Dönerce'yi süslemeye koyuldu. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın isim babalığını yaptığı Dönerce, bir uzun telin tepesine takılan,

Girin ap açık yürekle, ferah gönüllerle
Siz yüzleri nur saçan güzellik çiçekleri,
Girin baş eğmeden edepli vekarınızla
Şerefli insanların sarayıdır burası,
Özel buyruk verdi sizin ağırılanmanız için
Burasını bizlere cömertçe bağışlayan
Her şey için bol bol altın veren yüce kişi.

Bol bol verilen altın
Hayrına olur yarın
Altın verenin bol bol
Her ölümlü insanın
Olur derdine derman
Bol bol verilen altın.

François Rabelais, Gargantua

Türkçesi : Sabahattin Eyuboğlu 1973(*)

ince alüminyum levhalardan yapılmış, aşağılara kadar kıvrıla kıvrıla sarkıp, bir mum altında, bir soba üstünde, yukarılara çıkan en ufak bir ısı ile durmamacasına, tükenmez bir coşkuyla dönen bir çeşit fırlaktır. İşte, Sabahattin Eyuboğlu, ta Maltepe serüveninin o kasvetli günlerinde yapa yapa ustalığına erdiği Dönercelerinden birini özene bezene süslüyordu koyu lacivert kâğıtlarla. Biz: "Sabahattin, bu renk çok koyu olmuyor mu" deyince, "Ne yapayım, mavi kâğıdım yok. Lacivert kullanıyorum. Ege'nin rengine de yaraşmaz mı bu lacivert" diye karşılık verdi.

Onu, o canla başla sarıldığı işinde bırakarak ve akşama yeniden buluşmak üzere ayrıldık evden, kucaklaşıp vedalaşmadan. Meğer, bir saat sonra, o büyük düşünce hazinesi, o bulunmaz, Türkiye gibi çoraklaştırılan bir ülkede yüz yılda yeri zor doldurulabilecek insan, hayata gözlerini kapayacakmış.

Yukarıda okuyacağınız, tadına doyumaz şiir çevirisi, Gargantua'daki bütün şiir çevirileri gibi onun tek başına yapıp bitirdiği çevirilerden biridir.

Rabelais, Gargantua'sının sonlarında, özgür düşünce ve davranış ocağı olarak tasarladığı Theleme Tekkesi'nin kapısına İSTEDİĞİNİ YAP levhasını koyduktan sonra, buraya kimin girip kimin giremeyeceğini bir bir sıralıyor. Yukarıdaki şiir, Rabelais kadar, Sabahattin Eyuboğlu'nun da, (Pazartesi toplantılarının o temiz, o her çeşit art niyetten uzak, dostluk, sevgi, saygı dolu havasını yansıtırçasına), Rabelais'yi bile aşarak, içtenliğin, namusluluğun, olduğu gibi görünmenin, görüldüğü gibi olmanın hakkını verircesine, açık yürekle, yalanlara dolanlara, ikiyüzlülüklere karşı kafa tutuşunu ve bütün ömrü boyunca tuttuğunu dile getirmesi bakımından daha bir önem taşımaktadır.

* Bu yazı Azra Erhat'la birlikte yazılmıştı.

Vedat GÜNYOL - Çalakalem, İş Bankası Yayınları, 1999

tanrı baba bir sabah uyanınca
biz insanları düşündü nasılsa
gitti pencereye "kim bilir" dedi
"belki o gezegen yok oldu gitti"
ama baktı uzakta, çok
uzakta

bir köşecikte fır dönüyor dünya
"şeytan canımı alsın" dedi tanrı
"alsın vallahi bir şey anlıyorsam"
"bu dünyalılardan tutumlarından"

"ey benim minnacık yaratıklarım"
"ak ve kara, donuk ve yanıklarım"
dedi tanrı en babacan hali ile
"sizi ben yönetiyordum sözde! "
"oysa görüyorsunuz allaha şükür"
"benim de bir sürü bakanlarım var"
"şeytan canımı alsın" dedi tanrı
"alsın vallahi çocuklar, bu bakanları"
"ikişer üçer atmassam dışarı"

"boşuna mı kızlar verdim şarap verdim
size"
"güzel güzel yaşayınız diye"
"nasıl olurda siz benim inadıma"
"orduların tanrısı dersiniz bana ?"
"ne yüzle adımı alıp dilinize"
"top atarsınız birbirinize ?"
"şeytan canımı alsın" dedi tanrı
"alsın vallahi çocuklar, bir tek"
"orduya kumanda ettiysem bugüne
dek"

"şu süslü püslü zibidilerin işi ne"
"yaldızlı tahtlar üstünde ?"
"nedir o kasımları böbürlenmeleri ?"
"besledikleri karınca beyleri ?"
"sözde benden kutsal haklar almışlar"
"benim inayetimle kral olmuşlar"
"şeytan canımı alsın" dedi tanrı
"alsın vallahi benden geldiyse eğer"
"sizleri böyle kötü yönetenler"

bir de o kara büyüler var benden
geçinen"
"burnum illalah dedi tütsülerinden"
"yaşamayı oruca çevirmiş bu softalar"
"benim adıma lanet yağdırmadalar"
"verdikleri parlak vaizlere gelince"
"bunlar benim için karanlık ibrance"
"şeytan alsın" dedi tanrı
"alsın vallahi, damla inancım varsa"
"bu adamların anlattıklarına"

"hiç bana kızmayın artık çocuklar"
"temiz yürekli olun, bana yeter"
"sevişin güle oynaya yaşayın"
"sizi yakarım makarım diye korkmayın"
"kralına da yobazına da basın kalayı"
"...ama keselim, allaha-ısmarladık"
"curnalciler duyarsa yandık"
"şeytan canımı alsın" dedi tanrı
"alsın vallahi çocuklar, o yüzüz
herifleri"
"sokarsam kapıdan içeri"

*beranger/ türkçesi: sebahattin
eyüboğlu
yeni ufuklar cilt 12 sayı 138 shf. 15*

21haziran1981

des saengers fluch ⁸

adaptiert von ludwig uhland, gesungen und rezitiert von i. begovitsch

war sich vor langer zeiten ein wunderscheenes schloss
der stand auf einem higel der war sehr steil und gross

war sich auch ein gartl' mit zwiebel, obst, spinat
und in der mitte drinnen ein springbrunnen stehen tat

dort wohnte ein pan - keenig der war sich sehr gemein
anlitz seiniger war finster und auch sonst war er ein schwein

er hegte auf untertanen ein schreckliches blutdurscht
und wenn sie nicht parierten passierte er sie zu wurscht

einst zogen nach disem schlessel zwei böhm'sche musikant
der eine sass auf rössel der andere abseits stand

der alte sprach zum jungen " lipazar lieber sohn
heute muss' du dobra singen so scheen wie ein gramophon

des keenigs ganze stufheit muss verfliegen heut' davon
dann schenkt er uns ein haeusel so scheen wie nordomie dom "

der junge faengt an zu singen und singet sich so hell
dass voller freude zerspringen tut des ritters trommelfell

die keenigin die entzückt ist sie laechelte so siiss
und wirft dem jungen saenger a ros' gleich ins gefriss

des keenigs anlitz wird finster "

.....
du hasst mein weib verführet; verführet die keenigin "
dann schiesst er mit pistole da war der saenger hin

der alte packt sich den jungen der ausgelebet hat
und bindet ihn auf rössel drum mit papierspagat

und faengt an zu fluchen und flucht sich so gemein
dass voll genieren rot wird gleich weisser marmorstein

⁸ schiller' in bu şiirini önce orijinalinden okumalı. şiir bu şekli ile rosenberg'te (bir zamanlar güldağ) bir eğlence akşamı için arnavut lehçesi ile yazılıp adapte edilmişti.. onun için türkçeye çevrilmesi de imkansız..

“ du gottverfluchter keenig der deibel soll dich holen
und in die luft zerreisen zu gulasch und fisolen

dein name soll verduften soll bleiben aasgeruch “
das war sich saengers rede das war sich saengers fluch

und wie der alte g'sagt hat so ist's auch passiert
der garten ist verdorben der zwiebel ist verdirbt

von ganzem scheenen schlessel tut nur noch 'ne saeule stehn'
und der wird sich auch umfallen wenn scharfes wind tut wehn'

arkeologlar'a ⁹

dirisi duruken, ararlar mezer
taş ile toprakta bu (hal) ne gezer ?
bu putu yapanlar, kan ile özer;
dirisi duruken, ararlar mezer.

kesilmiş ağaçta, olur mu yaprak ?
taş ile toprakta olur mu dudak ?
dirisinden çıkar daim (elhak !)
dirisi dururken, ararlar mezer,

(yunus emre) oldu bu bendeki dil
aşk birleştirmiştir, hiç ayrı değil,
bu hal, (yunus) iken, oldu (ismail);
dirisi duruken, ararlar mezer

bir zaman ben baktım (yunus emre) den,
her daim diridir benden emr-eden;
battı ise, çıktı aşık (emre)den;
dirisi duruken, ararlar mezer,

ismail emre

bütün arkeologlara ithaf edilmiştir
metin bobaroğlu

⁹ metin'le arkeoloji hakkında konuşuyorduk. yukardakini dedi.....

devenin başı

haluk'un ezberi
tevfik fikret

vaktiyle büyük bir devenin bir başı varmış
başsız deve olmaz ya, masal, neyse; bütün gün
yaz kış, beyinsiz, bu çürük baş
çöl, kır, tepe, dağ, taş,
bi-çareyi, bi-hude sürükler ve yorarmış...
biçare ağır gövde ne yapsın, kime küssün ?
bir karga bulup derdini dökmüş, o demiş - vah !..
baştan büyük allah...başa gelmiş çekeceksin
artık işe hörgüç bile şaşırmış,
kuyruksa dolaşmış
baştan başa enhayı; fakat kimseyi allah
baştan düşürüp kuyruğa baktırmasın; ilkin
bir parça durup dinleyen olmuşsa da git git
alem bu uzun derdi işitmekten usanmış;
artık kime dinletmeye gitse,
kim duysa işitse
yüz vermediğinden, devecik sakın u sakit
bir hendeğe inmiş. başı sokmuş uzanmış
birden çekip “ haydi - demiş düzaha, murdar !...”
haksızlık eden başları bir gün... koparırlar.

çok basit

aslında arkadaşlar,
bu iş çok basittir,
zaten anlaşılmasını,
basitliğindendir.
bitkiler, hayvanlar, insanlar,
yiyip içmesini, çoğalmasını,
doğup ölmesini dolaysızca bilir de,
bilimini bilmez.
bilmesi de gerekmez.
şimdi açalım biraz basiti;
dolaylı-dolaysız, belirli-belirsiz, soyut-somut,
sonlu-sonsuz, mantık-doğa, tin,
saltık, olgusalılık, edimsellik, öz, içerik, biçim,
kavram, özgürlük,
birlik-ikilik-çokluk,
varlık-yokluk,
ne varlık, ne yokluk,
hem varlık, hem yokluk,
ne hem varlık, ne hem yokluk,
anlak, eyitişim, kurgul,
varlık, aşk, meşk,
ahad, vahid, tevhid,
la ilahe..... amma velakin,
biz biz değiliz ki...
gördüğünüz gibi
bir legoya benzer,
doğal olun yeter.
çok basittir arkadaşlar,
o kadar basittir ki
kimse anlamaz.
çünkü herkes bilir.

yaşar bağ

lailahe

günde beş vakit
değil
on beş vakit

allah allah allah
allah allah allah
allah allah allah
allah allah allah
allah allah allah

illallah

can yücel

yoldan geçiyordu, durdu
bir bahçe vardı...
donuk adımlarla, adım-adım
bahçenin duvarına yöneldi..
donuk gözlerle çiçeklere
baktı, baktı..
çiçekler sıcaktı
donmuş bir sesle bahçıvana
sustu :
- bu çiçekler kesilecek mi ?
bu çiçekler gidecek mi ?
bahçıvan dizlerini bahçeye
çöktü..
yüzünü çiçeklere döndü..
bir ışık yanmayordu, yandı,
söndü..
elleri gözlerine baktı, gözleri
ellerine aktı..
gözleri ellerini gördü..
elleri kördü..
sönen ışık yandı..
yanan ışık söndü..
dün yağmur yağacaktı
gün döndü, yarın yağdı,
bugün dindi..
ağlayacaktı..
kim anlayacaktı

özdemir asaf

natur und schule ¹⁰

ilim sana hiçbir şey öğretmez. o senden öğrensin !.
 o yasa ki demir asa ile ürpereni yönetir,
 değil senin için geçerli.. her ne yaparsan, ne giderse hoşuna odur yasa.
 ebediyete kadar hüküm sürecektir polykleitos'un¹¹ kuralı,
 kutsal elinle yaptığın, konuştuğun kutsal dudaklarınla
 insanların kalplerini kudretle oynatacaktır yerinden
 sen, yalnızca farkında değilsin bağrında sana hükmeden tanrının.
 mührün iktidarı değildir, tüm ruhların (geist) sana eğilmesine,
 basitçe ve sessizce yürür geçersin fethedilmiş dünyalardan;
 fakat körlemesine yakalarsın, ışıktaki kaçırıklarını,
 ve oyun oynayan çocuğa talih güler, bilgenin başaramadığına.

schiller

¹⁰ hatalı çevirmiş olabilirim.. şimdiden özür dilerim.

¹¹ m.ö. 480 yılında, yunanistan'ın argolis bölgesi'nin sparta kültür çevresine bağlı sykyon'da doğan, argosta ünlü heykel ustası hagelados'un yanında yetişen ve bronz heykelleriyle ünlenmiş grek heykeltıraş. günümüze hiçbir orijinal yapıtı kalmamış olan polikleitos, doğal ve ayakta duran çıplak figürler çalışmıştır. insan vücudunun ideal görünümü ve oranları hakkında kaleme aldığı kanon (yun. oranlar sistemi) adlı eseri de kayıptır. 1/7 oranını heykellerinde ilk uygulayan heykeltıraştır. en ünlü eseri "dolyphoros" (yun. mızrak taşıyan) dır. bu heykelin akhilleus ya da theseus'u sembolize ettiği sanılmaktadır.

dağda maskeli balo

erich kaestner

güzel bir akşam üstü müşterilerin tümü
delirdiler ansızın şarkılar bağrışarak
ve otel lobisinden dışarı fırlayarak
karanlığa daldılar; karda kayak kaydılar.

beyaz tepeciklerin üstünden rüzgar gibi
uçarlarken adeta, dolunayın çehresi
şaşkınlıktan uzadı, sarardı enikonu
olayın böylesini ilk defa görüyordu

kimi ham'fendilerin çıplak belden yukarsı
kimilerinde ise sade omuz atkısı
bir fabrika müdürü şövalye kılığında
iki numara büyük miğferle kafasında

zavallı yedi ceylan olay yerinde öldü
zahir zavallıların herhal' kalbine indi
kabahat bir ihtimal cazbantta olabilir
zira çılgın partiye onlarda katıldılar ¹²

bütün çevre adeta çarşaf gibi donmuştu
gece elbiseler'nin üstü çiğ'yla dolmuştu
soğuktan takırdayan dişler kastanyet gibi
bayan costa'nın bile sertleşti memeleri

önce yüzünü astı yalçın yüce dağbaşı
sukunet istiyordu yalçın yüce dağbaşı
yerinden oynatarak orta boyda bir çiği
bütün sersem güruhun örtüverdi üstünü

aslında gayet basit izzahı hadisenin
elbetteki bir yerde sabrı taşıtı doğanın
bunun dışında sebep aramak olanaksız
seyahat şirketin'de bundan tenzih ederiz

donmuş baylar bayanlar hemen orda gömüldü
aslına bakarsanız hiç te fena olmadı
bu suretle çarşamba yer ayırtanlar için
hiç olmasa bir iki oda boşalmış oldu.

¹² bir ihtimal kabahat olabilir cazbantta
zira çılgın partiye katıldılar onlar da

çeviri 23temmuz1998

NAZIM PARÇALARI

Ressam haklı

Bir zamanlar vardı ya tarih-i mukaddes modası...
Yeni yaptırdığı köşkün büyücek bir odası,
Mutlaka eski tasavir ile ziynetlensin,
Diye, ressam aratır hayli zaman bir zengin.
Biri peyda olarak, "Ben yaparım." Der, kolunu
Sıvayıp akşama varmaz, sekiz arşın salonu
Sıvar amma ne sıvar! sahibi der:

-Usta bu ne ?

Kıpkızıl bir boya çektin odanın her yerine!

-Bu resim, askeri basmakta iken Fir'avnın

Bahr-i Ahmer yarılıp geçmesidir Musanın.

-Hani Musa be adam ?

-Çıkmış efendim karaya,

-Fir'avun nerede ?

-Boğulmuş

-Ya bu kan rengi boya ?

-Bahri Ahmer a efendim, yeşil olmaz ya bu da!

-Çok güzel levha imiş! Doğrusu şenlendi oda!

Mehmet Akif Ersoy

SAFAHAT sh. 131

düşünce....

yahya kemal beyatlı

ülfet belâlı şey, fakat uzlet sıkıntılı,
bilmem nasıl geçirmeli son beş on yılı ?
insanlar anlaşıldı. cihânın da sırrı yok,
kalsaydı terkeşimde tek bir altın ok
en tatlı bir hayâl içinde atmazdım ufkuma.

dalsın yakında gözlerim artık son uyukuma !

“yanlız duyan yaşar” sözü, derler ki, doğrudur
“yanlız duyan çeker” derim, en doğru söz budur.
gördüm ve anladım yaşamak mâcerâsını,
bâkiyse ruh eğer dilemezdim bekasını.
hulyâsı kalmayınca hayâtın ne zevki var ?

bitisin, hayırlısıyla, bu beyhude sonbahar !

ölmek değildir ömrümüzün en feci işi,
müşkül budur ki ölmeden evvel ölür kişi.

derviş....

clxiv

dervişlik der ki bana
gel ne diyeyim sana

derviş bağı baş gerek
koyundan yavaş gerek

doğruya varmayınca
hak nasib etmeyince

dögene elsiz gerek
derviş gönülsüz gerek

dilin ile söğersin
var yok yere kakırsın

(kakımak varmışsa ger
bu kakımak sende var

derviş yunus gel imdi
ummana dalmayınca

*sabahattin eyüboğlu

clxv

derviş olan kişilerin
kamulardan alçak gerek

evvel tuta şeriati
ide sabr-ü kanaati

ondan geçe tarikata
lâyık ola ol hazrete

ondan geçe hakikata
karışa cümle millete

yunus eydür ol er kanı
işitenler gerek onu

türk klasikleri serisi 4
abdülbaki gölpınarlı
yunus emre divanı
ahmet halit kitabevi 1948

sen derviş olamazsın
sen derviş olamazsın

gözü sulu yaş gerek
sen derviş olamazsın

mürşide ermeyince
sen derviş olamazsın

sögene dilsiz gerek
sen derviş olamazsın

hem ma'niden okursun
sen derviş olamazsın

muhammed de kakırdı
sen derviş olamazsın)*

ummanlara dal imdi
sen derviş olamazsın

hâşâ gönlü büyük ola
ondan hakka lââyık ola

gözde farz-ü sünneti
mesaviden ırak ola

bel bağlaya bu hizmete
didara yüzü sağ ola

dünyayı ardına ata
her biriyle yağ bal ola

aklı ile gitti canı
görmekliğe müştak ola

Cyrano de Bergerac Le Nez

De Guiche, *qui est descendu de la scène, avec les marquis.*

mais à la fin il nous ennuie !

Le Vicomte De Valvert, *haussant les épaules.*
il fanfaronne !

De Guiche
personne ne va donc lui répondre ? ...

Le Vicomte
personne ?
Attendez ! Je vais lui lancer un de ces traits ! ...
(*il s'avance vers Cyrano qui l'observe, et se campant devant lui d'un air fat.*)

vous... vous avez un nez... heu... un nez... très grand.

Cyrano, *gravement.*
très.

Le Vicomte, *riant.*
ha !

Cyrano, *imperturbable.*
c' est tout ? ...

Le Vicomte
mais...

Cyrano
ah ! Non ! C' est un peu court, jeune homme !
On pouvait dire... oh ! Dieu ! ... bien des choses en somme...
en variant le ton, -par exemple, tenez :
agressif : " moi, monsieur, si j' avais un tel nez,
il faudrait sur le champ que je me l' amputasse ! "
amical : " mais il doit tremper dans votre tasse :
pour boire, faites-vous fabriquer un hanap ! "
descriptif : " c' est un roc ! ... c' est un pic... c' est un cap !
Que dis-je, c' est un cap ? ... c' est une péninsule ! "
curieux : " de quoi sert cette oblongue capsule ?
D' écritoire, monsieur, ou de boîte à ciseaux ? "
gracieux : " aimez-vous à ce point les oiseaux
que paternellement vous vous préoccupâtes
de tendre ce perchoir à leurs petites pattes ? "
truculent : " ça, monsieur, lorsque vous pétunez,
la vapeur du tabac vous sort-elle du nez
sans qu' un voisin ne crie au feu de cheminée ? "
prévenant : " gardez-vous, votre tête entraînée

par ce poids, de tomber en avant sur le sol ! "
 tendre : " faites-lui faire un petit parasol
 de peur que sa couleur au soleil ne se fane ! "
 pédant : " l' animal seul, monsieur, qu' Aristophane
 appelle hippocampelephantocamélos
 dut avoir sous le front tant de chair sur tant d' os ! "
 cavalier : " quoi, l' ami, ce croc est à la mode ?
 Pour pendre son chapeau c' est vraiment très commode ! "
 emphatique : " aucun vent ne peut, nez magistral,
 t' enrhummer tout entier, excepté le mistral ! "
 dramatique : " c' est la Mer Rouge quand il saigne ! "
 admiratif : " pour un parfumeur, quelle enseigne ! "
 lyrique : " est-ce une conque, êtes-vous un triton ? "
 naïf : " ce monument, quand le visite-t-on ? "
 respectueux : " souffrez, monsieur, qu' on vous salue,
 c' est là ce qui s' appelle avoir pignon sur rue ! "
 campagnard : " hé, ardé ! C' est-y un nez ? Nanain !
 C' est queuqu' navet géant ou ben queuqu' melon nain ! "
 militaire : " pointez contre cavalerie ! "
 pratique : " voulez-vous le mettre en loterie ?
 Assurément, monsieur, ce sera le gros lot ! "
 enfin parodiant Pyrame en un sanglot :
 " le voilà donc ce nez qui des traits de son maître
 a détruit l' harmonie ! Il en rougit, le traître ! "
 -voilà ce qu' à peu près, mon cher, vous m' auriez dit
 si vous aviez un peu de lettres et d' esprit :
 mais d' esprit, ô le plus lamentable des êtres,
 vous n' en eûtes jamais un atome, et de lettres
 vous n' avez que les trois qui forment le mot : sot !
**Eussiez-vous eu, d' ailleurs, l' invention qu' il faut
 pour pouvoir là, devant ces nobles galeries,
 me servir toutes ces folles plaisanteries,
 que vous n'en eussiez pas articulé le quart
 de la moitié du commencement d'une, car
 je me les sers moi-même, avec assez de verve,
 mais je ne permets pas qu' un autre me les serve.**

sanma beyhude sarfederim san'atımı
ney elimde suyu durmuş kuru musluk gibidir
bezmi meyde süfehanın saza meftun oluşu
nazarımda su için eşşeğe ılık gibidir

neyzen

DÜNYANIN EN TUHAF MAHLUKU

Akrep gibisin kardeşim,
korkak bir karanlık içindesin akrep gibi. Serçe gibisin kardeşim,
serçenin telaşı içindesin.
Midye gibisin kardeşim,
midye gibi kapalı rahat.
Ve sönmüş bir yanardağ ağzı gibi korkunçsun, kardeşim.
Bir değil,
beş değil,
yüz milyonlarlasın maalesef.
Koyun gibisin kardeşim,
gocuklu celep kaldırıncı sopasını
sürüye katılıverirsin hemen
ve adeta mağrur, koşarsın salhaneye.
Dünyanın en tuhaf mahlukusun yani,
hani şu derya içre olup
deryayı bilmiyen balıktan da tuhaf.
Ve bu dünyada, bu zulüm
senin sayende.
Ve açsak, yorgunsak, alkan içindeyse eğer ve hala şarabımızı vermek
için üzüm gibi eziliyorsak
kabahat senin,
-demeğe de dilim varmıyor ama-
kabahatın çoğu senin, canım kardeşim

nazım hikmet ran

bir büyük alçak olur rütbe-i bâlâya kadar,
ademin pâyesi arttıkça hicâbı azalır !
böyle bâlâda bitince derecât-ı namus
var kıyâs et ki, gûruh-i vûkelada ne kalır ?

eşref

MASALLARIN MASALI

Su başında durmuşuz
 çınarla ben.
 Suda suretimiz çıkıyor
 çınarla benim.
 Suyun şavkı vuruyor bize,
 çınarla bana.

Su başında durmuşuz
 çınarla ben, bir de kedi.
 Suda suretimiz çıkıyor
 çınarla benim bir de kedinin.
 Suyun şavkı vuruyor bize
 çınara, bana, bir de kediye.

Su başında durmuşuz
 çınar, ben, kedi, bir de güneş.
 Suda suretimiz çıkıyor
 çınarın, benim, kedinin, bir de güneşin.
 Suyun şavkı vuruyor bize
 çınara, bana, kediye, bir de güneşe.

Su başında durmuşuz
 çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.
 Suda suretimiz çıkıyor,
 çınarın, benim, kedinin, güneşin, bir de ömrümüzün.
 Suyun şavkı vuruyor bize
 çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.

Su başında durmuşuz.
 Önce kedi gidecek
 kaybolacak suda sureti.
 Sonra ben gideceğim
 kaybolacak suda suretim.
 Sonra çınar gidecek
 kaybolacak suda sureti.
 Sonra su gidecek
 güneş kalacak,
 sonra o da gidecek.

Su başında durmuşuz
 çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.
 Su serin,

çınar ulu,
ben şiir yazıyorum,
kedi uyukluyor,
güneş sıcak,
çok şükür yaşıyoruz.
Suyun şavkı vuruyor bize
çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.

nazım hikmet ran
7 Mart 1958, Varşova - Şvider

Güzelleme

Bak bunlar ellerin bunlar ayakların
 Bunlar o kadar güzel ki artık o kadar olur
 Bunlar da saçların işte akşamdan çözülü
 Bak bu sensin çocuğum enine boyuna
 Bu da yatak olduğuna göre altımızdaki
 Sabahlara kadar koynumda yatmışsın
 Bak bende yalan yok vallahi billahi
 Sen o kadar güzelsin ki artık o kadar olur

İşte bak sen gözlerin de burda
 Gözlerinin ucu da burda yaşamaya alışık
 İyi ki burda yoksa ben ne yapardım
 Bak çocuğum kolların işte çıplak işte
 Bak gizlisi saklısı kalmadı günümüzün
 Gözlerin sabahın sekizinde bana açık
 Ne günah işlediysek yarı yarıya

Sen asıl bunlara bak bunlar dudakların
 Bunların konuşması olur öpülmesi olur
 Seni usulca öpmüştüm ilk öptüğümde
 Vapurdaydık vapur kıyıda gidiyordu
 Üç kulaç öteden İstanbul gidiyordu
 Uzanmış seni usulca öpmüştüm
 Hemen yanımızdan balıklar gidiyordu

1954

Cemal Süreyya

Mutluluklar dileriz.

Ada Deniz Ferruh

Yunus Gibi

"Gitti beyler mürveti,
Binmişler birer atı
Yediğü yoksul eti,
içtiği kan olısar"
Yunus Emre, "Ahır Zaman"/ "mürvet"
(yiğitlik), "olısar"(olmuştur)

Kıran vurdu memleketi
Zalimler hakan olmuştur
Yedikleri yoksul eti
İçtikleri kan olmuştur
Kula kulluk etmeyenin
Viddanını satmayanın
Haram lokma yutmayanın
Mekânı zindan olmuştur
Yalan dolan yazıp çizen
Kudretliye övgü düzen
Dün dinsizim diye gezen
Bugün Müslüman olmuştur
Emeksiz zengin olanın
Kitapsız bilgin olanın
Sermayesi din olanın
Rehberi şeytan olmuştur
Haramisi, soyguncusu
Uğursuzu, vurguncusu
Cellat ruhlusu, soysuzu
Bakan, sadrazam olmuştur
Korkan varsa konuşmaya
Anlam yükleyip susmaya
Gerek kalmadı korkmaya
Çünkü korkulan olmuştur
Sesime kulak ver gülüm
Tutsaklığa yeğdir ölüm
Nerde varsa böyle zulüm
Çaresi isyan olmuştur

ataol behramoğlu
sivil darbe s.184

KUŞ HATIRALARI

İbrahim SADRI

Benim çocukluğumda soframıza kuşlar konar
 rüyalarımıza melekler uğradı.
 Kapımızdan yoğurtçu bahçemizden ishak kuşu
 kalbimizden yeni çıkan şarkılar geçerdi.

Kışın bir sobamız olurdu
 sobanın yanında kedimiz, kedinin önünde yün yumağı, bir Hayat Bilgisi fotoğrafı gibiydik.

Yerli malı kullanan yurdun üç tarafı denizlerle çevrili
 kuru üzüm incir fındık
 tütün çay narenciye
 kavun-karpuz yetiştiren
 kuru üzüm ve inciri satan
 karşılığında
 çamaşır makinesi radyo ve otomobil alan
 bir toprağın fertleri...
 Biraz yoksul
 biraz mütevekkil
 biraz mahcup
 biraz kırılğan
 biraz naif ama hep umutlu...

Özlerdik.
 Memleketteki halamızı
 ince doğranmış bir dilim pastırmayı
 yurttan sesler korosunu
 akşam komşuluklarını
 radyo tiyatrolarını
 sabah ezanını
 kalaycıyı bozacıyı
 münir nureddin şarklarını
 orhan boran yarışmalarını
 kandil gecelerini
 duvar sarmaşıklarını
 bakkalımızın utana SIKILA veresiye hatırlatmalarını
 okul önü koz helvalarını
 akşam oturmalarını
 ve hayatı...

Top oynardık
 ip atlar kedi kovalar
 taşlarla birbirimizin başını yarar

mahalle savaşları çıkarır,
 gece olunca da tutar
 babalarımızın elinden, yazlık sinemalara gider
 Sadri Alışık Vahi Öz
 Belgin Doruk Cüneyt Arkın seyreder
 Olimpos gazozları ier
 güler eğlenir bağırır ağırır
 dönerken yıldızları sayardık.
 Biz SIKI ocuklardık.

Hepimizin birer yıldızı vardı
 onlara isim takardık
 onlar da bize isim takardı
 pus ve dumandan önce bu şehrin
 geceleri göz kırpan ve isimler takılan yıldızları
 vardı.

Biz kimseden yana değildik.
 Kimsenin de kendinden yana olmasını istediği birileri olmazdı.
 Bir değirmendeydik öğütölen
 öğütölürken türküler söyleyen
 buğday başaklarına benziyorduk.

Ben
 orbalardan tarhanayı
 yemeklerden kurufasulyayı
 sigaralardan Harmanı
 belki bunun iin cok sevdim.

Yollar bozuk musluklar bozuk
 ziller bozuk paralar bozuk ama
 adamlar sağlam idi.

Bu şehrin yıldızları vardı.
 Salarına kurdelalar takan
 ivitle yıkanmaktan aşınmış beyaz oraplarına
 leke bulaşmasın diye su birikintilerinden sakınan
 gözleri önünde
 yürekleri ve beslenme antaları ellerinde
 küçük ocukları vardı bu şehrin
 bu şehrin yıldızları vardı.

Ben Fenerbaheyi amcam Vefayı tutardı.
 Konya tahıl ambarı Mersin muz cennetiydi.
 Taksimden Fatihe trolleybüs kalkar

Şişhanede mutlak raydan çıkardı.
Vallahi hayat zor ve fakat çok matraklı.

Muammer Karacan'nın adına bir tiyatro binası yoktu
bizzat kendisi vardı.

Başımız ağırdı komşumuz vardı
gönlümüz daralırdı komşumuz vardı
Çorbamızı, umutlarımızı,
memleket kadar kalbimizi paylaştığımız komşularımız vardı.

Geceleri bekçimiz
gündüzleri sütçümüz
bizim kadar zayıf da olsa
nohuta ve makarnaya alışmış da olsa
Sarman adında bir kedimiz
ceplerimizde kırık misketlerimiz
çamur bulaşığı ellerimiz
ve gülümseyen bir yüzümüz
kimseye göstermekten utanmayacağımız bir içimiz
biraraya gelerek çektirebileceğimiz
bir aile fotoğrafımız vardı.

Bir sabah bütün iyi şeylerin
Ayvansaray iskelesinden
hayal ülkesine doğru demir alan
bir çirket-i hayriyye vapuru gibi
aramızdan ayrıldığını gördük

Sonra Ayvansaray'ın sularının çekildiğini yazdı
gazeteler.

Süheyla hanımın, Raci beyin,
Melahat Mehves ablanın,
Niko'nun, Ercüment efendinin çekildiğini ise
yazmadılar nedense.
Ama yok ama yoklar.

Ne Harman sigarası kaldı geriye
ne Olympus gazozu
ne Sadri Alışık.

Kalan bir tortuydu belki.
Belki kırık bir rüya denizi
belki suya düşürdüğümüz suretimizin

cep aynamıza nüktedan bir yansumasuydu herşey.
Herşey Maltepe sigarasunun
hep arandığında
her bakkalda bulunabilmesi ile
büyüsünü kaybetmişti belki de.
belki de biz bir rüya mi görmüştük?

Hadi hepsi yalandı.
Hadi hepsi hayaldı.
Hadi hepsini ben uydurmuştum.
Ama rüyalarımızın melekleri
ve soframızın daim konuklari kuşlar?
Ya onlar?
Onlari siz de görmediniz mi?
Sizin de sofranıza konup
rüyalarınıza uğramadılar mı?
Onlar da mı yalandı?

Karga ile Tilki

Oktay Rifat

Şu bizim İstanbul'da
 Lamartine caddesindeki ağaç
 Kötü akasyanın biri
 Gel gör ki
 Büyür büyür büyür
 Yıldızlara değer geceleri
 Kış geldi mi
 Kodunsa bul
 Gezici kuşlar gibi
 Alır da başını gider
 Dört iklim yedi bucak seyran eder
 Seyran eder şehzadem
 Hindü Yemeni heeey
 Çini Maçini
 Bir de bakarsın kandil kandil donanmış
 Hoppala yavrum yaz geldi
 Her telden ayrı çalar
 Yaprakları çiçekleri
 Dulları zıvanadan çıkarır
 Dertli eder, tazeleri
 Tatalım ki küçük hanım yatağına uzanmış,
 Elinde Lady Chatterlay'in Amanı.
 Karşığı duvarda ressamı şehir Bedros
 ustanın Deniz Kızları. Dalmış gitmiş. Sır -
 ma saçlar yastığa dökülmüş. Güllü lokum
 şekeri gibi o pembe yanakların balı dam-
 lıyor. Durur mu seninki? Kaldırdığı gibi
 yorganı cup küçük hanımın koynuna. Bir
 fısıltı, bir hışırtı, bir hışırtı, bir fısıltı.

Kısacası
 Yol yordam söz erkân bitirmiş
 Eli yüzü düzgün
 Müsahabeti tatlı
 Bulunmaz bir Hint kumaşıdır ağacımız
 Ben diyeyim şeceri Vakvak
 Sen de Kanlı Kavak
 Hay Hak
 Yar bana bir eğlence

Şu bizim İstanbul'da
 Lamartine caddesindeki ağaç
 Lafontaine'i bilir

Bu yüzden elinde booooolca
 Karga bulundurur
 Tilkiye gelince
 İlâhi su kuşu
 Tilkinin lâfı mı olur
 Karga karga gak derse
 Çık duvara bak derse
 Hiç durma tırman duvara
 Ne görünür bilir misin
 Kum gibi tilki

Kum gibi karga

Hello Raven

Hello Karga

Sabahı şerifleriniz **good morning** olsun
 Rayıhayı keriham burnuna dolsun
 Çıttara mittara
 Çıtı pıtı pıttara
 Basmaz mısın mantara

Şaka bir tarafa, **my dear** karga, demin
 seninkini gördüm. Çiftelyi almış eline,
 Nişantaş, Beşiktaş, Kabataş, Dikilitaş,
 Çenberlitaş, Toptaşı sökmüş geliyor.
 Bam dedi mi, yandım aman, yanasın
 aman, cavlağı çektiğinin resmidir. İyisi
 mi, es pes, sesini kes!

Yes

Çıttara mittara
 Çıtı pıtı pıttara

Basmaz mısın mantara

Hello Raven

Hello Karga

Aman aman
 Yanasın aman

A big gun

A very big gun

A very very big gun

Çiftelyi görünce
 Bende şafak attı korkudan
 Çıttara mittara
 Çıtı pıtı pıttara
 Basmaz mısın mantara

Karga bakarki ta kendisi
 Şu kırk yıllık peynir hikâyesi
 peynir hikayesindeki ağızların
 Başka türlüşü
 Gel gelelim
 Ey yaranı memduhu sefa
 Biz haberi başka yerden verelim
 Lamartine caddesinde Dursun Ağa
 Bir hoşluk var üstünde bugün
 Dursun Ağa'nın
 Biraz başı ağrıyor
 Biraz dişi ağrıyor
 Biraz da para sıkıntısı var hani
 Biraz da yoksulluk ne de olsa
 Biraz da karı dırıltısı
 Hepsinden biraz biraz
 On iki nüfuslar iki göz hanede
 Koca karı inmeli
 Küçük kızı döverler evlâtlık durduğu evde
 Büyük oğlanın parmaklarını makine kaptı
 Ortanca kızı soysuzun biri gebeledi
 Ananın çamaşırdan tırnakları dökülür
 Küçük oğlanı sıtma tutar
 Çocuk üstüne çocuk doğurur gelin
 Şu işe bakın
 Daha geçende
 Birini kör ettiler mahallede
 Kaza olmasına kaza
 Görünmez kaza
 Ötekiler yalın ayak başı kabak
 Toz toprak içinde
 Herneyse Dursun Ağa
 Elinde bir somun ekmek
 İki sokum peynir
 Köşe başından çıka gelir
 Bakar ki ağaç
 Fırsat bu fırsat
 Ağanın peyniriyle işler tamam
 Elpençe divan
 Yerden kandilli selam
 Karşılar Dursuncuğu köşe başında

Oooo merhaba ağamız efendimiz beyimiz
 Temel direğimiz temel çivimiz
 Kirvemiz sağdıcımız eniştemiz

Ne zamandır yolunuzu kollarım
 Kollarım şimendifer yollarım
 Diz kapaklarım kûp kapaklarım
 Omuz başlarım samur saçlarım
 Merhaba merhaba merhaba
 Merhaba Durgun Ağa
 Eğer seyransa teşrifinize sebep
 İşte üç çifte kayık iskelede âmade
 Binip çekiverelim Saadabad'e
 Nerde dilerseñiz orda taam edelim
 İster yoğurtlu kebab İster döner yiyelim
 Yooook illâki çerkes tavuğunda karar kılınıyorsa
 o zaman başka. Bakınız Aptullah Efendi'nin
 çerkes tavuğu pek meşhurdur. Saadabat'tan filân
 vazgeçer, ver elini Beyoğlu, doğru, Aptullah Efendi'de
 alırsız soluğu. Yooook niyetiniz cev lânsa eğer...
 Dursuncukta şafak atar
 Okuyup üfle miye başlar
 Süphaneke sünbül teke
 Anan keçi baban teke
 Estepeta
 Mestepeta
 Minha
 Püüüüf
 Ey huzuru haziran
 Bezmi irfan
 Vakti safayı canan
 Lâindir münafıktır şeytan
 Şeytanın şerrinden sakın
 Şeytanın gıdası alın teri
 Dost görünür yüze güler
 Arkadan vurur şeytan
 Masalımız burada biter
 Kaptığı gibi ağaç peyniri
 Karganın ağzına sokar
 Karga gak der
 Peynir düşer

Tilki de kapar,
 Raviyanı ahbar, münakalanı asar rivayet
 ederler ki, tilki peyniri olduğu gibi yutmamış.
 Ne hikmetse, cık kadarını gene kargaya sunmuş

Bye bye

Biz ki İstanbul şehriyiz,

işte, arzederiz halimizi
Türk halkının yüce katına.

260

Mevsim yazdır,
919'dur,
Ve Teşrinlerinde geçen yılın
dört düvele teslim ettiler bizi,
gözü kanlı dört düvele

265

anadan doğma çırılçıplak.

Ve kurumuştur
ve kan içindeydi memelerimiz.

Biz ki İstanbul şehriyiz,
Fransız, İngiliz, İtalyan, Amerikan

270

bir de Yunan,
bir de zavallı Afrika zencileri
yer bitirir bizi bir yandan
bir yandan da kendi köpek döllerimiz;
Vahdettin Sultan

275

ve damat Ferit
ve İngiliz muhipleri
ve Mandacılar.

Biz ki İstanbul şehriyiz,
yüce Türk halkı,

280

malumun olsun çektiğimiz acılar...
919 Temmuzunun 23'üncü günü
pek mütevazı bir mektep salonunda
in'ikad etti Erzurum Kongresi.

Erzurum'un kışı zordur, balam

285

tandırında tezek yakar Erzurum,
buz tutar yiğitlerinin bıyığı
ve geceleyin karlı ovada
kaskatı katılaşmış, donmuş görürsün karanlığı.

Erzurum'da kavaklar, balam,

290

Erzurum'da kavaklar tane tane,
kavaklarda tane tane yapraklar.

Ve terden ve toz dumandan ve sinekten geçilmez

Erzurum'da yaz gelip de bastı mıydı sıcaklar.

Erzurum'un düzdür, topraktır damı

295

Erzurum güzelleri giyer, balam,

incecik ak yünden ehranı.

Yürek boynun бүker, balam

Erzurumlu türküleri

Halim selimdir Erzurum'un adamı

300

ve lakin dönmesin gözü bir kere!...

Erzurum'da on dört gün sürdü Kongre:

orda, mazlum milletlerden bahsedildi

bütün mazlum milletlerden

ve emperyalizme karşı dövüşlerinden onların.

305

Orda, bir Şurayı Milli'den bahsedildi,

İradei Milliyeye müstenit bir Şurayı Milli'den.

Buna rağmen,

"Asi gelmeyelim" diyenler vardı,

"makamı hilafet ve saltanata."

310

Hatta casuslar vardı içerde.

Buna rağmen,

"Bütün aksamı vatan bir küldür" denildi,

"Kabul olunmaz" denildi,

"Manda ve Himaye..."

315

Buna rağmen,

İstanbul'da birçok hanımlar, beyler, paşalar,

Türk halkından kesmişlerdi umudu.

Yağdırıldı telgıraflar Erzurum'a:

"Amerikan mandası altına girelim", diye

320

"İstiklal", diyorlardı , "şayanı arzu ve tercihtir, amma
bugün bu", diyorlardı, "mümkün değil,

birkaç vilayet", diyorlardı, "kalacak elde,
şu halde", diyorlardı, "şu halde
Memaliki Osmaniye'nin cümlesine şamil

325

Amerikan mandaterliğini talep etmeği
memleketimiz için en nafi
bir şekli hal kabul ediyoruz."

Fakat bu şekli halli kabul etmedi Erzurumlu.
Erzurum'un kışı zorludur, balam,

330

buz tutar yiğitlerin bıyığı.
Erzurum'da kaskatı, dimdik ölür adam,
kabullenmez yılgınlığı...

İstanbul'da hanımlar, beyler, paşalar
tül perdeler, kıravatlar, apoletler, şişeler,

335

çıtı pıtı dilleri ve pamuk gibi elleri
ve biçare telgraf telleri
devretmek için Amerika'ya Anadolu'yu
şöyle diyorlardı Erzurum'dakilere:

"Bizi bir başımıza bıraksalar,

340

tarafgirlik, cehalet
ve çok konuşmaktan başka müsbet
bir hayat kuramayız.

işte bu yüzden Amerika çok işimize geliyor.
Filipin gibi vahşi bir memleketi adam etti Amerika.

345

Ne olacak,
Biz de on beş, yirmi sene zahmet çekeriz,
sonra Yeni Dünya'nın sayesinde
İstiklali kafasında ve cebinde taşıyan
bir Türkiye vücuda geliverir.

350

Amerika, içine girdiği memleket ve millet hayrına
nasıl bir idare kurduğunu
Avrupa'ya göstermek ister.

Hem artık işi uzatmağa gelmez.
Çok tehlikeli anlar yaşıyoruz.

355

Sergüzeşt ve cidal devri geçmiştir:
Türkiye'yi, geniş kafalı birkaç kişi belki kurtarabilir."

4 Eylül 919'da toplandı Sivas Kongresi,
ve 8 Eylül'de

Kongrede bu sefer

360

yine ortaya çıktı Amerikan mandası.

Ak koyunla kara koyunun

geçitte belli olduğu günlerdi o günler.

Ve İstanbul'dan gelen bazı zevat,

sapsarı yılgınlıklarıyla beraber

365

ve ihanetleriyle birlikte

bir de Amerikan gazeteci getirmiştiler.

Ve Erzurumlulardan ve Sivaslılardan ve Türk milletinden çok

işte bu Mister Bravn'a güveniyorlardı.

Bu zevata:

370

"İstiklalimizi kaybetmek istemiyoruz efendiler!"

denildi.

Fakat ayak diredi efendiler:

"Mandanın, istiklali ihlal etmiyeceği muhakkak iken,"

dediler,

375

"Her halde bir müzaherete muhtacız diyorum ben,"

dediler,

"Hem zaten,"

dediler,

"birbirine mani şeyler değildir

380

istiklal ile manda,

Ve esasen,"

dediler,

"müstakil kalamayız böyle bir zamanda,

Memleket harap

385

toprak çorak,

borcumuz 500 milyon,

varidat ise 15 milyon ancak.

Ve Allah muhafaza buyursun

İzmir kalsa Yunanistan'da

390

ve harbetsek,

düşmanımız vapurla asker getirir,

Biz Erzurum'dan hangi şimendiferle nakliyat yapabiliriz ?

Mandayı kabul etmeliyiz, hemen."

dediler,

395

"Onlar dretnot yapıyor,
biz yelkenli bir gemi yapamıyoruz.
Hem İstanbul'daki Amerikan dostlarımız:
Mandamız korkunç değildir,

diyorlar.

400

Cemiyeti Akvam nizamnamesine dahildir,
diyorlar."

Ve böylece, bin dereden su getirdi İstanbul'dan gelen zevat.
Sivas, mandayı kabul etmedi fakat,

"Hey gidi gönlüm,"

dedi,

"Akıllı, umutlu , sabırlı deli gönlüm,

405

ya İSTİKLAL, ya ölüm!"

dedi.

KUVAYİ MİLLİYE

Nazım Hikmet

1953 YILINDA AMERİKAN DIŞ İŞLERİ BAKANI DALLAS KUZEY ATLANTİK PAKTINA EN UCUZ ASKERİ TÜRKİYEDEN TEMİN EDİYORUZ DİYE BEYANAT VERDİĞİNDE, O TARİHLERDE MEMLEKETİNDEN UZAK FAKAT MEMLEKETİNE VE İNSANLARINA SEVDALI NAZIM HİKMET AMERİKAN BAKANINA BU ŞİİRİYLE CEVAP VERMİŞTİ. 48 YIL ÖNCESİYLE BUGÜN ARASINDA PEK DEĞİŞEN BİRŞEY OLMAMIŞ ANLAŞILAN.

23 Cent'lik Askere Dair

Mister Dallas,
sizden saklamak olmaz,
hayat pahalı biraz bizim memlekette.
Mesela iki yüz gram et alabilirsiniz,
koyun eti,
Ankara'da 23 sente,
yahut bir kilodan biraz fazla mercimek,
elli santim kefen bezi yahut,
yahut da bir aylığına
yirmi yaşlarında bir tane insan
erkek,
ağzı burnu, eli ayağı yerinde,
üniforması, otomatikçi üzerinde,
yani öldürmeye, öldürülmeye hazır;
belki tavşan gibi korkak,
belki toprak gibi akıllı,
belki gençlik gibi cesur,
belki su gibi kurnaz,
(her kaba uymak meselesi)
belki ömründe ilk defa denizi görecek,
belki ava meraklı, belki sevdalıdır.
Yahut da aynı hesapla Mister Dallas,
(tanesi 23 sentten yani)
satarlar size bu askerlerin otuzbeşini birden
İstanbul'da bir tek odanın aylık kirasına,
seksen beş onda altısını yahut,
bir çift iskarpın parasına.

Yalnız bir mesele var Mister dallas,
herhalde bunu sizden gizlediler.
Size yirmi üç sente sattıkları asker,
mevcuttu üniformanızı giymeden önce de,
mevcuttu otomatiksiz filan,
mevcuttu sadece insan olarak,
mevcuttu,
tuhafınıza gidecek,
mevcuttu

hem de çoktan mı çoktan
daha sizin devletin adı bile konmadan.
Mevcuttu, işiyle gücüyle uğraşıyordu,
mesela Mister Dallas,
yeller eserken yerinde sizin New York'un,
kurşun kubbeler kurdu o,
gökkubbe gibi yüksek,
haşmetli, derin.
Elinde Bursa bahçeleri gibi nakışlandı ipek.
Halı dokur gibi yonttu mermeri
ve nehirlerin bir kıyısından öbür kıyısına
ebem kuşağı gibi attı kırk gözlü köprüleri.
Dahası var Dallas,
sizin dilde anlamı pek de belli değilken henüz
zulüm gibi,
hürriyet gibi,
kardeşlik gibi sözlerin,
dövüştü zulme karsi o,
ve istiklal ve hürriyet uğruna
ve milletleri kardeş sofrasına davet ederek
ve yarın yanağından gayri her yerde,
her şeyde,
hep beraber
diyebilmek için,
yürüdü peşince Bedrettin'in.
O, tornacı Hasan, köylü Memet, öğretmen Ali'dir,
Kaya gibi yumruğunun son ustalığı,
922 yılı 9 Eylülü'dür.
Dedim ya, Mister Dallas,
Herhalde bütün bunları sizden gizlediler.
Ucuzdur vardır illeti.
Hani şaşmayın,
yarın çok pahalıya mal olursa size
bu 23 sentlik asker,
yani benim fakir, cesur, çalışkan milletim,
her millet gibi büyük Türk milleti.

Nazım Hikmet /16. 7. 953

EN GÜZEL DENİZ

24 Eylül 1945

En güzel deniz:
Henüz gidilmemiş olanıdır.
En güzel çocuk:
Henüz büyümedi.
En güzel günlerimiz:
Henüz yaşamadıklarımız.
Ve sana söylemek istediğim en güzel söz:
Henüz söylememiş olduğum sözdür...

Nazım Hikmet Ran

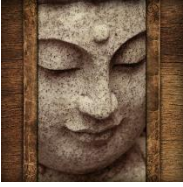
„Wo man singet, da laß' dich ruhig nieder,
böse Menschen haben keine Lieder.“¹³

nerede ki şarkılar söylenir, tevakkuf eyle orda biraz,
zira kötü insanların şarkıları olmaz...

johann gotfried sueme
1763-1810

¹³ dizelerin aslının 1804'te yazılan *die gedichte* isimli anonim halk dilinden alıntı olduğu sanılıyor..

„Wo man singet, lass dich ruhig nieder,
Ohne Furcht, was man im Lande glaubt;
Wo man singet, wird kein Mensch beraubt;
Bösewichter haben keine Lieder.“

budha I

ve buddha onlara dedi:

-size benim kim olduğum sorulduğunda, ne cevap vereceksiniz ?

onlar dediler :

-sen bizim varoluşumuzun temelindeki eskatalogik manifestasyon ve açıklanan
özbenliğimiz bağlamının ontolojik temelisin...

ve buddha cevap verdi:

"-HAAA !?."

budha II

sidharta, ırmak kıyısında oturup salın gelmesini bekliyor, herkes gibi.

sal uzunca bir süre gelmiyor.

bir keşiş görünüyor... bakıyor etraf kalabalık, görünürde sal falan yok.. yürüyerek suyun
üzerinden karşıya geçiyor.

tüm başlar sidharta'ya dönüyor. kımılı yok...

sal geliyor.

herkesle birlikte budha da biniyor.

halktan biri yaklaşıyor :

- ulu efendim, diyor, niye oturup beklediniz? küçük bir keşiş bile, gördünüz yürüyerek
geçti ırmağı.

- bu sala kaç para veriyoruz, diye soruyor sidharta.

-10 kuruş...

- işte, diyor, keşişin yaptığı numaranın değeri o kadardır!.

budha III

-her şeyin esaretinden hatta kutsalın esaretinden bile kurtuldum.

ve eğer nirwana yolunda karşınıza budha çıkarsa o'nu dahi reddedin.

(bazı budhist törenlerinde bunun için budha heykeline tükürülür) –templierler...

budha IV

bilge arıdduru bir su gibidir.o, su olduğunu, susuzluğu giderdiğini ve kirleri yıkayıp
arındığını bilmez.

bilgeye sorulduğunda:

-bütün bunları niçin yapıyorsunuz? cevap:

-güneş ne için doğuyorsa, çiçekler ne için açıyorsa onun için..

metin bilgi üniv.

3kasım2004

goethe'nin çarpım tablosu (*)

anlaman gerek	du musst verstehen
yap on bir'den	aus eins mach zehn
vazgeç iki'den	und zwei lass gehn'
eşitle üç'ü	und drei mach
	gleich
işte paranın gücü	so bist du reich
kaybet dörd'ü	verlier die vier !
beş altı'dan	aus fünf und sechs
- cadı dedi... -	so sagt die hex' !
yap sekiz ve yedi	mach' sieben und acht
ve böylece tamam	so ist's vollbracht !
ve dokuz bir'dir	und neun ist eins !
ve on hiçtir	und zehn ist keins !
bu cadı çarpım	das ist das hexen
cetvelidir	einmaleins

goethe, faust 1.kısım

bilgin ve alimlerin bazıları, faust'un "cadı mutfağı" sahnesinde cereyan eden yukardaki olay ve dizeleri, bir anlamsız kafiyeler dizisi olarak anlamak istediler ve onu böyle de tanımladılar. fakat bugüne kadar dizelerin anlamı yine de tam olarak anlaşılamamıştır.. kimileri (o tarihlerde sayıları oldukça kabarık...) gizli kapaklı, şifreli yazılar, kimileri kilise-din seremonileri ile ironik bir dalga geçiş, kimileri ise daha derin anlamlar aradılar sözcüklerin altında... filozofların dışında matematikçiler de olaya eğilmişler ve dizelerde başkaca bir çözüm aramışlar. ilk önceleri goethe'nin 'artan' larla bir takım hesaplar ve oyunlar yapmak isteği varsayılmıştır. (bir sayının ikiye ya tam bölünmesi ya da bir 'artan' ının bulunması..)

yap on, bir'den
zira bir iki'ye bölünmez. on ise 'artansız' bölünebilir.
vazgeç iki'den.
çünkü iki zaten bölendir.

eşitle üç'ü....

yani her iki yandan bakıldığında, üç'ü eşitle, böylece sekiz olsun. bu da iki'ye bölünür. kaybet dörd'ü.

dört'le vakit kaybetme, çünkü o da iki'ye bölünebilir.

beş ve altı'dan...

-...cadı dedi!..-

yap sekiz ve yedi.

$5 + 6 = 11$ ve $7 + 8 = 15$. her ikisinin sonucu iki'ye bölünmede

-1artan verir.

ve böylece tamam.

ve dokuz bir'dir...

dokuz bölü iki, artan bir..

ve on hiç'tir..

on yeniden iki'ye bölündüğünde, artan sıfır'dır.

tabii ki bu sonuç yukarda açıklandığı kadar doyurucu değil. alman matematikçi ferdinand maack (1861-1930) mistik sayıların gizemlerini araştırırken, goethe'nin de bu dizelerinle "sihirli satürn-mührü" nü kastettiği inancındadır.

m.ö. 2637 yılında yaşayan çin imparatoru fouhi, bir söylentiye göre, gökyüzünde satürn mührü'nü görmüş.

(doğum, aşk vs gibi şeylerin hesaplanmasında kullanılan dokuz haneli veya bölümlü kare.)

bu dokuz haneli karenin (16 veya 25 değil !..) goethe tarafından da bilindiği varsayılıyor.

resim 1 deki gibi dizilen sayıları, cadı resim 2'deki gibi diziyo.

yap on bir'den	10
vazgeç iki'den.	2
eşitle üç'ü....	3
kaybet dörd'ü.	4
beş ve altı'dan...	7,8
yap sekiz ve yedi.	5,6
ve böylece tamam.	

yani beş ve altı'nın yerleri yedi ve sekiz'le değiştirildiğinde, sihirli kare resim 2'deki gibi oluşur. dokuz'un yerine ise kaybolan dört, yerine sıfır konulduğunda, her sayı dizisi yukardan aşağıya, sağdan sola ve yalnız bir diyagonalde toplam 15 verir. cadının söylemindeki:

ve dokuz bir'dir...

ve on hiç'tir..

sözleri ile karelerin dokuz adet olduğunu ve on haneli karelerin ise olamayacağıdır.

1	2	3	1	10	2	3
4	5	6	4	0	7	8
7	8	9	7	5	6	4
1			2			

(*) kaynak:

bild der wissenschaft 1965 / 3

de occulta philosophia, aggripa - kolonya 1510

de planetarum mensulis

nasılsa bir kimse öyledir onun tanrısı
onun için, tanrı çoğu kez
olur alay konusu

inanç bağlayıcıdır
ama tanrıtanımazlık daha da çok..

johann wolfgang goethe
gedichte # 310

faust üzerine araştırma

efsanevi kara büyücü dr. johann faust.. veya jörg faust !..

fakat büyük bir ihtimalle: georg faust'ta olabilir. knittlingen (würtemberg) veya heidelberg civarında helmstedt..

1480'lerde..

ya da belki breslau, staufen'de 1536-1539.

1506'da ilk kez büyü ve horoskopi gösterileri ile çıkıyor ortaya.

1507'de krueznach'ta öğretmen. ve fakat mesleğiyle bağdaşmayan davranışları yüzünden okuldaki işine son veriliyor.

1513'te erfurt'ta görünüyor, 1520'de bamberg'te. 1528 ingolstadt ve 1532'de nürnberg. her gittiği yerde kısa bir süre sonra işine son veriliyor.

1480 - 1540 yılları arasında yaşamış olması gereken bu adam sihir, büyü karanlık elemanların bütün öğeleri ile haşır neşir olmuş, bir büyücü ve serüvenci..

hatta şeytanla bir anlaşma yapıp cehennemi boylamış diyorlar. ölümünden sonra ise şehvet ve dünyevi zevklerin bir sembolü olmuş.

ama daha hayatta iken ismi bir efsaneye dönüşüyor. anlatılanlara göre simon magus, thephilus'a ait olması gereken bir takım büyü ve sihir hikayeleri o'na malediliyor ve bir "faust efsanesi" çıkıyor ortaya.

1575'te anonim bir yazar faust'un yaşam hikayesini toparlayıp büyük çapta yayınlamaya kalkıyor. aslı latince yazılmış olan bir biyografinin almancaya çevirisi (1897 wolfenbüttler el yazmaları..)

burada tasvir edilen karakter genelde naşir johann spiess'in "spiess'sche faust" (bir anlamda darkafalı..) olarak da anılan "historia von dr. johann fausten" ile aynıdır (1587). bu "historia von dr. johann fausten" çeşitli baskıları olan ve almanya'nın fuar ve pazarlarında satılan bir kitapçıktır. ve goethe'nin çocukluk ve gençlik yıllarında bu yazı ile karşılaşmış ve onu okumuş olması kuvvetle muhtemeldir.

katı bir lüteryen olan johann spiess bir takım spekülasyon ve lüzumsuz araştırmalar yapılmaması için sonraki nesli uyarır ve faust'un kaderinin ve sonunun insanlara bir ders olması gerekliliğini ikaz eder adeta eserinde.

kitabın büyük ilgi görmesi georg rud. widmann'ı bu konuda daha derin bir araştırmaya ve anlatılan karakterin onu biraz daha değiştirmesine doğru iter (1599). bu oldukça kalın kitabı johann nikolaus pfizer yeniden redakte eder. kendince lüzumsuz olanları çizer ve yine kendince bir takım şeyler ekler.

goethe'nin nikolaus pfizer'in 17 yy. da yazmış olduğu eserini talebe iken okuduğunu ve onu oldukça meşgul ettiğini biliyoruz. zaten goethe'nin versiyonunda ortaya çıkacak olan faust'un zavallı gretchen'e olan trajik aşk hikayesine pfizer'in eseri bir yerde zemin hazırlanmış olur (1674).

pfizer'in kitabından yine anonim bir yazarın (1725) kaleme aldığı "faust" kitabından da (christlich meynenden) goethe faust'u tanımış olabilir.

daha 1589 larda, shakespeare'den çok önce christopher marlowe faust kitabını (efsanesini, söylencesini) ingilizce tercümesinden dramatize ederek sahneye koyar. bu sahne versiyonunda faust'un bilhassa bütün bilimlere olan bakış açısı ve onlardan tatmin olamaması ve dolayısıyla kendisini büyüye adanması ile ilgili olan monologu insanları uzun süre derinden etkilemiştir.

ingiliz komedyenler tarafından anakaraya ve dolayısıyla almanya'ya getirilen eser daha sonraları bir asır boyunca çeşitli mekan ve zamanlarda oynanmıştır.

gottscher'in reformundan sonra, drama sahneden kukla tiyatrosuna taşınmış ve uzun süre oynatılmıştır. burada drama trajik öğelerden sityasyon-komik öğelere doğru kaydırılmıştır.

lessing'in bu halk dramasından etkilenecek kaleme aldığı fragment'te ise efsanenin yeni bir biçim olarak faust'un bilim uğruna semavi güçler tarafından kurtarılması ve bu kurtuluş'un da goethe'nin faust'undaki nihayi çözüme bir hazırlanışdır.

burada lessing'in aksine "sturm und drang" edipleri olayın titanik ve şeytani elementlerinden etkilenirler daha çok (maler müller ve klinger gibi 1791).

goethe'nin faust'u ilk kaleme alışında bu "sturm und drang" etkisi bariz olarak görülür.

faust'un goethe tarafından kaleme alınması - 1773' te başlar - 1832'ye, yani ölümüne kadar sürer. adeta hayatının bir parçasıdır faust. çoğu çevreler tarafından eserin daha çok birinci kısmının tanınmasına rağmen, bir kül olan birinci ve bilhassa ikinci kısım edibin bütün yaşamının bir yansıması, bir anlatımı ve nihayet bir ürünüdür ve tartışmasız alman ve dünya edebiyatının bugüne kadar yazılmış en mükemmel eseridir.

faust'ta goethe'nin kelime-san'atı, kullanımı, hazinesi zirveye ulaşır. bilhassa ikinci kısımda kullanılan veciz, karpisli, özgün anlatım tarzı, gerek onun zamanında ve gerekse zamanımız okuyanlarından müthiş bir düşünce kıvraklığı duygu frekansı ve anlama yetisi istemekdir.

alman milletine luther tarafından bahşedilen "kelime"nin birliği, adeta bu eserle tamamlanıp taçlanmıştır denebilir.

ilk faust (urfaust) - saray erkanından madam l. von göchhausen'e verilmiş, ithaf edilmiş daha sonraları bu yazılım erich schmidt tarafından ortaya çıkarılmıştır - gretchen trajedisi ile sona erer.

yine 1790'da goethe tarafından basıma verilen faust-fragmentinde, yazar yalnızca evren ruhunun çağırılması ve cadı mutfak sahnelerinin nesir düzenlemeleri ile yetinir.

schiller ile başlayan dostluğu döneminde (1797-1805 schiller'in ölümü !) semavi prolog, mephisto ile olan antlaşma ve valpurgis gecesi bölümleri eklenir.

bu şekli ile 1808'de faust'un birinci bölümü basılır. ve yazar 1800 senesinde başlayıp schiller ölümü ile ara verdiği eserinin ikinci kısmı üzerinde çalışmaya başlar.

ikinci kısmın ilk önceleri yalnızca helena-trajedisi kısmı (1827) basılmış 1825 ile 1831 arasındaki zaman içersinde ise eckermann'ın da teşvikleri ile ikinci kısım bitmiştir.

22 temmuz 1831'de konulan son nokta ve eserin tamamlanması ile goethe sanki

birşeylerden kurtulmuş ve özgürlüğüne kavuşmuş gibi günlüğüne şu notu düşmüştür:

"asıl iş gerçekleştirildi" ve eckermann'a da "bundan sonraki (gelecek olan) hayatımı artık bir armağan olarak görebilirim ve artık şimdi ne yapacağım ve nasıl yapacağım hiç önemli değil."

ve goethe 22 mart 1832'de de bu dünyaya veda etti.

faust'un - tabii artık burada yalnızca bir tek faust'tan "goethe'nin faust"undan söz

edilecektir.. - herhangi bir yerini, herhangi bir satırını, bölümünü gerek ezbere bilenler,

gerek okumuş olanlar ve gerekse de onu hiç okumamış olanlar için anlatmak hele hele

tefsir etmek istemek büyük bir yanılgıdır. buna rağmen felsefe veya sohbet

toplantılarında herhangi bir sözcüğün, bir kavramın, bir düşünce veya duygunun

çağırışım yapması halinde insiyaki olarak belki de insan referanslarının tümünü içeren

bu eserden belki bir iki satır terennüm etmekteyim benim arasına düştüğüm galiz hatalardan bir tanesidir. gerek birinci kısmın gerekse (çok zor olmasına rağmen) ikinci kısmın kısa bir özeti burada yapılabilirdi.ama yapılmaması daha iyi olur düşüncesindeyim.

19ocak1998

a.y.

faust 1. teil / mephisto, prolog im himmel

von zeit zu zeit sehe ich den alten gern
und hüte mich mit ihm zu brechen
es ist gar hübsch von einem grossen herrn
so menschlich mit dem teufel selbst zu sprechen

- zaman zaman severim ihtiyarı (tanrıyı) görmeyi
ve kaçınırım onunla bozuşmaktan
ne kadar güzel büyük bir bey tarafından
böyle insanca davranılması şeytanın kendisine....

don camillo'nun küçük dünyası..

bu hikayeyi; bu hikayeleri ve don camillo'nun dünyasını anlayabilmek için bir iki satır yazmak gerek.

aslında kitabın ismi "don camillo'nun küçük dünyası". ancak okundukça o dünyanın hepimizinkinden çok daha büyük, çok daha güzel, adil ve insanca; evet insanca olduğunu anlıyoruz.

don camillo'nun memleketi, ya da kasabası, ya da köyü; italya'nın uçsuz bucaksız po ovasının bir yerlerinde kaybolmuş bir köşesindedir. büyük şehirlerden oraya kimse gitmez.. onlar da şehirlere gitmeye pek meraklı değillerdir. sevinçleri, mutlulukları, dertleri ve kavgaları ile bir arada yaşarlar.

zaman; ikinci dünya savaşından hemen sonradır. kasabada seçimler yapılmış ve peppone'nin komunist partisi açık farkla belediye meclis ve başkanlığını kazanmıştır. peppone'nin karşıtı, rakibi, onun tersi ise kasabanın papazı don camillo'dur. peppone'yi aynı stalin merhum gibi gözünüzün önüne getirin.. dar alın, kaşlar, pos bıyık ve yapılı bir fizik... kasabanın dışında bir tamirhanesi vardır. her şeyi, ama her şeyi tamir eder. elinden hiçbir şey kurtulmaz. hatta bahçe veya evler için demir ferforje işleri bile yapar. evli ve üç çocuğu vardır.

don camillo ise upuzun boylu, baştan aşağıya siyahlar içersinde, iki tane kürek gibi el, dik dörtgen bir surat ve gülerken otuziki dişi birden görünen bir papaz. en büyük özelliği ise kilisedeki büyük çarmlı gerilmiş isa ile konuşmasıdır. isa ondan başka hiç kimse ile konuşmaz. don camillo da ona herşeylerini anlatır ve dertleşir.

bu iki adam ateşle su kadar birbirlerine zıt olmalarına rağmen mantığın, sevginin ve kasaba halkının ortak çıkarları söz konusu olduğunda, artık ne su ne de ateş kalır. beraberdirler... bu küçük dünyada...

büyük suyun bana anlattıklarını dinliyorum, ve insanlar benim hakkımda „ihtiyarladıkça daha da kaçık biri oluyor“ diyorlar. halbuki doğru değil çünkü ben her zamandan kaçıktım..

don camillo'nun küçük dünyasından

-isa. yani şimdi bütün düşünceler bitti mi? insanlar düşünülebiyecek herbişeyi düşündüler mi ?

(düşünce = idee)

-düşünce'den neyi kastediyorsun don camillo?

-benim gibi zavallı bir köy papazı için "düşünce", insan cehaletinin koyu gece karanlığının içinde yakılan bir lambadır. bu da yaratıcının yüceliğini yeni bir açıdan aydınlatmış olur.

isa gülümsedi:

-senin şu lamba misalinle hakikatlerden pek te uzaklarda sayılmazsın zavallı köy papazı. yüz kişi koskocaman kapkaranlık bir odaya kapatılmışlardı. ve hepsinin de elinde birer lamba vardı.

birisi lambasını yakıverdi..

ve işte birden insanlar birbirlerinin yüzlerini gördüler, tanıdılar.

bir başkası daha yaktı. ve hemen yakınındaki bir nesneyi görebildi, keşfetti.

ve böylece yavaş yavaş başka lambalar da yanmaya başladılar. her bir lamba yanıştıktan uzaktaki nesneler yakınılaşıyorlardı.

en sonunda herkesin lambası yanınca o muazzam odadaki herşeyi bildiler, tanıdılar.

ve her şey iyi idi, mükemmeldi ve mucizeviydi.

beni anlamaya çalış don camillo. lambalar yüz adetti.

fakat düşünceler yüz adet değildiler. düşünce bir tekti (=yüz lambanın ışığı)

zira ancak yüz lambanın hepsi de yanarsa o koskocaman odadaki her ayrıntı görülebilirdi.

ve her yakılan alevcik, ışığın yüzde bir tek parçacığından başka bir şey değildi.

bir düşüncenin, bir büyük düşüncenin yüz parçacığından bir tanesi.

yaratıcının varlığı ve ebedi büyüklüğü düşüncesi.

sanki yere düşüp yüz parçaya ayrılmış bir heykelciğin her bir parçasını birisine emanet etmek gibi bir şey.

parça parça olan heykelciğin her bir parçasında resmin, heykelin tamamı yoktur. onlar ancak parçalanmış bir heykelciğin yüz adet tek parçalarıdır.

ve yüz insan ellerindeki parçalarla bir bütünü tam olarak meydana getirip tamamlamaya çabaladılar.

her bir parçacık yerine tam olarak oturtulamadan belki de binlerce kombinasyon denediler. fakat en sonunda heykelcik tamamlandı.

anlıyor musun don camillo ?

herkes kendi lambasını yaktı. ve yüz lambanın ışığı "gerçek" oldu. "yeniden doğuş" oldu.

fakat herkes gördüğü o mükemmel nesnelerin, yaratıcının bir eseri değil de, karanlıklar içersinden kendi lambasının aydınlatığı ışıktan dolayı olduğunu, gördüğünü zannettiler.

ve kim ki yalnız kendi lambasına duyduğu hayranlıktan dolayı durup ta oraya buraya giderse, o büyük birleşmiş tek ışık gerçeğin tamamını aydınlatacağına, uzaklara giden lambaların karanlığına gömülür.

gerçeği bulabilmek için, don camillo, o yüz lambanın, o yüz ışığın yeniden birleşmesi gerekir.

insanlar bugün (1945 senesi) gerçeklerden uzak, ellerindeki tek lambanın cılız ışığında ümitsizce etraflarının loş, melankolik çevresini görebilmektedirler ancak.

bundan başka bir şey de yapamıyorlar.

çünkü beraberce aydınlatmayı akıllarının ucundan bile geçiremiyorlar.

düşünceler yoktur.

bir tek düşünce vardır.

bir tek gerçek vardır.

binler ve binlerce parçadan bir araya gelmiş bir tek düşünce.

fakat onlar artık onu göremiyorlar.

düşünceler bitmedi. zira tek bir düşünce vardır.

ve ebedidir.

fakat herkesin artık geriye dönüp o büyük salonun merkezinde buluşması gerek.

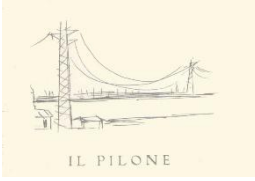
don camillo kollarını açıp:

-isa... geriye dönüş yok. geriye dönülmez, diye iç çekti. bu bahtsızlar (sersemler..)

lambalarındaki yağı mitralyözlerini ya da pis makinalarını yağlamak için kullanıyorlar.

isa gülümsedii

-göklerin hükümdarlığında yağlar tükenmez, orada yağlar nehirler gibi akar don camillo.

pilone ¹⁴

yeni öğretmen genç, biraz da utangaç birisiydi; birden "2a" ya peppone ¹⁵ ve danışmanlar şürekası apar topar giriverince hepten şaşırdı zavallı..

devam edin.. devam edin siz derse - dedi peppone. - yalnızca merak ettik bizim zamanımızdakine şimdiki tedrisat arasındaki farkı.

öğretmen dersi kaldığı yerden anlatmaya devam etti ve fakat söz konusu olan ders zaten coğrafyanın daha ilk başlangıçları olduğundan, peppone temelde olayın tamamen aynı olduğunu, kendi zamanı ile şimdikinin arasında pek bir fark bulunmadığını gördü.

çok iyi. - dedi sonunda peppone. - şimdi, sayın hocamız müsaade ederlerse, bu çocukların neler bildiğini bir görelim bakalım.

yirmibeş talebe, nefes almaya bile korkarak, gözler peppone'ye dikili, taş kesilmişlerdi. peppone, biraz da mağrur, aralarında dolaşıp ortadaki sıralardan üçüncüsünün önünde durdu.

bakalım seni dinleyelim biraz, - dedi, soldaki çocuğa parmağı ile işaret ederek.. - üç kere altı kaç eder ?

çocukçağız başını öne eğdi, yumruklarını sıktı fakat öğretmen müdahale etti : çabuk, ayağa kalk, cevap ver belediye başkanımıza üç kere altı kaç eder...

ayağa kalktı ufaklık, başı halen öne eğik, cevap verdi : onsekiz.

afferin ! - diye yankıladı peppone. - peki altı kere yedi kaç eder ?

otuziki. - diye cevap verdi.

peppone kollarını iki yana açtı :

valla iyi yani ! - dedi. - belediye reisinin oğlu altı kere yedinin kaç ettiğini bilmiyor. ama bahse girerim ki sıra arkadaşın çok iyi biliyordur. evet sen, sen söyle bakalım altı kere yedi kaç eder ?

peppone'nin oğlunun yanında oturan çocuk ayağa kalktı, yüzü bembeyaz kesildi, dudaklar sımsıkı kapalı gözler yerde.

çabuk, cevap ver ! - dedi öğretmen. - altı kere yedi! çocuk başınla olmaz işareti yaptı. bilmiyor musun yoksa? dedi öğretmen şaşırmış olarak.

biliyorum. - diye mırıldandı çocuk.

biliyorsa belediye başkanımıza neden cevap vermiyorsun ?

çünkü o benim babamı dövdü. - halen gözleri yerde sabit bir noktaya dikili. peppone anlayamadığını sandı.

¹⁴ mondo piccolo "don camillo e il suo gregge", giovanni Guareschi, birinci baskı 1953 direk (yüksek gerilim hattı kulesi..)’ ten kısmen çeviri.

¹⁵ peppone; köyün belediye reisi; komünist..

ne dedin sen ?

çocuk önce hafifçe başını kaldırdı sonra gözlerini peppone'ye dikti :
evet. - dedi - sen benim babamı dövdün. ağzını kanattın. gördüm. ben de arabanın
içindeydim. ¹⁶

başını bir an yere eğdi sonra kaldırdı tekrar, peppone'ye sabit bir nazarla baktı ve sert bir
sesle: büyüdüğüm zaman kafanı kıracağım!

peppone, şürekası, öğretmen sanki orta yere yıldırım düşmüş gibi hepsi şaşkın çocuğa
bakıyorlardı. hepsi ona bakıyorlardı. sanki bütün dünyada ondan başka kimse kalmamış
gibi.

fakat o anda, halen ayakta bekleyen peppone'nin oğlu çocuğa dönüp :
aptal. - dedi.

başı yine öne eğilmiş olan berikisi kafasını kaldırıp peppone'nin oğluna bir yumruk
savurdu. çocuk sıraya tutunmasa savrulup nerdeyse yere düşecekti.

öğretmen hemen araya girdi :

scartini! - diye bağırıldı. dışarı... çık dışarı.

peppone ve diğerleri donmuş gibi hareketsiz yalnızca olayları izliyorlardı.

zavallı öğretmen hepten şaşkına dönmüş ne diyeceğini bilemez bir halde :

anlıyamıyorum... - diye kekeledi. - böyle bir olay ilk defa başıma geliyor.

scartini.... peppone oğlunun sıra arkadaşının scartini'nin oğlu olduğunu anlamıştı.

"büyüdüğüm zaman kafanı kıracağım!" demişti scartini'nin oğlu peppone'ye..

peppone'nin oğlu kıpkırmızı olmuş ve "aptal " demişti... sonra yumruk...

sonra "dışarda görüşürüz seninle...."

öğretmencik af dilemek için çırpınıyordu ve tekrar tekrar:

("li dividero...li dividero..." e peppone si sentiva, dentro, una voce che gli diceva : " e
inutile : sono gia divisi".) ¹⁷

not: yukardaki "pilone" hikayesini ben yazmadım.

bunu niçin söyledim?

çok uzun yıllardan, belki de ilk baskısı çıktığından beri, bir kutsal kitap gibi elimden hiç bir zaman bırakmadığım
guareschi'nin "don camillo" ¹⁸ adlı kitabındaki hikayelerden bir taneciğini, bir minicik kısmını, ne kadar çok

¹⁶ bundan önceki hikayelerinden birinde peppone hakikaten scartini'nin babası ile bir tartışma
sonucu sille tokat dövüşürler. kabahat scartini'de midir yoksa peppone'de mi orası mühim değil.
mühim olan arabanın arkasında oturan ufak scartini'nin olayı başından sonuna kadar izlemiş
olması ve hafızasında babasının, onun için yalnızca babasının ağzının burnunun kan içinde
kalmış olan hayalinin kalmış olması..

¹⁷ bu son paragrafı orijinal olarak bıraktım. italyancayı benden daha iyi bilenler için ve daha iyi
anlaşılabilir ümidi ile.

¹⁸ bir de bu hikaye ve dolayısıyla yazarı hakkında bazı kimselere (tabii eğer ilgilenip okurlarsa)
şunu hatırlatmak istiyorum.
guareschi bir mizah yazarı ve bilhassa "don camillo" adlı kitabı bir mizah eseri değildir.

isterdim, kalbimin ve yüreğimin böyle her türlü ıvrır zıvırdan arınmış, böyle basit, gibi gözükken bir olayı insanca ve ustaca yazı diline çevirebilmelerini.

benim kısa notum:

ama yine de kısa bir açıklama yapmakta fayda var:

öğretmenin "li dividero... li dividero"su bir yandan doğru algılanması gereken "onların sıralarını ayıracağım, onları ayrı ayrı yerlerde oturtacağım" anlamını taşıırken, diğer yandan "dividero" fiilinin içerdiği asıl anlamı, "bölme"yi de içinde taşıyor.

yani düz okunduğunda "onları böleceğim" anlamı da çıkabilir.

ki peppone'nin, oğlu ile scartini'nin çocuğu arasında geçen tartışmadan sonra içindeki ses, babaların arasında geçen bir tartışmadan sonra, çocukların içinde bulundukları asıl bu doğru olanı algılıyor

"faydasız...

onlar zaten bölünmüş...

onlar zaten bölün...

onlar zaten böl...

onlar zaten...

onlar..."

peppone'nin, ama daha çok guareschi'nin korkunç bir karamsarlık ve samimi bir üzüntü ile devamlı tekrarladığı ve beynimin derinliklerinde devamlı yankılanıp duran üç basit sözcük...

o zamanlardan bu zamanlara kadar nelere tanık olmadık ki ...

almanyalara mı, korelere mi, vietnamlara mı, yemenlere mi, afganistanlara mı, yahudilere filistinlilere mi, yugoslavyalara mı, beyazlara mı, zencilere mi, alevilere mi, sünilere mi kürtlere mi, türklere mi, sri lanka'da tamillere mi, hindistan'da sihlere mi, ırlanda da protestanlara mı?

"li dividero... li dividero!.. onları böleceğim!.."

bir takım pis savaşlardan, çıkar savaşlarından sonra orta doğu'da, arabistan'da, afrika'da, cetvelle yeniden çizilen haritalara bir bakın...

bütün doğal coğrafyaya ve onun güzelliklerine inat...

bütün doğaya inat...

güzelim akan bir nehrin, yemyeşil bir ormanın, karlı yüce dağların üzerinden ve tarlalardan, ancak beyninde habis bir ur bulunan bir insanın üretebileceği bir hastalıklı bir umursamazlıkla ve dümdüz...

dümdüz akıp giden bir çizgi...

bir sınır... sınırlar...

"faydasız... faydasız... onlar zaten bölünmüş..."

ve cetvelleri, kalemleri ellerinde tutan, onları bölenlere bir bakın...

bilerek ve isteyerek...

devletlere ve hükümetlere ve din müesseselerine ve nato'lara ve cento'lara ve paktlara bir bakın...

üçbeş kuruş için insanı hiçe sayan, bir iki damla petrol için varlıkları, doğayı katledebilen, insan demeye dilimin varmadığı ucubelere bir bakın...

bir de, acaba diyorum, kendi kendime, kendilerine bir takım sıfatlar yakıştırıranların, aklı başında olanların hiç olmazsa bir kısmının, sürüp giden bu bölünmeler karşısında artık "aymaları" gerekmez mi?

eğer "ayarlarsa" artık onlara "aydın !.." diyebilecek miyiz?

yoksa illa bu aymazlıkla kaçınılmaz sonumuzu, pis bir kaderci, aptal bir fatalist. kör bir inanççı olarak beklemek zorunda mıyız?

bir gülmece, daha hiç değil!.. çoğu kez "ironi" ile "fars"ı, yani düpedüz "amiyaneliği", çoğu kez de "mizah" ile "situation comique"i birbirine karıştıran, harman eden, aralarındaki bir benzerliğe ya da bir zıtlığa aldırmadan, paralellikler kurmak isteyenler...

ya da bütün bu deyim ve kavramlar, sanki hepsi bir solukta göbek hoplata hoplata gülünecek bir şeyden başka bir şey değilmiş gibi mütalaa edenler... böyle bir "situation comique"e düşmüş olan birisinin karşısında kimi hallerde gülmekten kasıkların tutanlar...

kimisi hallerde de o halin kendileri için bir "situation trajique" hatta "dramatique" olabilmesi pekala mümkündür.

abbondanza ile carestia

don camillo ve peppone
giovanni Guareschi
(İtalyancadan)

carestia şehirden birisiydi. garip bir şekilde köye düşmüştü. fakat aslına bakarsanız asıl adı tabii carestia değildi. onun da bütün dini bütün hristiyanlar gibi, bir ismi bir de soyadı vardı. ve yakışıklı bir oğlandı. o sıralarda da bayağı hızlıydı... onu köyde carestia diye çağırıyorlardı. ama zayıf olduğu için değil... de beraber dolaştığı marina oldukça etli butlu olduğundan köylü onlara abbondanza ve carestia dedi... (abbondanza:bolluk –marina'ya köylünün taktığı ad..)

carestia köye marina'dan sonra geldi. burda söz konusu olan bassa'da organize edilen bir bisiklet yarışıydı.. oldukça önemliydi ve oldukça tanınmış isimler vardı.. carestia yirmi yaşlarında falandı. güzel binerdi bisiklete. o da yarışa katılmıştı, zira oldukça iyi bir ödül konmuştu birinci gelene. köyden geçen etapta birincinin ardından yirmi metre geride ikinci sırada koşuyordu ve halen bir "gül gibi" tazeydi.

-bu çocuk iki kilometre sonra öne geçer bidaha da kimsecikler onu tutamaz, dedi insanlar. hakikaten köyün ortasından yavaşlamadan alkışlarla yıldırım gibi geçti. ikiyüz metre sonra zınk diye durdu. bisikletini kenarda duran molozların üzerine fırlatıp attıktan sonra fanilasını değiştirmeye başladı. yan evlerden birisinden çıkan bir kız ona yaklaşıp bir ihtiyacı olup olmadığını sordu bu sırada.

carestia ilk olarak işte o zaman köylünün abbondanza diye çağırdıkları ve fakat aslında ismi marina olan kızı gördü. fanilasını falan değiştirmeyi unuttu.. hatta yarışı ve bütün dünyada olup bitenleri de... başladı kızla laflamaya. sonra akşam üstüne doğru kıza bir selam sarkıtp köye indi, bisikletini sattı, bir pantolon, bir gömlek, bir çift pabuç satın aldı.. ve orada kaldı..

bütün gününü nehrin kenarında bir aşağıya bir yukarıya dolaşarak geçiriyor, akşam olunca da marina'ya gidiyordu.

bir akşam marina onu biraz tuhaf ve üzgün buldu.. ve bisiklet parasının bir süredir tükenmiş olduğunu ve carestia'nın bir kaç gündür ağzına bir lokma bile koymadığını anladı.

ona yiyecek bir şeyler verdi ve tatlılıkla:

-siz hızlı bir delikanlısınız.. hem de akıllı.. burası aslında küçük bir yer ama çalışacak bir iş daima bulunur. niçin bir iş arayıp çalışmıyorsunuz?

-denerim, diye yanıtladı carestia.

hakikaten denedi. fakat iki gün sonra üzerine müthiş bir melankoli çöktü ve işi bırakmak zorunda kaldı.

-aslında bu bir mizaç meselesi, diye izzah etti marina'ya – ben coşkulu bir karaktere sahibim. onun için alışılmış şeyler bana göre değil ben daha çok serüven için yaradılmışım...

carestia güzel konuşurdu. şehirden olduğu için bir araba şey görmüştü: komediler, sinema filimleri, operalar, spor karşılaşmaları. bunun harcinde de harika bir sürü kitap okumuştı.

marina onu ağzı açık hayranlıkla dinlerdi.

-hayat oralarda nekadardır güzeldir kimbilir... derdi

marina terzilik yapardı. iyi de çalışırdı. bütün allahın günü dikiş makinasının başından kalkmazdı. bin yaşında bir anneanne ile beraber yaşarlardı. kadın yemekleri yapar, marina'ya yardımcı olurdu. akşam vakti carestia geldiğinde marina makinanın başından kalkardı.

sonra carestia ile beraber geçirdikleri zamandan dolayı gece yarısına kadar da çalışmak zorunda kalırdı. ve böylece biraz köprünün oralarda biraz evde buluşup oturmaya başladılar.

sonbahar geldiğinde yağmurlar da başladı. carestia da bir daha dışarıya çıkmadı. eve iyice yerleşti. çünkü marina ile evlendi.. ve orada kaldı. ve böylece ihtiyar da ölüp gidence bu ikisi köyün dilinde bir efsane oldular.

carestia'nın bir kerecik olsun bir parmağını dahi oynattığı görülmuş şey değildi. halbuki marina sabahtan akşama kadar durmamacasına çalışır bir dakikası boş geçmezdi. biriktirebilip kenara köşeye koyabildiği birkaç kuruşu da olunca, carestia'ya verir, onu şehiredeki sinemaya yollardı. carestia öğleden sonra şehre sinemaya gider ve geldiğinde – ki bisiklet üzerinde yıldırım gibi gelirdi..- marina onu dört gözle beklerdi. carestia bütün filmi anlatırdı. ve marina da asıl filmi görmektense, carestia anlattığında sanki filmi görüyormuş gibi dinlerdi zevkle.

bir keresinde onu tiyatroya bir opera seyretmeye yolladı. fakat sonra müzik olmadan bunun hiç bir işe yarayacağını anladı.

-sinema benim daha çok hoşuma gidiyor, dedi kestirdi attı..

sonra harp patladı.carestia'nın gitmesi gerekti. ve marina onu dikiş makinasının başında bekledi durdu. ama kendi kendini de "kimbilir bana anlatacak nekadardır çok şeyi olacak.." diye de avuttu.

hakikaten carestia, dönüşünde bir çuval dolusu şey anlattı. marina gözlerini kocaman kocaman açarak dinledi onu.

carestia harpten sonra da parmağının tekini bile oynamadı. zira harbin dehşetini, çekilen ızdırapları bir şekilde unutması lazımdı.

bir akşamüstü bir çocuk çıkageldi bir haberle. marina makinanın başından kalktı ve çocuğu takip etti.

carestia'yı meyhane sıralarının birisinin üzerinde sızmış olarak buldu. körkütüktü.. sıkı olduğu için marina eve geri döndü bir el arabası aldı ve carestia'yı arabaya yükleyerek eve döndü.

aradan iki gün geçti, carestia değirmenin oradaki meyhaneye gitti ve akşama doğru küçük çocuk haber vermek için marina'lara geldi. marina bu sefer meyhaneye gitmeden

el arabasını aldı. carestia'yı ilk seferinde bulduğu gibi tam küfelik bir durumda buldu ve onu el arabasıyla eve taşıdı, yatağına yatırdı.

aradan üç sene geçti. ve denebilirki bütün köy marina'ya yardım edebilmek için çırpınıp durdu. marina bütün gün dikiş makinasının başında çalışıyor, akşamları el arabası ile carestia'yı almak için meyhaneye yollanıyordu.

bütün ikazlara rağmen carestia

-nooolur beni öldürün ama çalışmamı söylemeyin, diyordu.

uzun zaman herşey yağ gibi akıp giderken köy yeri birdenbir cehenneme dönüşüverdi. her zaman olduğu insanların kanın emen, babayı oğula karşı kıskırtan pis politika yüzünden..

carestia bütün bunların dışında bir dünyada yaşıyordu. yani hiç bir zaman politikaya karışmamıştı ve ondan daima uzak durmuştu. ki politika ile uğraşmayı da bir nevi çalışmak saydığı için..

bir sabah yine evden çıkmak üzereyken marina onu durdurdu.

-bugün dışarı çıkma. etrafta bir beladır dönüyor.

-bela arayanı bulur, dedi carestia, bense sadece bir iki bardak şarap arıyorum..

-aramasan da bela seni yine bulur, diye ısrar etti marina. -genel grev ilan edildi.

her yerde grev kontrolü var. dışardan da gelmişler. adamın suratına bakmadan sopayı basıyorlarmış.

durum hakikaten berbat. kızıklar grevin genel olacağına karar vermişlerdi birkere. ve kaçak çalışanları enselemek için her bir yere o yerin yabancıları olan grev kontrolcuları yollanmıştı. bütün tarlalar, ağaçlar, çiftlikler ıssız ve bomboştu.. patronlar da kaçak adam çalıştırmaya yeltendiklerinde hem çalışanın hem de kendilerinin başlarının belaya gireceğini biliyorlardı. bir de işin sonunda bir araba sopa da cabası..

-evde kal- dedi marina -eğer seni kaçak bir işçiyle karıştırırlarsa katliam olur.

carestia gülmeye başladı.. ve çıktı.

yirmi dakika sonra pioppa'nın sahibi carestia'yı karşısında buldu.

-ne var ne arıyorsun sen burada? diye sertçe sordu adam.

-çalışmak istiyorum, dedi carestia sakince.. herkes çalışırken benim de çalışmam fuzuli. benim çalışmam kimsenin çalışmadığı vakit değerlidir...

pioppa'nın patronu carestia'ya şaşkın şaşkın baktı ve davul gibi şişmiş memeleri, sağılmak için muulayan ineklerin yanına yolladı onu.. inekleri sağması için..

akşama doğru marinaların evine her zamanki gibi yine aynı çocuk geldi. ve marina el arabasını alıp dışarı çıktı.

carestia'yı terkedilmiş sokak kenarında yerde cansız buldu. bir tek hayat belirtisi bile yoktu yüzünde. ağıldan çıkarken ekip onu yakalamış eşek sudan gelinceye kadar dövmüşlerdi.

her tarafı kan içindeydi.

marina onu arabaya yükledi. gömleğini çıkardı meydandaki çeşmede elini yüzünü yıkadı.

her tarafı kan olmuştu.

köyün meydanından geçerken kızıkların hepsi oradaydı. insanlarsa kapalı pancurlar ardından olayı izliyorlardı.

marina arabayı içinde kan revan içinde carestia ile birlikte yavaşça itiyordu.

ve bir kıraliçe gibi mağrur ve bir kıraliçe gibi guruluydu. ve hiç bir zaman da bu kadar güzel olmamıştı.

yolu kapatan kızıklar açıldılar ve marina'ya yol verdiler. sessizce... bir tek kelime bile etmeden cansız gibi arabadaki "gönüllü işçi" carestia'yı eve götüren kadına baktılar.

carestia'nın ayağa kalkabilmesi için birkaç ay geçmesi gerekti. ve onun artık sapasağlam olduğunu gören marina onu omuzlarından tuttu ve

-yemin et, bana yemin, bir daha artık hiç çalışmayacaksın, söz ver bana... dedi
carestia pek isteksizdi.. ama sonra yemin etti. ve sözünün eri bir adam oldu.

şehirden gelen

gigino annesi ile kızkardeşlerinin bakışlarını sırtında hissettiği halde tabağından başını kaldırıp bakmadı.

hizmetçi kız mutfağa geri döndükten sonra annesi:

- e peki sonra ?

- bütün hocalarınla konuştum, müdürle de – diye açıkladı babası – durumu geçen seneden daha da betermiş.

gigino henüz onbeş yaşındaydı ve orta ikiye gidiyordu. yani orta ikide ikinci senesi. orta biri de iki senede anca tamamlayabilmişti.

- alçak! – dedi ham'fendi gigino'ya dönerek – latince özel dersler, matematik özel hocalar, avuç dolusu paralar, bunca fedekarlık..

gigino'nun gözleri yaşardı.

anne masanın üzerinden uzanıp gigino'nun saçlarından yakaladı başını zorla kaldırdı.

- alçak – diye tekrarladı...

hizmetçi kızın ayak sesleri ile anne sustu. kız odadan çıktığında kocasına döndü:

- peki ne yapıyormuş ?

- hiç bişey –dedi baba, ellerini çaresizlikle havaya kaldırarak - hal ve gidişi gayet iyiyim. kimsenin ondan şikayeti yok. ama öğretmenleri bir soru sorduğunda cevap vermiyormuş, sınıfta yapılan yazılılarda da tek bir kelime bile yazmıyormuş. öğretmenler açık açık söylemediler ama her halinden bir aptal olmadığı belli.

- aptal değil – diye bağırıldı anne – ama korkak. fakat bu işi bitirmemiz lazım. okuması için bir çare bulmalı. evrenin bütün fedekarlıklarına katlanamaya razıyım, yeter ki koleje gitsin.

iki kız kardeş aşığlayıcı bir tavırla gigino'yu süzdüler.

- onun yüzünden biz de katlanmak zorunda kalıyoruz... bizim hiç bir suçumuz yok – dedi liseye giden akıllı olan ötekisi –

- hepimiz acı çekiyoruz – dedi baba – ailede böyle bir sefilin olması herkese acı çektirir. ama ölsem bile onu yeniden koleje yollıyacağım.

gigino çok sakın bir çocuktuk, fazla konuşmayan.. fakat bu sefer umutsuzluktan ağzını açtı ve:

- ben okumak istemiyorum – dedi – ben otomobil tamircisi olmak istiyorum.

anne ayağa kalkıp bir tokat patlattı çocuğun suratına.

- ben tamirci olmak istiyorum - diye tekrar etti gigino.

baba araya girdi:

- sakın ol.. sakın ol..burada sinirlenmeye gerek yok. bırak ne isterse söylesin. yarın okula gidilecek ve orada adam olması için çareler aranacak.
- ben artık okumak istemiyorum! –diye ısrar etti giginio –ben tamirci olmak istiyorum.
- kalk.. hemen odana gidiyorsun – dedi babası –
- giginio odasına gitti ve heyet tartışmaya kaldığı yerden devam etti..
- onu bir koleje yazdırıp orada tutmak her zamankinden daha önemli bir hale geldi. - dedi anne - zira şimdi de düpedüz isyankarlığa başladı..
- hemen gereken neyse yapılacak – diye garanti verdi baba –bu akşam kendimi tuttum. sakın olmaya gayret ettim. ama böyle giderse kendimi tutamayacağım.
- hepimizin canına okuyor oğlan – dedi anne – diğer taraftan da her sınıfı çifte dikiş gitmesine de izin veremeyiz. bütün mahallenin diline düştük. bizim de bir statümüz var. her halukarda onu dik tutmak zorundayız.
- tabii – diye tasdik etti baba – bizim kapıcının oğlu, hani ilk okulu beraber bitirmişlerdi; şimdi ondan iki sınıf yukarda..

ham'fendi bir çığlık atarak yere yığıldı. iki kız babalarına azarlayıcı nazarlarla bakarak sanki.. – şimdi bunu ne gereği vardı tanrı aşkına – fakat baba uzun zamandanberi midesine taş gibi çöken bu gerçeği bir şekilde söyleyerek rahatladı..

giginio öğleden sonraki posta arbası ile geldi. biraz etrafı dolaştı fakat hava hemen karardı. biraz sonra da bir ahmak ıslatan hafif hafif yağmaya başladı. meydanın nihayetinde bir kapının sahanlığına sığınan çocukçağız önce iki üç dükkanın vitrinlerine baktı. cebinde ikiyüz liret parası vardı. bir kahveye girip bir sıcak süt içmeyi o kadar canı çekti ki. fakat cesaret edemedi.

meydanın öteki tarafındaki kliseye girdi. kendine oldukça karanlık, saklı bir köşe seçti.. ve don camillo saat ona doğru isa'ya iyi geceler dilemek için büyük hac'in altına geldiğinde, tahta bir sıranın üzerinde giginio'yu uyurken buldu.

çocukçağız korkuyla don camillo'nun bağırması ile uyandı. karşısında alacakarnlıkta olduğundan daha da heybetli görünen adama bakarak gözleri büyüdü.

- n'apıyorsun burada – diye sordu don camillo –
- afadersiniz beyefendi – diye kekleli çocuk – uyuya kalmışım.. istemeden..
- ne beyefendisi – diye homurdandı don camillo – görmüyormusun, ben bir papazım ?
- afadersiniz muhterem peder – diye mırıldandı çocuk – hemen gidiyorum.

don camillo çocuğun gözlerinden akan yaşları gördü, uzandı kapıya doğru gitmek isteyen çocuğun omuzundan tuttu.

- peki nereye –diye sordu –
- bilmiyorum – dedi giginio –

don camillo çocuğu yarı karanlık saklandığı köşeden çıkartarak aydınlık olan büyük hacin altına doğru getirdi. dikkatle süzdü.

- ooo! bir küçük beyefendi. – dedi sonunda – şehirden mi geliyorsun ?
- evet

- şehirden geliyorsun ve nereye gideceğini de bilmiyorsun. paran var mı ?

- evet - diye cevapladı çocuk – iki tane yüzlük lireti göstererek.

don camillo çocuğu kapıya doğru çekiştirerek girişte şapka ve cübbesini aldı.

- takip et beni – dedi sertçe – gidelim bakalım başçavuş ne diyecek bu konuda ?

gigino yıldırın çarpmış gibi..

- ben bişey yapmadım – diye mırıldandı –

- peki o zaman neden buradasın – diye kükredi don camillo –
çocuk başını eğdi

- evden kaçtım – diye açıkladı –

- kaçmak mı? peki ne sebepten?

- beni zorla okutmak istiyorlar. ama ben hiç bişey anlamıyorum. ben tamirci olmak istiyorum.

- tamirci?

- evet beyim. onca insan tamircilik yapıyor. hepsi de hayatlarından memnun. neden ben de mutlu olmalıyım?

don camillo şapka ve cübbesini tekrar portmantoya astı.

masa daha toplanmamıştı. dolaptan bir parça peynir çıkardı, bir parça da et buldu. sonra oturup gigino'nun bir küçükbey edasıyla yemek yeme adabının bütün kurallarını nasıl yemek yediğine hayretle baktı.

- tamirci olmak istiyorsun demek – diye sordu bir süre sonra –
- evet efendim.

don camillo gülmeye başladı. çocukçağının yüzü kızardı.

misafir odasındaki yatak her zaman hazır ve derli toplu olurdu.. birinci katta.. böylece çocuğu odaya yerleştirmek kolay oldu. odada yalnız bırakmadan bir battaniye daha koydu yatağın üzerine.

- buralarda kaloriferimiz falan yok – diye izzah etti – burada ciddi soğuk olur.

uyumadan önce yatağında oraya buraya döndü durdu don camillo. “tamirci” diye mırıldandı “tamirci olmak istiyormuş.”

* * *

don camillo sabah duası için her zamanki gibi erkenden kalktı. etraf hala karanlıktı. fakat bu sefer küçük beyi uyandırmamak için fazla şamata yapmamaya gayret ederek merdivenlere yöneldi. inmeden önce yavaşça kapıyı araladı. bakalım misafirimizin her şeyi yolunda mı gibilerden. yatak mum gibi düzeltilmiş.. gigino ise yatağın ayak ucuna oturmuş bekliyordu...

şaşırdı.

- niye uyumadın sen ? – diye sordu mızımız –

- uyudum.

o sabah bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. ve hava buz gibiydi. dolayısıyla sabah duasında koskoca kilisede sadece don camillo ve dinleyici olarak ta tek başına gigino vardı...

ve don camillo o sabah en sert vaazlarından birisini verdi.. çocukların ödevlerinden.. anne ve babalarına göstermeleri gereken saygı ve hürmetten.. ağır bir konuşma oldu.. ve zavallı gigino, tek başına yarı loş devasa bir kilisenin bankolarında kaybolmuşçasına kocaman dev adamın “.. ve siiiiz çocuklar!” diyerek dediği vaazda sanki dünyanın bütün çocuklarının yükü omuzlarına çökmüş gibi hissetti kendisini..

* * *

- isim.. soyisim.. anne babanın ismi.. adres.. telefon numarsı.. – diye emretti don camillo, kahvaltıdan sonra.

çocuk korkarak baktı koca adama, sonra ne sorulduysa hepsini söyledi. don camillo postaneye telefon etmeye gitti. telefona annesi çıktı.

- oğlunuz benim misafirim.. endişe etmeyin.. burada güvende ve benim yanımda tehlikelerden uzak. – diye açıkladı don camillo kendini tanıttıktan sonra telefonu baba aldı.. ona da aynı şeyleri söyledi. rahat olmasını endişe etmemesini oğlanın biraz korkmuş olduğunu.... baba yaptığı hatayı kabul etti ve pişman olduğunu söyledi. bir kaç gün papazın yanında kalmasını uygun olur diye konuştular. sonra da kim bilir belki de yeniden okula gitmesi için ikna edilebilirdi. dedi anne ve babası..

şehirde, kardinalden aldıkları referansla çocuğun bir süre don camillo'nun yanında misafir kalmasına razı oldular.

telegraf o gün öğleden sonra geldi.

- annen baban bir süre benimle kalmana müsaade ettiler – dedi don camillo – ve gigin o gün ilk kez gülümsedi..

don camillo cübbesini sırtına geçirdi ve gigin ile birlikte çıktılar...

kasabanın dışlarına doğru bir yerlerde, peppone'nin atölyesi önünde durdular

nihayet.

peppone parça parça bir motoru sökmekle meşguldü.. don camillo'yu görünce elindeki anahtarı yere fırlattı, ellerini beline dayadı ve:

- burada politika yapılmaz.. – dedi sertçe – burada çalışılır...

- güzeeel – diye cevap verdi don camillo her zamanki yarım toscano sigarını yakmaya çalışırken. sonra gigin'o'yu öne doğru itti..

- bu ne şimdi ? – diye sordu peppone –

- bu bir burjuva.. evden kaçmış.. ana babası okutmak istiyorlarmış.. ama o tamirci olmak istiyor.. ilgilenir misin ?

peppone incecik bu kibar çocuğa baktı:

- tamirci mi olmak istiyorsun ?

- evet efendim..

- burada efendiler yok!.. – diye gürlledi peppone –

gigin'o'nun birden gözleri doldu..

- peki usta!.. – diye fısıldadı –

peppone homurdanarak attığı anahtarı yerden aldı kaputun altındaki motora, işine geri döndü..

gigin'o don camillo'ya baktı.. don camillo evet der gibi başını sallayınca gigin'o paltosunu çıkardı ve işte...

yepyeni temiz mavi bir tulum giymişti...

biraz sonra peppone ingiliz anahtarlarını yere attı normal anahtarla vidaları sökmeye devam etti.. altı adet vidayı 16'luk anahtarla söktükten sonra geri kalan için bir 14'lük lazım oldu..

ve titreyen bir el burnunun dibine anahtarı uzattı..

tir tir titriyordu.. 14'lük anahtar gigin'o'nun elinde.. çok korkmuştu çocukçağız.. ama gerekli olan da 14'lük anahtardı.. peppone asık suratla hiç bir şey söylemeden anahtarı aldı gigin'o'nun elinden.

o zaman don camillo kapıya doğru yöneldi.. çıkarken de gigin'o'ya seslendi:

- genç adam – dedi- burada iş yapılır, çalışılır.. politika yapılmaz. bu münasebetsizin politika lafı ettiğinde işi bırakıp eve dönüyorsun..
 peppone kafasını kaldırıp don camillo'ya sertçe baktı.
 * * *

on gün sonra babası geldi. don camillo tarafından nezaketle karşılanarak.

- kafası yerine geldi mi nihayet – diye sordu

- çok iyi bir çocuk – diye cevap verdi don camillo

- peki nerde şimdi ?

- dersine çalışıyor.. – dedi don camillo – gidip bir bakalım.

peppone'nin atölyesine geldiklerinde don camillo öne geçip kapıyı açtı.

gigino mengenede bir parça eğeliyordu..

peppone döndü ve ağız açık gigino'nun babasını gördü.. yanında don camillo..

- çocuğun babası – diye açıkladı mecburen don camillo –

- haa ! öyle mi? – dedi peppone şehirli bu burjuvayı dikkatlice süzerek –

- nasıl iyi çalışıyor mu – dedi biraz da kekeleyerek babası –

- sanki bu mesleği yapmak için doğmuş.. – dedi peppone – bir sene sonra ona artık öğretebileceğim hiç bir şey kalmayacak. herhalde şehirde yüksek mekanik okuluna devam etmesi gerekecek..

don camillo ve gigino'nun babası tekrar kliseye döndüler.

- ben şimdi karıma ne söyleyeceğim? –diye sordu adamcağız –

don camillo gözlerini ona dikerek:

- gerçeği söylersiniz; kötü bir lise talebesi olmasındansa iyi bir ustabaşı olması...

- ben de her zaman böyle bir işim olsun diye hayal ederdim.. araba motorları.. – diye iç geçirdi gigino'nun babası –

don camillo ellerini iki tarafa açarak:

- eee.. tamam işte.. bunu söyleyin karınıza...

gigino'nun babası üzüntülü...

- benim için dua edim muhterem peder. her hafta oğlumu görmeye geleceğim. herhangi bir şey olursa.. bir ihtiyaç.. hemen bana yazın.. ama büroma, eve değil..

sonra don camillo oğlanı peppone ile nasıl tanıştırdığını anlattı.. ve nasıl o 14'lüğün lazım olduğu anda, nasıl o 14'lüğü gigino'nun ustaya uzattığını.. gözleri parlayarak...

- benim babam – dedi gururla gigino'nun babası – şehrin o zamanlar en usta tornacısıydı.. eee.. kan çekiyor ne de olsa...

yumurta

-özet-

pepone (beldenin komünist belediye başkanı) ve avanesi kilisenin ön avlusunda toplanmış hararetle başkanın elindeki gazeteye bakıyorlar..hayret nidaları, baş sallamalar..

bu arada kilisenin kapısında don camillo görünür.. peppone elindeki gazeteyi sallayarak don camillo' ya doğru seğirtir..

-peder peder (aslında italyancası "reverendo"dur ve daha yakışık alır) gördünüz mü.. castell nuovo'da bir tavuk üzerinde haç olan bir yumurta yumurtlamış... bakın bakın.. resmini bile koymuşlar..

don camillo gazeteyi alır ve haberi ve resmi dikkatle inceler.. tek ekliye etmeden gazeteyi peppone'ye iade eder ve kiliseye girer.

haber bütün her yerde duyulmuştur.. böyle bir mucize.. inanılır gibi değildir..

don camillo bu konuyu o akşam çarşıdaki isa ile konuşur.. isa:

-don camillo.. ne oldu senin inancına, der.. tanrına artık inanmıyor musun..

konu sanki kapanmış gibidir.. birkaç gün sonra peppone top gibi dalar kiliseden içeri:

-peder.. peder.. şuna bakar mısınız.. milano'da bir çiftlikte tavuğun altından çıkan yumurtaya bir bakar mısınız.. bu bir mucize peder.. bir mucize..

gazetedeki fotoğrafta bir tavuk ve yanındaki resimde büyütülmüş olarak bir yumurta ve üzerinde sanki elle çizilmiş gibi bir haç rölyefi..

-buna ne diyeceksiniz peder.. patron artık mucizelerini böyle gönderiyor yeyüzüne zahir.. don camillo başı önde ne diyeceğini bilemeden odasına çıkar..

arka bahçede nera (siyah ya da kara) her gün ya da iki günde bir yumurtlardı mutlaka. ve don camillo kümeşe gittiğinde istenen yumurta işte oradadır.. alır ve odasına döner.. elindeki yumurta bir tuhaftır.. masanın üstüne koyar ve dikkatle inceler.. yüzü sapsarı kesilir.. dışarı fırlayıp zangocun küçük oğlunu çağırır:

-çabuk beldiyeye git belediye reisine ve bütün adamlarına hemen.. hemen, anladın mı.. hemen buraya gelmelerini söyle..

yarım saat sonra peppone ve malum bütün avanesi kilisede don camillo'nun odasındadır..

-oturun, der sert bir sesle don camillo. peppone ve adamları şaşkın otururlar..

-bu yumurtayı bir saat önce ben bizzat nera'nın altından aldım.. benden başka hiçbir allahın kulu kümeşe giremez.. zira anahtar bende.. bundan emin olabilirsiniz.. şimdi.. dolaştırın yumurtayı..

önce pepone alır eline yumurtayı. üzerinde bariz bir kabartma şeklinde bir haç vardır.. elden ele dolaşan yumurtaya her eline alan dikkatle bakar, evirip çevirir, tırnağınla kabartma hacı kontrol eder..

yumurta yeniden don camillo'nun önüne geldiğinde eline aldığı yumurtayı kocaman avucuna koyar ve bir anda sıkıp parça parça eder..

-evrenin yüce efendisinin, tanrımızın mucizelerini göstermek için bir yumurtaya hiç ama hiç ihtiyacı yoktur.. o mucizeler dört bir yanımdadır.. gözlerinizi açıp bakmanız yeter.. ayrıca..

bunu söyler söylemez dışarıya fırlar ve koltuğunu altında gıdaklayan nera ile geri döner.. peppone ve adamlarının hayret dolu bakışları arasında bir elinle tavuğu tutarken diğer eliyle de tavuğun kafasını tuttuğu gibi kopartıverir..

-ve tanrının işlerine karışmak cürretini gösteren bu yaratık ta böylece cezasını buldu..

akşam duası için çarmıhtaki isa'nın önüne geldiğinde, isa:

-don camillo biraz sert olmadı mı.. zavallı nera'nın ne suçu vardı ki, der gülerek.. don camillo.

-isa.. canım zaten çoktandır bir kızartma çekiyordu der ve gülümser..

ἀφορισμός... kısa...

açık suç duyurusu

istanbul ili sayın valisi
istanbul ili sayın cumhuriyet savcısı
istanbul ilçeleri sayın kaymakamları
istanbul ilçeleri sayın savcıları

03.12.1934 tarihili ve 2596 sayılı kisve kanunu ve bu kanuna ilişik olarak 03.02.1935 tarihinde çıkarılan tüzük gereğince dini kıyafetler mabet ve ayinler haricinde giyilmez.

25.11.1925 tarihli ve 671 sayılı şapka kanunu sarık, fes ve benzeri başlıkların giyilmesini yasaklar.

istanbul ilinin bütün ilçelerinde, sokaklarda bu kanunlara riayet etmeyen ve böylece açıkça suç işleyen insanlar dolaşmaktadır.
bu suçlarla ilgili duyuruda bulunmayı vatandaşlık görevi saymaktayım.

t.c. vatandaşı
haluk kaya

özür....

ÖZÜR DİLERİM ULU ATAM

Yüzyıllar boyu b t l  ek şmeler konusu Ayasofya
yapıtını MÜZE yaparak dünyaya hoşgörü ve
medeniyet dersi vermiştin.
İmam efendiye "yersizlikten" kurtarmak için olacak,
tekrar cami'e çevirmeye yelteniyorlar. Milletin yarısını
kara çarşaf siyah pe eye b r nd recekler.
İsl m ahl k ister, bilgi, aydınlık ve medeniyet ister.
Bu açıdan yüzyılın en büyüğü sendin. Yaptıklarını
yıkma a  abalayanları yıkamadık.
Özür dilerim.

**SENİN ÇOCUKLARIN ADINA
BEDİ YAZICI**

ve civarda oturanların çocukları elden ayaktan arttırabildikleri ne varsa getirdiler momo'ya..

kimi bir parça peynir, kimi, biraz kuru ekmek, kimi meyva...

ve akşam vakti çoluk çocuk eski anfitiyatroya doluşup bayağı bir şölen yaptılar, momo'nun gelişinin şerefine...

bu o kadar güzel, o kadar neşeli, o kadar şen bir şölendi ki, böylelerini ancak fakir insanlar kutlamasını bilirler.

momo / michael ende

talat bey'in şark ahlakınca faziletinden şüphe edilmez bir şef olduğunu öğrenmiştim.
sözün "ahlak" kelimesinin başındaki "şark" a dikkat ediniz.
bu ahlak doğruluğu fazileti gayet dar bir ölçüde benimser.
hususî ve şahsî ayıplar ve menfaate ait yolsuzluklar için müsamahasızdır. ancak ne
yalan ne de zulumu ahlaksızlık sayar.

zeytindağ / falih rıfkı atay

“hepimizde akıl hastalıklarına yol açtığını tesbit ettiğimiz genlerden bir miktar bulunuyor. hastalığın ciddiyeti bu miktara bağlı.

bu da hepimizin biraz kaçık olduğu anlamına geliyor.

böylece kimse normal olduğunu iddia etmesin”

kanser enstitüsü genetik bilimcisi dean hammer.

akıl sağlığı bu görüşe göre bir kontinuumdur. (değişmesi ve arası kesilmesi olan şey..)

spektrumun bir ucunda toplum düzenini tehdit eden paranoid şizofrenler, diğer

ucunda ise toplum yaşamını renklendiren kişilik farklılıkları yer alır.

herkes akıl hastası,

cumhuriyet bilim teknik 593/newsweek

26ocak1998

Kısaca

reader's digest' ten:

amerikalı piyanistlerden arthut ferrante ve louis teicher her konser öncesinde, angajman yaptıkları yere şu talimatları muhakkak yollarlardı:

"...falanca tarihte şehrinizde olacağız. lütfen salon amiri, ses teknisyeni, ışıkçı, sahne direktörü ve piyano akortçusu deneme ve provalar için saat tam üç'te hazır olsunlar.."

küçük bir şehirden gelen cevap:

"tamam... kendisi orada olacak !.."

-.-

nobel edebiyat ödülü sahibi isaac bashevis singer'e: "özgür iradeye" mi yoksa

"determinizme" mi inandığı sorulduğunda:

"özgür iradeye tabii ki" der. "başka seçeneğimiz var mı ki?."

-.-

"peki... yıldızlar nedir" diye sordum, altı / yedi yaş gurubu sınıfıma. bir kız: "tanrının delik halısı" diye cevap verdi. "arkasındaki ışıklar gözüküyor.."

12haziran1993

unsere umgangssprache ist alles andere als ein system klarer, eindeutiger aussagen. vielmehr enhaelt sie zahlreiche ungenauigkeiten und vielduetigkeiten, die zwar mit zum reiz und charakter einer sprache gehoeren, die aber bei wissenschaftlichen aussagen und folgerungen deren zuverlaessigkeit gefaehrden koennen.

konuşma dilimiz kesin (açık) tekanlamlı bir ifadeler (deyişler) sisteminden başka her şeydir. (tamamen uzaktır / sistemi değildir..) daha çok tam manasıyla yerine oturtulamayan (yanlış ifadeler) ve çok anlamlı sözcükleri içerir. bunlar her ne kadar bir lisanın karakter ve güzelliklerinin toplamı iseler de, bilimsel deyişlerin ve bunların mantıksal silsilelerinin emniyetli bir şekilde ifadesini tehlikeye düşürürler. (kargaşa doğururlar..)

bild der wissenschaft 1971/1

18ağustos1981

...und wie man einmal in einem tausendjaehrigen reich den revolver entscherte, sobald man das wort "kultur" h rte, so sichert man hierzulande das portemonnaie...

...ve nasıl ki bin senelik bir h k mdarlıkta "kültür" lakırdısı duyulur duyulmaz hemen tabancanın emniyet mekanizması a ılırsa, bu memlekette de hemen para c zdanın emniyet mekanizması kapatılır. ¹⁹

man soll sich seiner liebe nicht schaemen...und die vaterlandsiebe ist immer noch eine gute liebe...nur muss sie streng und kritisch sein...sonst wird sie eine affenliebe..

sevgiden, sevmekten utanmamak gerek... ve "vatan sevgisi" halen iyi bir sevgidir. ancak ciddi ve kritik olmak şartıyla. yoksa o'da bir "maymun sevgisine" d n şebilir.

es muss einer von verdacht frei sein es gehe ihm nur um den brotkorb, wenn er von der gerechtigkeit reden will..

bir insan yalnızca ekme ini kazanmak u runa hakkaniyetten s z ederse, onun her t r ş pheden arınmış olması gerekir.

friedrich d rrenmatt (der verdacht)

14nisan1979

¹⁹ Sanırım hem şehrileri isvi reliiler için s ylemiş..

öyle anlaşıyorki, doğanın dünya üzerinde düşünen varlıklar yaratma deneyimi başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

max born (die weltraumdilemma).-

29ekim1977

racially i am jew, for i have been born among jewish nation -
politically i am an american as patriotic, as enthusiastic as devoted an american citizen
as it is possible to be -
but spiritually i am a german, for my inner life has been profoundly influenced by schiller,
goethe, kant and other intellectual giants of germany.

rabbi bernard felsenthal of chicago

a religious history of the american people
sydney e. ahlstran / 1972 yale university
page 580

ademoğlu asi evin içinde oturuyorsun.
onların görmek için gözleri var ve görmüyorlar
ve işitmek için kulakları var işitmiyorlar.

eski ahit / hezekiel 12-2

die lebenserfahrung ist linear additiv, aber bei der wechselbeziehung der erinnerungs-eindrücke handelt es sich um eine unbegrenzte steigende funktion. wenn der mensch länger als tausend jahre lebte, müsste man eine völlig andere methode der erinnerungs-assoziatiön erfinden. anderenfalls würde man in der fülle seines eigenen wissens ertrinken und das urteilsvermögen verlieren. die folge wäre irrsinn oder verblödung.

insanların yaşam deneyimleri doğrusal (lineer) toplamlardır. ancak hafıza izlenimlerinin karşılıklı ilişkilerinde (korelasyon) bu giderek sınırsızca yükselen bir fonksiyona dönüşür. eğer insanoğlunun bin seneden fazla bir yaşam beklentisi olabileceğini düşünürsek o zaman hafıza çağrışımı veya ilişkilendirilmesi (asociation) için tamamen başka bir metod icat etmek ya da bulmak gerekir. aksi halde insan, bilgilerin (data) çokluğu altında boğulur ve karar verme mekanizmasını yitirebilir. sonuç delirme ve bunama olur.

9kasım2005

metin'e: 26temmuz2006

es gibt eine uralte geschichte über einen theologen, den man bat die doktrin göttlicher milde mit jener der verdammung von kindern zu vereinbaren.

"der allmaechtige" erklarte er "haelt in seiner öffentlichen und amtlichen eigenschaft für nötig, dinge zu tun, die er privat und persöhnlich bedauert.

çok eskiden anlatılan bir hikayeye göre bir din adamına sorarlar, tanrının yüce şefkatinle çocukları kahretmesi nasıl bağdaştırılabilir diye.

„her şeye kadir olan“ diye açıklar bilge „umuma açık ve resmi sıfatıyla yapmış olduğu işlerden, özel ve şahsi olarak derin üzüntü duyar“

fahrenheit 451

der hitzegrad bei dem bücherpapier feuer faengt und brennt....

kitap sayfalarının tutuşup yanmaya başladığı ısıdır...

ray bradburry / fahrenheit 451

gök kubbenin altında kargaşa varsa, küçük sorunlara büyük sorun muamelesi yapılır.
düzen varsa, büyük sorunlar küçülür.

çin atasözü

kuşlar gibi uçmasını, balıklar gibi yüzmesini öğrendik.
ancak bu arada çok basit bir sanatı unuttuk.
insan gibi kardeşçe yaşamayı

martin luther king

bebek elbiseleri giydirilmiş, arka ayakları üzerinde hoplayan terbiye (drese !..) edilmiş köpekler itici bir görüntü sergiler.
ama terbiye edilmiş, onurunu ve vicdanını aport eden, insan gibi giyinmiş bir insan daha da itici, daha da korkunç bir görüntü sergiler.

erich kaestner
die schule der diktatoren

hareket halinde cehaletten daha korkunç bir güç yoktur.

bernard shaw

etkilere tepki verme yeteneği usdışı bir biçimde de olsa özgürlüğün geçerli bir kıstasıdır.

james graham ballard

ilahi yarabbi lüzumsuz ilimden sana sığınırım.

hazreti muhammed

erdem özgür insanın eylemidir.
ister camiye girsin ister havraya.

metin bobaroğlu

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

gözlem uğur mumcu

**diyecek bir şeyi olan
her şeyi öldürüyorlar
üzgünüz...**

SEFAHATHANE

je ne veux pas ecrire dans une langue avec des mots que je connais deja, mais ecrire avec
des mots que je besoin.
et c'est libanaise...
tv5 11 april 96

bir müsellesin mesaha-i sathıyesi kaidesi ile irtifa-i hasılı, zarbının nısfına müsavidir.

pythagoras

afrika'ya ilaç göndermeye karar vermiştik.. fakat hepsinin üzerinde tok karına yazıyordu..

bukowski

gazeteyi okumak için değil, eşyayı örtmek için alan bir toplum, üzerine kısa bir süre sonra gazete kağıdı ile örtülmesini hak etmiş bir toplum demektir.

1ağustos1993

a.m.c.şengör / bilim teknik 593

the more people i meet
the more i like my dog

not what man knows but what man feels concerns art.
all else is science.

bernard berenson 1897

eğer insanları oldukları değerden satın alıp sonra onları, kendilerine biçtikleri değerden satabilseydim, dünyanın en zengin adamı olurdum.

oscar wilde

Celui qui commet des violences n'est plus une victime, c'est un barbare

L'État de droit ne doit pas être le droit de détruire l'État ²⁰

Pascal Bruckner

²⁰ fransa’da sarı yelekliler ayaklanması.. kasım/aralık 2018

government is not the solution to our problem.
government is the problem.

kutup yıldızını seyrediyordu. dünyanın eksenine bakıyordu. oradan gökle yeri birbirine bağlayan görünmez bir iplik sarkardı.

christian jace

hıram usta ve süleyman peygamber

arion yayınları

(hilo delgado!..)

şimdiden geru hi gimsene kapıda, divanda, mecliste, seyranda türk dilinden özge söz söylemesinler

karamanoğlu mehmet bey

13 mayıs 1277

TANRI NEDEN AKADEMİSYEN OLAMIYOR? (anonim)

- Tek bir basılı eseri var... O da ibranice.
- Eserde hiç referans kullanılmamış.
- Uluslararası saygınlığı olan bir dergide yayınlanmamış.
- O eseri kendisinin yazmadığına dair şüpheler var.
- Ekip halinde çalışmıyor.
- Deneylerinin sonuçlarını tekrarlamak mümkün olmadı.
- Herhangi bir etik kurula başvurmadan deneylerinde insanları kullanıyor.
- Denekleri beklediği gibi davranmadığında onları cezalandırıyor.
- Sınıfa asla gelmiyormuş, öğrencilerine sadece kitabını okumalarını söylüyormuş.
- Oğluna kendi yerine hocalık yaptırdığı söyleniyor.
- Sadece on ödev vermesine rağmen öğrencilerinin çoğu sınıfta kalıyor.
- Ofis saatleri düzenli değil ve genellikle bir dağın tepesinde oluyor.

yahudilik, babalar para kazanmakla meşgul olduğu için anadan kıza geçen bir költürdür.

karen gerson şarhan

sefarad şarkılarını seslendiren

los paşaros sefaradis dörölüsünün solisti

İÇKİ TÖRESİNDE DİL

Doğan Aksan gelenek-göreneklerimizden yola çıkıp Tanrı'ya, ölüme doğru uzanan yolda yaşamının anlamı sayılan söz değerlerini açıklarken kültürün temelini oluşturan dilin önemini belirtmiş oluyor.

Sözcüklerdeki "anı yükü" söze değişmeceli anlam kazandırır. "Boş vermek", daha çok "argo dili"nde kullanılan bir söz: Önem vermemek, önemsememek, aldırnamak, bir değer vermemek anlamlarına geliyor.

Cem meclisinde kadeh elden ele geçerken cıvıtan ereni içki dağıtana gösteren Bektaşî Babası, "boş ver" demiş, İçki sırası ona gelince kadeh boş verilmiş. Durumunu anlayan eren sessizce sofradan çekilmiş.

"Boş ver" sözünün kökeninde böyle bir öykü de var.

"Zirvelerde kartallar da bulunur,yılanlar da;ancak birisi oraya süzülerek, diğeri ise sürünerek gelmiştir.

Önemli olan nereye gelmiş olduğunuzdan çok, nereden ve nasıl geldiğinizdir"

Cenap Şahabettin

bugün pazar...
erkenden kalk...
unutma haftada sadece bir tane " pazar " günü var...
düşün ki bu günü yaşamak için ikinci bir şansın olmayacak...
dışarı çık...
sokaktaki yavru kediye yakalamayı başar ve seni tırmalamaya kalkışınca kadar sev
onu...
sizin oralarda bir park varsa hemen git... bekçiler pazar uykularını alırken çimenlere
bas... çıplak ayakla tabii...
çimenlerin üzerinde olmaması gereken şeyler varsa onları toplayıp çöp kutusuna at...
bir ağaç gölgesinde otur. derin derin nefes al.
sırtını dayadığın ağacın kaç yaşında olduğunu düşün.
doğanın nasıl da hızla kirlendiğini düşün.
gtyisilerini gözden geçir.
acaba eskidikleri zaman doğaya karışmaları kaç yüz yıl alacak.
haydi kalk artık... çiçek gibi bir buluz, toprak rengi bir pantolon, deniz mavisi bir mont giy.
bu, doğayı olduğu gibi korumak için atılmış bir adım demektir.
haydi fırla, bu pazar'ın geri dönüşümü yok..
kaçırma..
doğayı üzerine giy...

Düne kadar,

Kuruyemiş ve tombala, Yılbaşı gecelerinin vazgeçilmez ikilisiydi.

Bayram sabahları el öperdik, ya bir şeker olurdu armağanımız, ya da mendil içinde harçlık.

Kuru incir içine ceviz koyar küçük ellerimizle, yafa portakalları soyardık "Yerli Malı Haftaları"nda.

Berberlerde "AKBABA" okunur, kayışlarda çelik usturalar bilenirdi. "ARAP MABEL" çiğner, topaç çevirir, misket oynardık, yukarı mahallede.

Mahalle mi kaldı?

Basketbola başlamadan önce dalya, istop ve yakantopla oldu, topla ilk tanışmamız.

Beton mantarlar yokken sokaklarda, mahalle aralarında, japon kalesi maç yapıldı.

Koskoca BALİNA küçücük yakaya nasıl girerdi bir türlü anlayamazdık.

Çözemezdik sihirini, masmavi çivitle bembeyaz çamaşır yıkamanın.

Radio dinlerdik, ufkumuz genişlerdi.

BAK BAK Yüksek Kaldırım'daydı, bilirdik.

"HAYAT MECMUASI" nda Hikmet Feridun Es ile birlikte, dünyayı dolaşırdık, pasaportsuz, vizesiz.

Türkiye'de 67 il vardı düne kadar. Zonguldak'ta noktayı koyardık.

İş Bankası kumbaraları ilk tasarruflu, ilk mülkiyet.

Konkensiz kadın günleri yaşanırdı.

Elişleri, dantelalar örülürken, ince belli bardaklarda çaylar içilir,

Sohbet önce yakın çevreden başlar, sonra ülke sorunlarına geçilirdi.

İsimlerden sonra gelen "BEY" ve "HANIM" takıları rahatsız etmezdi kulaklarımızı.

Yemek, beyaz örtülerin üzerinde, porselen tabaklarda yenilirdi.

Komşu sadece dilde değil, yürekte de vardı.

Evin küçük kızı komşuya gönderilir. "Bir maniniz yoksa annemler bu akşam size gelecek" denirdi.

CINE5 yoktu, lacivert yaz akşamlarında, açık hava sinemalarında seyredilirdi filmler.

Ay çekirdeği alınır, minder kiralanırdı.

Beş dakika ara beklenirdi, frigo buz yemek için sabırsızlıkla.

Mobil telefonlar sadece JAMES BOND filimlerinde vardı.

Jeton alıp, sıra beklerdik telefon etmek için.

İnsanlar daha mı az yorgundu ne ? Otobüslerde büyüklere ve hamilelere yer verilirdi.

Tekel Birası ve Bafra Maden delikanlılığı ilk merhabaydı.

Likör müydü ikram edilen, zarif kristal kadehlerde?

Akide şekercilerimiz, macuncularımız, Hacı Bekir ve Mahdumları şimdi nerede?

Yenice sigarasının ara kağıdına yapıldı aylık bütçeler.

Kimliğini bir türlü çıkaramadığımız ve tabii bin türlü canlandırdığımız "YUKİ" ile şenlenirdi evler.

Radio Tiyatrosu, Onaltı Soru Bilgi Yarışması, Brezilya dizileri gibi vazgeçilmezdi herkes için.

Rating kelimesi yoktu kelime hazinelerimizde.

Ali Kirca TRT Washington muhabiri idi.

Kupon, sertifika tasası olmadan, gazete alınırdı. Gazeteler okunmak içindi.

Kahve yüz gram alınırdı her dem taze.
 Kuruş bir değerdı, Bir Lira vardı.
 Her kış öncesi evlerde reçeller yapılır, turşular basılırdı.
 Gillete Contours yoktu. JOB kullanırdı, NACET kullanmayanlarımız.
 Siyah okul önlükleri, beyaz kolalı yakalar, geceden ütülenirdi.
 Sevgileri, sevdaları, ilden ile, gönülden gönüle taşırdı, kartlarımız, mektuplarımız.
 Sokak aralarında patates soğan çığlıkları yerine yoğurtçu çingirakları duyulurdu.
 Ezanı hoparlörden dinlemez. Dokuz kez düşünmeden söz söylemezdik.
 Çocuklar oyun bile oynarlardı.
 Toprağı saksıda değil, arsada ve bahçede tanınırdı.
 Gemlik girişinde denizi görür şaşırırdık,
 Bir garip Orhan Veli'ye bir garip tabelayı çok gördük, kaldırdık.
 Çevre örgütleri boy göstermemişti henüz. Çünkü çevre vardı.
 10 kasımlarda gazeteler, siyah manşetle çıkar, fabrikalar sirenlerini çalardı.
 Anayurt dörtbir yandan çelik ağlarla örülürdü.
 Ankara'yı ziyaret eden dostlar ANIT KABİR'e götürülürdü.
 Bildiğimiz en gizli şey gizli pençe, konuştüğümüz dil Türkçe idi.
 Fener alayları yapılırdı cadde cadde, sokak sokak tatil programları yerine bayramlarda.
 Kucak kucak çiçek toplanırdı kırlardan anneler gününde.
 Göğsümüz Cumhuriyetin tunç siperiydi.
 Turan Güneş'lerimiz, çocukları arkadaşımız olan İhtilal Albaylarımız vardı.
 Milletvekilleri milletin vekili idi o zamanlar.
 Yeni bir dünya kurulacak, ve Türkiye o dünyada yerini alacaktı.
 İnanmıştık. İnanırdık.
 Ne güzel yerdı Susurluk ayrıntı meşhur olduğu zamanlarda.
 Geleceği geçmişten kopmadan kuracağımızı sanırdık .
 Düne kadar.
 Yaşadığımız binlerce gerçek ve kurduğumuz binlerce düş vardı.
 Savrulduk hepimiz bir yerlere, sadece elimizde bir avuç değerle.

Pazar günleri kuralları

Pazar günleri sanki farklı olmalı.

Daha sakin, daha yalnız, daha programsız olmalı. Sabah olunca hemen koştura koştura dışarı kahvaltı yapmaya gidilmemeli.

Kahvaltı evde yapılmalı.

Çay çaydanlıkta demlenmeli, asla poşet kullanılmamalı.

Yemek yapılacaksa konserve kullanılmamalı.

Sair günler boş zamanlarda sinemaya filan gidilebilir ama pazar günleri değil.

Pazar günü boş zaman gerçekten boş zaman olmalı.

Pazar günleri insan boş durmalı.

Reçel yapılabilir, vişne tanelerinin çekirdekleri tane tane ayrılabilir.

Fasulye pişirilebilir ama düdüklüde değil.

Seyahat edilebilir ama yürüyerek ya da arabayla. Asla uçakla değil.

Boş boş bakılabilir.

Saatte bir cümle hızla ilerlenebilir.

Saatte bakılmaz.

Havaya bakılır.

Hava aydınlıksa gündüz, kararmışsa gece olmuştur.

Kısa kesilebilecek her konuşma uzatılır.

Yayvan yayvan konuşulur.

Çekmeceler boşaltılır.

Her küçük kâğıt tek tek değerlendirilir, mümkünse hepsi çöpe atılır.

İyilik yapılır. Mesela sokaktaki kediye yemek verilir.

Kullanılmayan elbiseler verilmek üzere ayrı bir yere konur.

Pazar günü bol bol yürünebilir. En soğuk havada bile.

Mümkünse sağda solda duraklanır, çay içilir. Dışarıda olması şartıyla.

Pazar günleri kesinlikle aile ziyareti günü değildir, vicdan azabından kurtulma günü değildir, para pul konuşma günü değildir.

Pazar günleri insan kendini mirasyedi gibi hissedebilir.

Aslında ben hiçbir şey yapmıyorum, çalışmıyorum, hiç çalışmadım, zaten gerek de yok, yedi sülaleme yetecek kadar param var. Pazar günleri böyle düşünülmelidir.

Tembelim, tembel kalacağım, suçluluk duymayacağım, canım sıkılırsa birazdan arabaya atlar İtalya'ya doğru yola çıkarım.

Oh !..

Mümkünse gece geç yatılmalıdır. Hani ertesi gün hiç iş gücü yokmuş gibi davranılmalıdır.

Haftada bir içki içiliyorsa, Pazar günü içilmelidir. Tam yatağa yatmışken vazgeçip gezmeye gidilmelidir.

Mesela Boğaziçi Üniversitesi kapısındaki seyyar köftecide sabaha karşı çoban kavurma yenmelidir.

Uykusuz kalınabilir.

Sefil olunabilir.

Pespaye giyinilebilir.

Depresyona girilebilir.

Sinirlenmek yasak, iş yapmak yasak, toplu halde dolaşmak yasak.

Pazar günü kuralları bu kadar.

Garip Bir Yazı

Herkesin gününü gün eden şeyler vardır, insandan insana değişen şeyler. Örneğin durup dururken bir akşamüstü oturup bir Sait Faik hikâyesi okursunuz, gününüz gün olur. Yolda yürürken canınız çeker bir sinemaya girersiniz, Truffaut'ın Jules et Jim'i gösterilir, gününüz gün olur. Sabah kalkar kalkmaz radyoyu açarsınız, Schubert'in Alabalık Beğlisi çalar, nedeni belirli bir gülümseme kaplar yüzünüzü. Böyle ufak tefek ayrıntılardır insanın gününü gün eden.

İnsanoğlunun en büyük düşmanının cansıkıntısı olduğunu düşündüğüm zamanlar olmuştur. Milliyetçilik, faşizm, üçkâğıtçılık, belkemiksizlik de pek iyi şeyler değildir ama.. cansıkıntısı daha kötü gelir bana. Cansıkıntısı derin bir konudur. Öyle viagra almakla, sonuçlarını tefrika etmekle filan geçmez gerçek bir cansıkıntısı. Benim canımın sıkıntısı sürse sürse bir iki saat sürer. Onu yok edecek bir şey bulurum. Oturup Nurullah Ataç okurum mesela. Bu asabi bilgenin yazdıklarını okumak günümü gün eder hep. Kel insanların çeşit çeşit olduğunu bilirim. En eğlendirici keller, sağ ya da sol kulak civarındaki saçları omuzlarına kadar uzatıp bunları kafalarının üstündeki açık alana özenle tarayanlardır. Böylece verimli ve kısıtlı bölgedeki saçlar kafanın ampulü andıran kısımlarını örter ve insan karşısındakine lüle saçlı bir delikanlı gibi görünür. Bu kuaför seçiminin bir iki mahzuru vardır. Rüzgâra çıkmamak gerekir, bir de denize girilirse sonuçları pek hoş olmayabilir.

Gününü gün etmenin en sağlam yolu şiir okumaktır. Ben günümü gün etmek için Edip Cansever, Metin Eloğlu ya da Oktay Rifat okurum. Günüm gün olur. Çok canım sıkılırsa "Kendi çıkarlarının aleyhine konuşmayan insana güvenmem ben" diyen Nurullah Bey'i düşünürüm. Günüm yine gün olur. "Utanç devrimci bir duygudur" diyen Karl Marx'ı düşünürüm. Günüm gün olur.

Benim gibi insanların gününü gün edecek çok şey vardır. Bir köpek kuyruğunu sallar, bir garson "Hoşgeldin ağabey" der, bir çocuk söylediğim bir şeye güler.. günüm gün olur. Benim sevdiğim insanlar, birlikte güldüğüm insanlardır. Zevklerini ve renklerini paylaşmadığım birçok insanla, aynı şeylere aynı anda güldüğüm için yakın bulmuşumdur kendimi. Birlikte/beraber gülmek önemlidir. İnsanın gününü gün eder. Karşılıklı sırtlamak, birlikte gülmekten çok daha kötüdür.

Louis Armstrong'u ilk duyduğum zaman beş altı yaşlarındaydım. Babam Kocabeyoğlu Pasajı'nın altındaki Armağan'dan bir longplay almıştı. Armstrong bir Rus şarkısı çalıyordu. Siyah Gözler / O Çiğoruniya. Müziğin aydınlığı, seslerin anlattığı öykü içime işlemiş olmalı. Orada o gün günümü gün ettim ve hiç unutmadım bunu.

Sonra yıllarca Louis Armstrong dinledim. Aradan kırk yıl geçti, yine Louis Armstrong dinliyorum. Günüm gün oluyor.

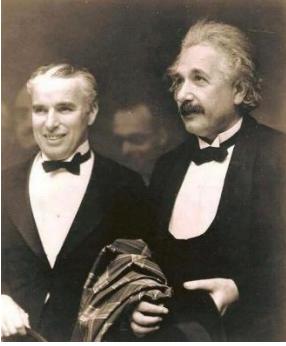
Can sıkıntısını, iç sıkıntısını sağlayan olgular yürek ferahlığını, gülümsemeyi sağlayan olgulardan çok daha önemsizdir. Sait Faik'in herhangi bir hikâyesi, Truffaut'un herhangi bir filmi, Schubert'in herhangi bir müziği gününüzü gün eder. Altmış beş milyonluk bir ülkede altıbuçuk satmayan bir şairdir Metin Eloğlu ama.. yirminci yüzyılın en değerli yüz şairinden biridir bence. Bunu düşününce gülümersiniz ve gününüz gün olur.

Louis Armstrong yıllarca Amerikalı "ilericiler" tarafından suçlandı. Sisteme hizmet etmekle, beyaz adamlara karşı fazla yumuşak davranmakla suçlandı. Armstrong'un

müziği bütün bu saçmalığa nanik yapan bir ustalığın özetidir. Bu gerçek kırıntısını anlamak için yalnızca bu insanın müziğini dinlemek gerekir. Herkesin gününü gün eden şeyler vardır, bu da onlardan biridir işte.

Herkesin gününü gün eden şeyler vardır. İnsandan insana değişen şeyler. Durup dururken Orhan Veli 'yi düşünürsünüz, gününüz gün olur. Bir balık tutarsınız, her şey değişir. Orhan Pamuk 'un dediği gibi "bir kitap okursunuz, hayatınız kayar" ! İnsandan insana değişir bunlar. Önemli olan mizah duygusunu muhafaza etmek, kuru gürlüğe pabuç bırakmamaktır. Cansıkıntısı büyük ve değişmez bir düşmandır. Bir de eblehlik var...

MEMET BAYDUR

bilim ve komedi, yanyana durduklarında bazen inanılmaz derecede birbirlerine benzeyebiliyorlar...
(a.y.)

-Ve artık ben aranızdan ayrılıyorum.

Belki bu okul, belki Brookfield değişecek. Bir çok yenilikler gelecek.

Sakın kızmayın ve gocunmayın. Yenilikleri olduğu gibi, çağın gereği olarak kabul edin.

Ben, ama, yaşım icabı buna hiç te mecbur değilim.

Goodby Mr. Chips

scheisse sprach der grossherzog, als das heer vorüberzog; scheisse sprachen wir und wir hatten recht, denn das heer war wirklich schlecht; scheisse sprach der grosse caesar und das volk brachte ihm papier...

anonym-rosenberg

Anyone speaking to a group for more than 15-20 minutes without participation from the audience (unless the speaker is receiving a Nobel prize, delivering a state of the union speech, or addressing prisoners) is either stupid, arrogant, inconsiderate, singularly uninformed, or some hilarious combination of the above.

cathryn

eski mısır'da ölümlle ilgili çok güzel bir inanış vardı.
ruhları cennete girerken tanrılar onlara iki soru sorarlarmış.
cevaplara göre içeri girebilirler ya da giremezlermiş.

yaşamında mutluluğu yakalayabildin mi...
senin yaşamın başkaları için de mutluluk kaynağı oldu mu?

bucket list

kızıldeniz’de yürüyüş
evliyanın rüyası

“onu hristiyanların hacında bulmaya çalıştım
ama orada değildi.
hintlilerin mabedine, eski paganlara gittim
hiçbir yerde en ufak bir izine bile rastlamadım.
dağları, vadileri gezdim,
ne doruklarda ne de derinlerde bulabildim onu
mekkeye kabeye gittim orada da değildi
alimlere filozoflara sordum; idraklerin ötesindeydi
derken kalbimin içine baktım
orada yerleşmiş öylece durmaktaydı,
o bulunabilecek başka bir yerde değildi.

m.c.rumi

İlginç bir anektod..

"Bundan kaç yıl önceydi bilmiyorum, bir akşam Mustafa Kemal Pasa ile beraber Gül Cemal vapurunda verilen bir baloda bulunuyorduk. Ekselans'ın bana karşı büyük bir ilgisi vardı.

Bir aralık dalmış, yere bakıyordum, birdenbire:

- Madam, dedi; aşka tutulmuş bir kadın gibi ne düşünüyorsunuz öyle derin derin? Ben o zaman, nereden hatırıma esti bilmiyorum, anlaşılan dilimin ucuna gelmiş olacak ki, düşünmeden hemen cevabını verdim:

- Paşam, dedim; Başbakanınızın dudaklarından eksik olmayan şu neşeli sempatik gülüşlerine hayranım. O kadar güzel erkek gülüşü ile gülüyor ki...

- Başbakanımın gülüşlerine hayran olmuşsunuz, benim de belki dansımdan hoşlanırsınız. Madam, müsaade ederseniz bu valsı beraber yapalım. Kalktık ve dönmeye başladık. Ben o zaman gençtim, belki, biraz da şımartılmış bir kadındım. Nereden içime o heves doğdu bilmiyorum, başladım dansta Paşa'yı ben idare etmeye... Bir kez baktı, ses çıkarmadı. Bir daha baktı, yine ses çıkarmadı. Nihayet üçüncüsünde birdenbire durdu. Hiddetli değil, fakat gözlerini ciddiyetle bana çevirdi:

- Madam, dedi bir erkekle bir kadın yan yana durdukları zaman, yönetmeyi erkeğe bırakmak en doğru davranıştır. Çocukluk işte. Ben büyük bir cesaretle söyle bir karşılık verdim:

- Müsaade edin de Paşam, ne olur, bir kez de ben sizi idare edeyim, dedim.

Kızmadı, aksine gülmeğe başladı:

- Bir memleket idare edeni, bir kadın idare etmeğe kalkarsa o memleket batır, gelin biz yerimize oturalım sizinle.

Beni elimden tutup getirdi ve yanındaki koltuğa oturttu.

Madam Hanses

belli bir niyetle erdemli olanlar, erdemli olmalarına karşın ödüllendirilmemelidirler...
artniyetsiz kötü olanlar, kötü olmalarına karşın cezalandırılmamalıdır...

p'u sung-ling

liao-chai öyküleri

bilimsel metod

pirenne ışıkları yaktıktan sonra lord dorwin

"fevkalade" dedi

"cidden harika" hardin'e dönerek

"kazara arkeoloji ile ilgilenmiyorsunuz sanırım hardin?"

"maalesef mylord" diye yanıtladı hardin biraz dalgın

"ben aslında psikologum, ama daha sonraları yine de politikada karar kıldım"

"aaha.. şüphesiz.. eşsiz bir uğraş" lordları kutularından bir miktar daha enfiye aldıktan sonra:

"biliyor musunuz," dedi "ben aslında amatör bir arkeologum?"

"öyle mi?"

"lord dorwin" diye araya girdi pirenne "bu alanda eşsiz bir mütehasstır."

"bilmem ki, belki de belki de" diye sözde bir tevazuu içinde fakat kendinden emin gülümsemeye çalıştı lord.

"yoğun olarak arkeoloji ile ilgileniyor ve uğraşıyorum ve bu alanda okunması gereken ne varsa hepsini okudum ve etüd ettim. jardun, obijasi, kromwill.... hepsini, hepsini. biliyor musunuz, bütün önemli yazarları.."

"evet. duymuştum onları. fakat daha bir tekini bile okumadım."

"ama okumalısınız sevgili dostum, okumalısınız... harcıyacağınız emek cidden buna değer. kütüphanenizde bir lameth olduğunu bilseydim daha önceleri buralara kadar gelirdim. doktor pirenne bana kitabın bir kopyasını hazırlamayı ihmal etmemsiniz sanırım?"

"tabii ki lordum."

"lameth enteresan yeni bir teori atmıştır ortaya biliyor musunuz?" diye devam etti lord dorwin. "şu meşhur insan soyundan bahsediyor"

"neden neden?"

"insanların ilk soyundan. insanların, yani bizlerin nereden geldiklerine dair..."

duymuşsunuzdur herhalde ilk başlangıçlarda insanlık bir tek gezegen üzerinde imiş ve orada yaşamış."

"evet.. tabii."

"tabii.. bugün bunun hangi gezegen olduğunu kimsecikler bilmiyor ve hatırlamıyor dahi. fakat bu hususa çeşitli teoriler var. bazı bilim adamları bunun sirius olduğunu sanıyorlar. diğerleri daha çok alpha centaury ya da sol veya 61 cygni olduğunu iddia ediyorlar - hepsi de sirius sektöründe -"

"peki lameth ne diyor bu konuda ?"

"o bambaşka bir teori atıyor ortaya. ve arkeolojik bazı kalıntıların incelenmesine dayanarak insanların ana vatanının arctrus sistemindeki üçüncü bir gezegende olduğunu iddia ediyor... daha uzay yolculukları başlamadan çok önce. ve orasını da herhalde insanlığın beşiği olarak görüyor. belki de.. tabiyatıyla kesin bir karar vermeden, inandırıcı ve ciddi kanıtlarının olup olmadığı hakkında ilk önce lameth'in eserini okumam ve üzerinde çalışmam lazım."

"peki neden arctrus'a gidip orada kazıları yerinde tetkik edip daha doğru bir kanıya varmak dururken lameth'in kitabını okuyup ona güveneceksiniz ki?"

lord dorwin kaşlarını kaldırıp bir miktar daha enfiye aldıktan sonra:

"peki ne lüzumu var ki aziz dostum?" dedi.

"tabii ki bütün bu bilgileri birinci elden ve yerinde temin etmek için"

"fakat buna ne gerek var ki? burada elimin altında gelmiş geçmiş galaksinin bütün ünlü arkeologlarının eserleri dururken ve onları okuma ve birbirleriyle karşılaştırma imkanları varken.. okurum.. teorileri karşılaştırırım.. bakarım aralarında birbirleriyle çelişen yönleri var mı diye.. ve sonunda da ikna olabileceğim, inanabileceğim, kendime yakın bir eseri benimserim. ve bütün bu okumalardan da kendi teorilerimi geliştiririm. bu, işte bilimsel bir metottur..."

lord dorwin gülümsüyordu.

"bu alanda benim çalışma metodum böyledir. benden önceki bu kadar usta gidilmesi gereken yerlere gidip görülecek şeyleri görüp yazdıktan sonra benim tanrının bile unuttuğu bir gezegene gidip oralarda sürünmeme hiç gerek yok."

"öyle mi ?" diye mırıldandı hardin saygılı bir tonla.

bilimsel metod..

onun için bütün galaksi bir uçurumun dibine sürüklenmek üzere...

çeviri

isaac asimov

foundation

1.ci kitap

aslında garip bir şey , ama sahip olunan güzel şeyler ve geçirilen güzel günler hemen anlatılır biter, dinlenmesi pek keyifli olmaz; ancak rahatsız edici, soluk kesici ve tüyler ürpertici şeyler güzel öykülere dönüşürler ve her zaman anlatılıp dururlar.

j.r.r.tolkien

Hobbit

olgu, gerçeğin ötesinde geçen bir şeydir, çünkü indirgenemediği mantıksal-ussal terimlerle ifade edilemez. olgu, belli bir açıdan bakıldığında, ölçülebilir olmaktan çıkan şeydir; gerçek düşüncesiyle örtüşmez, en azından gerçeği görmeyi alıştığımız akılcı yoldan mümkün değildir bu. kaldı ki, bir duruşmada, tanıktan olgu üzerine değil de bir olay üzerine bilgi vermesi beklenir.

primo levi

(enis batur pervasız pertavsız 5 temmuz 2007)

yediyüz milyar dolar der spigel 9-2008

amerikan temsilciler meclisine sunulan ve geçen gün reddedilen "ekonomiyi –amerikan kapitaizmini ve bazı ceo'ları- kurtama" planı için başkan tarafından talep edilen 700 milyar (rakkam ile 700.000.000.000.-) dolar ile daha başka neler yapılabilirdi sorusunu araştıran alman der spiegel dergisinden...

not: dergi bunları aslında oniki maddede toplamış. ben çeviriyi kendi meşrebime göre yaptım. fakat aslına sadık kalmaya gayret ettim. bazı maddeleri atladım. bana göre en güzellerini (!) seçtim.

onların yerine a-yorum okurlarının herhalde ilginç katkı ve buluşları olacaktır.

1. 700 milyar dolar amerikada 22 milyon amerikaliya bir sene boyunca – haftalık ortalama 612 dolardan - ücret ödemeye yetebilirdi.
2. amerika birleşik devletleri nihayet –halen olmayan ve şimdiye kadar bütün politikacıların da başarısız kaldıkları –bir sosyal sigorta kurumunu hayata geçirebilirler. amerika birleşik devletleri bu parayla böyle bir kurumu altı sene süreyle finanse edip vatandaşlarına güvence sağlayabilirdi.
3. abd kurtarma hizmetleri için gerekli olan haberleşme sistemlerini bu parayla 47 kez finanse edebilirlerdi. bunun için şu anda gerekli olan senelik tutar yalnızca 15 milyar dolardır.
4. her seferinde tornadolar, hurikanlar ve hortumlar tarafından yerle bir olan new orleans şehrini bu gibi felaketlerden korumak için, - yalnızca katrina felaketinde harcanan 7 milyar doların yüz katı harcanarak – new orleans'a – ikide birde milyonlarca insanı oradan buraya göçe zorlamak yerine - daha insani bir yaklaşım sağlanabilirdi.
5. bu parayla – mesela –yalnızca danimarkanın ekonomisine iki kez destek olunabilirdi. (danimarka'nın gsm'isi 312 milyar dolar senede.)
6. uno genel sekreteri ban ki moon'a göre bu paralarla afrikadaki açlık sorununa on sene süreyle çözüm bulanabilir ve katkı sağlanabilirdi. afrikanın açlık sorunu için her sene gereken para 72 milyar dolardır.
7. *abd, bünyesinde beslediği 100.000 çalışanı ile 16 gizli teşkilatına gerekli olan :haberleşme sistemleri, dinleme araçları, silahlar için gerekli olan senelik 44 milyar doları, onbeş sene süreyle fiananse edebilirdi.*
8. doğayı koruma teşkilatından araştırmacı doktor m. sanjayan bu paranın bir kısmının dahi olsa, doğayı soktuğumuz yıkımdan kurtarabilmek için yeterli olabileceğini söylemektedir. yetmese dahi bir başlangıç olacağı kesindir.
9. savaşların ne kadar aptalca olduğu abd tarafından zaman zaman açıklanan rakamlarla sabittir. abd'nin irak'a girmesinden beri harcadıkları 648 milyar doların bugün irak ve afganistanda sürdürülmesi düşünülebiyecek bir savaş için tam yedi sene yetebilirdi.
10. nasa bu parayla aya dört kez insanlı uzay arac gönderebiirdi.

ıçkide ölçüyü bilmek

ıçkide ölçüyü bilmek söz konusu olunca, yaşanmış bir anlatıya yer vermek uygun düşecek. Yetmişli yıllarda TRT'nin sanat ödülleri seçici kurulunda yer alan Rauf Mutluay ile Tahir Alangu Ankara'ya gelmişti. Eskilerden bu yana arkadaşı Orhan Ural, onları, evine yemeğe çağırmişti.

Orhan Ural, "Şu büfeden bir büyük alayım" dedi. Tahir Alangu sordu: "Evde başka ıçki yok mu?" "Var ama, bir büyüğün yarısı kadar var."

Tahir Alangu şöyle bir düşünür: "Sen bir küçük daha al. Artmazsa yetmez."

ıçkicilerin diline alıstırdıkları bir sözdür bu "Artmazsa yetmez."

O güzel insanlar çekip gitti bu dünyamızdan. Ama ıçki kültürüne giren "artmazsa yetmez" sözü yaşıyor.

selamet köşesin tutsam

“Selâmet köşesin tutsam bu bir şaşkın gedâ derler,
 Kemâl-i rütbe kesbetsem aceb tarz-ı edâ derler,
 Otursam ârifâne söylesem mir-i kelâm olsam
 Ka mu halkı usandırdı yalancı dâimâ derler
 Eğer sâkit olup bir kimseye sohbet dimez isem
 Tekebbür kendini almış derûnu pür-riyâ derler
 Sim ü zer derdine düşsem diyeler ehl-i dünyâdır
 Bu derviş olmamış hâlâ işi bâd-ı hevâ derler
 Yakında olmasa hizmet çıkıp terk-i diyâr etsem
 Kamu halkı dolandırdı kaçan deyne revâ derler
 Tûrâbî âleme kendin beğendirmek ne mümkündür
 Cehâletten berî ol kim buna âlem fenâ derler.”

turabi

paşa hekimlerin *intihar etti* dediği sevgili padişahın taht kavgası nedeniyle gürerşçiler tarafından öldürüldüğünü düşünenerin başında geliyordu. ama düşündüğünü söylememenin, hele bu coğrafyada, hiç te akıllıca bir şey olmadığını hızla görüp öğrenecek kadar zeki bir adamdı.

ayfer tunç

bir deliller evinin yalan yanlış anlatılan kısa tarihi

domates mi daha kırmızıdır
demirel mi daha hızlı koşar
yanıt:
bu telin kalınlığına bağlıdır

anonim

insanlar kendi fotoğrafları ile olan benzerliklerini muhafaza ettikleri halde, tanınamıyacak kadar şekil değiştirebilirler.

erich kaestner
diktatörler okulu

eğer yanlış yapmaya hazırlıklı değilseniz, hiç bir zaman orijinal olanı bulamassınız.

sir ken robinson

gurur ve tevazunun ortak payandası ikisinin de yalan oluşudur.

georges bastille

A man is a member of society first, and
an individual second.

by Alfred Bester

THE STARS MY DESTINATION

Nothing exists more beautifully than nothing.

There's one thing to be said for the outlawed religions...
At least they built churches big enough to house a circus.

by Alfred Bester

THE STARS MY DESTINATION

adso:

-sizce burası tanrının terk ettiği bir yer mi?

rahip williams:

-sen hiç tanrının kendini evinde hissedebileceği bir yer biliyor musun?

eco

gölün adı

alfreddo:

-tanrı dünyayı üç günde yapmış. ben olsam bütün bunları biraz daha uzun zamanda daha itinalı yapardım..

cinema paradiso

Demokritos ²¹ İ.Ö. 460 - 370 yılları arasında yaşamış. İyonya'da, Teos'ta doğmuş Abdera'ya gelip yerleşmiş. Babası zengin bir tüccar. Hem Asyalı bilginlerden hem de Miletoslu Levkippos'tan ders almış.

Büyüyünce adam da olmuş vali de. Abdera kentinin devlet başkanı (Arhont) olmuş. Adına para bile basılmış.

Ama bu felsefe insanın kanına bir kere girdi mi adamı normal düzeninden bile ediyor. Yakinen şahidim valla. İstifa etmiş hazret te Arhontluktan. Elde avuçta ne varsa, ki babasından büyük bir servet kaldığı söyleniyor, Mısır'da Babil'de Hindistan'da felsefe öğrenmeye harcamış.

Döndüğünde mahkemeye vermişler Abdera'nın parasını kâr getirmeyen saçma işlere harcadı diye.

Duruşmalarda savunma yapmak yerine “Diakosmos” (Büyük Evren Düzeni) adlı yapıtını okumaya başlamış hakimlere.

Yargıçlar, kitap bittiğinde bin talentlik serveti ile bu kadar kârlı başka hiçbir iş yapılamayacağına, Demokritos'un ödüllendirilmesine karar vermişler.

Beş yüz talent ödül verilmiş. Sağlığında bronz heykeli dikilmiş ve öldüğünde masrafları Abdera kenti tarafından karşılanmak üzere törenle gömülmesine karar verilmiş

bilgin köksal

felsefe light

açıksite

²¹ saygın kel adamın ölümü (ahmet mümtaz idil) kitabında demokritos'tan daha etafılı söz ediliyor..

dördüncü murat ve sandalcı

4. Murat devri. Padişah tarafından, mey (şarap), afyon ve fal bakmak yasaklanmış. İstanbul'da bütün meyhaneler ve keşhaneler "underground" takılmaya başlamış. 4. Murat bi gece, tebdil-i kıyafet İstanbul'a indiğinde, karşıya geçmeye karar verip bi sandal kiralamış. Sandalcı müşterisinin sultan olduğunu bilmiyomuş tabii. Bi ara, sandalın yanından sarkan bi ipi çekmiş. İpin ucunda bi testi! Sultan, "Ne var o testinin içinde?" diye sormuş. Sandalcı "Ne olacak, mey iste" diye gülerek müşterisine ikram etmiş. Her ne kadar yasaklamış olsa da, 4. Murat'ın alkolle arasının iyi olduğu bilinir. İkramı kabul etmiş ama yine de, "Mey yasak. Hünkarımız görse kafanı vurdurtur diye korkmuyo musun?" diye sormaktan da geri kalmamış. Sandalcı da haliyle, "Yahu hünkar ner'den görecek bizi denizin ortasında" demiş. Aradan biraz zaman geçmiş. Sandalcı bu kez de, teknenin tahtalarından birini kaldırıp aradan afyon çıkarmış ve nargilesine atarak körüklemeye başlamış. Gönlü zengin adam, hemen müşterisine de ikram etmiş. Sultan yine kabul etmiş ama yasagi gene hatırlatmış. Sandalcı aynı şekilde, "Kim görecek ki bizi denizin ortasında" demiş. Biraz daha vakit geçmiş. Bizim sandalcı cebinden fal taşlarını çıkarmış. Hünkara, "Ver 5 akçe de falına bakayım" demiş. Fal 4. Murat'ın en kızdığı şeymiş, ama "Hadi biraz daha sabredeyim" diye düşünüp, "Bak bari" demiş. Fal taşlarını elinde çalkalayıp atan sandalcı, "Efendi, sorunu sor bakalım" demiş. 4. Murat, "Hünkar şu anda nerededir?" diye sormuş. Sandalcı taşlara bakıp "Hünkar şu an denizdedir" demiş. 4. Murat güya endişelenmiş havalara girip, "Sakın yakınlımda bi yerde olmasın" diye sormuş sandalcıya ve tekrar iyice bakmasını söylemiş. Sandalcı taşlara tekrar bakmış ve birden, 4. Murat'ın ayaklarına kapanıp, "Affet beni hünkarım " diye yalvarmaya başlamış. Kıyıya dönene kadar yalvarmaya devam etmiş. Padişah dayanamayıp, "Sana bi soru sorucam. Eğer bilersen seni affederim. Bilemezsen boynunu anında vurduracam" demiş. Sandalcı sevinçle, "Padişahım çok yaşa" demiş ve merakla soruyu beklemeye başlamış. 4. Murat, sandalcıya, "Dönüşte İstanbul'a hangi kapıdan giriceğim?" diye sormuş. Tabii sandalcı hemen itiraz etmiş, "Hünkarım, şimdi ben hangi kapıyı söylesem, siz başka kapıdan girersiniz. Affınıza sığınarak, gireceğiniz kapıyı bi kağıda yazsam ve size versem; kapıdan geçtikten sonra okusanız olur mu?" demiş. Hünkar başını "Olur" anlamında sallayınca, sandalcı tahminini yazıp kağıdı vermiş. 4. Murat kağıdı alır almaz, daha bakmadan, yanındaki fedaisine, "Hemen boynunu vur su kafirin" emrini vermiş. Sonra da, "Surlara yeni bir kapi açıla! İstanbul'a oradan giriceğim" demiş çevresindekilere. Kapı 5-10 dakikada açılıp, padişah ve erkanı şehre girmiş. 4. Murat bir ara sandalcının kağıda hangi kapıyı yazdığını merak etmiş. Kendinden çok eminmiş, laf olsun diye cebindeki kağıda bakmış. Ama okuyunca hayretler içinde kalmış. Sandalcı kağıda şunları yazmışmış: "Hünkarım, yeni kapınız vatana millete hayırlı uğurlu olsun" O gün bugündür de işte o kapı, "Yenikapı" olarak anılıyormuş.

Ahmet AKSAN

Ağlama Duvarı

Kudüs' e atanan bir Amerikalı gazeteci, Ağlama Duvarı'nın önünden gelip geçerken, bir Yahudinin her gün duvarın önünde diz çöküp dua ettiğini farketmiş. Haftalarca aynı manzarayı görünce dayanamamış ve sonunda adamları bir röportaj yapmaya karar vermiş.

Adamdan izin aldıktan sonra teybini açmış ve konuşmaya başlamış:

- "İsminiz?"

- "David. Polonya Yahudisiyim. altmışbeş yaşımdayım. Smalla'da bir manav dükkanım var. Evliyim. İki çocuğum TelAviv'de bir çiçek serasında çalışıyorlar..."

- "Sizi her gün burada, Ağlama Duvarı'nda, dua ederken görüyorum."

- "Evet, her sabah dükkanımı açmadan önce buraya gelir, dünya barışı ve ulusların kardeşliği için dua ederim...Öğle tatilinde yine gelir; bu kez yeryüzündeki acıları ortadan kalkması ve bütün insanların refaha kavuşması için dilekte bulunurum... Akşam da eve dönmeden önce yine uğrar; bu kez iyi ve dürüst insanların esenliği için dua ederim...Cumartesi günlerimin tamamını da burada geçiririm, aynı şeyler için dua ederek..."

- " Çok güzel.... Ne kadardır sürüyor bu?"

- " İsrail kurulup da buraya göç ettiğimden bu yana... Yani kırk yıldan fazla oldu..."

Gazeteci etkilenmiştir. Duygulu bir ses tonuyla sorar:

- " Kırk yıldır burada dua ediyorsunuz... Bunca yıl sonra nasıl bir duygu var içinizde? Nasıl hissediyorsunuz?..."

Yaşlı Yahudi; ümitsiz, bıkkın ve üzgün bir ifadeyle duvara bakar ve kırılgan bir ifadeyle cevap verir:

- " Bilmiyorum. Sanki, duvara konuşuyormuşum gibi bir duygu var içimde..."

Atletik İdeal....

Eski çağların atletik tek ulusu Yunanlılar mıydı ne dersiniz?

Atletizme bakış açısı Roma imparatorluğu'ndan bu yana değişerek, oyunlar, yani ludi (ludere-oyunmak kökünden) Roma halkının eğlencesi için yapılmaya başlanmış ve Koloseum'un M.S80'de kutsanmasıyla atletizm, seyirci sporu haline gelmiş (disport:dikkat dağıtmak ya da oyalamak).

Eski Yunanlılar içinse, atletizmin anlamı başkadır. "Atlet" için kullanılan sözcük, "yarışma"anlamına gelen bir kökten türetilmiştir. Mücadele eden anlamına da gelir sözcük.Yunanlı "rimsiz işlerde şeref kazanılmaz " demiş. Ve her kentin "ulusal" festivali olarak başlayan atletik yarışmalar daha sonra kentler arası barışçıl bir yarışma ortamı haline gelmiş. Toplumlarası ilk Olimpik festival yarışmalar, M.Ö 776 yılında, daha sonra ise M.S 393'e dek her dört yılda bir düzenlenmiş.

Yunanlılar takım oyunlarına rağbet etmezlerdi. Yarışmalara yalnızca bireyler katılır ve kazanan şan şöret sahibi olurdu. Ödülün büyüğü, yabani zeytin dalından yapılmış bir taçtı ve kazanılan saygı... Yenilmek şerefsizlikti onlara göre.. Denilene göre; Spartalılar vatandaşlarının kazanma olasılıkları pek yüksek olmayan kentlerarası boks ya da pankreas gibi yarışmalara katılmasını yasaklamışlardı.

Atletik yarışmalar törenlerle başladı. Homeros İlyada'nın yirmiüçüncü kitabını oyunlara ayırır; bir şenlikli belki; Herakles Alpheus nehrinin yolunu değiştirerek ahırları temizlemiş, Augeas'a karşı zafer kazanmıştı ve bu zaferi kutlamak için başladı Oyunlar. Olimpiya'da ise Olimpiya Zeus'u şerefine başladı... Öyle ya da böyle; tek günlük bir tören olarak başladı, M.S 472'de beş güne çıkarıldı. Bitimi de başlaması kadar kutsal ve törenlere layık olurdu. Oyunlarda uyulan kurallar da Homeros'un koyduğu kurallardı. Bu törenler ya da oyunlar diyelim, 1.Theodosios'un, oyunları, pagan olduğu gerekçesiyle yasaklamasına değin sürdü.

Daha ulus olmamışken, Yunanlıları bir araya toplayan bir şölendi oyunlar. Yalnızca hür Yunanlılar katılabiliyordu. Lirik Yunan şairlerinin en büyüklerinden Pindar (MÖ518-438), MÖ 476'da boks yarışmacısının galibini şöyle övüyordu:

Bak şimdi, Archestratos'un oğlu,
Hagesidamos, senin boksun sayesinde
Tatlı bir şarkı söyleyeceğim
Altın zeytinden tacına mücevher olsun diye....

Festival oyunları barışın simgesiydi ancak, Yunanistan'ın barış içinde olması çok enderdi. Sokrat'a göre"hiç bir vatandaşın beden eğitimi konusunda amatör olmaya hakkı yoktur. "Kendini koruma içgüdüsüdür bu ve kenti tabii ki. Eğitilen bedenlerin güzelliği ise Yunan heykellerinde açıkça görülür. Denir ki, Yunanlılar heykelde Mısırlılardan etkilenebilir; kimbilir. Ama ilk çıplak heykellerin Yunanlıların elinden çıkmasına da şaşmamalı değil mi? Beden güzelliği ve gücü Eski Yunan'ın özelliğidir zira.

İlyada'da, Ajax ile Hektor'un mızraklarını attıklarında yerden taş alıp kavgaya devam ettiklerini anımsadım. Bu disk atışının başlangıcı olabilir mi acaba?

Kazananın heykelinin dikilmesi geleneğinin Batı sanatına getirdikleri açık ama öyle değil mi? Yunanlı atletlerin şortlarını çıkarması da ilginç bir hikayedir. Derler ki; MÖ 720 olimpiyatlarında, Megara'lı Orsippus'un yarışın ortasında şortu düşer; gerçi yarış yine de O kazanır ama gelecekte bu tür kazaların önüne geçmek için atletlerin çıplak olmasını

gerektiren bir kural çıkarılır. İlk çıplaklar önceleri yalnızca erkekler "kouroi"lerdi. Yunan heykellerinde erkekler çıplak görülür, kadınlarda bu pek nadirdir. Bir tek Afrodit kuralın dışında kalır. Kadınlar arasında da zaman zaman oyunlar düzenlenir. Belki de; her dört yılda bir, Onaltılar Komitesindeki kadınların Hera heykeli için giysi dokuması oyunlarla ilgilidir. Çünkü burada bekar kızlar arasında yarışmalar yapılır, ve kazanana aynı şekilde zeytin dalından taç verilir. MÖ 4.yüzyılda Spartalı askerlere layık anneler olabilmek için eğitim gören kadınlar, erkeklerin önünde çıplak yarışıyorlardı. Jimnastik sözcüğü, çıplak yapılan egzersiz anlamına gelir ve bu, kadınların oyunları ya da mücadelelerinde çok sık kullanılır.

İnsan bedeninin güzelleştirilmesi sanatta, felsefede yepyeni özgürlüklere yol açtı eski Yunan'da. Düşünün ki taa o çağda bir düşünür çıkıp, üç insan tipinden bahseder; birbirini seven kadın ve erkek, kadını seven kadın, erkeği seven erkek.

Dünyayı yeni baştan yaratma isteği giderek artıyorken, kimse anlamıyor dünyanın aslında ölümsüz olduğunu.. .Oyunlardan çıkardığım şu; Yaşamak,hata yapmak, düşmek, zafer kazanmak, yaşamdan yaşam yaratmak....

Geçmişten teselli alıyor ve Olimpiyatları düzenliyoruz... Biz tv karşısına geçip, zamanımız elverdiğince izlemeye çalışacağız oyunları, mücadeleyi oysa atletler şu anda yeni başlanacak kan alınarak yapılacak doping testlerinden korkarak geçiriyor son günleri..

İnsan zayıflıkları, kötülük, kapris, bu insan komedyasına alet olacak, kişisel beklentiler, ülke çıkarları gibi gösterilecek, çağdaş kentlerde yapılan oyunlarda paralar uçuşacak, ticaret yapılacak, aşk nefret birbirine karışacak....

Zamanın kendisi, Avustralya'da resmedilecek bir ana hapsedilecek; Yeni Dünyanın mimarları ellerini göğüslerine illeştirip, marşlar okuyacak,...

VE KİMSE ESKİ YUNANDAKİ ŞÖLENLERİ HATIRLAMAYACAK... KİŞİSEL BEKLENTİLER, MODERN OLİMPİYATLARIN KOMEDİSİNİ YAKINDA BİZE SUNACAK...

Herşeye rağmen izlemeli bu yepyeni destanı öyle değil mi?

Yazarını hatırlayamadım....

Bülbül ve Gül

“Ona kırmızı güller götürürsem benimle dans edeceğini söyledi,” diye bağırdı genç Öğrenci, “ama bahçemde tek bir kırmızı gül yok.”

Pırnal meşesindeki yuvasından Bülbül duydu onu ve yaprakların arasından başını çıkartıp baktı neler oluyor diye.

“Bahçemde hiç kırmızı gül yok!” diye bağırdı Öğrenci ve güzel gözleri yaşlarla doldu. “Ah, nasıl da küçük şeylere bağlı aşk! Bilge kişilerin aşk hakkında yazdıkları her şeyi okudum, felsefenin bütün sırlarına sahibim, gene de bir kırmızı gül yüzünden mahvoldu hayatım.”

“İşte sonunda gerçek bir aşık.” dedi Bülbül. “Geceler boyu şarkılarımda onu söyledim, onu hiç tanımadan. Geceler boyu onun hikayesini yıldızlara anlattım, şimdi karşımda. Saçları sümbüller kadar siyah, dudakları arzuladığı gül kadar kırmızı; ama tutku yüzünün fildişi gibi soldurmuş, keder alınına mührünü basmış.”

“Prens yarın gece bir balo veriyor,” diye mırıldandı genç öğrenci, “sevdiğim de orada olacak. Eğer ona kırmızı bir Gül götürürsem benimle şafak söküne kadar dans edecek. Ona bir kırmızı Gül götürürsem, onu kollarımda tutacağım, başını omuzuma yaslayacak, eli elimi bulacak. Ama bahçemde kırmızı Gül yok, bu yüzden tek başıma oturacağım, o da önümden geçip gidecek. Beni umursamayacak, kalbim kırılacak.”

“İşte gerçekten de gerçek bir aşık,” dedi Bülbül. “Benim şarkıda söylediğim şeyin gerçekten acısını çekiyor; benim için neşe olan şey onun için ızdırap. Hakikaten de aşk harikulade bir şey. Zümrütlerden daha değerli, güzel opallerde dahi bulunmaz. İnciler, kırmızı taşlar satın alamaz onu, pazarda da satılmaz. Tacirlerden alınmaz, değeri altınla ölçülmez.”

“Müzisyenler galerideki yerlerinde oturacaklar,” dedi genç öğrenci, “yaylı çalgılarını çalacaklar ve sevdiğim arpla kemanın sesine uyarak dans edecek. Öyle uçar gibi dans edecek ki ayakları yere değmeyecek ve saray erkânı rengarenk elbiseleri içinde onun etrafını saracak. Ama benimle dans etmeyecek, çünkü ona verecek tek bir kırmızı gülüm yok,” diyerek kendini çimenlere attı, başını ellerinin arasına gömerek ağladı.

“Niye ağlıyor?” diye sordu küçük Yeşil Kertenkele, kuyruğu havada öğrencinin yanından koşarak geçerken.

“Neden, sahi?” dedi Kelebek, bir güneş ışığını kovalıyordu.

“Neden, sahi?” diye fısıldadı Papatya komşusuna, yumuşak, alçak bir sesle.

“Kırmızı bir gül için ağlıyor,” dedi Bülbül.

“Kırmızı bir gül için mi?” diye bağırdılar; “Ne kadar gülünç!” Her şeyle alay eden bir yaradılışa sahip olan küçük Kertenkele ise düpedüz güldü.

Ama Bülbül, Öğrenci’nin kederinin sırrına vakıftı ve meşe ağacında hiç sesini çıkarmadan oturup Aşk denen bilinmezliği düşündü.

Ansızın uçmak üzere kumral kanatlarını açtı ve havaya yükseldi. Koruluktan bir gölge gibi geçti gitti, bir gölge gibi bahçeyi kat etti.

Tarhın orta yerinde güzel bir Gülağacı duruyordu, Bülbül onu görünce uçup yanına gitti ve ince bir dalın üzerine kondu.

“Bana bir kırmızı gül ver,” diye bağırdı, “sana en tatlı şarkımı söyleyeyim.”

Fakat Ağaç başını iki yana salladı.

“Benim güllerim geyaz,” diye cevap verdi; “denizlerin köpüğü kadar beyaz, dağların üstündeki kardan daha beyaz. Ama eski güneş saatini saran kardeşime git, belki o sana istediğini verir.”

Bunun üzerine Bülbül, uçup eski güneş saatinin etrafını saran Gülağacın’nın yanına gitti.

“Bana kırmızı bir gül ver,” dedi, “sana en tatlı şarkımı söyleyeyim.”

Ama Ağaç başını iki yana salladı.

“Benim güllerim sarı,” diye cevap verdi; “amber bir tahtta oturan denizkızının saçları kadar sarı, biçici orağıyla gelmeden önce çayırılıkta biten zerrinlerden daha sarı. Ama Öğrenci’nin penceresinin altında biten kardeşime git, belki o sana istediğini verir.”

Bunun üzerine Bülbül, öğrencinin penceresi altında biten Gülağacı’na uçup gitti.

“Bana kırmızı bir gül ver,” dedi, “sana en tatlı şarkımı söyleyeyim.”

Ama ağaç başını salladı.

“Benim güllerim kırmızı,” diye cevap verdi, “kumrunun pençeleri kadar kırmızı, okyanusun altındaki mağralarda iki yana sallanıp duran büyük mercan yelpazelerinden daha kırmızı. Ama kış damarlarımı dondurdu, kırağı tomurcuklarımı kopardı, fırtına dallarımı kırdı, bu yıl hiç gül vermiyeceğim.”

“Tek istediğim bir kırmızı gül,” diye bağırdı Bülbül, “sadece bir tek kırmızı gül! Bunun hiçbir yolu yok mu?”

“Bir yolu var,” diye cevap verdi Ağaç; “ama o kadar korkunç ki sana onu söylemeye cesaret edemem.”

“Söyle!” dedi Bülbül, “Korkmuyorum.”

“Bir kırmızı gül istiyorsun,” dedi Ağaç, “onu geceyarısı şarkınla yapmalısın ve kendi yüreğinin kanıyla boyamalısın. Yüreğini bir dikene dayayıp bana şarkı söylemelisin. Bütün gece bana şarkını söyleyeceksin, diken göğsünü delecek, sana can veren kanın benim damarlarıma akacak, benim olacak.”

“Ölüm, bir kırmızı gül için çok yüksek bir bedel,” diye bağırdı Bülbül, “yaşam ise herkes için değerli, Yeşil koruda oturup altından arabasında Güneş’in, incili arabasında Ay’ın geçip gidişini seyretmek hoş. Akdikenlerin kokusu tatlı, vadide gizlenen çanççekleri tatlı, tepelerde rüzgarla savrulan fundalar ne hoş. Ama Aşk, Hayat’tan daha değerlidir ve bir insan kalbinin yanında bir kuşun kalbi nedir ki?”

Sonra uçmak için kumral kanatlarını açtı ve havalandı. Bahçenin üzerinden bir gölge gibi geçip gitti, koruluğun içinden bir gölge gibi süzüldü.

Genç Öğrenci hala Bülbül’ün onu bıraktığı yerde, otlara uzanmış yatıyordu ve gözyaşları henüz kurumamıştı.

“Mutlu ol!” diye bağırdı Bülbül, “Mutlu ol; kırmızı gülüne kavuşacaksın. Onu geceleyin ayışığında yapacağım ve kendi kalbimin kanıyla boyayacağım. Senden bunun karşılığında sadece aşkına sadık kalmanı istiyorum, çünkü Aşk , en bilge Felsefe’den daha bilge, en güçlü Güç’ten daha güçlüdür, Alev rengidir kanatları , alev rengidir bedeni. Dudakları bal kadardır tatlı, nefesi tütsü gibidir.”

Öğrenci başını otlardan kaldırıp baktı ve dinledi ama Bülbül’ün ona söylediklerini anlayamıyordu, çünkü o sadece kitaplarda yazılı olan şeyleri biliyordu. Ama Meşe Ağacı anladı ve içini bir hüznün kapladı çünkü dallarında yuva kurmuş küçük Bülbül’ü çok seviyordu.

"Bana son bir şarkı söyle," diye fısıldadı; "sen gittiğinde kendimi çok yalnız hissedeceğim."

Bunun üzerine Bülbül, Meşe Ağacı'na bir şarkı söyledi, sesi gümüş bir kaptan kabarcıklar halinde yükselen su gibiydi.

O şarkısını bitirdiğinde, Öğrenci yerinden kalktı ve cebinden bir not defteriyle bir kurşunkalem çıkardı.

"Bülbülde biçim var," dedi kendi kendine, koruluğun içinden yürüyüp giderken- "orası inkar edilemez; ama duygu var mı? Korkarım hayır. Aslında o da bütün sanatçılar gibi; baştan aşağı içtenliksiz üslup. Kendini başkaları uğruna feda etmez. Tek düşündüğü şey müzik, ve herkes bilir ki sanat bencildir. Gene de, sesinde güzel notalar gizli olduğunu itiraf etmek gerek, Ama o notaların bir anlam taşımamaları ne yazık; ya da pratik bir işe yaramamaları!" Sonra odasına girdi ve küçük yatağına uzanıp aşkını düşünmeye başladı; bir süre sonra uykuya daldı.

Ay gökyüzünde yükseldiğinde Bülbül, uçup Gülağacı'nın yanına gitti ve göğsünü dikene dayadı. Göğsüne giren dikenle bütün bir gece şarkısını söyledi; soğuk ve kristal ay, başını eğip onu dinledi. Bütün bir gece söyledi şarkısını, diken göğsüne, daha da derine girdi, kanı vücudundan çekildi.

Önce bir oğalanla kızın yüreklerinde sevginin doğuşunun şarkısını söyledi. Ve Gülağacı'nın en yukarıdaki dalında harikulade bir gül açıldı, şarkı şarkıyı izlerken taçyaprakları da birbirini izledi. Solgundu önce Gül. Nehrin üzerine asılı olan sis gibiydi – sabahın ayakları gibi solgun, şafağın kanatları gibi gümüşsüydü. Gümüş bir aynadaki bir gülün gölgesi gibi, bir su birikintisindeki gülün gölgesi gibi, öyleydi Ağacın en tepesindeki dalda açan Gül.

Fakat Ağaç, Bülbül'e göğsünü dikene iyice yaslamasını söyledi. "İyice yaslan, küçük Bülbül," diye bağırды Ağaç, "yoksa gül bitmeden gün ağaracak."

Böylece Bülbül daha da yasladı göğsünü dikene, yükseldikçe yükseldi şarkısı, çünkü bir erkekle genç bir kızın ruhunda doğan tutkunun şarkısının söylüyordu.

Gül'ün yapraklarını tatlı bir pembelik sardı, gelinin dudaklarını öptüğünde damadın yüzüne yayılan pembelik gibi. Ama diken henüz Bülbül'ün yüreğini bulmamıştı, o yüzden de Gül'ün yüreği hala beyazdı, çünkü ancak bir Bülbül'ün yüreğinin kanı kızıla döndürür bir Gül'ün yüreğini.

Ve Ağaç, Bülbül'e dikene daha da yaslanmasını söyledi. "Yaslan, daha da yaslan, küçük Bülbül," diye bağırды Ağaç, "yoksa Gül bitmeden gün doğacak."

Ve Bülbül dikene daha da yaslandı, diken kalbine girdi, keskin bir acı kapladı içini, Keskin, çok keskindi acı, yabanılaştıkça yabanılaştı. Bülbül'ün şarkısı, çünkü Ölüm'ün kusursuzlaştırdığı Aşk'ın şarkısını söylüyordu, mezara girdiğinde ölmeyen Aşk'ın.

Ve şahane Gül kıpkırmızı oldu, Doğ'dan ağaran gökyüzünün gülü gibi. Yapraklardan tacı kızıldı, bir yakut gibi kıpkırmızıydı yüreği.

Ama Bülbül'ün sesi söndükçe söndü, küçük kanatları çırpınmaya başladı, gözlerine bir perde indi. Söndükçe söndü şarkısı, boğazına bir şeylerin tıkanıldığını hissetti.

Sonra son bir kez yükseldi şarkısı, Beyaz Ay duydu bu şarkıyı, Şafağı unuttu ve gökyüzünde oyalandı.

Kırmızı Gül duydu, baştan aşağı hazla titredi ve taçyapraklarını soğuk sabah havasına doğru açtı. Eko bu şarkıyı tepelerdeki mor mağrasına taşıdı ve uyuyan çobanları

uykularından uyandırdı. Bu şarkı nehirdeki kamışların arasında gezindi, kamışlar onun haberini denize taşıdılar.

“Bakın, bakın!” diye bağırdı Ağaç, “Gül bitti artık,” ama Bülbül karşılık vermedi, çünkü uzun otların arasında cansız yatıyordu, göğüsünde dikenle.

Öğle vakti Öğrenci penceresini açıp dışarıya baktı. “Aa, ne olağanüstü bir şans!” diye bağırdı, “İşte bir kırmızı gül! Hayatımda bunun gibi bir gül görmedim. O kadar güzel ki eminim uzun bir Latince adı vardır,” dedi ve eğilip kopardı gülü.

Sonra şapkasını başına geçirdi, elinde gülle Profesör’ün evine koştu.

Profesör’ün kızı kapının önüne oturmuş bir çıkırığa mavi ibrişim sarıyordu, küçük köpeği de ayaklarının dibindeydi.

“Sana kırmızı bir gül getirsem benimle dans edeceğini söylemiştin,” diye bağırdı Öğrenci.

“İşte sana dünyanın en kırmızı gülü. Bu gece onu kalbinin üstüne takacaksın, ve biz dans ederken o sana seni ne kadar sevdiğimi anlatacak.”

Ama kız kaşlarını çatı.

“Korkarım elbiseme uymayacak,” diye cevap verdi; “hem ayrıca Mabeyenci’nin yeğeni bana gerçek mücevherler gönderdi, herkes mücevherlerin güllerden çok daha pahalı olduğunu bilir.”

“Ah, yemin ederim ki çok nankörsün,” dedi Öğrenci öfkeyle; gülü kaldırıp sokağa attı, gül kaldırımın kenarındaki su yoluna düştü, üzerinden bir araba tekerleği geçti.

“Nankör mü?” dedi kız. “Sana bir şey diyeyim mi, sen çok kaba birisin, hem sonra sen kimsin ki? Yalnızca bir öğrenci. Mabeyenci’nin yeğeninki gibi gümüş tokalı ayakkabıların var mı acaba senin, hiç sanmam.” İskemlesinden kalkıp eve girdi.

“Ne saçmalık şu Aşk denen şey!” dedi Öğrenci, yürüyüp giderken. “Mantiğın tırnağı bile olamaz, çünkü hiçbir şeyi kanıtlamaya yaramıyor ve insana hep geçekleşmeyecek şeylerden bahsediyor ve insanı gerçek olmayan şeylere inandırıyor. Hatta, gayet işe yaramaz bir şey, Felsefe’ye geri döneceğim. Metafizik öğreneceğim.”

Bunları söyleyerek odasına döndü, büyük tozlu bir kitap çekip çıkardı ve okumaya başladı.

Oscar Wilde

Lord Arthur Savill’in Suçu

Babil kitaplığı

Jorge Luis Borges tarafından

hazırlanan fantastik edebiyat dizisi

Dost Kitabevi Yayınları

Canıyla Oynayan

Pek güzel konuşur, çok doğru söylersin Yalım Çelebi. Lâkin; bu nevi hususlar nice hesaplar, o denli nazik bir muvazene icabettirir ki, meselenin şîrâzesini bir dirhem kaçırdınmıydı bir daha iflâh olunmaz, tepetaklak devrileriver bilcümle intizam. Günün muayyen lâhzasında mesai eden isimsiz muvakkitin, El-Kimya'nın babası Câbir'in ellerindeki o narin muvazenede olmalı cümle gayret. Mazallah, altına tahvil etmeye çabaladığımız bu mesaide, teneke ilen yetiniriz elimizde. Misâller meseli asgarileştirmek için sarfedilse de daha ziyade, madem bu hususu enine boyuna mütalâa edeceğiz, vaktiyle bana hayli tesir eden şu hadiseyi nakletmeme müsaade buyur.

Bundan altı yedi sene kadar evvel, Patronalı İsyanının hemen arefesindeydi. Bir tuhaf heves almıştı beni. Her öğle namazı vakti, Bedestendeki mutevazı ticarethanemden ayrılarak, kısa bir fayton seyahatiyle, Ahırkapı Fenerinin ard cihetinde bir viran hana giderdim. Hava alıp bir nebze olsun istirahat etmek de iyi gelirdi bana, amma asli gayem başkaydı elbet. Hayli geniş bir avlusu olan bu mekânı mesken tutmuş canbazları seyretmeye giderdim esas. Öğle vakti nisbeten serin olan meydanda dur durak nedir bilmeden harıl harıl uğraşın canbaz cemaatinin alemleri zamanla oyle işledi ki içime, adeta ihtiras hâli aldı bende bu öğlen ziyaretleri.

Envai türlü renk ve surette cafacalı esvabıyla kûzebazından atesbazına, semsirazından paclebazına, gurbazından hokkabazına, zorbazından kılıcbazına seyre doyamaz, hani meşgalem elverse hiç dönmezdim geldiğim yere. Ammaa.., dehşetle hazzettiğim bir varyete varsa o da ip canbazlarınkıydı. Biri handiyse sağır, üfürsen havalanacak denli sıksa, çirozlukta onunla yarışan diğeri ise âmâ olan bu zatları yolda görsen hiç aklına gelir mi melekeleri? Ya o çelimsiz bacaklarda böylesi derman? Meğer şark illerinde namını duymayan bir bendeniz kalmışım bu muhteremlerin. Zannedersin hakiki hayatları ip üstünde geçiyor. İpe çıkmalarıyla bambaşka bir alem aralanıyor.

Mamafih onları diğer kumpanyalardan, maharetli ecnebi seyyahlarından, üç kuruş için köy köy dolaşıp marifetlerini sergileyen teşhirci taifesinden ayıran daha başka bir şey, tuhaf bir cazibe vardı. İşte her gün ve her akşam, adeta irademize malik olan bu asude çığırtkanın avazıydı.

Şişebaz nümayis ile feveran için endam etmiyor, rakkas bir başka ahenkle dansediyor, hokkabaz o iç içe kutularda sanki her seferinde bir şey bulmayı umuyor, sazende takımı canbazhaneye eşlik niyetiyle değil, esini buldukları bir şevki kutlamak için meşkediyor. Canbaz ipin nihayetine değil, menzili tüketmeye yürüyor. Yalnız ipteki değil, sinesinde vücuda gelen kâinatın sinik dengeyi, o ilâhi muvazeneyi arıyor. Cümle ahali o huşuya kapılmış, canbazhane alemindeki kendi ibadetini yerine getiriyor. Bu vecd ile, namaza durmuş yalnız ihtiyarlar gibi, imanın yumulu gözlerine başka bir nur vuruyor. Ve şaşılacak şey, hepsinin gözleri öyle yumulu duruyor.

Bu düşündüklerimizi iştir, bizzat aynılarını kurar gibi bana baktı birden Ömer. "Hâlâ aklın ermez mi ya Ruzgârî?" dedi, "Bunlar çilelerini doldurmaya çalışan dervişlerdir. Üzerlerindeki bu harap hırkalara, bunca ikram dururken yedikleri el kadar kuru tayına da mı hiç dikkat etmezsin? Haydi bunları şccemedin diyelim, âyinhanların dediklerini de mi duymazsın? ÂDerman aradım derdime, derdim bana derman imiş; burhan sorardım asiima, aslım bana burhan imiş¹. Onlar kendi içlerindeki dengeyi arar. Onlar gibi; daha iyi görmek için değilse şayet gözlerini yumma!"

Mağcup oldum.

Akşama kalmadan, Yalım Çelebi, Ömer, aramıza yeni katılan genç lumbaracı ve ben, her daim olduğu üzere Karagömrükteki meyhanede rastlaştık. Kendi aralarında geçimi iyi, uyumlu bir ahablıktı bizimkisi. Tıpkı doğanın ahengi dört büyük kuvvet; ateş, su, hava ve toprak gibi. Yine de aramızdan en dikkate şayanı Ömer idi. Şarabı tadarken döktürdüğü güzelim dörtlüklere doyum olmazdı. Şarapla arası iyiydi dersem haksızlık etmiş olurum. Düpedüz sevdalıydı o gurup rengi meye. Öyle sadık bir sevdıyla bağlıydı ki Hayyam badeye, nadiren -ve şüphesiz mecburen- ayrı kaldığında yârinden, hasretle kucaklardı onu vuslatta; seferden dönmüş sipahi, yavuklusunu sarar gibi. Bircümle dumanlanınca kafalar, kolkola korkandil, dosdoğru Sarayburnuna yürür, henüz tadil edilen Kızkulesine, usulca yüzen o beyaz kuğuya karşı yudumlardık testideki şarabı.

Ertesi öğlen yine aynı ziyaretle seyre daldım canbazların masal alemini. Fikrimde o muvazene büyüğü, terazi denen sihirli âsâ her birinde. Alelade zannetme sakın, denesen mümkünü yok yapamazsın. Çünkü marifet ellerde asıl. Alemde asılı güneşin, tabiata aksi vuran düzenin ahengi toplanmış o ellerde. Nasıl ki bir yumurta akı fazla katsan bütün bir caminin Horasan harcına tutmaz, işte o şaşmaz nezaketle duruyorlar ipin üstünde.

O mühim gün, Sultan III.Ahmed Han'ın evladının sünnet düşünüydü. Amma ne debdebe! Halk Kâgithane ve türlü mesire yerinde, sarayda ve kasırlarda yapılan azametli eğlentilere gıpta ile, bu şatafatlı ve bu fuzuli, ve bu musrif safahata düşman, yine de zinhar kaçırmazdı tantanayı. Bu curcuna ortasında ben, "bol hırka giyerim kusurum kapatsun deyu" diyen hayâlinin, hem birbirine eşit hem de aksi Karagözü ile Hacivatını seyreyler, bunların Mimar Sinan emrindeki amele hallerini tasavvur eder, Kavuklu ile Pisekar'ın bitmez muhabbetini takibederdim.

Sahadet ile sefalet için cengi değil, ahenk ve muhabbet için sulhu takdir eden Ahmed Han ile Nevsehirli, bu takım garp usulü cümbüşlere ziyadesiyle düşkün idi. Tıpkı benim gibi onlar da en çok canbazları severdi. Hatunlardan gayri elbet. Gerçi onları sevmeyen var mıdır? Canbaza olan alâkalari veliaht Oğlana da sirayet etmişti.

İki yüz neferin binbir zahmetle taşıdığı ebemkuşağı renklerinde nahillarla, halen bir ucu Sadâbâd'da bulunan düşün alayının Sarayburnunda kurulu otağa varması akşamüstünü buldu. Hatiri hafızalarda yer edecek bir ziyafet sonrası, sazende ve çengiller eşliğinde

Ahirkapısına devam edildi. Sağın sünnet oğlanı, solunda Yirmisekiz Çelebi Mehmet olmak üzere Hanın önderliğinde alay ağır ağır yaklaşıyordu canbazhane meydanına. Çelebi Mehmet Frenk illerindeki muazzam inkisafı aktardıkça Sultana, o devletlu başın tasdikini alıyordu, bazen de bir kaç kese.

Alay canbazhaneye, gün de geceye varmıştı nihayet. Kâğıt lambalar, meş'aleler yakıldı. Tuhaf bir adet üzere, hususi yetiştirilen tospağaların sırtına kandiller yerleştirildi. Kâsebazlar bir yandan işveyle kırıtırken, sırık üzerinde hızla çevirdikleri kâseleri de dengede tutmaya gayret ediyorlardı. Carh-i feleğinden hevâisine fişekler gümbürtüyle infilak ettiriliyor, şişebazlar incecik boyunlu sürahileri kırmadan fıldır fıldır döndürüyor, madrabazlar sarayı yönetiyordu.

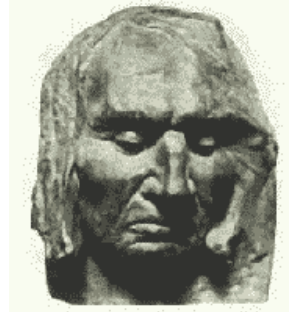
Sıra bizim dervişlere geldiğinde, kesik kesik vuran kos haricinde tek sada işitilmez oldu. O denli sessizdi ki meydan, yanan meş'alelerin çıtırtısını duyabilirdin. Dervişler ilkin ipin orta yerinde buluşacak, âmâ olanı diğerinin terazisine basarak omzu üzere çıkıp tüneyecek, ve dahi ipin nihayetine kadar aynı muvazene ile ilerlenecek ki, şehzade onları keyfine göre ödüllendire. Dervişlerin aradıkları altın değilse de.

Nefesler tutuldu canbazları yanıltmamak için. Ayaklarında kubâdî pabuclar, temkinli adımlarla ilerleyen birinin gözleri iraden, diğeri tamamen kapalı dervişlerin yüzlerinde raksediyordu yalım suretleri. Teraziye yüklenip yoldaşının omzuna yerleşirken âmâ, ahalide heyecan had safhada idi. Numaranın en çetin mertebesi atlatmış olmakla birlikte, nazik muvazenenin temin lüzumu sürgidiyordu. Nihayete ancak bir kac adım daha kalmıştı. Tam bu esnada, heyecandan neredeyse kalbi duruveren Şehzade, erken davranıp fırlattı tepedeki canbaza kuşağından fora ettiği keseyi. Lâkin havada uçan pul, kula değil âmânın terazisine rastgeldi. Beyhude debelenme para etmedi. Şehzadenin parası yine fukaraya gitmedi. Tepetaklak olup düşüverdiler aşağı. Gözleri görmeyen, artık nefes de alamayacaktı. Rivayet odur ki, ademin dengesini bozan bir avuç sikkedir. Derviş öldüren yere değil, akçe mertebesine düşmektir. İşte o gün bugündür Ali Osmanı asilzade ile reaya arasında denge kuramaz. Bu hikâyet uzredir ki iki canbaz zinhar bir ipte oynamaz.

There is a great deal of controversy surrounding Chief Seattle's speech of 1854. There are many sources of information, various versions of the speech, and debates over its very existence.

Version 1 (below) appeared in the Seattle Sunday Star on Oct. 29, 1887, in a column by Dr. Henry A. Smith

"CHIEF SEATTLE'S 1854 ORATION" –

AUTHENTIC TEXT OF CHIEF SEATTLE'S TREATY ORATION 1854

Yonder sky that has wept tears of compassion upon my people for centuries untold, and which to us appears changeless and eternal, may change. Today is fair. Tomorrow it may be overcast with clouds. My words are like the stars that never change. Whatever Seattle says, the great chief at Washington can rely upon with as much certainty as he can upon the return of the sun or the seasons. The white chief says that Big Chief at Washington sends us greetings of friendship and goodwill. This is kind of him for we know he has little need of our friendship in return. His people are many. They are like the grass that covers vast prairies. My people are few. They resemble the scattering trees of a storm-swept plain. The great, and I presume -- good, White Chief sends us word that he wishes to buy our land but is willing to allow us enough to live comfortably. This indeed appears just, even generous, for the Red Man no longer has rights that he need respect, and the offer may be wise, also, as we are no longer in need of an extensive country.

There was a time when our people covered the land as the waves of a wind-ruffled sea cover its shell-paved floor, but that time long since passed away with the greatness of tribes that are now but a mournful memory. I will not dwell on, nor mourn over, our untimely decay, nor reproach my paleface brothers with hastening it, as we too may have been somewhat to blame.

Youth is impulsive. When our young men grow angry at some real or imaginary wrong, and disfigure their faces with black paint, it denotes that their hearts are black, and that they are often cruel and relentless, and our old men and old women are unable to restrain them. Thus it has ever been. Thus it was when the white man began to push our forefathers ever westward. But let us hope that the hostilities between us may never return. We would have everything to lose and nothing to gain. Revenge by young men is

considered gain, even at the cost of their own lives, but old men who stay at home in times of war, and mothers who have sons to lose, know better.

Our good father in Washington--for I presume he is now our father as well as yours, since King George has moved his boundaries further north--our great and good father, I say, sends us word that if we do as he desires he will protect us. His brave warriors will be to us a bristling wall of strength, and his wonderful ships of war will fill our harbors, so that our ancient enemies far to the northward -- the Haidas and Tsimshians -- will cease to frighten our women, children, and old men. Then in reality he will be our father and we his children. But can that ever be? Your God is not our God! Your God loves your people and hates mine! He folds his strong protecting arms lovingly about the paleface and leads him by the hand as a father leads an infant son. But, He has forsaken His Red children, if they really are His. Our God, the Great Spirit, seems also to have forsaken us. Your God makes your people wax stronger every day. Soon they will fill all the land. Our people are ebbing away like a rapidly receding tide that will never return. The white man's God cannot love our people or He would protect them. They seem to be orphans who can look nowhere for help. How then can we be brothers? How can your God become our God and renew our prosperity and awaken in us dreams of returning greatness? If we have a common Heavenly Father He must be partial, for He came to His paleface children. We never saw Him. He gave you laws but had no word for His red children whose teeming multitudes once filled this vast continent as stars fill the firmament. No; we are two distinct races with separate origins and separate destinies. There is little in common between us.

To us the ashes of our ancestors are sacred and their resting place is hallowed ground. You wander far from the graves of your ancestors and seemingly without regret. Your religion was written upon tablets of stone by the iron finger of your God so that you could not forget. The Red Man could never comprehend or remember it. Our religion is the traditions of our ancestors -- the dreams of our old men, given them in solemn hours of the night by the Great Spirit; and the visions of our sachems, and is written in the hearts of our people.

Your dead cease to love you and the land of their nativity as soon as they pass the portals of the tomb and wander away beyond the stars. They are soon forgotten and never return. Our dead never forget this beautiful world that gave them being. They still love its verdant valleys, its murmuring rivers, its magnificent mountains, sequestered vales and verdant lined lakes and bays, and ever yearn in tender fond affection over the lonely hearted living, and often return from the happy hunting ground to visit, guide, console, and comfort them.

Day and night cannot dwell together. The Red Man has ever fled the approach of the White Man, as the morning mist flees before the morning sun. However, your proposition seems fair and I think that my people will accept it and will retire to the reservation you

offer them. Then we will dwell apart in peace, for the words of the Great White Chief seem to be the words of nature speaking to my people out of dense darkness.

It matters little where we pass the remnant of our days. They will not be many. The Indian's night promises to be dark. Not a single star of hope hovers above his horizon. Sad-voiced winds moan in the distance. Grim fate seems to be on the Red Man's trail, and wherever he will hear the approaching footsteps of his fell destroyer and prepare stolidly to meet his doom, as does the wounded doe that hears the approaching footsteps of the hunter.

A few more moons, a few more winters, and not one of the descendants of the mighty hosts that once moved over this broad land or lived in happy homes, protected by the Great Spirit, will remain to mourn over the graves of a people once more powerful and hopeful than yours. But why should I mourn at the untimely fate of my people? Tribe follows tribe, and nation follows nation, like the waves of the sea. It is the order of nature, and regret is useless. Your time of decay may be distant, but it will surely come, for even the White Man whose God walked and talked with him as friend to friend, cannot be exempt from the common destiny. We may be brothers after all. We will see.

We will ponder your proposition and when we decide we will let you know. But should we accept it, I here and now make this condition that we will not be denied the privilege without molestation of visiting at any time the tombs of our ancestors, friends, and children. Every part of this soil is sacred in the estimation of my people. Every hillside, every valley, every plain and grove, has been hallowed by some sad or happy event in days long vanished. Even the rocks, which seem to be dumb and dead as the swelter in the sun along the silent shore, thrill with memories of stirring events connected with the lives of my people, and the very dust upon which you now stand responds more lovingly to their footsteps than yours, because it is rich with the blood of our ancestors, and our bare feet are conscious of the sympathetic touch. Our departed braves, fond mothers, glad, happy hearted maidens, and even the little children who lived here and rejoiced here for a brief season, will love these somber solitudes and at eventide they greet shadowy returning spirits. And when the last Red Man shall have perished, and the memory of my tribe shall have become a myth among the White Men, these shores will swarm with the invisible dead of my tribe, and when your children's children think themselves alone in the field, the store, the shop, upon the highway, or in the silence of the pathless woods, they will not be alone. In all the earth there is no place dedicated to solitude. At night when the streets of your cities and villages are silent and you think them deserted, they will throng with the returning hosts that once filled them and still love this beautiful land. The White Man will never be alone.

Let him be just and deal kindly with my people, for the dead are not powerless. Dead, did I say? There is no death, only a change of worlds.

Gökyüzü bahçesinde

Sokrates 'i ilk arayışım değildi bu. Uzun kış geceleri, Ankara'da, yoğun kar altında, bir elektrik lambasının altından çıkıverecek gibi gelirdi bana; yorgun, çaresiz dolaşırken sokaklarda. Bulduğum oldu, kısa da olsa konuştuğum; içimde ve dışımdaki yolculuklarımın umuduydu. Sığınılacak bir liman, saldırıya oradan geçilecek bir kale değildi; mutlu Sokrates'ti, hınzırdı; belli etmeden insanın özürünü, sığılığını, ölçsüzlüğüne yüzüne vururdu. Üzerinde çok düşündüm, zaman zaman kuşkulandım kendisinden, bilgeliğini sorguladım; sorularına açtı kendini, saklamadı. İçtenliğini, kendini tanıyışını, özürlerini saklamayınsını sevdim. Kafamdaki sorunları hep tartıştım onunla. Öğütlerini dinledim. Kimilerine uydum, kimilerine başkaldırdım, kimilerine de uyamadım.

Yine yollardaydım. Atina'da. Son zamanlarda, aklıma taktığım akli kendisiyle, tartışmak istiyordum. Ege kıyılarında konuştuğumuz olmuştı, ama birkaç kez dolaştığım Atina'da izine rastlayamamıştım. Anımsıyorum, Atina'nın biraz uzağında, Ege denizine bakan görkemli bir tepede, önceleri, pınarların, nehirlerin, sonra denizin tanrısı olan Poseidon'un tapınağının oralarda, güneşli bir haziran günü, altımda kot pantolonum, üstümü çıkarıvermişim; bir öğrencimin çektiği fotoğrafta öyle kalmışım. Türkiye'den bir grup felsefeci gitmişiz; Sevgili Arda Denkel , kızmış çıplaklığıma, biraz şakayla, "hop, hop aile var, giy üstünü!" giymişim. Şimdi düşünüyorum, belki de Sokrates'ti bu sözleri söyleyen, belki "kendini tanı" demişti bana; belki Delphi'de aynı günlerde Arda'yla "Türk Felsefesi diye bir felsefe olabilir mi?" tartışmamızı, bir tenis maçı gibi izleyen arkadaşlarım, bana hatırlatmış olabilirler: "Arda değildi tartıştığın, Sokrates'ti." elbette Arda'yla anlaşılamadık. Sokrates'in büstünü cebimdeki son parayla satın almaya çalışırken, Atina'da, Plaka'da, bir dükkândan, Arda'yla göz göze gelmiştik: "Arda, demiştin, sen de alsana, bir tane!" "Yok, yahu" demişti, "neden alayım ki adam hayatında bir kitap bile yazmamış", gidip Aristoteles 'in büstünü satın almıştı. Sonradan düşüncelerini değiştirdi mi bilmiyorum. Sokrates'i ararken, karşılaştığım biriydi Arda. Onu, düşünceli sakalıyla sevmiştim. Kitapları ve katılmadığın düşünceleri olduğu halde. Aradığını görmüştüm, çünkü Sokrates'i değil, belki Aristo'yu, çağdaş düşüncenin sorunlarını. Tutkusunu, disiplini, düzenini sevmiştim. Sokrates'i aramayanları, aramayı, anlamayı, sevmeyi, Sokrates öğretmişti bana. Sokrates amcam!

Son gidişimde, Atina'da konuştuk. Aydınlık, bir şubat öğleden sonrasında, Akropolis'in yakınlarında. Üç, dört saat. Akli konuştuk. Bilimi. Felsefeyi. Teknolojiyi. Sokrates'e anlattıklarımı, Atina üniversitelerinden birinde, çoğunluğu akademisyen olan Atinalılara da anlattım. Anlamış olmalılar. Sorularından, eleştirilerinden anladım. Sokrates'le konuşmaya, Gökyüzü Bahçesi' nde devam ettik. Yunanlılar oraya, "To Perivoli T'Ouranou"" diyorlar. Orada şarkı söyleyip, dansediyorlar. Düşüncenin, şarkı ve dansla nasıl diri kalabileceğini gördüm orada: Beden, müzikle, ruhu, düşünceyi, kendilerini cendereye alan dar kafalıktan, sığıktan, yobazlıktan kurtarabiliyor. Yüzleri gülmeyen, ruhları sıkışmış, düşünceleri sözde eleştirel vıdı vıdıların silindiri altında ezilmiş, müziği duymayıp, bedenlerini aramanın, araştırmanın, yola çıkmanın heyecanlarıyla tazeleyemeyenlerin keşfedemeyeceği bir yerd "To Perivoli T'Ouranou", Gökyüzü Bahçesi. Aklin, duyguların ve bedenin titreşimlerini yoksayarak düşünemeyeceğini, çevresinin, üzerindeki etkilerini anlaması gerektiğini, Gökyüzü Bahçesi'nde öğrendim.

Bahçeydi. Yeryüzünde. Birçok bilge düşünürle birlikte, Sokrates'te oradaydı. Öyle bir bahçeydi, içinde gökyüzü vardı. Uçmanın, gerçekten kopuk düşler dünyasında gelişigüzel dolaşmanın bahçesi değildi. Sokrates bahçedeydi. Bahçedeki gökyüzünde. Sokrates'in içindeki gökyüzünde. Kimilerine göre, uyduruk bir yer sayılan, Platon 'a gönderme yapıp, küçümsenen "Topos Ouranos"ta, gökyüzünde bir yer değildi. Şurdan da anladım: Yanımda, Atina sokaklarından birinde kasaplık yapıp, Trakya şivesiyle Türkçe konuşan Yorgos vardı. Gülümseyerek dinliyordu, Sokrates'i. "Ben önce okumuşum, Ghandi' yi. Asmışım, sözlerini dükkâna. (hiç) gelmemiş aklıma okuyayım Sokrat'ı. Ne biçim Rum'um ben be!" "Yorgos," dedim, "Sokrates'in Rumu, Hindlisi olmaz. Onlar, insanlıdır. Geldim, dükkânına, gördüm seni, farkında değilsin, Sokrates uğramış sana. Felsefenin, bilgelik sevgisinin mesleği olmaz. Bir tavidir felsefe, bir yaşama biçimidir. Sen kasapsın, fazla bir eğitimin yok; Oysa sende bir duyuş, kavrayış, bakış derinliği var. Yaşayış derinliği. Sokrates'i ararken, yolum dükkânına düştü: Nice sığ, ukala akademisyen felsefeciden daha derin yaşıyorsun hayatı. Sonra, kalkıp geliyorsun benimle, Gökyüzü Bahçesi'ne gidiyoruz. Sokrates'i dinliyoruz. Elbet, her sözüne katılmıyoruz, elbet başkaldırıyoruz kimi düşüncelerine, Sokrates'le konuşabilmenin rahatlığı buradan geliyor. Aklımızın ufuklarını aşıyor; bizi şaşkın, bizi yumuşak kafalı, bizi düş tutkunu, sözcük cambazı sananları mahçup edecek düşünceler devşiriyoruz, bahçeden, birlikte. Ben, Sokrates, kasap Yorgos. İnsan Yorgos. Dost Yorgos." Kendisini ararken, kendisinden bahçeler bulduğum insanları sevmeyi öğretti bana Sokrates.

Ahmet İnam

I have a Dream

Five score years ago, a great American, in whose symbolic shadow we stand signed the Emancipation Proclamation. This momentous decree came as a great beacon light of hope to millions of Negro slaves who had been seared in the flames of withering injustice. It came as a joyous daybreak to end the long night of captivity.

But one hundred years later, we must face the tragic fact that the Negro is still not free. One hundred years later, the life of the Negro is still sadly crippled by the manacles of segregation and the chains of discrimination. One hundred years later, the Negro lives on a lonely island of poverty in the midst of a vast ocean of material prosperity. One hundred years later, the Negro is still languishing in the corners of American society and finds himself an exile in his own land. So we have come here today to dramatize an appalling condition.

In a sense we have come to our nation's capital to cash a check. When the architects of our republic wrote the magnificent words of the Constitution and the declaration of Independence, they were signing a promissory note to which every American was to fall heir. This note was a promise that all men would be guaranteed the inalienable rights of life, liberty, and the pursuit of happiness.

It is obvious today that America has defaulted on this promissory note insofar as her citizens of color are concerned. Instead of honoring this sacred obligation, America has given the Negro people a bad check which has come back marked "insufficient funds." But we refuse to believe that the bank of justice is bankrupt. We refuse to believe that there are insufficient funds in the great vaults of opportunity of this nation. So we have come to cash this check -- a check that will give us upon demand the riches of freedom and the security of justice. We have also come to this hallowed spot to remind America of the fierce urgency of now. This is no time to engage in the luxury of cooling off or to take the tranquilizing drug of gradualism. Now is the time to rise from the dark and desolate valley of segregation to the sunlit path of racial justice. Now is the time to open the doors of opportunity to all of God's children. Now is the time to lift our nation from the quicksands of racial injustice to the solid rock of brotherhood.

It would be fatal for the nation to overlook the urgency of the moment and to underestimate the determination of the Negro. This sweltering summer of the Negro's legitimate discontent will not pass until there is an invigorating autumn of freedom and equality. Nineteen sixty-three is not an end, but a beginning. Those who hope that the Negro needed to blow off steam and will now be content will have a rude awakening if the nation returns to business as usual. There will be neither rest nor tranquility in America until the Negro is granted his citizenship rights. The whirlwinds of revolt will continue to shake the foundations of our nation until the bright day of justice emerges.

But there is something that I must say to my people who stand on the warm threshold which leads into the palace of justice. In the process of gaining our rightful place we must not be guilty of wrongful deeds. Let us not seek to satisfy our thirst for freedom by drinking from the cup of bitterness and hatred.

We must forever conduct our struggle on the high plane of dignity and discipline. We must not allow our creative protest to degenerate into physical violence. Again and again we must rise to the majestic heights of meeting physical force with soul force. The marvelous new militancy which has engulfed the Negro community must not lead us to distrust of all white people, for many of our white brothers, as evidenced by their presence here today, have come to realize that their destiny is tied up with our destiny and their freedom is inextricably bound to our freedom. We cannot walk alone.

And as we walk, we must make the pledge that we shall march ahead. We cannot turn back. There are those who are asking the devotees of civil rights, "When will you be satisfied?" We can never be satisfied as long as our bodies, heavy with the fatigue of travel, cannot gain lodging in the motels of the highways and the hotels of the cities. We cannot be satisfied as long as the Negro's basic mobility is from a smaller ghetto to a larger one. We can never be satisfied as long as a Negro in Mississippi cannot vote and a Negro in New York believes he has nothing for which to vote. No, no, we are not satisfied, and we will not be satisfied until justice rolls down like waters and righteousness like a mighty stream.

I am not unmindful that some of you have come here out of great trials and tribulations. Some of you have come fresh from narrow cells. Some of you have come from areas where your quest for freedom left you battered by the storms of persecution and staggered by the winds of police brutality. You have been the veterans of creative suffering. Continue to work with the faith that unearned suffering is redemptive.

Go back to Mississippi, go back to Alabama, go back to Georgia, go back to Louisiana, go back to the slums and ghettos of our northern cities, knowing that somehow this situation can and will be changed. Let us not wallow in the valley of despair.

I say to you today, my friends, that in spite of the difficulties and frustrations of the moment, I still have a dream. It is a dream deeply rooted in the American dream.

I have a dream that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed: "We hold these truths to be self-evident: that all men are created equal."

I have a dream that one day on the red hills of Georgia the sons of former slaves and the sons of former slaveowners will be able to sit down together at a table of brotherhood.

I have a dream that one day even the state of Mississippi, a desert state, sweltering with the heat of injustice and oppression, will be transformed into an oasis of freedom and justice.

I have a dream that my four children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin but by the content of their character.

I have a dream today.

I have a dream that one day the state of Alabama, whose governor's lips are presently dripping with the words of interposition and nullification, will be transformed into a situation where little black boys and black girls will be able to join hands with little white boys and white girls and walk together as sisters and brothers.

I have a dream today.

I have a dream that one day every valley shall be exalted, every hill and mountain shall be made low, the rough places will be made plain, and the crooked places will be made straight, and the glory of the Lord shall be revealed, and all flesh shall see it together.

This is our hope. This is the faith with which I return to the South. With this faith we will be able to hew out of the mountain of despair a stone of hope. With this faith we will be able to transform the jangling discords of our nation into a beautiful symphony of brotherhood. With this faith we will be able to work together, to pray together, to struggle together, to go to jail together, to stand up for freedom together, knowing that we will be free one day.

This will be the day when all of God's children will be able to sing with a new meaning, "My country, 'tis of thee, sweet land of liberty, of thee I sing. Land where my fathers died, land of the pilgrim's pride, from every mountainside, let freedom ring."

And if America is to be a great nation this must become true. So let freedom ring from the prodigious hilltops of New Hampshire. Let freedom ring from the mighty mountains of New York. Let freedom ring from the heightening Alleghenies of Pennsylvania!

Let freedom ring from the snowcapped Rockies of Colorado!

Let freedom ring from the curvaceous peaks of California!

But not only that; let freedom ring from Stone Mountain of Georgia!

Let freedom ring from Lookout Mountain of Tennessee!

Let freedom ring from every hill and every molehill of Mississippi. From every mountainside, let freedom ring.

When we let freedom ring, when we let it ring from every village and every hamlet, from every state and every city, we will be able to speed up that day when all of God's children, black men and white men, Jews and Gentiles, Protestants and Catholics, will be able to join hands and sing in the words of the old Negro spiritual, "Free at last! free at last! thank God Almighty, we are free at last!"

by Martin Luther King, Jr.

Delivered on the steps at the Lincoln Memorial in Washington D.C. on August 28, 1963

Kanuni Sultan Süleyman ve Zembilli Ali Efendi

Kanûnî Sultan Süleyman merhum, Topkapı Sarayı' nın bahçesindeki ağaçlarda mebzûl miktarda karınca görülmesi üzerine, kurtulmak için çare araştırır ve ağaçların gövdelerine ve diplerine kireç tatbik edilirse meselenin çözüleceğini öğrenir.

Fakat ilim ehlinde izin almadan yapmak istemez ve Zenbilli Ali Efendi' ye meseleyi sorar. Çok iyi bir şair olan –o kadar ki, bütün Osmanlı Şairleri içinde biri hariç (o biri Zâtî merhûmdur) hepsinden fazla miktarda gazel sahibidir Kanûnî ve şiirlerinde kullandığı mahlâs Muhibbî' dir- Sultan suali de vezne koyar:

**Dırahtı ger sarmış olsa karınca
Zarar var mı karıncayı kırınca** ²²

Cevap benzer şekilde gelir Zenbilli' den:

**Yarın Hakkın divanına varınca
Süleyman'dan hakkın alır karınca**

[“Karıncaları kireç uygulayarak bertaraf edemezsin, buna izin yoktur” tarzında anlamamalı cevabı. Soran da cevap veren de pekâlâ bilirler ki, bunu yapmak caizdir, izin vardır. Ancak bu vesileyle Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi, Padişaha demektedir ki, evet helaldir ammâ, hesâba da çekilirsin; zâten malûm değil midir ki, helâle hesap var, harama azap!]

²² **Dıraht** : Ağaç **Ger** : Eğer

Karagöz Fetva

Mesele:

“Bir gece, bir meclise hayal-i zıll oyunu getirilip imam ve hatip olan Zeyd ol mecliste bile olup oyunu ahirine değin bile seyreylese şer'an imametinde ve hitabetinde azle müstahak olur mu ?”

El cevap:

“Eğer ibret için nazar edip ehl-i hâl fikri ile tefekkür etti ise olmaz.”

Kertenkele...

Evini yeniden dekore ettirmek isteyen japon bunun için bir duvarı yıkar.

Japon evlerinde genellikle iki tahta duvar arasında bir boşluk bulunur.

Duvarı yıkarken, orada dışardan gelen bir çivinin ayağına battığı için sıkışmış bir kertenkele görür. Adam bunu gördüğünde kendini kötü hisseder. Aynı zamanda meraklanır da kertenkelenin ayağına çakılmış çiviye gorunce. Muhtemelen bu çivi 10 yıl önce, ev yapılırken çakılmıştı.

Nasıl olmuştu da kertenkele bu pozisyonda hiç kıpırdamadan 10 yıl boyunca yaşamayı başarmıştı? Karanlık bir duvar boşluğunda hiç kıpırdamadan 10 yıl boyunca yaşamak çok zor olmalıydı. Sonra bu kertenkelenin 10 yıldır hiç kıpırdamadan nasıl 10 yıl yaşadığını düşündü- ayak çivilenmişti!! Böylece çalışmayı bırakır ve kertenkeleyi izlemeye başlar, ne yiyor acaba? Sonra nereden çıktığını farkedemediği başka bir kertenkele gelir ağzında taşıdığı yemekle... Inanılmaz!!! Adamı sersemletir gördüğü manzara. Bu nasıl bir sevgi? Ayağı çivilenmiş kertenkele, 10 yıldır diğer kertenkele tarafından beslenmekteydi... Bu hikayeyi ilk duyduğumda çok etkilendim ve aralarındaki muhtemel ilişki türünü düşünmekten vazgeçtim: eş, arkadaş, sevgili, ağabey, kızkardeş... Teknoloji ilerledikçe bilgiye ulaşmamız hızlandıkça hızlanıyor. Fakat insanlar arasındaki mesafe, o da aynı hızda birbirine yaklaşıyor mu acaba?

Annemin dikiş makinası için “masura” lazım olduğunda, önce İsak Efendi’nin mağazasına gitmiştim. Mösyö İsak, “bendekiler Singer makinaya uymaz; Kapalıçarşı’da Ahmet’in dükkanında bulursun” demişti. Esnafta genellikle gözlediğim “sinsi” rekabet anlayışına uymayan bir davranıştı bu; bakın, hâlâ unutmamışım. Nice “fair-play” diskurundan daha öğretici olmuş demek ki...
Akın Yılmaz

Korkak Yaudi

Çocukluğumun bir döneminde, -ilkokul 4’den Lise 1’e kadar-, okulda ve mahallede en iyi arkadaşlarım, Musevi çocuklar idi.

O tarihlerde Edirne’de önemli bir nüfus oluşturan Musevi ailelerin tümü, Kaleiçi semtinde otururlardı. Ve, ticaretten ibaret olan Edirne ekonomisinde ağırlıklı bir paya sahiptiler.

İsimlerimizin farklılığından başka hiçbir ayırım hatırlamıyorum aramızda; ne okulda, ne sokakta... Aynı ulusun eşit haklara sahip çocukları idik. O zamanlar bu tür kavramsal tanımlamaları bilmiyor olsam da, “farklı kültürlerin bir arada özgürce var olması” denen olgu, -görebildiğim kadarıyla- eksiksizce yaşanıyordu.

Edirne yıllarına ait olumlu anılarımın çoğu, onlarla ilgilidir. İnsanlık bilincimi oluşturan zihinsel birikimlerimin arasında, Musevi komşularımızın yaşam biçim ve anlayışlarını gözleyerek edindiklerimin payı, epeyi çok.

Ve, bana iyi şeyler öğreten herkes gibi, onlara da minnet borçluyum.

Elimi bisikletiminin zinciri ile büyük çarkı arasına sıkıştırdığımda, -ve bir de, ayak baş parmağıma büyük boy bir sazan oltası saplandığında-, annem beni azarlar, üst komşumuz Şadiye hanım ayılıp bayılırken, karşı komşumuz Madam Sara -arkadaşım Marko’nun annesi- yetmişmişti imdadıma; elinde bir ilk-yardım çantası, telaşsız ve kendinden emin... Küçük bir operasyon yapıp oltayı çıkarmış, oksijenli suyla yarayı temizleyip tendürdiyot sürmüş ve sarmıştı.

Akıldan yoksun duygusal feveranların yararsızlığıyla ve “kriz yönetimi” becerisiyle ilk tanışmamdı bu. Daha sonra hayatımda karşılaşacağım benzer durumlarda sakin ve gereğince davranma refleksi gösterdiysem, bunu Madam Sara’nın çocuk zihnimde yarattığı modele borçluyum...

Annemin dikiş makinası için “masura” lazım olduğunda, önce İsak Efendi’nin mağazasına gitmiştim. Mösyö İsak, “bendekiler Singer makinaya uymaz; Kapalıçarşı’da Ahmet’in dükkanında bulursun” demişti. Esnafta genellikle gözlediğim “sinsi” rekabet

anlayışına uymayan bir davranıştı bu; bakın, hâlâ unutmamışım. Nice “fair-play” diskurundan daha öğretici olmuş demek ki...

Sakin, mesleki rekabette yetersizliğimin nedeni bu fair-play modeli olmasın?.. Keşke Mösyö İsak'tan “hem fair, hem square (dört-köşe) olmanın sırrını da öğrenseymişim!..

Emindim o zamanlar: İyliğin de, kötülüğün de, ırkı, dini, cinsiyeti, milliyeti yoktu. Hatta belki, dünyada sadece iki millet, iki din vardı: İyiler ve kötüler...

Bu inancım bugün de sürüyor; çocukluğumun formel mantığı ile “ya o, ya bu” şeklinde değil tabii; artık “hem o, hem bu” olarak...

Ne iyi olmuş da çok-şehirli bir çocukluk yaşamışım. Sivas'ta Ermeni, Edirne'de Musevi, Mersin'de Kürt ve Arap kökenli, bir sürü arkadaş, bir sürü iyi-kötü anı ve gözlem...

Çocuklar, (tıpkı büyükler gibi) bilgisizlikleri nedeniyle zalimdirler.

Oysa pek çok insan hâlâ, kötülük ve iyiliğin “doğuştan” geldiğine inanıyor. Bunun “çok boyutlu cehaletten” kaynaklanmış bir hastalık olduğu anlaşılmadı gitti...

Mahalle arkadaşlarım Hayri ve Erkan da, “Haham Beyamca”ya saygısızlık yapmayı hüner sayarlar, fırsat buldukça ona laf atmaktan ve tepkisizliğini yanlış yorumlayıp arkasından “korkak yaudi” diye bağırımdan zevk duyarlardı. Oysa çok bilgili, ilim irfan sahibi, akıllı bir insandı Haham, Mösyö Pinto. Her karşılaşmamızda saygıyla selam verir, hatır sorardım.

Bunda, iyi bir müslüman olan babacığımın büyük etkisi vardır. Çünkü bana, gençliğinde Midyat'taki Süryani kilisesinin papazıyla çok iyi dost olduklarını, hatta o kilisede kıldığı namazların apayrı bir lezzeti olduğunu anlatmıştı. Tek ve ortaksız bir Allah'a giden yolun farklı kulvarlarıydı din'ler, hepsi bu...

Haham'ın oğlu Yuda ile de iyi anlaşırdık. Onunla (biraz şişmanca idi) ve babasıyla alay eden arkadaşlarımla (başta Hayri ve Erkan) bu yüzden sık sık tartışırdım, hatta bir keresinde bana “dini bozuk vatan haini” demişlerdi. Neyse ki o yıllarda kötülükler, henüz iyilikleri ezecek kadar kurumsallaşmamıştı; küskünler barışabiliyor, dengeler yeniden kurulabiliyordu kolayca...

Mahallemizde bir de İlyazar (adını böyle hatırlıyorum) vardı; her nasılsa yoksul kalmış bir Musevi dul'un, yaşına göre iri, biraz otistik görünümlü, saf, sessiz, ürkek oğlu, İlyazar. Okula gitmez, hızlı koşmadığı için mahalle takımında top oynayamaz, sadece seyreder ve komikce tezahürat yapar; sevecen, iyi kalpli, bakkal çırağı İlyazar...

Bir gün, sokakta “kafa-karış” (bir bilye oyunu) oynuyorduk. Erzak kolilerini bakkal dükkanına götürmek için yanımızdan geçen İlyazar’a, Erkan bir çelme takıp yere düşürdü. Erkan’ı -yaşca ve cüssece benden epeyi büyük olduğundan- nasıl kınamam gerektiğini kestirmeye çalışıyordum ki, İlyazar yavaşça ayağa kalkıp pantolon paçasına yapışan tozları silkeledi. Kolileri toplamasına yardım etmek için davrandım. Belli ki İlyazar, daha önceki sataşmalarda yaptığı gibi- bu haksızlığı sineye çekip dükkana dönecekti.

Hayır... İlyazar, ona uzattığım kolilere aldırmayıp, Erkan’a doğru yürüdü ve sakın bir sesle sordu:

- "Neyçin yaptin boyle?..."

Erkan, kollarını kartal kanadı gibi kabartıp horozlandı:

- "Konuşma lan!"

İlyazar gene uyardı.

- "Benden yözür dileyeceksin..."

Erkan önce bir dublaj kahkahası patlattı, sonra İlyazar’ın üstüne yürüyüp sıkı bir yumruk salladı. Ve... Ve... Aman tanrım... İlyazar, nasıl becerdiğini hâlâ anlayamadım küçük bir vücut çalımıyla yumruğu savuşturup, avucunun açık ayası ile harika bir Osmanlı tokatı indirdi Erkan’ın yanağına... ŞRAKKK!...

O sesi hiç unutmadım... Haksızlığa karşı evrensel bir manifesto idi sanki...

Erkan, hem darbenin etkisi, hem bu beklenmedik karşılığın yarattığı şaşkınlık ile, sendeledi. Ve sonra yeniden hamle etti.

Bakın, bu öyküyü laf olsun diye anlatmıyorum. Hatta, bu bir öykü bile değil aslında; çünkü –birazdan anlayacaksınız- çok daha farklı bir amaçla yazıyorum. Ama yemin ederim, anlattıklarım bire bir doğrudur.

Bu döğüşme, çok koreografik bir biçimde sürdü ve bitti: Erkan, ana-avrat küfürler ve hepimizin bildiği o sistemsiz, alla-turka hamle kalabalığı ile yalnızca rüzgâr üretiyor; İlyazar ise, nerede, ne zaman, kimden öğrendiği meçhul o sakın ve bilinçli hareketleriyle, ustaca eskivler yapıp Erkan’ı iskalatıyor ve avuç içiyle peşpeşe tokatlar yapıstırıyordu. Şrak!... Şrak!... Şrak!...

Tanrı beni affetsin; pek az seyir, bana bu kadar keyif vermiştir. Hayatım boyunca izlediğim veya karıştığım bütün kavgalarda sadece öfke (hasmıma karşı), nefret (hasmıma değil, bizi alçaltan bu olaya karşı), inanamazlık (kendime karşı) ve hayal kırıklığı (hayata karşı) hisseden biri iken; İlyazar’ın Erkan’a verdiği bu insanlık dersini izlerken, haincesine yoğun bir sevinç duymuştum... Ve hiç utanmıyorum bundan. Zihnimin çocukluk arşivindeki en hoş görsel-kayıtlardan biridir...

Erkan, sonunda yenilgiyi kabullenip kaçmaya başladı. Kartal kanatları düşmüş, suratı tokatlardan ve utançtan kıpkırmızı, arkasına baka baka koşuyordu ki, İlyazar, bağışmaları duyup kavgayı ayırmaya koşan büyükler dahil hepimizi kahkahaya boğan bir şey yaptı. Kaçmakta olan Erkan'ın arkasından, sönmemiş öfkesiyle bağırdı:

- Heeey, ne kaçırırsuun, seni gidi korkak yaudiii!..

...

Yaklaşık kırk yıl sonra Edirne'ye gittiğimde, sevgili Musevi arkadaşlarımın bir kısmının Amerika'ya, bir kısmının İsrail'e yerleştiğini öğrendim. Kimbilir, belki şimdi politik kararlarda etkili olacak işler yapıyorlardır. Belki çocukları, torunları, İsrail ordusunda subaydır, askerdir...

Haksızca, yararsızca ve umarsızca adam öldürmeyi reddeden İsrail'li erlerin giderek yankılanan baş-kaldırılarını duyduğumda, aklıma hemen, çocukluğumun kahramanı İlyazar geliyor... Gözümü kapatıp, onun şimdi nerede olduğunu, ne yaptığını düşünüyorum, ve hemen, beni hiç şaşırtmayan bir görüntü beliriyor zihnimde.

İlyazar, "biz insanız, katil değil" diyen İsrail'li erlerle kol kola girmiş... Yüzünde o saf, saydam ve sevgili tebessüm... Birilerine sesleniyor... Belki Yuda'ya, hâlâ hayatta ise Haham Mösyö Pinto'ya, Marko'ya, Mordo'ya, Avram'a... Hiç bitmeyeceğine yeminler ettiğimiz o içten dostlukların verdiği hakla... Birlikte yaşanmış maceraların, yukarı mahalle takımına atılmış gollerin, paylaşılmış ve herkese yetmiş nice güzelliklerin hatırasına... Akıl ve vicdan yoksunu, aptalca hesaplar dışında hiçbir mantığı olmayan şiddet ve cinayet düşkün lerine meydan okurcasına; haykırıyor:

- Bu genç insanlar, barışı, onuru, sevinci yeniden diriltmek; hayatı yeniden kurmak istiyorlar... Onları desteklemekten neyçin korkuyorsun?.. Bu insanlık suçuna, bu büyük utanca neyçin karşı çıkmıyorsun? Annelerin feryadını neyçin duymuyor, vicdanının sesinden neyçin kaçırırsun, heeey, seni gidi korkak yaudiii!..

bir yazı...²³

1981....

Annemin kocaman düğmeli sarı paltosu var, tükürmek çok ayıptır, yere düşen ekmek öpülür, ben ekmek severim, ceviz de severim.

Büyük enişte büyükelçi, vapurla geldiler iki bacası da sarıydı üzerine yıldız resmi çizmişler, bir ayda gelmişler bir ay bir günden çok mudur? Küçük enişte küçükkelçi. Çok ayıp denmez öyle. Eşşek demek de çok ayıp ama ben eşekleri severim, gözleri çok güzel, kocaman.

Şişman adam yere düşünce kalkamadı, herkes güldü, ben ağladım.

Dereotlu etli bezelye ve pilav, ama ben etlerini yemek istemiyorum.

İhsan amcanın çenesi pantolonuna değiyor, onların evinde fare kapanı var. Kirpilerin fildişi olmaz kirpi dişi olur. Edibanım teyzenin penceresinde mavi çiçekler var. Ben büyüyünce çiçek olucam.

Doğancılara tramvayla gittik. Mavi camdan bakmak çok güzel. Annemin elinde bir demet leylak var, ben yaseminin kokusunu da severim. Dedemlerde gazoz içeceğim. Babaannem, bana daha az ablama daha çok dolma koydu. Ben dedemi çok severim. Dedem beni hep Hüdayi dedenin uyuduğu yere götürür, orası çok güzel kokar.

1971

Aşık oldum, şiirler yazdım, sigaraya da başladım. Arada içki de içilmekte. Ben artık büyüdüm ama kışlık sinema ve diskoya gitmeme izin yok. Sürekli olarak patolonumun paçaları kısıyor. Burnum sivilcelenip habire büyüyor, karnemde yedi kırk var. Annecikle babacık artık sinemaya ve diskoya gitmeme izin verdiklerini söylediler. O zaman ciddi ciddi okumaya başlamalı.

1981

Halının altına süpürülen ihtilal, baba olmanın sarhoşluğu, yazmak ağır, okumak hafif. O zaman okumaya devam.

1991

Yıkılan hayaller restore ediliyor. Okumaya devam.

²³ ibo'dan dergi (!) için bir yazı istemişler... oturmuş yukardaki yazıyı yazmış... göndermiş...yok demişler... bu yazı bu dergiye olmaz...
ama benim derlemelerimde -sonlarda dahi olsa- en baş koltuğa oturur...

2001

Hızla geçen zaman, tarif, hardal ile idi amam wasabiyi tadınca tarif değışti. Okumaya devam

2011

Adamın adının adam olduğunu öğrendim. “E La Nave Va” Annemin kocaman düğmeli sarı paltosu var.

İbrahim Altav

19,07,2012 Zekeriyaköy

pazarlık....

Birkaç yüzyıl önce Papa bütün yahudilerin Roma'yı terk etmeleri gerektiğine karar verir. Doğal olarak Yahudi toplumundan büyük bir tepki gelir. Bunun üzerine, Papa, Yahudi toplumundan önde gelen birisiyle karşılıklı bir din müzakeresi yapmalarını önerir. Yahudiler kazanırsa kalacaklar, Papa kazanırsa gidecekler. Yahudiler çaresiz kabul ederler ve temsilci olarak Moiz'i seçerler.

Ancak Moiz'in Papa ile aynı dili konuşamaması nedeniyle müzakere de konuşmak yerine sadece işaret dilinin kullanılmasını teklif ederler.

Papa kabul eder.

Müzakere günü geldiğinde iki taraf karşılıklı yerlerini alırlar ve karşılıklı olarak bir süre bakıştıktan sonra Papa elini kaldırarak 3 parmağını gösterir. Buna karşılık Moiz tek parmağını kaldırır. Papa parmaklarını sallayarak başının etrafında çevirir. Moiz ise parmağıyla yeri işaret ederek oturduğu yeri gösterir. Papa yanındaki çantadan bir parça ekmek ve şarap çıkartınca Moiz de bir elma çıkartır. Bunun üzerine Papa ayağa kalkarak "Ben pes ediyorum, Yahudiler kalabilirler" der.

Müzakere sonrasında Papa'nın etrafına toplanan kardinaller Papa'ya ne olduğunu sorduklarında Papa;

"Ben önce 3 parmağımı gösterip Kutsal Üçlüyü işaret ettim. Buna karşılık o bana tek parmağını gösterip her iki dinin de tek Tanrıyı tanıdığını söyledi. Ben parmaklarımı sallayıp başımın etrafında çevirerek tanrının bizim etrafımızda olduğunu gösterdiğimde o da oturduğu yeri işaret ederek tanrının onların durduğu yerde de olduğunu işaret etti. Ben kutsal ekmek ve şarap çıkartıp tanrının bizim günahlarımızı bağışladığını göstermek istediğim zaman da hemen bir elma çıkartıp bana ilk gunahı hatırlattı. Herifin her şeyde bir cevabı var. Ne yapabilirdim ki?"

Aynı sırada Yahudi cemaati de Moiz'in etrafını sarmış ona nasıl başardığını soruyorlardı. Moiz;

"Önce bana 3 parmayını gösterip 3 yün içinde burayı terk etmemizi istedi. Ben de ona bir tekimizin bile ayrılmıyacağımızı söyledim. Sonra bütün şehir Yahudilerden temizleneceğini söyledi. Ben de, hiç bir yere yitmeyip olduğumuz yerde kalacağımızı söyledim" "Sonra ne oldu?" diye kalabalık heyecanla sormuş. "Valla,sonrasını ben de pek anlamadım. Adam biraz hiddetlendi ve öğle yemeyini çıkarttı. Bunun üzerine ben de benimkini çıkarttım. Hepsi bu!.."

eblehler veya aptallar, ahmaklar, budalalar ve deliler hakkında

belbo:

-peki ne yapıyorsunuz ? diye sordu bana, ki bu sorunun belli bir sempati ile sorulduğunu şimdi anlıyorum.

-hayatta mı yoksa tiyatrodan mı diye sordum, pilades'in²⁴ sahnesine bir göz atarak.

-hayatta

-okuyorum ²⁵

-üniversiteye mi gidiyorsunuz yoksa okuyor musunuz?

-inanmıyacaksınız ama bu ikisi birbirinle çelişmiyor. tampliye şövalyeleri hakkında bir tezi bitirmek üzereyim.

-ooo! ne berbat bir konu, dedi bu daha çok deliler için değil mi?

-ben hakikilerini inceliyorum ²⁶ . mahkeme dokümanlarını. peki siz ne biliyorsunuz tampliyeler hakkında?

-ben bir yayınevinde çalışıyorum. bir yayınevine bilgiler de gelebilir deliler de. redaktörün ²⁷ işi ²⁸ şıppadanak delileri teşhis edebilmektir. eğer birisi tampliyeler hakkında konuşmaya başlarsa, genellikle delidir.

-ne demezsiniz? ismi bir efsane. fakat her deli de tampliyeler hakkında konuşmaz. diğerlerini nasıl ayırt edebiliyorsunuz ?

-meslek deneyimi. size izzah edeyim. siz daha gençsiniz. bu arada isminiz neydi?

-casaubon

-bu *middlemarch*'ta bir roman kahramanı değil miydi?

-hiç bir fikrim yok. her halukarda sanırım rönesans filozoflarından birinin de ismi böyleydi. ama benim onunla bir akrabalığım yok.

²⁴ bir gazino/kahve

²⁵ bu "okumayı" çevirirken ne kadar sıkıldığımı anlatamam. aslında "tedrisat" değil. "bir okulda okumak" falan gibi çevrilebilir, ama "studieren, etudier, studiare veya estudiar" nin karşılığını, yukardaki anlamda hem tam olarak almıyor, hem de çeviride bağırı sak solucanı gibi tatsız bir çeşni veriyor.

²⁶ burada da türkçenin kuvveti kendisini gösteriyor. "studieren, etudier.." vs gibi sözcüklerin burada türkçe karşılığı bence latinlerden daha belirgin ve beyindeki çağırışımı çok çok daha iyi.

²⁷ aslında "lektor". yani okuyup eser hakkında karar veren. redakte eden değil.

²⁸ "metier" nin karşılığı tabii ki "iş" değil. ama "metier" yi nasıl çevirmeli ?

-bunu bir başka sefere bırakalım. bir şeyler daha içer misiniz? pilade! iki tane daha... teşekkürler. bakın şimdi: dünyada eblehler veya aptallar vardır, ahmaklar vardır, budalalar vardır ve deliler vardır ²⁹

-bunların haricinde başka bir şey ?

-tabii, ikimiz mesela, daha doğrusu - kimseye hakaret etmeksizin, ben. fakat eninde sonunda tam olarak alınırsa, her insan bu kategorilerden birisine aittir. içimizden herbiri bazı bazı ebleh veya aptal, ahmak, budala veya delidir. şöyle söyleyelim, normal insan bu unsurları ³⁰ bir dereceye kadar mantıklı bir biçimde birbirine karıştırabilir. bunlar ana tiplerdir.

-ideal tipler. almanların dediği gibi.

-bravo. siz almanca da biliyorsunuz.

-bibliyografyalara yetecek derecede.

-benim zamanımda almanca bilen diploma alamazdı³¹ zamanını yalnızca almanca bilmekle geçirirdi. bugün de aynı şey sanırım çince için geçerli.

-ben yeterli derecede bilmiyorum, onun için de diplomamı alabilirdim. fakat tiplernenize geri dönelim. deha kimdir; einstein gibi mesela?

-deha bir tek unsuru diğerleriyle besleyerek başdöndürücü yüksekliklere kadar çıkartabilir.

içkisinden bir yudum aldı ve o sırada yanından geçmekte olan bir kızın şerefine kaldırdı.

-çav güzelim! intihar etmeyi bir kere daha denedin mi?

-hayır, diye cevap verdi kız. şimdi bir komünde yaşıyorum

-harika dedi belbo. bana doğru döndü.

-kollektif olarak ta intihar edilebilir, değil mi. ne dersiniz?

-peki. deliler neyin nesi?

-umarım teorimi pek ciddiye almazsınız. size bütün dünyayı açıklayamam. yalnızca bir yayınevi için bir delinin ne demek olduğunu açıklamak isterim. teori *ad hoc* ! olarak geliştirilmiştir o.k.?

-o.k. şimdi içkiler benden.

-o.k. pilade bana daha az buz koy. yoksa birden kana karışıyor. şimdi. aptal hiç konuşmaz, tutuktur ve kem küm eder. hareketlerini koordine edemediği için muhallebiyi alnına yapıştırır. döner kapıların daima ters tarafından içeri girmeye çalışır.

-nasıl yapıyor bunu?

-yapar.. yapar.. zaten onun için aptaldır. kendisi bizi alakadar etmiyor. ilk bakışta tanırırsın. zaten yayınevine de gelmez. bırakalım olduğu yerde kalsın.

-tamam. bırakalım.

-ahmaklar biraz daha giriftirler. ahmaklık sosyal bir davranış şeklidir. ahmak daima bardağının kenarından ıskı geçerek konuşan tiptir.

²⁹ türkçe/almanca sözlükte "idiot,, daemlich, dumm" un karşılıkları = ebleh/budala, aptal/budala, budala/aptal/ahmak/ebleh.

türkçe anlamları ise: aptal=zekası hiç gelişmemiş; ahmak=anlayışı ve kavrayışı az, budala,aptal; budala=anlağında(zekasında) gereği kadar çeviklik olmayan; ebleh=sözlükte karşılığı yok.

³⁰ komponent

³¹ "promovieren" diploma almak veya sınıf geçmekte olabilir.

-ne demek istiyorsunuz yani?

-böyle....

işaret parmağını viski bardağının yan kenarından ileri doğru uzatarak .

- bardağın muhteviyatı hakkında konuşmak ister, fakat ne yaparsa yapsın bir türlü tutturamaz. eğer isterseniz, daha anlaşılabilir bir lisanla anlatmak gerekirse: her hareketi ofsayttır. eşiniz han'fedinin nasıl olduğunu sorar, siz ama eşinizden çoktan ayrılmışsınızdır. yeterli mi bu açıklama?

-yeter. tipi tanıyorum.

-monden toplantılarda, partilerde ahmak çok aranan bir tiptir. herkesi zorda bırakabilecek durumlara sokar ve fakat yaptıklarının mütalaa edilebilmesine de fırsat verir. pozitif şekli ile bir diplomattır. başkaları ofsayta düştükleri vakit, o bu sefer bardağının kenarından iska geçerek konuşur ve konuyu başka mecralara döker. fakat o da bizi alakadar etmiyor burada. hiç bir zaman yaratıcı değildir. hiç bir şeyi de tek başına vücuda getiremez, onun için de yazılarını yayınevlerine getirmez. ahmak, kedilerin hiç bir zaman havladıklarından bahsetmez. daha çok başkaları köpeklerden konuşurken o kedilerden bahseder.

konuşma adabını arap saçına çevirir. çevirdiği vakitte harikalar yaratır. sanırım nesli tükenmekte olan bir tip. burjuva hasletlerinin korkunç bir mirasçısı.

ona lazım olan ya bir salon verdurin'dir ya da maison guermantes. siz talebeler halen böyle şeyleri okuyor musunuz ?

-ben... evet...

-joachim murat mesela bir ahmaktır. tören kıt'asını teftiş ederken, martinique'li yüksek rütbeli bir subayın önünde durur "*vous etes negre ?*" (siz zenci misiniz) diye sorar adama. adamcağız "*oui mon general*" (evet generalim..) diye cevap verince, murat "*bravo, bravo continuez*" (aferin. devam edin..) beni takip edebiliyor musunuz?

pardon bu akşam hayatımda tarihi bir anın kararını kutluyorum: içkiyi bırakıyorum!.. bi tane daha?.. yok, hiç bir şey söylemeyin.. kendimi kabahatli hissediyorum... pilade...

-peki budala ?

-haa!... budalanın yanlışlıkları hareketlerinde değil. budalanın yanlışlığı düşünme şeklindedir.

köpeklerin ev hayvanları olduklarını, köpeklerin havladıklarını, kedilerin de ev hayvanları olduklarını ve dolayısıyla kedilerin de havladıklarını söyleyen bir tip. veyahut: bütün atinalılar ölümlüdürler ve bütün pireuslulular da ölümlüdürler, dolayısıyla bütün atinalılar pireusludur...

-aslında doğru ama...

-evet ama kazara... budala ara sıra doğru bir şeyler söyleyebilir ama yanlış nedenlerden yola çıkarak.

-nedenlerin doğru olduğu hallerde de yanlış bir şeyler söylenebilir...

-tanrı adına! o zaman *animal rational* olma çabaları niye?

-bütün büyük maymun cinsleri daha alt yaşam biçimlerinden oluşmuştur, insan da alt yaşam biçimlerinden oluştuğuna göre demek ki insan da büyük maymundur.

-fena değil. tahmin ettiğiniz gibi, işin sakat bir yanı olduğunu kavramanın eşliğindeyiz. ama tam olarak neyin ve nedenin bulunabilmesi için belli bir çaba gerek. budala sinsidir. ahmak hemen farkedilir. aptal hayda hayda...

fakat budala sizin argümanlarınızla konuşur. belki bir kaç küçük ayrıntı haricinde. budala paradigmalardan üstadıdır. onun önünden hiç bir yayınevi redaktörü kendini kurtaramaz.

zaten bu işi yapabilseydi ebediyete kadar uğraşması gerekirdi. (budaladan kurtulmak çok zor a.y.) ama buna rağmen budalaların bir çok kitapları yayımlanır..

ve bu kitaplar ilk bakışta inandırıcıdır. yayımcı budalayı kolay kolay ayırdedemediği için aslında suçlanamaz. koskoca ilim akademileri tanıyıp farkedemedikten sonra bir fukara yayımcı ne yapsın. felsefe tanıyıp ayırdedemez. anselm von cantebury'nin tanrı kanıtı, mesela, budalacıdır. *"tanrı vardır, çünkü ben onu bütün mükemmeliyete sahip bir varlık olarak düşünebildiğim için varolmaktadır"*. anselm düşüncede varolmakla, gerçekte varolmayı birbirine karıştırıyor

-evet ama budalalık aynı zamanda gaunilio'nun karşı kanıtında da var *"ben denizde bir ada düşünebilirim"* diyor hazret *"bu ada hiç olmasa dahi"*. düşüncede rastlantısallıkla, düşüncede zorunluluğu karıştırıyor.

-budalalar arası bir meydan savaşısı.

-tabii bu arada tanrı da deliler gibi eğleniyordur...

ve anselm ile gaunilio'nun budala olduklarını cümle aleme sergilemek için 'düşünülmez' olmak istemiştir zahir.

ne yüce bir duygu, yaratıcı güç, şey pardon, tanrı olmak isteyen bir irade için. hepsi de sonunda gidip kozmik budalalığa bağlanıyor.

-etrafımız budalalarla çevrili!..

-onlardan kaçamayız... herkes budala... siz ve benim dışımda... hatta, hakaret etmek istemem ama, sizin dışınızda...

-sanırım burada godels'in kanıtı oyuna dahil oluyor.

-hiç bir fikrim yok bem aptalım...

-hey bir dakika... içki ısmarlama sırası bende...

-sonradan bölüşürüz... giritli epimenides derki *"bütün giritliler yalancıdır"*. eğer giritlileri tanıyan bir giritli olarak bunu söyleyebiliyorsa, o zaman bunun doğru olması gerekir.

-bu da budalaca...

-bu da paulus... titus'a mektup'ta... şimdi de şunu dinleyin. *epimenides'in yalancı olduğunu düşünen herkes giritlilere bu konuda inanmaları gerekir. ama giritliler giritlere inanmadıkları için, hiçbir giritli epimenides'in yalancı olduğunu düşünmez.*

-budalaca değil mi bu.

-siz karar verin. söyledim size. zordur biraz, budalayı tanıyıp teşhis edebilmek. bir budala, mesela nobel ödülü bile alabilir.

-bir dakika düşünmeme müsaade edin... tanrının dünyayı yedi günde yarattığına inanmayanlar fundamentalist ³² değildirler.

ama diğer yandan bazı fundamentalistler tanrının dünyayı yedi günde yarattığına inanırlar. o halde tanrının dünyayı yedi günde yarattığına inanan hiç kimse fundamentalist değildir. şimdi bu budalaca mı değil mi?

-tanrım... zor bir sual... bilmemki... siz ne dersiniz?

-her halukarda budalaca. gerçek olmasa bile sylogizmin ³³ bütün kurallarını ihlal ediyor, bu iki özel olaya genel sonuçlardan varmak...

-peki budala siz olsaydınız...

-o zaman da mükemmel ve seküler bir topluluk içinde

³² kritik incili esas alan tüm doğa bilimlerine karşı olan, protestanlığın teolojik bir kolu...

³³ son. son'un geleneksel öğretisi. p' m'dir o halde m' p'dir.

olurdum. ³⁴

-haklısınız.budalalık etrafımızı hepten firdolayı sarmış. ve belki de bizim budalalığımız, bilgeliğimizden öte bir mantıkta yatıyor. ve bütün mantık tarihide budalalığın kabul edilebilir bir kavram olduğu araştırması içinde. yapacak pek bir şey yok...

engin bir konu...

her büyük düşünür bir diğerinin budalasıdır.

-düşünmekse budalalığın kohorent ³⁵ bir şeklidir.

-hayır düşünmenin budalalığı, bir başka düşünmenin inkohorentliğidir..

-derin bir düşünce... saat iki pilades nerdeyse kapatacak. biz daha deliye bile gelemedik.

-tamam. deli bir budaladır. hemen tanıyabilirsin. budala bir tezi kanıtlamaya çalışır, içri bir mantığı vardır... ama vardır. deli, ama mantıkla uğraşmaz. kısa devre yapar. herşey ona herşeyi kanıtlar. delinin sabit fikirleri vardır. ve ondan baktığında gördüğü herşeyi, orada tasdik edilmiş olarak bulur kendince...

deliyi özgürlüğünden (kanıtlama görevine ve karşıtına rağmen) ve her şeyde bir aydınlanmaya hazırlık içinde olmasından tanırırsınız. size komik gelecek ama eninde sonunda deli şapkasından templye şövalyelerini de çıkartır.

-herzaman mı?

-templyesiz deliler de vardır. ama templyeli olanalar en tehlikeli olanlardır. birden hemen tanıyamassınız. sanki sizinle normal bir insanla konuşur gibi konuşur gibidirler ama birden...

umberto eco

foucault'nun sarkacı

10.kısım

çeviri 29mart1991

³⁴ cismani;laik;dinsel olmayan;bir tarikat veya manastıra bağlı olmayan (sekularismus)

³⁵ ilişkisellik

tampliye şövalyeleri

"gottfried von bouillon kutsal mezar başında dua edip adağını adar. ve balduin yeruselayim 'in birinci kiralı olur. kutsal topraklarda hristiyan bir imparatorluk... fakat kudüs'ü tutup, korumak başka şeydir, filistin'in geri kalanını müdafaa edebilmek ise daha başka bir şeydir. oradaki dinsizler yenilmişlerdir filvaki ama köklerine daha kibrit suyu ekilememiştir. aşağıda (yani kudüste) hayat aslında öyle pek kolay değildir. ne yeni gelenler ne göç edenler ve ne de devamlı oturanlar için...

evet... sonra 1118 de ii. balduin ile yeni tipler gelir oraya, hugo von paynes diye biri tarafından kumanda edilen. ve bunlar isanın fakir silahşörleri adı altında bir tarikatın ilk çekirdeğini oluştururlar. monastik bir tarikat, "isa'nın fakir şövalyeleri!" gibi dini nüanslı, ama geri planda yine de kılıç ve zırh eksik olmaz. sloganları klasiktir: fakirlik, kadınsızlık, itaat. tabii bu oraya yeni göç edenlerin emniyeti için... kiral, kardinal, kudüs'te olan herkes, herkes onlara hemen yardım ellerini uzatırlar, para verirler ve adamları süleyman'ın mabedindeki eski kiliseye yerleştirirler... evet.. ve böylece "mabedli" yani: templier olurlar." (temple=mabed).

"ne tiplermiş bunlar ?"

"hugo ve onunla gelen ilk sekiz, haçlı seferinin mistisizmi ile yuğrulmuş bir takım idealistlerdi herhalde. ama ondan sonrakiler macera peşinde koşan ikinci kuşak, genç nesil, asilzade evlatları... kudüsteki bu yeni imparatorluk zamanının bir çeşit kaliforniyası gibi bir şey.. gelip şansını denersin işte... kendi vatanlarında, kendi evlerinde o kadar şansları yoktur. bazıları için de memlekette kırdıkları cevizlerden, yedikleri herzelerden dolayı tüymenin tam zamanıdır. ben olayı tam bir 'yabancılar lejyonu' gibi görüyorum... insanın başı derde girerse ne yapar ?

(join the army and see the world!..) anında tampliye'lere katılır, dünyayı dolaşır, eğlenir, kavga eder, giyecek, içecek, yiyecek ibadullah ve sonunda da üstüne üstlük ruhunu da kurtarmış olur. tabii bütün bu macerayı göze alabilmek için bayağı çaresiz bir durumda olması gerekir insanın. zira bu günlerce ve gecelerce koskoca çölde tampliye'lerden başka canlı bir varlık görememek, kızgın güneş altında saatlerce at koşturmak, harabedici susuzlukla mücadele etmek ve zavallı bir takım insanların işkembelerini deşmek, demektir şimdi belki bu biraz da western hikayelerine benzedi. ama bu arada üçüncü bir evre daha var.

tarikata epey zenginleşmiş ve bu arada da evlerinde barklarında hatırı sayılır zengin olanlar bile tarikata katılmaya başlamışlardı. fakat tampliye olmak demek artık yalnızca kutsal topraklarda görev almak değil, kendi yurdunda da, kendi evinde de tampliye'cilik oynayabilmek demektir. karışık bir hikaye aslında. bir bakıyorsun herifler tam 'vur kırıcı', bir bakıyorsun duygusallıktan yanlarına varılmıyor.

mesela adamlara ırkçı veya kafatasçı denemezdi. müslümanlarla çarpışıyorlardı çarpışmasına, orada bulunmalarının amacı da buydu zaten ama, asil bir şövalye ruhu ve birbirlerine karşılıklı saygı çerçevesinde....

şam emirinin elçisi kudüs'ü ziyaret ettiği zaman, kiliseye dönüştürülmüş olan eski bir camiye adamcağız namaz kılabilsin diye emrine tahsis etmişlerdi.

bir gün kendini bilmez bir fransız, pat diye içeri girip kutsal yerlerde bir müslümanın dolaştığını ve herifi nasıl tartaklayıp pataklandığını anlatır. tampliyeler "hoşgörüsüzü" dışarı atıp müslümandan da adam namına özür dilerler.

bu gibi yakınlaşmalar, silah-kardeşlikleri, tampliyelere daha sonraları çok pahallıya mal olur tabii. zira mahkemede ezoterik müslüman tarikatlarıyla işbirliği yaptıkları iddia edilir. ki bu hani, belki, hiç te yanlış sayılmaz aslında. bu bir yerde de geçmiş yüzyıllarda 'kara kıta da' dolaşan serüvencilerin "afrika hastalıklarını" kapmalarına benziyor. adamlar muntazam bir kilise eğitimi görmüş değiller. teolojik farklılıkları, nüansları da anında kaptrabilecek kadar da ince zekalı hiç değiller. onları bir yerde belli bir süre sonra şeyhler gibi giyinmeye başlayan 'arabistanlı lawrence'e benzetmek mümkün. adamların aksyonlarını ve tüm davranışlarını da önceden tahmin etmek mümkün değil. ayrıca guillome von tyrus gibi hristiyan tarihçiler de heriflere kara çalmak için hiç bir fırsatı da kaçırmamışlar ."

"neden ?"

"çünkü adamlar çok süratli bir şekilde güç sahibi olmuşlar. ama burada asıl suçlu olan (!) aziz bernhard -bernhard von clairvaux-. adamı tanıyorsunuz değilmi ? büyük organizatör. benedikt tarikatını reforme eden, kiliselerden her türlü ziynet eşyasını acımasızca fırlatıp dışarı atan, sinirlerine dokunan bir iş arkadaşını, (abaelard mesela), mccarthy vari perişan edip, elinden gelse herifi yaktırmaya varacak kadar saldıran, arada sırada yedek parça olarak kendi kitaplarını bile yaktıran bir herif. sonrada 'haydi silahlara... dinsizlere karşı haçlı seferlerine...' diye yaygara.."

"hoşlanmıyorsunuz ondan..."

"tahammülsüz bir herif. bazılarında kalsa şimdi onun yeri cehennem en iç çemberinde olurdu ama.. aziz neymiş!... ne azizi? ama hakkını da vermek lazım. herif tam profesyonel. marketingci. dantenin adama biçtiği pozisyona bir bakın: hazreti meryemin kabine şefi. neden? herif aziz olmuş ve tam zamanında iş bitiren tiplerle tam doğru yerlerde bağlantı kurmuş.

biz ama tampliyelerden bahsediyorduk. bu bernhard kokuyu hemen alıyor. tampliyeler fikrinin biraz daha kültive edilmesi falan gibi, yeni 'serüven düşkünlerini' destekliyor, adamları bir 'militia christi' haline getiriyor. ve hatta denebilirki tampliyelerin kahramanlık versiyonunu bulup icad eden de odur.

1128 senesinde bu zangoç-asker tiplerinin ne olmaları ne olmamaları gerektiğini tanımlamak babında troya da bir konsili bilhassa topluyor. bir kaç sene sonra da 'hristiyan-milisleri' başlığı altında bir memorandum yayınlayıp yetmişiki maddeden oluşan bir yasa hazırlıyor.³⁶ aslında bayağı eylenceli bir yazı, çünkü ne ararsan var içinde:

her gün kilisede ibadet... kilise tarafından afaroz edilmiş silahşörlerle münasebet ve muhabbet yasak (ama afarozlulardan biri tarikata girmek isterse, o başka, ona hayır demek yok karşılama hristiyanca olacak)...

³⁶ herifteki cür'ete, cesarete, arsızlığa ve yüssüzlüğe bak. adamlar allahın çölünde, anlamını ve amacını dahi kavrayamadıkları bir savaşta, belki de bir hiç uğruna postu deldirecekler, sense heriflerin cesaretini, kahramanlıklarını, savaşırken düşmanlarına gösterdikleri hoşgörüyü, kabadayılıklarını ve cehaletlerini, kısıacası herşeylerini kendine mal edeceksin ve onların sırtından tarikat kuracaksın. organizatör olup kendini cümle aleme satacağsın. azizi olacağsın.... inanılır şey değil.

-yukarda yabancı lejyonundan söz ederken ne kadar haklı olunduğumun bir kanıtı bu...beyaz mantolar giyilecek, sade ve kürksüz...koyun veya keçi hariç... kıvrık alamod ayakkabılar yasak... yatak kıyafeti: gömlek - pantolon, çarşafli bir şiltede ve uslu uslu bir örtü altında....."

"o sıcakta leş gibi kokmuşlardır herhalde "

"kokudan daha sonra da bahsederiz... bernhard'ın yasalarında daha başka sert kurallar da vardı. iki kişiye bir yemek kabı... yemekte konuşmak yok... et haftada üç defa... cumaları oruç... kalkış gün ağırırken... eğer işler o gün biraz ağırcaysa bir saatçik daha fazla uyunabilir... ama onun yerine de yatmadan onüç paternoster duası söylenecek... üstad: bir tek tane... ama at uşaklarına, ahır bekçilerine, hizmetçiler ve adi uşaklara kadar inen karmakarışık hiyerarşik bir düzen... her silahşörün üç atı ve bir at uşağı olacak... beygir kuşamında eğerlerde, mahmuzlarda hiçbir şekilde süs müs yok... basit, ama iyi silahlar... avlanmak kesinlikle yasak... (aslan dışında...) kısacası günahların kefaretinin ödemek ve savaşmak

kadınsızlık konusu da caba. bu konuda kurallar hepsinden daha keskin. çünkü bu yasaları uygulayacak olanlar eninde sonunda kiliselerde yaşamaya mahkum edilmiş papaz taifesi değil. yılan deliğinden beten olan ve "kutsal topraklar" denilen bu toprak parçası, bu dünya (eğer buna bir 'dünya' denebilirse) üzerinde savaşan bir takım insanlar sadece. işin aslında kaidesi şu: kadınlarla olan her tür alış veriş çok tehlikelidir ve insan annesi, teyzesi ve kız kardeşinden başka hiç kimseyi öpmemelidir."

"doğru!.. hele 'teyzede' epey dikkatli olmak gerek. fakat söylesenize tampliyeleri sodomi ile de suçlamamışlarmıydı? mesela şu klossowski'nin kitabı : 'baphomet'. bu baphomet onlarda şeytani bir ilah değilmidi?"

"bu konuya biraz sonra gelinecek. fakat tasavvur edin bir kere. adamların sürdüğü hayat açık deniz gemicilerinden farksız. çöl... aylarca çöl.. sanki dünyanın kıcının deliğine girmiş gibi bir hisse kapılırsın, gece olmuş çadırdaki aynı kaptan yemek yediğin tiple berabersin, yorgunsun, üşüyorsun, susamışsın ve korkuyorsun. ve anneni özlüyorsun. eee.. ne yapardın ?"

"erkek erkeğe" diye kopya verdi belbo.

"fakat tasavvur edin bir kere. ne cehennem hayatı. etrafınızda sizin gibi bir takım kurallara uyacağına dair hiç bir söz vermemiş bir takım savaşçılar.. ve bir kale veya şehir kuşatılıp zaptedildiğinde ötekiler yallah mis gibi, göbekleri amber kokulu, kadife gözlü yerli kızlara hücum. peki bu zavallı tampliyeler ne yapacaklar, lübnanın aromatik sedir ağaçları altında? onlara da yerli oğlanlar. bundan da zaten 'tampliyeler gibi içip tampliyeler gibi küfür etme' deyiminin nereden çıktığı kolayca anlaşılıyor. bu biraz da ordu papazlarına benziyor. siperde hem kafayı çekip hem de okuma yazması olmayan yoldaşlarla beraber basacaksın gamatayı. hepsi bu kadar olsa amenna... bunlar armalarında daima iki kişi olarak resmedilmişlerdir. aynı atın üstünde, biri ötekinin tam arkasında ve dibinde. niye ki? hani her tamplieye'ye üç at düşüyordu? bu aziz bernhard'ın fikri olmalı zahir, adamların fukaralıklarını sembolize etmek için. veya hem şövalye hem de din adamı olma 'ikiliklerini' sembolize edebilmek için. fakat siz bir de dışardan bakan birisinin ne düşündüğünü sorun. birinin karnı ötekisinin bilmem neresinde bir çift... dört nala bir at üstünde sıkı sıkıya bir birine yapışmış iki komik zangoç. adamın aklına bin türlü şey gelir, itham edici..."

"her koyun kendi bacağından asılır" dedi belbo."ama bu bernhard da herhalde aptal değildi."

"aptal olmasına aptal değildi. fakat sonuçta bir din adamıydı da ve din adamlarının insan vücudu hakkında o zamanlarda kemikleşmiş bir takım garip fikirleri vardı. biraz önce hikayeyi tam bir westerne benzetiyorum diye bir endişeye kapılmıştım. fakat olayı doğru olarak düşündüğümde; mesela onun kıymetli tampliyeleri hakkındaki şu sözlerini söylememde fayda var:

templierler cepçilerden, üçkağıtçılardan, yakası açılmadık şarkılardan ve hareketlerden nefret ederler, onlardan uzakta dururlar ve onlardan tiksiniyorlar. saçlarını daima kısacık keserler, kutsal din adamlarından öğrendikleri gibi; erkeğin saç tualeti yapması ona leke düşürür. onları hiç bir zaman saçlarını tararken göremesiniz, yıkadıklarını ise çok ender. sakallar keçe gibi, ve zırhları içinde kirden terden ve pislikten leş gibi bir koku..." "ben adamların yattığı yerde kalmak istemezdim.."

"eremitlerde kendi vücutlarını aşağılamak için sıhhatli bir pisliği kültive etmek çarpıcı bir özellikti" diye araya girdi diotallevi "aziz makarios değil miydi bir sütunun üstünde yaşayıp vücudundan kurtlar aşağıya düştüğünde zavalıcıkları düşükleri yerden alıp tekrar yerli yerine koyan, tanrının bu yaratıkları da nafakalarından mahrum olmasınlar diye?"

"sütun azizi simeon'du" dedi belbo "bence sütuna tırmanıp orada yaşamasının nedeni de aşağıdan geçenlerin kafalarına tükürmek içindi"

"nefret ediyorum sizin bu herşeye 'bir açıklık getirme' sevdanızdan" dedi diotallevi "her halukarda bir sütun azizi vardı; kurtçuklarıyla. dediğim gibi makarios veya simeon. bu hususa benim hiç bir ihtisasım yok. gojim'inde saçmalıkları beni alakadar etmez."

"geronali hahamlar temizdiler ama..?" diye sordu belbo.

"onlar, gojim onları gettolara sürdüğü için pis deliklerinde yaşıyorlardı. ama sizin tampliyeler zevk için kendi kendilerini pisletiyorlarmış"

"işî dramatize etmeyelim" dedim "bir bölük acemiye yürüyüşlerinden sonra hiç gördünüz mü? benim size bunları anlatmam tampliyelerin iç çelişkilerini belirtebilmek içindi. bir templier daima sıkı disiplinli olmalıdır ve mistik. oburluk yok, kafa çekme yok, düzüşmek yok. ama çölde fır dolanıp dinsizlerin kelleleri uçurulabilir.. ve ne kadar çok uçurursan "cennete giriş bilet kuponların" da okadar çok artar..

bir taraftan yorgunluk diğer taraftan her geçen gün biraz daha pislik ve koku, bir de buna üstelik bay bernhard da bir şehir zaptedildiğinde zinhar genc kızlara asılma yasağı koymuş. veya ne bileyim ben belki ihtiyar kızlara da... gece çölde sam yeli esip rüzgar kumları savurduğunda yanında yatan arakadaşından da bir kıyak bekiyemezsin... nasıl olacak ki? hem dini bütün bir insan, hem de tanrının kılıcı olacaksın?. hem önüne gelen dinsizlerin bağırsaklarını deşeceksin, hem de günde şukadar avemaria duası okuyacaksın. kendi kızının bile suratına bakmak yasakken, kale zaptedildiğinde diğer haçlı sefercileri halifenin karısını senin gözlerinin önünde becersinler, bir sürü dilber korselerini açıp 'al beni, al beni ama canımı başısla' diye feryat etsin... yoooo. yok öyle şey.. tampliyeye dediğin kaya gibi olacak. kokmuş ve pis. aziz bernhard'ın istediği gibi, dini bütün ve akşam dualarını da katiyen kaçırmıyacak. diğer taraftan bir kerecik 'retraits' leri okumak kafi..."

"onlar neymiş ?"

"tarikatin davranış kuralları, oldukça geç kaleme alınmış, tarikat artık terliklerini giydiği bir devirde. savaşın bitmesi ile bir ordunun sıkıntıdan patlaması kadar kötü bir şey yoktur. bu durumda mesela kendi aralarında hır gür, kavga yasak, bir hıristiyanı intikam duyguları ile yaralamak, karırlarla dolaşmak, bir kardeşe iftira atmak. bir köleyi elden kaçırmak ve kızgınlık anında bile 'bana ne be.. ben dinsizlere iltahak ediyorum' diyerek tüyüp gitmek. dikkatsizlikle bile olsa atını kaybetmek. kedi köpek haricinde herhangi bir hayvanı bir kimseye hediye etmek. izinsiz bir yere gitmek. üstadın mühürünü kırmak. geceleyin kampı terketmek. tarikatin parasını yetki olmadan herhangi birisine ödünç olarak vermek. kızgınlıkla elbiseleri yere fırlatıp atmak..."

"yasaklananlardan, insanların nasıl davrandıkları genelde anlaşılır" dedi belbo "günlük yaşamın bir resmi çizilebilir böylece.."

umberto eco

foucoult'nun sarkacı

bölüm 13 /

almanca'dan çeviri

diotallevi'nin analogileri....

(sarkac'ın devamı)

"demek bu tampliyeler aslında zavallı insanlar" dedi diotallevi

"yok" dedim "aslında suç bende eğer böyle bir izlenim yaratmışsam. ben olayı imkan dahilinde canlı tutmak istedim. bütün bu anlatılanlar gruplar için geçerli. ama tarikatın bütün avrupada bağışlarla arazileri oluşmuştu. düşünün bir kere, aragon kralı alfons adamlara bütün bir arazi parçasını hediye ediyor ve ayrıca vasiyetinde de eğer varisi olmazsa, bütün imparatorluğunu bırakıyor tampliyelere. ama işe bakın; tampliyeler krala itimat etmiyorlar ve 'eldeki bir serçe damdaki bir güvercinden daha iyidir mülhazasıyla: 'yok teşekkürler, biz ufak tefek bir şeyler istiyoruz, ama hemen şimdi' diyerek alışveriş yapıyorlar. bu 'ufak tefek şeyler de': ispanyada yarım düzine şato.. portekiz kralı kendilerine, içinde halen müslümanların oturduğu bir orman hediye ediyor, tampliyeler hücum edip herifleri karga tulumba ormandan ve araziden atıp coimbra şehrini kuruyorlar. bunların hepsi tampliyelerin hayatından kısa birer epizod. kısacası bir kısım filistinde halen savaşıırken, diğer toptan bölümü evlerinde gelişmekte. mesela filistine gidecek birisinin altına, paraya ihtiyacı var. o kadar altını, mücevheri falan da yanında mı taşıyacak? en iyisi ispanyadaki, fransadaki veya italyadaki tampliyeler'den birisine altını veya kıymetli eşyalarını verirsin, onlar da sana aynı miktarın filistinde ödenmesi için bir bono verirler."

"kredi mektubu bu..." dedi belbo

"aynen. floransadaki bankerlerin daha akıllarının ucundan bile geçmeden adamlar 'çek' i icat etmiş olurlar. ve böylece kısmen hediyeler, kısmen bağışlar, kısmen silah zoru ve zorbalık, kısmen havale provizyonları ve mali operasyonlarla tampliyeler çok uluslu bir holding olurlar. böyle bir şirketi de idare edebilmek için omuzlarının üzerinde sağlam bir kafa taşıyan insanlara ihtiyaç vardır daima. mesela papa innozenz ii'yi bile ikna edip elinden bir takım avantajlar koparabilen... buna göre tarikat savaşta kazandığı her şeye sahiptir. her yerde ki toprak, arazi ve mülkleri vardır oralarda ne krala ne kardinale ne kudüs idari mekanizmasına hic kimseye karşı sorumlu ve bağlı değildir. yalnız ve yalnız papaya karşı... bulundukları yerlerde yüzde on vergiden muaf oldukları gibi, oradan alınacak yüzde on vergiler de tampliyelere ait olacaktır. tek kelime ile hiç ama hiç kimsenin burnunun ucunu dahi sokamayacağı, her gün gelişen bir iş. tevekkeli değil, hem kilisenin hem de dünyevi efendilerin adamlara yan gözle bakmaları ve fakat yine de onlardan vazgeçememeleri.... haçlılar nereye gideceklerini, gittikleri yerlerde nelerle karşılaşacaklarını bilmeden haldurloptan kutsal topraklara doğru vurup giden insanlar. halbuki tampliyelerin evleri orada. düşmanla nasıl savaşılp, nasıl pazarlık edileceğini ve savaş sanatının bütün inceliklerini bilen insanlar. tampliyeler tarikatı ciddi bir teşkilat. namı rodomontaldaki hücum kıt'alarından gelse bile."

"yanlızca rodomontalarmı ?" diye sordu diotallevi

"genelde öyle... adamların politik ve idari zekaları ile 'yeşil bereliler' vari gözü kararıkları daima hayrete mucip olmuştur. yanılcza cesaret... ama beyin yok... alın mesela şu askalon hikayesini...."

"evet alalım" dedi bir an için arkasına dönüp mübalağalı bir şekilde dolores diye birini selamlamakla meşgul olan belbo.

böylece selamlanmış olan, masaya oturup "harika, evet ben de askalon'un hikayesini dinlerim" dedi

mesela şu askalon hikayesi.

evet günün birinde fransız kralı, alman kayzeri, kudüs kralı balduin III, templierlerin iki büyük üstadı ve (johanittler) askalon kentini kuşatmaya karar verirler. iki söz bir pazar ve kim var kim yoksa, krallar, kardinaller, kayzerler, velihatlar, bayraklar, flamalar, davullar, armalar....

askalon yüzelli kule ile tahkim edilmiş ve içerdekilerin de çoktandır böyle bir kuşatmaya hazır oldukları bir kale. her evde mazgallar atış delikleri vesaire. yani tam anlamı ile 'muhkem'. şimdi bayağ aklı başında olan templierlerin bu durumu bilmeleri gerek diye düşünmek lazım. ama nerdeeee. hiç uğraşmıyorlar bile. kuşatma kuleleri yapıyor, hani şu kaplumbağa denilen, tekerlekli, duvarlara kadar götürüp dayatılan, rum ateşi atıp kaleden atılan taşlardan da korunan, arkadan mancınık fırlatılan aletler. kuşatılanlar kulelere ateş atıp yakmaya çalışıyorlar. ama maalesef rüzgar onlardan yana değil. atılan ateş ters dönüp duvarların bir kısmının yıkılmasına neden oluyor. eveet. istenilen delik önümüzde...kuşatanların hepsi cümbür cemaat koşuyorlar deliğe. şimdi burada garip bir olay oluyor: templier tarikatının büyük ustadı girişi engelliyor. şöyle ki: yalnızca kendi adamları geçebilecek şekilde. fesat olan bazı ağızlar daha sonraları, bunun templierlerin tek başlarına ve rahatça içerdeki malı yağmalamak için yapıldığını iddia ediyorlar. optimistlerse, arkadan gelebilecek her türlü saldırıyı ve ordunun tamamını korumak için cesur templierlerin önden giderek işi garantiye almak için yaptıkları bir manevra olduğunu söyleyecekler. her ne hal ise; manevrayı yöneten büyük üstad hiç te harp akademilerine girebilecek kapasitede bir kurmay değilmiş. niye dersiniz. kırk templier, saate seksenle delikten girip şehrin bir ucundan diğerine kadar vınıyorlar. karşı duvara geldiklerinde kocaman bir toz bulutu içinde frenleyip şaşkın gözlerle neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorlar. daha ne olduğunu anlamaya vakit kalmadan, bu sefer onların geldikleri yönden kale sakinleri aniden bastırıp pencerelerden atılan cam, taş, sopa kılıç falanla kırk templierin (büyük üstad dahil) işini bitiriyorlar. açılan deliği kapatmak içinse kırk cesedi deliğe tıkip bir kısmını da duvarlardan aşağı atıp aşağıdaki zavallı hristiyanlarla pis pis sırtıp dalga geçiriyorlar.

"fuck you..." "tabii yerli lisanında değil.

anlattıklarımın pişman olmuşum. neticede iki sendenberi tampliyelerle beraber yaşıyordum ve adamlardan hoşlanıyordum. dinleyicilerimin snopluğundan etkilenerek herifleri karikatür figürlerine benzetmişim. kabahat belki de guillaume von tyrus'undu, sadakatsiz kronist. tarikatın şövalyeleri hiçte öyle bilindiği gibi değillerdi. bambaşkaydılar. aslında olay bu kadar basit bir lisanla bu kadar basite indirgendiğinde tom ve jerry filimlerindeki kahramanların soytarırlıkları düzeyine iniyor. amma kabahat kronikçi ve tarihçi guillaume von tyrus'un anlatımında.

templierler böyle değillerdi aslında.

onlar bambaşka idiler.

sakallı ve ateşler gibi, beyaz mantoları üzerinde muhteşem kırmızı haçları, "baeuceant", siyah beyaz bayrakları altında dolu dizgin at koşturmaları, asil ve ölüme meydan okurcasına görevlerine aşık ve. savaşta aslanlar gibi, jaques de vitry'nin dediği gibi, sulh'te kuzular gibi yumuşak, vuruşmada sert ama duada dindar, düşmana karşı azgın,

kardeşlerine yumuşak, bayraklarındaki siyah-beyaz renkler gibi isa dostlarına nur veren ve temiz, düşmanlarına karanlık ve korkunç.
(sakallı ve yanan bir ateş gibi, beyaz mantolarında muhteşem kırmızı haç, siyah beyaz, beauceant bayrakları altında dört nala at koşturup asil, meydan okurcasına görevlerine aşık,.... bernhard'ın lafını ettiği 'ter' de belki de hayata veda etmenin gaddarca bir kutlaması içinde, alaycı asil yüzlerine takılan bronzdan bir ifadeden başka bir şey değildi savaşta aslan, jaques de vitry'nin dediği gib, sulhte kuzular gibi yumuşak, çarpışırken sert, dua ederken dindar, düşmana karşı vahşi, kardeşlerine karşı munis, siyah beyaz bayraklarının etkisi ile, isanın dostlarına pırıl pırıl ışık saçarken, düşmanlarına korkunç ve karanlık.)

templierler'

nedenler/sonuçlar

patetik inan-savaşçıları, bir güneş gibi batan son suvari alayı...

aziz ludwige beraber kutsal topraklara gelen histoire de saint louis'nin yazarı'nın dediği gibi templierler yüzelli yıldır vardılar. haçlı seferleri ise bütün ve her tür ideale bir leke, bir utanç sürecek kadar sıkça yapılmıştı. kraliçe melisanda'nın kahramanlık hayaletleri gibi uçup gitmişler, veya kral balduin gibi lübnandaki kanlı iç savaşları arasında erimişler, barbarasso klikien'de boğulup, aslan yürekli rişar ise yenilmiş, horlanmış ve bir templier giysisi içinde evine dönmek zorunda kalmıştı. hristiyanlar savaşı her halukarda kaybetmişler, yerliler ise otonom bir kültürün elde tutulması ve savunulması için gerekli olan bilince varmışlardı. avicenna' yı okumuşlardı ve avrupalılar kadar aptal değillerdi. zira insanlar nasıl olur da iki yüz sene gibi bir süre içersinde toleranslı, mistik ve aynı zamanda insanın tüm hislerini okşayabilecek bir kültürle yan yana yaşayabilir ve ondan hiç bir şekilde nasibini alamaz. bir de eğer orijin olarak bu batı kültürünün geldiği o barbar, hasta korkunç cermen kültürünü düşünecek olursanız.1244 senesinde yüzelli sene önce kudüste başlayan son savaşta kesin kaybedildiğinde, hristiyanlar artık güzel kokuları ve sedir ağaçları uğruna başlatmış oldukları savaş için getirdikleri tüm savaş gereçlerini bırakmaları gerekti. zavallı templierler. tüm cesaret, tüm kahramanlıkları neye yaradı ki? diğer yandan: yumuşaklık, melonkoli, bir tül arkasındaki belirsizlikler ve şaşaa (pracht). o halde niçin islamin gizli öğretilerine ve akümüle olmuş gizli hiyerarşik hazinelerine kulak verilmesin? belki de hayal sukutuna uğrayan bir çoklarının kafalarında halen kocaman bir soru işareti gibi dolaşan templierlerin büyük sırrı ve efsanesi bundan başka bir şey değildir. nereden başlanıp onunla neler yapılabileceği hakkında en küçük bir bilgi bulunmayan sonsuz ve sınırsız bir güç. fakat efsane artık ikiyüz senelik aptallıklar, boş rüyalar ve kenarından geçilmiş prensipler yüzünden yavaş yavaş solmaya başlayan bir mit gibi kaybolurken, aquinat'ların dostu olan tahttaki kral kutsal ludwig yine de bir haçlı seferi kuruyor kafasında. bir deneme daha.tutmaz mı acaba ? neden olmasın ? tabii ki bir deneme daha olabilir, diyor ludwig. ve templierler de onu onaylıyorlar. ve onunla beraber mahvolmaya gidiyorlar. çünkü onların mesleği bu. yoksa templier mesleğini başka türlü nasıl izzah edebilirsiniz ?

bölüm 14

çelişkilerle, bilmecelerle ve aptallıklarla delik deşik olmuş bir duruşma. aptallıklar bence daha belirgin oldukları ve açıklanamadıkları için ben de onları bilmecelerle beraber mütalaa ettim. o mutlu tahsil günlerimde aptallıkların bilmeceleri ortaya çıkardığına inanıyordum. evvelki gün akşam periskop'ta düşündüm ki en korkunç bilmeceler korkunç olarak tanımlanamamaları için, delilik kisvesi altına saklanırlar. bugün ise dünyanın iyi huylu bir bilmece olduğunu ve deliliğin gerçekleri işaret ettiği için korkunç olduklarını düşünüyorum.

templiyelerin artık hiç bir amaçları kalmamıştı. daha doğru bir deyimle araçlarını amaç yaparak muazzam zenginliklerini idare etmekteydiler. merkezietçiliğe inanmış bir monarşist olan güzel philipp'in de onlara bu bakımdan yan gözle bakmasına da hiç şaşmamalı. kendi başına buyruk böyle bir tarikat nasıl zaptı rapt altına alınabilirdiki ? büyük üstad, soydan gelme bir asilzade mertebesinde olup, ordulara kumanda eden,

ucu bucağı belli olmayan memleketler idare eden, bir kayzer gibi seçilip sonsuz otoritesi olan birisiydi. fransız devlet hazinesi kralın kontrolunda değil paristeki tarikat binasında muhafaza ediliyordu. tampliyeler sureta kralın namı hesabına kayıtlı hesapların depozitörlüğünü, idareciliğini ve proküristliğini yapıyorlardı. paraları tahsil ediyorlar, ödemeleri yapıyorlar, faizler üzerinde spekülatif oyunlar oynuyorlar, kısacası: özel bir banka gibi davranıp amma velakin bir merkez bankasının bütün hak ve hukukundan yararlanıyorlardı. ve kralın hazine emini de bir tampliyeye idi.. bu koşullar altında bir kralın hükümet etmesi beklenebilir mi ?

eğer vuramassanız o zaman kucaklamanız lazım.

philipp tarikata şeref üyesi olarak kabul edilmesi için başvuruda bulundu.

cevap: hayır.

böyle bir hakareti bir kiral bir yere yazar. bu sefer papaya başvurur; tampliyeleri yuhanilerle birleştirip, bu yeni tarikatın başına da kendi oğullarından birisini getirmeyi önerir. bu sırada kıbrıs'ta sürgünde büyük bir monark gibi yaşayan tarikatın büyük üstadı jaques de molay kıbrıs'tan büyük tantana ile gelir ve papaya böyle bir füzyonun avantajlarını belirten, ama daha çok dezavantajlarının altını çizen bir memorandum sunar. ve hiç utanıp sıkılmadan, molay tampliyelerin yuhanilerden çok daha zengin olduğunu ve böyle bir birleşmenin bir taraftan daha çok diğer tarafa yarayabileceğini ve dahi şövalyelerinin ruhlarını zedeleyebileceğini hatırlatır. molay böylece başlamakta olan bir oyunun ilk raundunu kazanır. dosya rafa kaldırılır.

geriye bir tek şey kalır: iftira. bu konuda da kralın işi çok kolaydır. tampliyeler hakkında zaten uzun zamandanberi etrafta dolaşan bir sürü dedikodu vardı. herşeyin yüzde onunu tahsil edip cebe atarken, kapik bile vermeyen, etrafta dolaşan bu 'sömürgeciler' e iyi bir fransız ne nazarla bakardı ki? muhakkak ki onlar da fransızdı, ama tam hakiki değil, daha çok "pieds noirs", ozamanın deyimi ile "poulins". kendilerini egzotik birer yaratık gibi gösterip, artık aralarında alışmış oldukları arapçayı konuşan.. papazdılar aslında, ama kibirli, burnu bir karış havada tavrıları, senelerce önce papa iii.innocence'ın haklarında 'de insolentia templariorum' u kaleme almasına neden olmuş... din adamlarının fukaralık hakkında etmiş oldukları yeminlerine rağmen, aristoktad sınıfa özgü bir şaşaa, burjualara has bir harislik ve silahşörlerin dar kafalılığını sergilemekten çekinmiyorlardı.

basit bir dedikodudan bir ithama, kaygan bir benzetmeye geçebilmek o kadar zor değildir. homoseksüalite, tanrı tanımazlık, sakallı, nerden geldiği belirsiz, ama inananların pantheonun'dan gelmediği kesin olan bir puta taparlık... belki de ismailiyelerin sırlarına vakıf ve dağdaki eski 'asasinlerle' aynı yorgan altında...philipp ve danışmanları bütün bu istihbaratı yerinde değerlendirebilecek tıynetle insanlardı. philipp'in arkasında şeytani iki danışman vardı: marigny ve nogaret. marigny, sonunda tampliyelerin hazinesine el koyup, kiral için idare eden ve para yuhanilere geçinceye kadar faizlerinden kimin yaralandığı belli olmayan adamdır. nogaret, kralın mühürdarı, 1303 teki anagni olayının stratejisti.

burada belli bir yerde bir esquieu de floyran diye biri girer hikayeye. kesin olarak bilinmeyen bilmem ne suçundan dolayı ölüme mahkum edilip, yakalanmış ve kafalarının kesilmesini bekleyen tampliyelerle aynı hücrede karşılaşan ve o tampliyelerin bir takım itiraflarda bulundukları adam. serbest bırakılması ve yüklü bir para karşılığında floyran bildiği her şeyi satar. söyledikleri, bu arada herkesin çoktan bildikleri şeylerdir. fakat

dedikodulardan, mahkeme önündeki resmi tutanaklara geçilmiştir artık. kiral bu sensasyonel itirafları bu arada papa olan ve ikametgahını avignon'a taşıyan v clemens'e iletir. papa bunlara kesin olarak inanıp inanmamakta tereddüt eder, ama bildiği tek şey tampliyelerin işlerine karışmak öyle kolay değildir. fakat yine de 1307'de resmi bir tahkikat açılması için bir yazı verir. molay haberdar edilir, ama aldırılmaz. yine asilzadeler arasında bir asilzade olarak kiralın yanında resmi seremonilere katılır. clemens tahkikatı biraz uzatır. kiral tampliyelere tüymeleri için zaman bırakıldığından kuşkulunmaya başlar. fakat bundan daha yanlış hiç bir düşünce olamaz.

tampliyeler halen şatolarında, herşeyden habersiz içmeye ve küfretmeye devam ederler. ve bu bilmecenin birinci kısmı...

14 eylül 1307'de kiral topraklarındaki bütün polis teşkilatlarına, her yerde tampliyelerin tutklanması ve bütün mallarına el konulması için mühürlü yazılı emirler gönderir. tutuklama emri ile emrin uygulanması arasında bir aylık bir süre geçer, fakat tampliyeler herhalde halen hiç bir şeyin farkında değildirler. 13 ekimde etrafları tam olarak kuşatılır - bilmecenin ikinci kısmı - parmaklarını bile oynatmadan teslim olurlar. ve unutmayın ki bundan günlerce önce kiralın adamları çocukların bile kanmıyacağı sudan sebeplerle, mallara el konulması anında hiç bir şeyin kaçırılmıyacağından emin olmak için bütün ülkedeki tampliyeye varlığının bir envanterini çıkarırlar. ve tampliyeler bundan dahi haberdar olmamışlardır. -rica ederim memur bey buyurun, bakın bakın, evinizde gibi davranabilirsiniz....-

papa tutuklama haberini işittiğinde, olayı protesto eder. ama artık çok geçtir. kırıliyet komiserlerleri işe ipler ve demirlerle girişmişler ve şövalyelerden birçoğu da işkence altında itiraflarda bulunmuşlardır. onlar ancak ateş kullanmayan engizisyonculara teslim edilebilir... ne var ki böylede amaca ulaşılyordu. itiraf edenler ifadelerini tekrarlıyorlardı. ve bu da üçüncü bilmece: muhakkak, işkence yapılmıştır, hem de korkunç bir biçimde. ve işkenceden de otuzalı şövalye can vermiştir. fakat dehşetli türklere bile karşı koyabilen bu çelikten adamlar kiralın bir demir parçasına tahammül edememişlerdir. paris'te yüzotuzsekiz şövalyeden yalnızca dördü konuşmamakta direnmiş, geri kalanların hepsi, jaques de molay dahil suçu kabul etmişlerdir."

"iyi de kabul ettikleri suç ne?" diye sordu belbo

"tutuklama emrinde yazılı olanların tıpkısı.. ifadelerin hepsi birbirinin aynısı, aralarında bir kelime bile fark yor. fransa ile italyada.. her halukarda kimsenin ciddi olarak dava açmak istemediği ingiltere de ise iddiamelerde bazı suçlamalar ortaya çıkıyor ama, bunlar yalnızca orda burda işittiklerini söyleyen tarikat dışı tanıklara atfediliyor."

"normal engizisyon davaları" dedi belbo "biz bu türleri başka yerlerde de gördük."

"yine de itham edilenlerin tutuklanmaları bir tuhaf. suçlamalar: şövalyelerin inisasyon ritüellerinde isayı üç kez inkar ettikleri, kutsal haca tükürdüklerini, soyunmuş halde 'in posteriori parte spine dorsi' den öptürdüklerini, yani kıçlarından, sonra göbeklerinden sonrada ağızdan, 'in humane dignitatis approbrium'; ve nihayet, diye devam ediyor suçlama, birbirleri ile yattıkları...değişerek. toplu seks.. sonra kendilerine sakallı bir kafanın, ilahın gösterilip ona tapındıklarını. peki onlar ne diyorlar bunca suçlamaya ? jaques de molay ile aynı yerde ateşte yakılan geoffroy de charney, evet diyor bunlar olmuş olabilirler, isayı inkar etmiş, ama kalbi ile değil, dudakları ile, ve kutsal haca tükürüp tükürmediğini de hatırlayamıyor, zira o akşam herşey o kadar çabuk olup bitti ki...

kıçı öpme işine gelince, evet böyle bir şey gelmiş başına ve auvergne preseptörü'nün bir kadınla yatıp kalkmaktansa bir kardeşle beraber olmanın prensipte çok daha iyi olabileceğini söylediğini duymuş. o fakat hiç bir kardeşle hiç bir dünyevi günah işlememiş. kısacası itiraf ediliyor. ama ciddi olarak inanmadan, yalnızca bir oyun gibi mütalaa edilen...ötekiler belki, ama ben.. hayır ben yalnızca nezaket icabı yaptım.. jaques de molay, (çetenin herhalde son adamı değil) büyük üstad, kendisine tükürmesi için hac uzatıldığında, tükürür gibi yaptığını ama haca değil yere tükürdüğünü söylüyor. inisyasyon ritüellerinin aşağı yukarı bu şekilde cereyan ettiğini kabul ediyor ama - rastlantıya bakın - tam bir şey de söylemesi mümkün değil, zira bütün kariyerinde yalnızca bir iki kardeş inisyetmiş. başka biri üstadı öptüğünü itiraf ediyor ama kıçından değil, dudağından. üstadın ama onu kıçından öptüğünü söylüyor. diğerleri ise lüzumundan fazla itiraflarda bulunuyorlar. isayı inkar ettiklerinden maada onun bir gangster olduğunu, meryemin bakireliğini inkar ettiklerini, ve hacın üstüne işediklerini ve bu yalnız inisyasyon gününde değil isanın doğum gününde de, hiç bir kutsal şeye inanmadıklarını ve yalnızca baphomet'e tapmakla kalmayıp aynı zamanda şeytanın kedi şeklindeki vücuduna da tapıklarını..."

bundan sonra papa ile kiral arasında cereyan eden tuhaf değil aynı zamanda inanılması zor bir 'bale' başlıyor. papa olayı ele almak istiyor, kiral davayı kendisi yürütmek fikrinde, papa tarikatın faaliyetlerini, gerçek suçluların bulunabilmeleri ve cezalandırılabilimleri için geçici olarak yasaklamak istiyor. yeniden eski temizliğinde ve saflığında yenilenebilmesi için. kiral skandalın daha da büyük boyutlara ulaşmasını ve tarikatın tümünü içine alarak tampliyelerin politik olarak, malen ve dini konularda tamamen kırılıp yok olmalarını amaçlıyor.

sonunda adaletin bir harikası sayılabilecek bir doküman çıkıyor ortaya. teolojinin bilge ustaları, suçluları suçlarını inkar etmelerine fırsat vermemek için onlara birer savunmacı verilmelerine mücadele etmiyor. - zaten itiraf ettiklerine göre, bir davanın açılmasına da gerek kalmıyor. kiral yetkisini kullanabilmeli. bir dava ancak 'şüpheli bir şeyler' olduğu zaman açılır. burada 'şüphelerden' söz bile edilemez. "o zaman niye kendilerine savunmaları için birer avukat verilsin ki? itiraf etmiş oldukları suçları inkar edebilsinler diye mi? gerçeklerin hepsi suçu kanıtladığına göre.." -

fakat davanın, kiralın ve nogaret'in kontrolünden çıkıp, olayın papanın inisyatife geçmesini önlemek için kiral ve nogaret sensanyonel bir iddia atıyorlar ortaya; olayda gizemli bir ihbarcının haberi neticesinde (noffo dei adlı biri) troyes kardinalinin adının bir büyüclük dedikodusuna karıştığı lafı dolaşıyor ortada. daha sonraları bu noffo dei'nini yalan söylediği çıkıyor ortaya ve asılıyor. fakat o asılıncaya kadar zavallıların üstüne bir sürü suçlamalar yığılıyor. kiral bu suçlamalarla fransanın evlatlarına belki de kilisenin tampliyeleri yargılama hakkı olmadığını hissettirmek istiyor. zira kilisenin de hatalardan ari olmadığını kanıtlamak veya papaya böylece bir gözdağı vermek için..olayın tamamı oldukça karanlık bir hikaye, polisle gizli servis arasında, muhbirlerlele iftiraya uğrayanlar arasında cereyan eden sis perdesine bürünmüş bir oyun.. papa köşeye sıkışıyor ve yetmişiki tampliyenin sorgulanmasına izin veriyor. tampliyeler zaten sorgulanmaları esnasında işkencede itiraf ettiklerinin aynısını tekrarlıyorlar. fakat papa daha sonra pişmanlık rolü oynayarak olayda bir kasıt olduğunu ileri sürerek af yolunu açık bırakıyor.

burada bir başka olay daha oluyor - bir diğer bilmece. konuyu, bir çok kaynakların arasında bir oraya bir buraya savrularak bir çok çelişkileri tezimde de aydınlatmak istemiştim. papa tampliyeler üzerindeki hakimiyetini kurar kurmaz onları yine kiralın ellerine teslim ediyor. burada olanları hiç bir zaman anlayamadım. molay tutanağa geçen itiraflarını reddediyor, clemens (papa) ona yeni bir savunma fırsatı tanıyor ve sorgulama için üç kardinal gönderiyor. 26 kasım 1309'da molay tarikatını ve onun saflığını ateşli bir savunma ile müdafaa ederken, savunma onu itham edenleri tehdit edercesine geliştiriyor. sonra kiral tarafından gönderilen bir elçi, bir guillome de plaisans, molay'ın yakın arkadaşı olduğunu söyleyen biri, aynı ayın 28'inde kendisinin molay'la konuştuğunu ve çekingen, tutarsız açıklamalarda bulunduğunu söylüyor molay'ın: o yalnızca zavallı cahil bir şövalye imiş, o, artık epey gerilerde kalmış olan, tampliyeler tarikatının kazançlarının, sadakalarının, kutsal topraklarda ödenen kefaretlelerinin basit bir saymanı imiş.. vesaire, vesaire.. üstüne üstlük nogaret de gelip selahaddin ile olan arkadaşlıktan da öte ilişkilerden bahsedince, hainlik mertebesinde bir suçun içinde buluyoruz kendimizi. molay'ın açıklamaları artık utandırıcı olmaya başlıyor. iki senelik hapis onu adeta bir sinir küpü haline getirmişti. ama zaten tutuklandıktan sonra da sinir küpü idi. mart ayında, üçüncü sorgulamasında bu sefer başka bir stratejiye başvurdu. artık hiç ama hiç bir şey söylemeyeceğini bildirdi. papa'dan maada.. bu sefer de dramada sahne değişikliği. 1310 senesinin nisan ayında beşyüzelli tampliyeler tarikatlarını savunabilmeleri için dinlenmelerini istiyorlar, itiraflarının işkence altında alındığını iddia ediyorlar, bütün iddiaları tutarsız iftiralar olarak reddediyorlar. fakat kiral ve nogaret işlerinin ehli insanlar. bir iki tampliyeler itiraz ediyorlar öyle mi? daha iyi...

rosenkreuzer

richtig: rosenkreutzer

legaendere geheime bruderschaften mit mystischen, reformatorischen zielen.

1605 johannes val. andreae:

evangelischer theologe. laster und torheiten seiner zeit bekaempfte er in der "mytologia christiana". 1618 und ind der komedie "turbo" 1616. von der jungen andreae und seinem kreis sind die ersten rosenkreuzer schriften ausgegangen

johann valentin andreae schrieb vier buecher (nur zwei davon wohl echt !..) über einen legaenderen christian rosenkreutz (1378 - 1484). der name erinnert an andreae's wappen : vier rosen zwischen den armen eines andreae's kreuzes. (*)

(*) apostel, bruder des petrus, mit disem fischer am see genazareth zuerst johannes hüngr, dann von jesus zur nachfolge berufen (mark 1.16). nach der legaende, war andreae, apostel kleinasiens, konstantinopels und russen, er wurde in patras gekreuzigt. die sage, dass er an ein kreuz mit schraegen balken (andreae's kreuz -- kreuz) geschlagen worden ist, ist sehr spaet. schriften über andreaes sind etwa 200 nach christus entstanden, sind ganz verloren. dieser gründete eine mönchsorden aehnliche bruderschaft zur pflege der pansophie und der geheimen wissenschaften.(*)

(*) kunswort griechisch. eine auf gesamtwissen abzielende philosophisch-religiöse bewegunug, die neoplatonische und auch alchemistische gedanken fortführte. sie begann mir paracelsus und lebte weiter in bestrebung (aegidius gutmans um 1575, der rosenkreuzer --"confessio r.c. 1615"--) amos comenius und der sich damals bildenden sozietaeten. z.b. royal society in london seit ende des 16 jahrhunderst richtete sich die pansophie immer mehr religiös-naturphilosophischer aus. j. böhme sah im "buch der natur" das höchste gut. v. weiger führte die taulersche mystik ein. auch angelus silesius begann als pansophist. die pansophie wirkte noch tief ins 18. jahrhundert hinein. besonders in deutschland, den niederlanden und england.

biblg. w.e peuckert: die rosenkreutzer

die schriften zielen auf eine gesamtform aller religiösen, kulturellen und politischen verhaeltnisse: sie wurden 1614/1615 veröffentlicht. aber von andreae's verleugnet. es erhob sich ein gewaltiger flugschriftensturm: maenner wie comenius, a.v. franckenberg, jungius, hartlib, der die gedanken in england ausbreitete, waren interessiert. das gedankengut und die symbolik haben zur gründung von rosenkreutz-bruderschften immer wider angereizt. so hat es um 1667 nach leibnitz in nürnberg, eine rosenkreuz-gesellschaft gegeben. in den zwanziger jahren des 18. jahrhunderts scheint der gedanke in form eines alchemistischen geheimbundes neuaufgelebt zu sein. um 1760 wurde er von einzelnen freimaurer logen (gold- und rosenkreuzer) aufgenommen. spielte am hofe friedrich wilhelms ii von preusenunter wöllner und bischofswerder, eine rolle und wurde besonders von der geschichtschreibung der freimaurerei in anspruch genommen. um die wende des 20. jahrhundersts trat die idee wieder hervor. z.b. in der antroposophie (rudolph steiner). in pansophischen oder okkulten vereinigen in europa (haarlem, utrecht ..) und amerika. in den vereinigten staaten von amerika besteht immer noch eine organisierte rosenkreuzer bewegung.

comenius:

(scheint in diesem zusammenhang sehr wichtig zu sein a.y.)

1592 - 1670 amsterdam. theologie, paedagoger.

jungius:

1587 - 1609 hamburg, mathematik, chemie, atomlehre, botanik, naturwissenschaften.

motto: "die verbesserung der philosophie hat von der physik (naturwissenschaften) ihren ursprung zu nehmen.

wöllner:

1786 - 1800, theologie. trat durch den orden der rosenkreuzer, dem spaeteren könig friedrich wilhelm ii sehr nahe. wurde 1788 justizminister und chef der geistlichen angelegenheiten.

wöllnersche religionsedikt: suchte einfluss der aufklaerung zu bekaempfen. / und die protestantische ortodoxie zu festigen. wöllner wurde nach aufhebung des ediktes entlassen.

feuckert:

r.k.

erscheinungen

musa monoteist idi. din'in kurucusu, isa'dan önce 1230'larda israilileri mısır'dan filistin'e geri getirdiğinde, sina dağından efsanevi on emirli iki tableti de ortaya çıkardı. romalılar yahudiler içinde çok tanrılara taparlarken, bir tek tanrıyı tanımak ve ona ibadet etmek eski bir gelenektir onlar için.

yahudiler romalılara karşı dişlerini gıcırdatmaktan başka hiç bir şey yapamıyorlardı. ağır silahlarla donatılmış, nefret ettikleri bu işgalcilerle beraber yaşamaya mahkum oldukları halde, şunu da açıkça belirtmek gerekir ki, romalılar onları kendi tanrılarına tapma konusunda hiç bir zaman ne zorlamış ne de baskı yapmışlardır. hatta kendi kendilerini idare etmelerine dahi izin vermişlerdir. aslında mabet, romalılar tarafından muhafaza edilip korunuyordu ama yahudiler tarafından idare ediliyordu. avluda sarraflara, satıcılara, barakalarda el işçileri ve esnafa rastlamak mümkündü.

ve böylece, romalıların işgali sırasında, isa'nın yaşadığı o devirde (i.ö 443'ten beri..) thora halen yahudi devletinin anayasası ve din öğretisi olmaya devam etti.

musa'nın öğretilerine harfiyen uyan ve onları sert bir biçimde uygulayan sadusiler, geleneksel din partisinin temsilcileri idiler. küçük isa'nın bir yerde onların okulundan mezun olmuş olması pekala düşünülebilir. sadusilerin karşıtları farisilerdi. ilerici, musa'nın sözlerine sadık kalan ama öğretiye melek ve baselbadelemev'ti de ilave edenler neşriyatları ile, isa zamanında, yahudi camiasında oldukça söz sahibi olmuşlardı. işte burada isa çocuğun bu okula devam etmiş olma olasılığı da birden meydana çıkıyor. ama evangelistlere inanmak gerekirse, isa ne sadusilerle ne de farisilerle hiç bir zaman anlaşamamıştır. zaman zaman (yeni ahit'te de yazılı olduğu gibi..) sözde allamelerle dalga geçer, onlar ise bu genç adamı tanımazlardı. ama eğer isa bir sadusi veya farisi okulundan mezun olsa idi ne olurdu? onu ya bir asi ya da kendi okullarından mezun olmuş biri olarak tanıtmazlar mıydı? fakat hiç bir ilmi kitapta ve tarihin hiç bir yerinde böyle bir kayıt yok. ne bethlehem'li ve ne de nazareti isa hakkında.. bu kadar üzerinde tartışılan isa'nın bilgilerini bir başka yerden edinmiş olması gerekmez mi ?

acaba bir üçüncü okul mu vardı? evet.. böyle bir okul vardı. fakat varlığı kısa zaman öncesine kadar bilinmiyordu.

fevkalade muhafazakar bir kardeşlik tarikatı olan esenyanlar, i.s. 68'e kadar ölü deniz civarındaki delik deşik kayalık arazide, qumran mevkiinde herkezden uzak ve zelzeleden sonra yeniden inşaa edilen bir yapıda yaşadılar. ataları, isa'dan yüzyıllarca önce makkabeerler (?) zamanında "selamet ordusu" ve "adalet öğretici" lerine kadar dayanır. esenyanlar mesihin hükümrانlığını hazırlamak için "yeni bir birlik" kurdular. bu, geleneklerine sıkı sıkıya bağlı tarikat hakkında iskenderiyeli philon ³⁷ (i.ö. 25 i.s. 50..) şöyle diyor "quod omnis probis liber sit" yazısında:

kalabalık yahudi topluluğunun büyükçe bir kısmının oturduğu filistin suriye'si, meziyetli bir ahali yetiştirme konusunda o kadar da kısır değildi. aralarında bazılarının (4000 kadar..) esenyan denir. bu isim bence, aslında grekçe kökenli olmadığı halde "kutsallık" la özdeştir. bunlar cidden tanrıya duakar, hayvan kurban etmeyen, düşünceyi

³⁷ philo judaeus alexandrinus...philonun eserleri, çeviri: leopod cohn (6 cilt) breslau 1909.

kutsallaştırmayı daha evla bulan insanlardı... ne altın ne de gümüş biriktirirler, ne gelirler elde etmek için arazilere sahip çıkarlardı... sade hayatlarını idame ettirmeye bakarlardı. bütün insanlar içinde bir tek onlar malsız mülksüz yaşarlardı... yine de kanaatkar ve iyi tabiyatlı olmayı, bolluk içinde olmaktan daha büyük bir zenginlik olarak addederlerdi... tamahkarlık doğurabilecek bütün duyguları reddederlerdi... aralarında bir tek esir bile bulunmazdı, aksine hepsi hür ve karşılıklı yardımlaşan kimselerdi... tanrıya karşı olan sevgilerinin binbir şekli vardı... zenginliği ve gururu küçümser, zevklerden nefret ederlerdi... bütün harcamaları için bir tek kasaları vardı.. ve topluca yemek yerlerdi... ve her şeyi, çatılarını, sofralarını, yaşam biçimlerini böylesine birbirleriyle paylaşan başka birilerini bulmak mümkün değildi.

yahudi tarihçisi ve kumandan falvius josephus'ta (i.s. 37/97..) "yahudi savaşının tarihi" adlı eserinde ve "yahudi arkeolojisi" adlı kitabında esenyan topluluğunla çok yakından ilgilenir.

"yahudi savaşının tarihi" adlı kitabının 2. cildinin 8. bölümünde bu tarikat hakkında gayet detaylı olarak şunları söyler: ³⁸

yahudilerde üç çeşit felsefe okulu vardır. ilki farisilerdir. ötekiler sadusiler. gayet disiplinli yaşayan üçüncüler ise esenyanlardır. bu sonuncular yahudi asıllı olmakla birlikte, diğerlerinden daha çok sevgi ile birbirlerine bağlıdırlar.

evlilik hakkında iyi düşünmezler ama nazik (küçük..) yaşta ve öğrenme istidadında olan kimsesiz çocukları yanlarına alırlarlar ve onlara kendi akrabaları gibi davranarak, kendi adetlerini öğretirler... zenginlikten nefret ederler.. tarikata giren herkez için geçerli olan yasa: kendi servetini, toplumun menfaati için ve onun kullanımına terk edeceksin.. başka yerlerden gelen tarikat mensupları için, ev sahiplerine ait olan her şey onların da emirlerine amadedir... tüm dış görünüm ve kıyafetleri bir erkek çocuk intibasını bırakır... parçalanıp üstlerinden dökülmedikçe, yeni pabuç ve elbise alıp giymezler.. yemekten önce bir rahip dua okur.. yemekten sonra da.. iki şeyde tamamen özgürdürler. yardım etmek ve şefkat... tercihen eski eserlerin tetkikine eğilip, vücut ve ruh için neyin daha salim olduğunu araştırırlar... acı ve ızdırabı ruh iradesi ile yenerler ve uzun bir yaşamdansa şanlı bir ölümü tercih ederler... bu yaklaşımları, romalılarla yaptıkları savaşlarda daha da belirginleşir...

işkence tahtasına bağlandıklarında, mafsalları kırılıp vücutları yakıldığında, işkence gördüklerinde ve haram olan yiyecekleri yemeleri için zorlandıklarında bile işkenceciler için dudaklarından bir tek kötü söz dökülmez... zira vücutlarının ölüp çürüyüp gideceğine ve fakat ruhlarının ebediyen yaşayacağına dair sağlam bir inanışları vardır...

içlerinde geleceğin dahi nasıl olacağını bildiğini iddia edenler vardır. ve bu kehanetler çok ender olarak yanlış çıkmıştır.

flavius josephus'un 77'de esenyanlar hakkında yazmış olduğu bu satırlar gerçeğe çok yakındır. kendisi üç senesini onlarla beraber geçirmiştir. büyük bir ihtimalle i.ö 100'den kalan deri üzerine yazılı rulolarında, 66'da baş gösteren bir ayaklanmadan korumak isteyen esenyanların, komşu bir mağrada toprak testiler içine sakladıklarından da haberdardı.

³⁸ flavii josephi, tüm eserleri (6 cilt) joh. baptist ott. zürich mdccxxxv, phi hebraei, historia bello judaico.

teolojik bomba (başka türlü tanımlanamaz..) tam 2000 sene sonra patladı. 1947 senesinde qumran vadisinde, bir rastlantı sonucu, esenyanların sakladıkları "ölü deniz ruloları" bulundu.³⁹ bu rulalar artık teolojik-tarihten ayrı düşünülemez. qumran yazıtlarının serüvenini, heinrich alexander stoll, "ölü denizdeki mağra" adlı kitabında etraflıca anlatmıştır.⁴⁰

bu eşsiz derecede değerli ve esenyanlarca da dip notlarla (!..) donatılmış "talimatlar el kitabı", dünyanın yarısını, üniversite ve kiliseleri dolaşıp değerlendirmeye tabi tutulmuş ve en sonunda vahşi entrikalar ve pokervari oyunlar sonucu profesör andre-dupont-sommer ve millar burows'un ellerine düşmüştür.⁴¹

qumran rulolarının çevirileri tartışmasız :

incil'in önemli bölümlerinin esenyanlar okulundan kaynaklandığını..

isa'nın yaşam şekli ve biçiminin tamamen esenyanlara özgü bir biçimde olduğu..

isa'nın kullandığı bütün allegori ve benzetmeler ve misallerin ve hatta ona atfedilen bütün vaizlerin, ondan senelerce önce esenyanlar tarafından biliniş öğretildiğini kanıtlıyor.

qumran yazıtları ile yeni ahitteki tekst karşılaştırmalarında, akli başında her yargı organı, her ikisinin de idantik olduğuna tartışmasız karar verir - fakat hristiyan teologlar asla.. sanki muhafazakar esenyan öğretilerinden yola çıkan nazaretli veya bethlehemli isa'nın bu öğretileri aynı olursa bir suç, bir hata olurmuş gibi.

esenyanlar isa'dan çok uzun zaman önce öğretilerini yayan basit bir tarikattı. peki isa bir epigone'muydu ? (halef..) olamaz. buna isa'nın saf hristiyan öğretisi savunucuları olanlar kat'iyen dayanamazlar. herhalde albert schweitzer'in şu sözleri kimseler tarafından açıkça anlaşılamamıştır: "modern hristiyanlık, isa'nın tarihselliğinden taviz verilme olasılığını daima hesabetmelidir."

esenyanların öğretileri ile isa'nın öğretileri arasında aşağıda bazı örnekler verilmiştir: esenyanlar vaftiz etmezdi. isa'da etmezdi.

esenyanlar, kendi zamanlarında sadusiler ve farisilerin teologları ile kendileri aralarına bir mesafe koyarlardı.

isa'da bunu yaptı

esenyanlar şefkat, pişmanlık ve tanrıya sevgiyi vaazettiler.

isa'da aynen böyle yaptı.

esenyanlar gelecek olan bir "dünyanın ateşle mahkemesinin" insanları tehdit ettiğini söylediler.

isa'da aynen.

esenyanlar kendi kardeşini insanın kendisi gibi sevmesini söylemişlerdir.

isa'nın ana teması da zaten buydu.

esenyanlar "karanlık güçlere" karşı çarpışan

"ışığın çocuklarından" bahsederler.

kim hatırlamaz bu benzetmeleri isa'nın konuşmalarından ?

esenyanlar "hakikatin ruhunu" ve "sonsuz bir hayatı" vaazederlerdi. isa başka türlüünü yapmadı ki.

³⁹ eduard lohse, die texte aus qumran, münchen 1964

⁴⁰ heinrich alexander stoll, "die höhle am toten meer", hanau/main 1962

⁴¹ andre-dupont-sommer "ölü deniz", esenyanlar yazıları, paris 1959

esenyenlar "yeni bir birliğin üyelerinden" ve " kutsal ruh" tan bahsettiler.

isa ne yaptı ki?

esenyenlar - aynı isa'nın son yemeği gibi - yemeklerini daima beraber yerlerdi.

esenyenlar "hiç bir şekilde sarsılmayacak olan bir temelden" bahsederler.

İsa da sarsılmayacak olan bir "kayadan" petrus'tan...

dördüncü qumran-mağarasında bulunan "kutsal değerlerden" bahseden yazılar

bulunmuştur. bu kelimesi kelimesine isa'nın dağdaki vaazında kullandığı biçimdir.

esenyenlar, tarikata giren her yeni mensuptan günahlarını bilmesini ve onları kabul etmesini isterdi. bu hristiyanlığın ilk kurallarından biridir.

erich von daeniken

esenyenlar-qumran yazıları sh. 94-99

çeviri 25 eylül 1995

dünyayı heyecanlandıran fenomenler ve görüntüler

görüntüler ⁴² olmadan din kurucuları ve yayıcıları, herhalde pek başarılı olamazlardı; onlar bu görüntülere ruhsal alemin aktif yasallaştırılması olarak gerek duyarlar. bu şekilde de öğretileri daha çekici ve daha etkileyici olur. Kaldı ki onların bu gibi zekice ve bilgece düşünceleri bu görüntülere atıflar yapmadan da pekala mükemmel olabilirlerdi fakat her şeye karşın haleler ve azizlerin nurdan halkaları gibi gerçeküstü olaylar oldukça ilgi çekicidirler.

kutsal personelin ⁴³ görünmeleri genelde yalnızca medyumlar tarafından işitilip görülebilirler.

çığ gibi büyüyen bu ve buna benzer söylenceler, her an yenilikler bekleyen halk kitleleri için bulunmaz birer haber niteliği taşırlar.

ve portekizde lizbon'un 170 kilometre kuzeyindeki estremadura bölgesindeki fatima köyünde de olaylar bu şekilde başladı. üç çoban çocuğa 1917 senesinin mayıs'tan ekim ayına kadar olan ayların onüçüncü günlerinde görünen hazreti meryem, sürekli olarak çocuklara görüldüğü yere bir klisecek yapılmasını ister. gördüklerine hayran olan çocuklar 'vizyonlarını' herkese hararetle anlatırlar. ve 1917 senesinin o bahar ve yaz aylarında portekiz'in ve hatta portekiz'in dışındaki bir çok ülkenin de ilgi merkezi halinde gelirler.

başlangıçta bu üç çocuğun oluşturduğu iletişim ve ilgi odağı, yerini yavaş yavaş her ayın onüçünde fatima'ya karavanlar halinde gelen hacılara bıraktı. inanılır kaynaklardan edinilen bilgilere göre, mucizeyi bekleyen ve görmek isteyenlerin sayısı 1917 senesinin 13 ekim günü, 70,000 ila 80,000 arasında idi. ve onlar beklemelelerinin mükafatını gördüler, zira onları bekleyen olay, yalnızca üç çoban çocuğunu etkileyen olaylar ile sınırlı kalmadı.

bardaktan boşanırcasına bir yağmur yağıyordu, ve bir hazreti meryem görüntüsü için fevkalade kötü bir ortam vardı.

fakat birden bulutlar yırtılıp dağıldılar. bulutların arasından temizlenmiş masmavi bir gök yüzü parçası belirdi, pırıl pırıl ve fakat göz almayan bir güneş çıktı. böylece "fatima'nın güneş mucizesi" başlamış oldu. ve burada anlatılanların hepsi dosyalarda ve resmi tutanaklarda mevcuttur.

güneş titremeye ve sallanmaya başladı. sola, sağa doğru sert bir şekilde hoplarken nihayet devasa bir çatapat veya havai fişek gibi ve inanılmaz bir hızla kendi etrafında dönmeye başladı. yıldızımızdan fırlayan, taşan yeşil, kırmızı, mavi ve mor renk cümbüşü tüm çevreyi gerçeküstü ve hatta irreal bir ışığa boğdu. olayı binlerce insan gördü ve seyretti. görgü tanıkları güneşin sanki bir ara onu izleyenlere bir iki dakika dinlenmelerine

⁴² buradaki ve daha ileride 'görüntü' olarak yapılan çevrinin tam karşılığı "vizyon" olması gerekir.

⁴³ kutsal personelden maksat yazarın biraz da ironik olarak tüm azizler veya benzerlerini kastedmesi.

fırsat verircesine olduğu yerde durduğunu iddia ettiler. ve sonra yine havai fişek gibi dönüşüne devam etti güneş, etrafına göz kamaştırıcı ışıklar saçarak.

görenlerin anlatmasına göre olay kelimelerle ifade edilecek cinsten bir şey değildi.

ve bir aradan sonra muhteşem olay bir üçüncü defa tekrarlandı. ve tüm bu güneş mucizesi 12 dakika sürdü ve 40 kilometre çapında her yerden seyredilebildi.

başlangıçtaki devletin tüm karşı tutum ve açıklamalarına rağmen fatima bir hac ve ziyaret yeri oldu. bugün de halen dünyanın sayılı hac merkezlerinden biri olarak bilinmektedir. başlangıç ve bitim, yani 13 mayıs ve 13 ekim tarihleri arasında her sene binler ve binlerce kişinin büyük beklentiler ve ümitlerle geldiği bir bahçeye dönüşür.

binler ve binlerce kişi bir kez daha güneş mucizesini yeniden yaşamak isterler.

1917 senesinin ekim ayından beri fatima mucizevi iyleşmelere sahne olmaktadır.

işte tutanaklardan alınmış ve belki de anlamsız gelebilecek iki örnek:

22 yaşındaki torres novas kentinden matmazel cecilia augusta geoveia trestes'in ciğer tüberkülozu, mide ülseri ve karnında su birikmesi olaylarından muzdarip olması dolayısı ile, ailesi olayı serinkanlılıkla mütalaa edip bir tabut sipariş vermişti.

doktorların artık yapabilecekleri hiç bir şey olmamasına karşın, matmazel trestes 13 hazziran 1923 günü fatima'ya götürüldü.

mucizenin olduğu yerde ilk önce hiç bir şey olmadı. fakat eve dönüşte, o güne kadar ağzına bir lokma bile koyamayan hanım kız, müthiş bir açlık duygusu ile kafilenin yanında getirilen bütün nevaleyi yedi. ve yarım saatlik bir hazım süresinden sonra ağzından zorla iki kelime bile çıkmayan cecilia augustanın birdenbire çenesi düştü. hatta gülüp şarkılar bile söylemeye başladı. bir hafta sonra hiç bir şeyciği kalmamış tamamen sıhhatine kavuşmuştu.

bu ani değişimin -ki bütün belirtiler bunu gösteriyor.- hekimlikte bilinen bir 'eufori' sonucu, yani ağır hastaların birden kendilerini sübjektif iyi hissetmelerinden mi kaynaklandığı tutanaklarda belirtilmiyor. belirtilmeyen bir diğer husus ta matmazelin hastalıklarından dolayı nerede ve ne zaman hayata veda ettiği...

madeira adalarında, camara de lobos ta oturan 30 yaşlarında biri kronik alkolikti.

doktorlar letal ⁴⁴ sonuçlu ağır bir siroz vak'asının kaçınılmaz olduğu teşhisini koymuşlardı.

genç adam hiç bir şeye aldırmaksızın her gün bir şişe içkisini içmeye devam etti. bu sırada işe dini bütün birisi olan karısı müdahale etti ve her gün içkisinin içersine birkaç damla 'fatima suyu' damlattı. ve mucize... gün be gün içkiden soğuyan ve sonunda terkeden genç adam 70 yaşına kadar yaşadı.

fatima protokolünde yer alan 'gören çocuklar' olayı fiziksel bir takım olaylarla ilgilidir. 'görüntülerin' her seferinde elektriksel bir boşalmanın sonucu olan gürültüler ve çitirtılarla bağlantılı 'şimşekler'le başladığı bildirilmiştir. küçük lucia 'görüntünün' her uzaklaştığında, sanki uzaklarda raket patlaması gibi bir gürültüyü duyduğunu söylemiştir. 13 eylül 1917 de fatima-çocukları beşinci 'görüntülerini' yaşarlarken, birkaç bin kişide bir ışık topunun muhteşem bir şekilde gök yüzüne doğru yükseldiğine tanık oldular. ziyaretçiler 13 mayıs 1924 te 'görüntünün' sabit olarak indiği veya görüldüğü 'taşlıkt'a' tuhaf bir bulut gördüklerini ve buluttan kar tanelerine benzer nesnelerin aşağıya doğru

⁴⁴ tıbbi bir terim olması dolayısıyla tam karşılığını bulamadım.

yağdığına ve fakat daha yere düşmeden kaybolduklarına tanık oldular. daha sonraları lucia 'tanrının- annesinin-görüntüsünün' her seferinde bir ışık hüzmelerinin beraberliğinde yaklaştığını ve çocukların hazreti meryemi ancak ışığın 'taşlık' üzerinde hareketsiz kaldığı anda görülebildiğini yazmıştır. lucia'nın sorgulanmasında kendisine 'görüntünün' görünmesi esnasında meryeme direk olarak bakmaktansa niçin başını öne eğdiği sorulduğu zaman, meryemin kimi zaman gözlerini kamaştırdığını söylemiştir.

erich von daeniken

ayni adlı kitabından.

kıbrıs...

bu çığlık sayısız nesillerin birikmiş tecrübeleri ile doluydu. bu acımasız intikamın, soygunun, ırza geçmenin ve cinayetlerin şifresi idi.

500 seneden beri avrupa'nın en eski kan davası..

doğu ile batının dikeş noktasındaki bu kan davası, ta orta çağa dayanır. türk atıllarının doğu roma imparatorluğunu çiğnedikleri ve yunan-hristiyan dünyasını islam lehine fethetmeleri ile 1453 te "türkler geliyor.." - korku sedaları -konstantinople (hristiyanların son kalesine) gelen hücumu, tecavüzü haber veriyordu.

o günler sağ kalabilen yunan papaz gregorius, konstantinople'un sonunu şöyle anlatıyor: "üçüncü gün düşman bütün şehri ele geçirmişti.. bazı yerlerde toprak ölülerden gözüküyordu. müthiş bir görünüş. sayısız tutsaklar götürülüyor, asil hanımlar, kızlar ve kutsal hemşireler kiliselerden saçlarından sürüklenerek, canıharş feryatlarla çıkarılıyor, üstüne üstelik çocukların ağlama ve feryatları"

nihayet sultan şehre giriyor ve imparatorun bulunmasını emrediyor. imparatorun yaşayıp yaşamadığından başka hiç bir düşünce yok kafasında... bir çok ölünün başı yıkanıyor. fakat imparatorun yüzünü tanımak mümkün olmuyor. nihayet vücudundan (o da altın kartalla işli pabuçlarından) tanınıyor. sultan çok seviyor buna. sultan muhammed II, aya sofya'yı (o zamanın ve hristiyanlığın en büyük kilisesini) hemen camiye çevirttiriyor. ve konstantinople' de baş şehir yapıyor. kısa zamanda osmanlı imparatorluğu bütün yunanistan ve balkan yarımadasını, macaristan'dan viyana'ya kadar zaptediyor. sultana esir olmayan iki yunan yerleşme bölgesi kalıyor.

girit ve kıbrıs.

venedik cumhuriyetinin kolonileri.

ilk iş olarak osmanlılar kıbrısı ele alıyorlar. temmuz 1570 te adaya bir istila ordusu çıkıyor. 250,000 asker ve 145 topla zamanın en büyük ordusu, mustafa paşa kumandasında 1571 ilkbaharında magosa kalesini muhasara ediyor. kaleyi savunanlar, 3600 venedikli ile 4000 yunan, kumandanları venedikli marco antonio bragadino, aylarca dayanıyorlar. türkler neticesiz hücumlarda 80,000 asker kaybediyorlar. ve nihayet kaledekilerinin 5 ağustos'ta barutları bitiyor. türkler kale duvarlarına yaklaşmadıkları halde, bragadino teslim oluyor.

fakat mustafa paşa alicenap bir muzaffer gibi hareket etmiyor. cesur düşmanını bağılı olarak çadırına getiriyor ve bizzat kendi elleri ile adamın sağ kulağını ve burnunu kesiyor. venedikli buna şikayetsiz tahammül ediyor. mustafa, eğer müslüman olursa hayatta kalacağını söylüyor. bragadino reddediyor. bunun üzerine mustafa askerlerinin eğlencesi için kumandan canlı iken derisini yüzdürüyor. içi doldurulup istanbula getiriliyor. (oradan on sene sonra venediğe kaçırılmıştır.) magosa sakinleri de aynı akibete uğruyorlar. şehir yağma ediliyor, erkekler ya öldürülüyor ya da esir ediliyor. kadınların ırzına geçilip satılıyor.

girit'in alınmasından sonra bütün eleas (elenler) osmanlıların hükmü altında bulunuyorlardı. ondan sonraki yüzyılda ise ortodoks kilisesi yunan varlığının tek sembolü olarak var oldu. türklere karşı da 1821 deki ayaklanmanın öncüsü de yine patras'ın baş rahibi idi.

üçyüz yıllık boyunduruk, bir yunan kan sarsoşluğu ile patlak verdi. pelepones yarımadasındaki şehir ve köylerde, bir kaç hafta içinde 15,000 müslüman öldürüldü.

ölüm korkusu ile türkler tripolis kalesinde toplandılar. yunanlılar buraya hücum ederek bütün halkı kılçtan geçirdiler. bu haber istanbul'a geldiğinde, türkler başşehirde bir hristiyan katliamına giriştiler. ayaklananların asıl nüvesi olan yere sultan bir ordu gönderdi. bu ordu ilk önce hios adasında, bir karşılık olmak üzere donanma şefi kaptan paşanın emri ile 23,000 erkek öldürdü. ve 47,000 kadın ve çocuğu esir pazarlarına sürükledi. fakat batı yunanistan'ı nihayi bir yıkımdan kurtardı. avrupa birdenbire - medeniyetin beşiğini- keşfetmişti. ve onunla ve ayaklanan yunanla birlik oldu. her yerde para ve silah toplanıyordu. ve kim ki - paris, londra veya berlin'de olsun - kendini vakfetmişti, gönüllü olarak hellas'a koşuyordu.. hepsinden önde de ingiltere'nin yıldız ve skandal şairi lord byron...

yunanistan'a gelişinden kısa bir süre sonra da zaten malaryadan öldü.

eğer büyük devletler: ingiltere, fransa, rusya son anda askeri müdahalede bulunmasalardı, yunanistan kaybolmuştu. 1830 da sultanı yunanista'nın istiklalini tanımaya mecbur ettiler. her ne kadar hellas bağımsız bir devlet olmuşsa da, yabancı doğum yardımını kötü ve acı bir miras olarak beraberinde taşıdı. çünkü ebeleri (hepsinden çok ta ingiltere) yunanistan'a daima koruyucu olarak baktılar. yunanistan'ın bağımsızlığı, büyük devletlerin menfaatlerinin çarpıştığı yerde bitiyordu. 1830 dan önceki yunanistan ufacık bir devlettir. bütün toprakları bugünkü cumhuriyetin güney topraklarını içine alıyordu. halkın üçte ikisi halen türk hükümrancılığı altında idi. avrupa'da olsun, küçük asya'da olsun, adalar'da olsun...

böylece - enosis - bütün yunan topraklarını milli bir bütün içinde toplama fikri, yunan dış politikasının ana gayesi oldu. atina'da kim olursa olsun....

1878 berlin kongresinde yunanistan, bu arzusuna büyük bir parça daha yaklaştı. büyük devletler bugünkü orta yunanistan olan tesalya'yı yunanistan'a verme kararı aldılar ve yunanlılar 1881 de yürüdüler. fakat 16 sene sonra girit türklerle karşı ayaklanınca ve atina'da oraya kuvvet çıkarınca, sultan abdülhamid yunanistan'a harb ilan etti. türk ordusu alman askeriyesiyle modernize edilmiş olduğu halde bu harekatı 1897 de parlak bir zaferle kapadı. yine türkler atina'ya kadar yürüyebildiler. fakat yine sultanı büyük devletler durdurdu. atina'da girit'ten vaz geçmekle bunun bedelini ödedi.

rövanş imkanı ancak 12 sene sonra oldu. yunanistan, sırbistan, karadağ ve bulgaristan birleşerek -balkanlar birliğini- kurdular. ve bu şekilde türkiye'nin avrupa'da kalan kısmını pay etmek istediler. 1912 de birlik, bir zamanlar bağlı olduğu koloni imparatorluğuna saldırdı. yunanistan'a 1913 londra antlaşmasında nihayet makedonya ve girit verildi. bundan hemen sonra 1. dünya harbi patladı. osmanlı imparatorluğu parçalandı. sevres antlaşmasında, istanbul civarında ufak bir köprü başı hariç, türkiye bütün avrupa'daki topraklarını can düşmanına teslim etti. bunun haricinde daha fazla yunanlıların oturduğu (bugünkü izmir) smyrna'yı ve hatırı sayılır bir toprak parçasını da....

bununla yunanistan nihayet, konstantinople' un düşmesinden beşyüz sene sonra küçük asya'da tutunabiliyorlardı. bu topraklarda halen iki milyon kadar vatandaşları, dindaşları yaşıyordu. panhelenik rüya gerçekleşmiş gibi gözüküyordu. fakat yunan milliyetçiliğinin kendi kendisini büyük görmesi, yunanlıları genç tarihlerinde çok büyük bir felakete götürdü.

15 mayıs 1919. yunan orduları smyrna'ya girdiler. bu istila türkler için bardağı taşıran son damla oldu. hakaret ölçüsünün son damlası..

anadolu'nun çorak beldesinde kemal atatürk'ün etrafında genç subaylar toplandı. cumhuriyet ilan ettiler. ankara'yı başşehir ve istilacılara karşı organize edilmiş bir savaş ilan ettiler. atina bu sefer kuvvetlerini ankara'ya doğru sürdürdü. fakat şehre 35 kilometre kala yunanlılar atatürk'ün yeni oluşturulmuş kuvvetleri tarafından perişan edildiler. smyrna'ya geri çekiliş yunan sivil halkı arasında umumi bir kaçışa yol açtı. bu panik gayet haklı idi. çünkü aynı anda türkler küçük asya'nın diğer hristiyan topluluğu olan ermenileri katli olarak yok etmeyi başlamışlardı.

bu yirminci yüzyılın planlı olarak yapılmış ilk toplu halk katliamıdır. en iyimser hesaplara 1915 ile 1922 arasında bir milyon ermeni katledilmiştir. 1922 de yunanlılar, aynı ermeniler gibi müdafaadan yoksundular. zira bu sefer batı, yardımlarına gelmiyordu. büyük devletler, politik temayüllerini değiştiriyorlardı. türkiye, her seferinde iç karışıklıklarla sallanan yunanistan'dan daha iyi bir kale olurdu kızıl rusya'ya karşı. böylece yunanistan'a silah sevkiyatı durdu. küçük asya'daki yunanlılar kaderlerine terkedildiler.

9 eylül 1922 de sabah saat 9 da 4. süvari alayının öncüleri, korku içinde olan smyrna'nın varoşlarına giriyorlar. şehir 300,000 mülteci ile kıyasıya dolu. onbinlerce halk rıhtıma sıkışmış, seslensen duyulacak bir mesafede demir atmış ingiliz, fransız, italyan, amerikan harp gemilerine bakıyorlar. o gemilerki bir top ateşi ile isteseler bu zavallıların hayatlarını kurtarabilirlerdi. fakat onlar, orta çağ veya ikinci dünya harbi gibi bir katliama seyirci kalmayı yeğ tutuyorlardı.

kemal atatürk, smyrna'yı yaşayan ve ölü olan bütün envanteri ile askerlerine bırakıyor. böylece dört günlük bir dehşet başlıyor. yağma ve ırza geçme ve cinayet. türk kumandanı nurettin paşa, baş piskopos hrisostomos'u kendi elleri ile halka teslim ediyor. türkler, alay için ona beyaz berber önlüğü giydiriyorlar, sakalını yoluyorlar, gözlerini oyuyorlar, burun ve kulaklarını kesiyorlar. ve sonra linç ediyorlar. beşinci gün türkler şehri ateşe veriyorlar. londra'da, daily telegraph:

"yangın, yangın bombaları atılarak çıkarıldı. evlere, kiliselere saklanan çocuk, kadın ve erkekler alevlerden kaçmak için evlerinden çıkarken kendilerini bekleyen makineli tüfek kurşunlarına hedef oldular." diye yazıyor. ve devam ediyor "gözlemcilerin belirttiğine göre katolik kilisesine sığınan 800 hristiyan feci şekilde linç edilerek öldürüldüler. caniler kendilerine atılan para ve kıymetli eşyaları toplamak için bir an durup yeniden saldırıya geçtiler. bir çok kadın, kız, kardeş ve karı koca intahar ettiler. şu ana kadar ölenlerin sayısını kestirmek mümkün değil. fakat her halukarda 100,000 in üzerinde olduğu endişeyle zannediliyor."

türklerin izmire girişinden iki hafta sonra 24 eylül de kalanların kurtarılmasına başlandı. kalanlar yalnız kadın ve ihtiyarlardı. türkler 16 ila 45 yaş arasında olan ve katliamdan kurtulan bütün yunanlıları iç anadolu'ya sürmüşlerdi. bunların sayıları 160,000 olarak tahmin ediliyordu. kendilerinden bir daha hiç haber alınamadı.

limana gelen yabancı kurtarma gemileri feci bir manzara ile karşılaştılar. amerikan kadın doktor esther lovejoy bildiriyor:

"talihsiz yunanlılar rıhtımda sırt sırta sıkışmış, bekliyorlardı. burası onlar için en emin yerd. geceleri kadınlar, ki her gece oluyordu, imdat diye bağıştıklarında, gemiler kalabalığa doğru projektörlerini çeviriyorlardı. onlar için hiç başka bir yol yoktu. eğer şehrin harabelerine geri dönmeyi deneselerdi, hayatlarını kaybederlerdi."

bu kovulma yalnızca smyrna halkına özgü değildi. küçük asya'nın bütün yunanlılarına idi. kara deniz'den, trabzon'dan amerikalı gazeteci herbert gibbons şu tellegrafi yolluyordu, gazetesi christian science monitor'a:

"boston 31 mayıs 1922, bundan önce burada 25,000 yunanlı vardı. şimdi ise yunan halkı, altı papaz ve on siviliden ibarettir. hükümet 6 ila 14 yaşındaki bütün çocukların yakalanmasını emretti. kalpleri parça parça eden bir manzara. sokaklarda hayvanlar gibi sürülüp ondan sonra bilinmeyen mahzenlerde ebediyete kadar kaybolmaları, batı devletleri ile lausanne antlaşması ile, bu caniyane davranışları biraz olsun dizginledi 1923 'te ."

türkiye yunanistan'a vereceği toprakları geri almakla kalmadı yalnız, daha çok mecburi bir milletler göçünün başlangıcı da oldu bu. bütün yunanlılar isteseler de istemeseler de türkiye'yi terketmek zorunda idiler. aynı şekilde 250,000 müslüman da yunanistan'dan atılıyordu. azınlıkların emniyetini koruma yerine, batı azınlıkları yoketme yolunu tutmuştu.

böylece konstantinople'un düşmesinden 500 sene sonra küçük asya'dan son yunanlının da izi yok ediliyordu. anavatan yunanistan (25 sene sonraki doğu alman muhaceretinin iki misli olan) 1,5 milyon muhacirle karşı karşıya kalmıştı.

dünya üzerinde yunan ve türklerin beraber yaşadıkları tek yer kalmıştı: kibris. 1878 den beri ingiliz kolonisi... uzun zaman ingilizler iki topluluk arasındaki sukuneti temin etmesini -pax brittanica- yı sağlamasını bildiler. fakat 2. dünya harbinden sonra bu da bitti. georgios grivas'ın idaresindeki eoka organizasyonu, ingilizlere karşı mücadeleye geçti. gerillacıların savaş parolası -enosis- e, birleşmeye karşı, kırıslı türkler -taksim- i savundular. ilk katliamlar başladı. 1960 da ingilizler çekildiklerinde, ne enosis ne de taksim vardı. onun yerine tarafsız bir kibris cumhuriyeti. teorik olarak türkler ve yunanlıların aynı haklara sahip oldukları, idare ve parlamentoda aynı söz hakkına sahip oldukları bir cumhuriyet. fakat daha üç sene geçmeden sistem çöktü.

1963 noelinde yunanlılar ani olarak türklerle hücum ettiler. azınlıkta oldukları köy ve şehirlerden attılar. yüzlerce türk, eoka'cı yunanlı tarafından öldürüldü o zamandan beri iki kibris var. hükümetin ve ordunun işgal ettiği yunan bölümü ile; elde silah, ekonomik kıskaca alınmış türk gettoları. doğal olarak resmi yunan politikası ve yunan kibris'i artık enosis'i ağzına almıyordu. çünkü adanın durumu anavatandan daha iyiydi. ve bir birleşme, cuntanın boyunduruğu altına girmek demek olurdu (o senelerdeki yunan askeri cuntası. a.y)

yine, kendi kardeşlerini bir felakete sürükleyen atina oldu. 15 temmuz 1974 te yunan subay komando birliği, lefkoşa başkan sarayına hücum etti. başkan makarios güçlükle arka kapıdan kaçabildi. yunanlılar başkanlık koltuğuna, türklerin celladı denebilecek birisini oturtular: nikos sampson.. eoka' cı, grivas taraftarı, ingilizler tarafından (en az 25 cinayetten dolayı) ölüme mahkum edilen, grivas'ın ölümünden sonra ise eoka-b örgütü başkanı olan...

böyle bir adamın böyle bir makamda ne yapacağı açıkça belli idi: kibris'in yunanistan'la tamamen birleşmesi, türklerin ise sonu.

türkler için bu darbe göklerden gelen bir nimet oldu sanki. nihayet 14 seneden beri bekledikleri sebep doğmuştu. nihayet taksimi gerçekleştirebileceklerdi.

20 temmuz 1974 sabahı, aşağı yukarı ilk türk çıkartmasının 404 ncü yıldönümünde, türk birlikleri, girne'de karaya çıktılar. artık hiç bir şeyin faydası olmadı. ne sampson'un yerine

namusu mücessem birinin getirilmesi, ne atina'da diktatörlerin havlu atması, ne de çamura saplanmış arabanın idaresinin nefret edilen sivil idareye verilmesi. türkleri artık kimse tutamazdı. ve hatta 1922 den beri onları ciddi olarakta kimsenin tutmaya niyeti yoktu. 52 sene evvel olduğu gibi, ingilizler ve amerikalılar türklerin onbinlerce yunanlıyı önlerine katıp sürmelerine seyirci kaldılar. bu sefer türkler, magosa'yı kuşatmaya lüzum görmediler. tanklar eski şehir kapısından girerken, şehrin yunan kesimi ölü gibi sessizdi. tek erkek, tek kadın kalmamıştı.

geriye kalan toplu mezarlardı yalnız. ve kimse bunların içinde kesinlikle türklerin mi yoksa yunanlıların mı olduğunu söyleyemiyorlardı.

bir zamandan beri magosa üzerinde yarım aylı kırmızı bayrak dalgalanıyor. limasol ile paphos arasında ise 200,000 mülteci yunan feci şartlar altında çadırlarda ömür sürdürüyorlar.

ada bölündü. fakat hiç kimse trajedinin son perdesinde oynanmış olduğunu söyleyemez.

stern mecmuasından çeviri

9kasım1974 17.45 istanbul

radio erivan

almanya'da yayımlanan stern dergisinin yazarlarından biri tarafından kaleme alınmış, dergide de uzun süre yayınlanmış, daha sonra iki üç kitapçık halinde derlenmiş ermenileri ve de sovyetleri taşlama yazıları.

sorular sovyetlerin en koyu komünistlikle (!..) yönetildikleri zamanlarda sovyet vatandaşları tarafından radyo eriwan'a sorulmakta. radyo eriwan tarafından verilen yanıtlar hem sovyetlerin içinde yaşamak zorunda bırakıldıkları trajik - komik olayları, hem de radyo eriwan'nın, o ermenilere has uslubu ile verdiği yanıtlarının içinde yatan mizahi yansıtmakta.

en güzeli de yanıtların başlarında yer alan "evet" ve "hayır"lardan evvel genelde bir "prensipten" deyiminin ironik olarak kullanılması...

soru : kocam kolhoz'da tüm erkeklerden daha fazla çalışıyor. ama yatak odasında çuvallıyor ne yapayım ?

yanıt : kocanızla bir de kolhozda deneyin.

soru : amerikada erkekler tarafından anlaşılamayan bir kadın psikologa gidip bir divan üstüne uzanabiliyor. bizde niçin buna imkan yok ?

yanıt : illa da psikolog mu olması gerekiyor ?

soru : havuç'la cinsel kudret artırılabilir mi ?

yanıt : prensip olarak evet, ama bir tarafa bağlaması biraz güç olur.

soru : kızım gallina güzel ama aptal bir kızdır. yine de ustabaşı tarafından "en iyi işçi" ünvanına aday gösterildi. ne dersiniz benim bu konuda birşeyler yapmam gerekir mi ?

yanıt : hayır. bırakın onu ustabaşının karısı düşünsün.

soru : her gece yatağım yerine televizyon karşısında uyuyup kalıyorum. acaba bunun programlarla bir ilgisi var mı ?

yanıt : prensip olarak hayır. ama sorunuzu biz de kesin olarak yanıtlıyamıyoruz. zira televizyon karşısında son programa kadar uyanık kalabilen bir tek kişi bile tanımıyoruz.

soru : şehirde bir otele indim. yatağımda ne buldum dersiniz? .. pire ! bu bana reva mı şimdi?

yanıt : prensip olarak hayır. ama siz seks manyağı mısınız? yatağınızda ne bulacağınızı ümit ediyordunuz yani?

soru : moskovada bir otelde odama girer girmez bir pireye bastım. gece olunca yüzlercesi odaya doldu. acaba buna günümüzde tekniğinin ilerlemesi içinde bir açıklama getirebilir misiniz?

yanıt : prensip olarak hayır. fakat diğer taraftan vefat eden arkadaşları için bir cenaze merasimi yapan diğer pireleri de anlayışla karşılamamız gerek.

soru : sovyet rusyada stereo cihazlara gerek olmadığı doğru mu?

yanıt : prensip olarak evet. çünkü zaten aynı şeyler her yönden birden iştiliyor.

soru : sovyet rusyadaki yetişkinlerin bir çoğu halen noel babaya inanıyorlar mı ?

yanıt : prensip olarak hayır. ama politikada: evet

soru : erkekler hamile kalabilirler mi ?

yanıt : prensip olarak hayır. ama yine de halen deneyenler oluyor.

soru : bana batıdan doğum kontrol hapları yolladılar. acaba bu hapları kullanırsam sosyalist prensiplere ters düşer miyim ?

yanıt : prensip olarak hayır. ama eğer bu haplarla papaya karşı bir gösteri yapmak niyetiniz varsa, o zaman hap almak iyi bir sosyalistin görevidir

soru : ben bir hastabakıcıyım ve yedi çocuğum var. şimdilerde beni bir röntgen istasyonuna tayin edecekler. röntgen ışınlarının insanı kısırlaştırdığı doğru mu ?

yanıt : prensip olarak evet. ama ben olsam yine de pek güvenmezdim.

soru : bir diplomatla bir ekonomist arasında fark var mıdır?

yanıt : prensip olarak evet, ama çok az. çünkü bir diplomatın ne düşündüğünü kendine saklayabilmek için konuşma yeteneği vardır. ekonomist te ise bu yeteneğin her tür düşünceden yoksun olduğunu saklayabilmesi için.

soru : bizim depoya saat ve tabanca yollamışlar. ya birini ya ötekini alabilme imkanımız var. hangisini alayım acaba ?

yanıt : tabancayı. çünkü bir tabancayla her zaman bir saat sahibi olabilirsiniz.

soru : sovyet rusyada posta sansürü var mıdır?

yanıt : prensip olarak hayır. sovyet aleyhindeki mektuplar zaten yerlerine ulaşamazlar.

soru : sovyet ineklerinin kapitalist ineklerden %25 daha fazla süt verdiği doğru mu?

yanıt : prensip olarak evet. çünkü bizde hakikaten iyi sağarlar..

soru : rusyada bir ırk savaşı olabilir mi ?

yanıt : prensip olarak hayır. çünkü bizde ne beyaz ne siyah vardır. sadece kızıl.

soru : sovyetler birliğinde basın sansürü var mıdır ?

yanıt : prensip olarak hayır. yalnız bu sorunuzu daha etraflı olarak yanıtlamamız olanaksız.

soru : yetmiş yaşında bir kadının halen dik ve kalkık göğüsleri olabilir mi?

yanıt : tabii. şnav çekerken

soru : bir amerikalı, başkanına "megoloman" diye hakaret edebilir mi?

yanıt : prensip olarak evet.

soru : biz de edebilir miyiz ?

yanıt : prensip olarak evet. eğer halen amerikan başkanını kastediyorsanız.

soru : nasıl oluyorda eriwan verici istasyonu dış ülkelerde daha net dinleniyor?

yanıt : mesele vericide değil alıcılarda. bizdekilerin sesi iyice kısık dinlenir.

soru : taşındığımız yeni yapıda duvarlar o kadar inceki, her şey duyuluyor.hatta geceleri komşularımızın sevişmeleri bile. ne yapalım?

yanıt : siz daha gürültülü sevişin.

soru : bizde başla ülkelerden daha mı çok espiyi var?

yanıt : prensip olarak evet. ama bizim de ihtiyacımız var yani.

soru : amerikalı olsaydık durumumuz daha mı iyi olurdu?

yanıt : beyaz mı.. siyah mı ?

soru : kirpiller nasıl çoğalır ?

yanıt : gayet dikkatli.

soru : tavuk çiftliğinden geçerken damızlık bir horozu çiğnedim. şimdi benden hayvanı tam ve mükemmel olarak tazmin etmemi istiyorlar. olur mu dersiniz ?

yanıt : prensip olarak evet. yalnız tavuklar işi çakmazlarsa..

soru : bizim kolhozdaki boğa hiç çalışmıyor. bazı bazı üstüne düşen görevi yaptıktan sonra yiyip içip yan gelip yatıyor. acaba ben de böyle bir görev alamaz mıyım ?

yanıt : prensip olarak evet. ama siz daha çok bir öküze benziyorsunuz.

soru : moskova'da hayat standartlarını incelemek için dolaşırken bir konfeksiyon mağzası önünde hayretten dona kaldım. erkek takım elbisesi 35, kışlık palto 30, kadın elbisesi ise yalnızca 25 ruble.şaşılacak fiyatlar değil mi

yanıt : prensip olarak evet. ancak siz yanlışlıkla konfeksiyon değil bir temizleyici dükkanı önünde durmuşsunuz.

soru : ilk mini eteklerin londra'da değilde rusya'da moda olduğu doğru mu ?

yanıt : prensip olarak evet. çünkü yıkandığında hemen çektikleri için.

soru : beş yıllık bir televizyonu onartmak değer mi sizce?

yanıt : prensip olarak evet. ama böylece programların daha iyi olacağını sanmıyoruz.

soru : okulda giyom tel'i oynamak istiyoruz. oynayabilir miyiz sizce ?

yanıt : prensip olarak evet. ama elmayı nereden bulacaksınız ki?

soru : bayiden gazete almak istedim. "vatan" istedim. satıcı bayan 'tamamı satıldı' dedi. "hürriyet" istedim. 'kalmadı' dedi. sonunda bir "adalet" rica ettim. 'onu hiç satmıyoruz' dedi. ne yapayım ben şimdi ?

yanıt : "çalışma" isteseydiniz bedava verirlerdi hem de.

soru : ukraynada tren gecikmeleri bir felaket. millet ıkış tıkış, istasyonlarda homurdanıyor. bir çaresi yok mu sizce ?

yanıt : prensip olarak evet. daha fazla bekleme salonları yapılabilir.

soru : kocamla münakaşa ettik. ben 'köpek kuduz ve mutlaka vurulması lazım' diyorum. ama kocamı bir türlü ikna edemiyorum. kuduz nasıl anlaşılır ?

yanıt : anlamsız cam gibi bakişlar, sulanmış gözler, kafada yer yer kabaklaşmış yerler, sarkık yanaklar... fakat allahınızı severseniz sakın kocanızı vurmayın!..

soru : sovyet rusya'da dezavantajda olan belli halk kitleleri var mıdır ?

yanıt : prensipte evet. bizde zenci yoktur.

soru : oturduğum evin uzun süredenberi kiremitleri kırık. yatak odama, üstüme şakır şakır yağmur yağıyor. 'elişleri üretim kooperatifi' ne belki on kez gittim.şikayet ettim. kiremitler bir türlü gelmediler.ne dersiniz halen bir ümit var mı ?

yanıt : prensip olarak evet.. önümüzdeki on gün içinde meteoroloji açık ve güneşli dedi.

soru : insanların ne kadar geri kalmış olduklarını tahmin edemessiniz. bir oda kiralamak istiyorum ve kız arkadaşımı da arasına davet etmek istiyorum. fakat hiç bir yerde kadın ziyaretçileri olana oda vermiyorlar. erkek ziyaretçi olursa kimse ağzını açmıyor. ne yapayım?

yanıt : bırakın kız arkadaşınız odayı kiralasın.

soru : altmış yaşındayım ve astım hastasıyım. ne dersiniz?

yanıt : hiç bir şey. astım bu yaşta bir nimettir.. düşünün sevişirken her genç kız bir şey zanneder.

soru : bu günkü savaş tekniği ile artık harpler insansız olacak diyorlar. doğru mu?

yanıt : prensip olarak evet te. yinede başlatacak biri gerek.

soru : komşum köpeğinin polis köpeği olduğunu iddia ediyor. fakat hayvan bayağı minicik bir şey. olur mu dersiniz?

soru : günde bir şişe votka içersem alkolik sayılabilir miyim?

yanıt : prensip olarak evet. ama lütfen her gün bir şişe votkayı nereden bulduğunuzu bize yazar mısınız ?

soru : votka insanı aptal yapar mı?

yanıt : kahretsin. tabiiki hayır. yoksa bütün politik liderlerimizin aptal olduğunu mu söylemek istiyorsunuz ?

soru : 75 yaşında birinin çocuğu olabilir mi ?

yanıt : prensip olarak hayır. ama "bizde" her şey mümkündür.

soru : radyonun nasıl çalıştığını bir cümle ile anlatabilir misiniz?

yanıt : prensip olarak evet: kiev'den vladivostok'a kadar kocaman bir köpek düşünün.

hayvanın kuyruğuna kiev'den basarsanız, vladivostok'ta havlar.

soru : eeee..... ?

yanıt : bu telegraf. köpeksiz olunca: radyo.

soru : haberlerde yoldaş kossygin'in ermenistan'a gelişinde bir yerde nehre düştüğünü

ve az kalsın boğulacağını bildirdiniz. son saniyede fakir bir çiftçi hayatını tehlikeye atarak

yoldaşı kurtarmış. ismini niye vermediniz

yanıt : zavallı adam bin bir rica ederek isminin saklanmasını istedi.

soru : paris dönüşü ne hatıra getirebilirim?

yanıt : size iyi bir tavsiyede bulunurduk ama bu sorunuzun yanıtı olmazdı.

1haziran1981

A dialog from the movie picture The Seventh Seal...

Death and the knight

- I want to confess as honestly as I can, but my heart is empty.

And emptiness is a mirror turned to my own face

I see myself and am seized by disgust and fear.

Through my indifference for people, I've been placed outside of their society.

Now I live in a ghost world, enclosed in my dreams and imaginings.

- Despite that, you don't want to die.

- Yes, I want to.

- What are you waiting for?

- I want knowledge.

- You want guarantees.

- Call it what you like.

Is it so terribly inconceivable to comprehend God with one's senses?

Why does He hide in a cloud of half-promises and unseen miracles?

How can we believe in the faithful when we lack faith?

What will happen to us who want to believe, but cannot?

What about those who neither want to nor can believe?

Why can't I kill God in me?

Why does He live on in me in an humiliating way despite my wanting to evict Him from my heart?

Why is He, despite all, a mocking reality I can't be rid of?

- Do you hear?

- I hear you.

- I want knowledge! Not faith, not assumptions, but knowledge.

I want God to stretch out His hand, uncover His face and speak to me.

- But He remains silent.

- I call out to Him in the darkness.

- But it's as if no one was there.

- Perhaps there isn't anyone.

Then life is a preposterous horror.

No man can live faced with Death, knowing everything's nothingness.

- Most people think neither of Death nor nothingness.

- But one day you stand at the edge of life and face darkness.

- That day.
 - I understand what you mean.
- We must make an idol for our fear and that idol we shall call God.
- You are worried.
 - Death came to see me this morning. We played chess together.
- The respite allows me to attend to some buisness.
- What buisness?
 - All my life I've been searching, wondering, talking without meaning of context.
- It has been nothing. Yes, I say so without bitterness or self-reproach, as I know that almost all of people's lives are made this way.
- But I want to use my respite for one meaningful act.
- That' why you ar playing chess with Death.
 - He's difficult and skilful tactician, but so far I have not surrendered a piece.
 - How can you outwit Death in your game?
 - I'm playing a combination of bishop and knight that he hasn't noticed yet. I'll expose his flank in the next move.
- Death turns around...
- I'll remember that.
 - You're a traitor. And you cheated me.
- But we'll meet agein. And I'll find a way.
- We'll meet at the inn. We'll continue our game then.

the reader – der vorleser

societies think they operate by something called morality..
but they don't..
they operate by something called law..

the question is never was it wrong..
but was it legal..

toplum aslında *moral* denilen bir kavramla idare (manipüle) edildiklerini sanıyor.
fakat öyle değil.
onlar *yasalar* tarafından idare ediliyorlar.

soru aslında hiçbir zaman: “*yanlış mıydı*” değil.
fakat “*yasal mıydı.*”

okuyucu

driving miss daisy

"an old nigger and an old jew woman – riding down the road together...
now, that is one sorry sight....

-what ? bombed the temple, who would do such a thing..
-you know good as me, miss daisy.. it always be the same one..

In his *The Golden Path*, Herbert presents an argument of how to create a healthy society, avoiding despotism and hero worship, a trap in which social groups can be caught:

To make a world where human kind can make its own future from moment to moment, **free from one man's vision. Free from the perversion of the prophets words.** And free of future pre-determined...^[15]

Frank Herbert

-DUNE-

“deneme ! (don’t try)”

charles bukowski'nin sanat felsefesi ve yaşam hakkındaki özlü yazısı

charles bukowski 1994 senesinde los angeles mezarlığında basit bir mezartaşının altına defnedildi. taş'ta edibin adı, doğum tarihi ve ölüm tarihleri ile beraber bir de bu ikisini arasında bir boksör figürü konulmuş; hayatının nasıl bir mücadele içinde geçtiğinin sembolü. ve ilaveten kısa ve öz bir epitaf: “deneme.”

işte buyurun, bukowski'nin sanatın felsefesini ve yaşamın konusunu indirgediği tek kelime. lakin bunun anlamı ne? yazmış olduğu mektuplara bir göz atarsak..

kasım 1963'te bukowski *john william corrington*'a, kendisine “nasıl yapıyorsunuz, nasıl yazıyorsunuz ve üretebiliyorsunuz” sorusunu soran birisine verdiği cevabı yazıyor. “denemeyin.. bu çok önemli. ne bir *cadillac* için ne de *ölümsüzlük* için. bekleyin ve eğer hiç bir şey olmuyorsa; o zaman biraz daha bekleyin. sanki duvarın en üstünde, erişemeyeceğiniz bir yerde duran bir böcek gibi. size doğru gelmesini bekleyin. kafi miktarda yaklaştığında, patlatın ve öldürün.. ya da eğer isterseniz onu evcilleştirebilirsiniz bile.”

yani sanat ve yaşamın tek anahtarı sebat, süreklilik.. sabır.. zamanlama..o anı beklemek.. evet, tabii yalnız bunlar da değil.

1990'lara atlayıp bukowski'nin arkadaşı *william packard*'a gönderdiği bir mektuba göz atarsak... arkadaşına şunu hatırlatıyor: “çok ağır şartlarda çalışıyoruz. çok zorlayarak deniyoruz. deneme!. çalışma!. o zaten burnunun dibinde... ve doğrudan sana bakıyor. ağrılar içinde kapalı bir rahimin içinden dışarı fırlamaya hazır.. çok fazla gidilecek yön var.. hepsi de serbest; bize söylenmeyen nedir... sınıflar?.. sınıflar aptallar içindir. bir şiir yazmak bifeğini kesmekten ya da biranı yudumlamaktan çok daha kolaydır..”

güzel bir hayatı yaşayabilmek olaylar hakkında fazla kafa patlatmamak ve yürünen yolda kendimizi zorlamamak. bu daha çok yeteneklerimizi jedi-stili gibi ortaya dökmek gibi bir şey..

2005 senesinde *minutmen'in* başçısı yazarın eşi *linda bukowski* ile bir sohbetinde:

watt: nedir bu **deneme** lafı, yazarın yazdığı bir yazı falan mı?

linda: raftaki şu kalın kitapları görüyor musun? onlar amerika'da kim kimdir... yani herkes; artistler, sanatkarlar, bilim insanları, her neyse..o da onun içersinde. yazmış olduğu kitaplar hakkında bir şeyler söylemesini falan istediler. yani sonunda bir şey söylemek istiyor musun; sanat, felsefe, yaşam hakkında vesaire.. bazı insanlar; (çoğunluk), uzun uzun doktora tezi gibi cevaplar verebilirlerdi bu soru üzerine. fakat o yalnızca şunu söyledi:

"deneme!." şimdi sana gelelim.. ne demek istedi sence?

watt: şey, yani benim için daima doğal olanı..

linda: evet.. evet..

watt: yani tembellik etmeden..

linda: bunun hakkında onlarca insandan o kadar çok yorum aldım ki.. hiç birisi ne anlama geldiğini söyleyemedi. bak şimdi."deneme! rahat ol.. dayan arkana.. ve ben yokum!.. deneme!. yap.. çünkü bir şeyi yapmayı denediğin zaman içersinde onu yapamıyacaksın.. "DENEME!"

bugün pazartesi.. çık dışarı.. ve yap.. ama sabırla.. terlemeden..

1951 Sonbahar - Princeton / ABD

Albert Einstein & David Ben- Gurion (İsrail Başbakanı/Kurucu Üye)
sohbetlerinden alıntılar:

DBG: Geleneksel tanrı görüşüne inanmıyorum ama maddeden başka şey olmadığını da inanmam; söylediklerimin bir anlamı var mı bilmiyorum
AE: var

DBG: Bakın; beyin, maddeden oluşmaktadır, tıpkı masa gibi. Ama masa düşünemez. Beyin canlı bir organizmanın parçasıdır, tıpkı tırnaklarım gibi ama tırnaklarım da düşünemez. Üstelik vücudumdan ayırırsanız beynim de kendi başına düşünemez. Düşünceyi mümkün kılan şey kafa ve vücudun birleşimidir. Bu da beni evrenin düşünme yeteneğine sahip bir vücut olabileceği ihtimalini değerlendirmeye yönlendirdi. Aynı fikirde değil misiniz?
AE: Mümkün

DBG: Sizin ateist olduğunuz söylenir, Profesör. Ama siz...

AE: Ben ateist değilim

DBG: Ah, siz dindar mısınız?

AE: Evet, öyle de denebilir

DBG: Ama bir yerlerde sizin İncil'in yanlışlığına dair...

AE: (güldü) Doğru

DBG: o zaman Tanrı'nın varlığına inanmıyorsunuz demektir

AE: İncil'deki Tanrı'nın varlığına inanmıyorum demektir

DBG: Ne fark var?

AE: (iç çeker) Bildiğiniz gibi çocukken son derece dindar olarak yetiştirildim. Ama on iki yaşına geldiğimde popüler olan bilim kitaplarını okumaya başladım ve bilirsiniz...

DBG: Evet

AE: ...ve İncil'de anlatılan hikayelerin büyük bölümünün mit olduğuna karar verdim. O anda da inanmayı bıraktım. **Kişisel Tanrı fikri saflıktır, hatta çocukçadır**

DBG: Neden

AE: **Çünkü bu antropomorfik bir kavramdır, kaderini yönlendirmeye çalışan ve zor zamanlarında sığınacak bir yer arayan insanın yarattığı bir fantezidir.** Doğanın üzerinde bir gücümüz olmadığı için bizler de doğanın bizlere kulak veren ve yön gösteren koruyucu ve ataerkil bir Tanrı'nın kontrolünde olduğu fikrini yarattık. Bu sizce de insana huzur veren bir düşünce değil mi? Eğer dua edersek onun doğayı kontrol edeceği ve ihtiyaçlarımızı

karşılayacağı sanrısını geliştirdik, tıpkı büyü gibi. İşler kötüye gittiğinde böyle merhametli bir Tanrı'nın nasıl böyle bir şeye izin verdiğini anlayamadığımızdan kendimize mutlaka bunda da bir hayır olduğunu söyleyerek kendimizi rahatlattık. Ama bunun bir anlamı yok, öyle değil mi?

DBG: Tanrı'nın bizimle ilgilenmediğine mi inanıyorsunuz?

AE: Bir düşünün: Milyonlarca yıldızı bulunan orta boy bir galaksinin çevresindeki bir yıldızının üçüncü gezegeninde yaşayan milyonlarca türden yalnızca biriyiz, bu galaksi ise evrende varolan milyarlarca galaksiden sadece biri. Böyle akıl almaz boyutlarda bir yapı içerisinde bir Tanrı'nın her birimize tek tek ilgilenebileceğine nasıl inanabilirim?

DBG: Fakat İncil O'nun "İyi ve Her Şeye Gücü Yeten" olduğunu söylüyor. Eğer her şeye gücü yetiyorsa dilediği her şeyi yapabilir, yani hem evrenle hem de her birimizle tek tek ilgilenebilir

AE: (dizine vurarak) İyi ve her şeye gücü yeten mi? Ne saçma bir fikir. Eğer İncil'in söylediği gibi iyi ve her şeye gücü yeten ise neden kötülüğün var olmasına izin veriyor? Eğer düşünürsen bu iki kavramın birbiriyle çeliştiğini görürsün. Eğer Tanrı iyi ise o zaman her şeye gücü yeten değildir; çünkü kötülüğü ortadan kaldırmaya gücü yetmiyor. Eğer her şeye gücü yeten ise o zaman iyi olamaz; çünkü kötülüğün olmasına izin veriyor. İkisinin bir arada bulunması mümkün değildir. Hangisini tercih edersiniz?

DBG: Tanrı'nın iyi olduğu fikrini sanırım.

AE: İyi de, bunun ucu açık bir fikir olduğunu görmüyor musunuz? Eğer İncil'i dikkatlice okursanız, oradaki Tanrı'nın koruyucu değil de kıskanç olduğunu görürsünüz, körü körüne iman ve fedakarlık isteyen bir tanrı. Korku saçan, ceza veren, sırf sadakatinden emin olmak için İbrahim'den oğlunu kurban etmesini isteyen bir tanrı. Eğer her şeye gücü yetiyor olsaydı, İbrahim'in güvenilir olduğunu bilemez miydi? Eğer iyiye neden böyle zalimde bir imtihan yaptı? Dolayısıyla iyi olamaz...

DBG: (kahkahayı patlattı) Beni alt ettiniz Profesör; peki öyleyse, Tanrı iyi olmak zorunda değil. Ama evrenin yaratıcısı olarak en azından her şeye gücü yetendir, öyle değil mi?

AE: Emin misiniz? Eğer öyleyse zaten onun mahlukları olan canlıları neden cezalandırıyor? Bunu yaptığında aslında kendisinin sorumlu olduğu şeylerden dolayı onları cezalandırıyor olmaz mı? Yarattıklarını yargılayarak aslında kendisini yargılamış olmuyor mu? Dürüst olmak gerekirse bence tek mazereti zaten var olmamasıdır. Üstelik eğer dikkatli bakarsak, her şeye gücünün yetmesinin de mümkün olmadığını görürüz. Çünkü bu da çözülemez çelişkilerle dolu bir kavramdır.

DBG: Ne demek istiyorsunuz?

AE: Her şeye gücünün yetmesinin imkansızlığını açıklayan bir paradoks vardır ve şu şekilde açıklanabilir: Eğer Tanrı'nın her şeye gücü yetiyorsa kendisinin bile çözemediği bir şifre yaratabilir mi? Gördünüz mü? İşte çelişki de burada yatıyor zaten. Eğer Tanrı şifreyi çözemez ise her şeye gücü yeten değildir. Eğer çözerse yine değildir; çünkü kendisinin çözemeyeceği bir şifre yaratmayı başaramamıştır. Sonuç: Her şeye gücü yeten bir Tanrı yok. Bu anlamadığı şeyleri çözmek için bir yol ve sığınacak bir yer arayan insanın uydurduğu bir hayaldir.

DBG: Öyleyse Tanrı'ya inanmıyorsunuz?

AE: İncil'de bir şahıs olarak anlatılan Tanrı'ya inanmıyorum, hayır.

DBG: Maddeden başka bir şey olmadığını düşünüyorsunuz, öyle değil mi?

AE: Hayır, kesinlikle var. Enerji ve maddenin arkasında bir şey olmalı.

DBG: Profesör bana kesin cevap verin. İnanıyor musunuz, inanmıyor musunuz?

AE: Daha önce söyledim zaten. İncil'deki Tanrı'ya inanmıyorum.

DBG: Peki, neye inanıyorsunuz?

AE: Dünyanın kurallı ahenginde tecelli eden Spinoza'nın tanrısına inanıyorum.

Evrenin güzelliğine ve basit mantığına hayranım. Evrenin bütününde kendini gösteren bir Tanrı'ya inanıyorum...

DBG: Profesör, sizce Tanrı'nın varlığını ispatlamak mümkün mü?

AE: Hayır, Sayın Başbakan. Tanrı'nın ne varlığını ne de yokluğunu ispatlayabiliriz. Sadece gizemi hisseder ve evren şeklinde kendisini gösteren nefes kesici plan karşısında hayrete düşeriz.

DBG: Neden Tanrı'nın varlığını veya yokluğunu ispatlamaya çalışmıyorsunuz?

AE: Dediğim gibi, mümkün olduğunu düşünmüyorum.

DBG: Mümkün olsa bunu nasıl yapmaya kalkışdınız?

AE: "Raffiniert ist der Herrgot, aber boshaft ist er nicht"

(Tanrı kurnazdır, fakat kötü niyetli değildir)

DBG: (şaşkın bir bakış atarak) "Was wollen Sie damit sagen?"

(Ne demek istiyorsunuz?)

AE: "Die Natur verbirgt ihr Geheimnis durch die Erhabenheit ihres Wesens, aber nicht durch List."

(Tabiat, sırrını, özünün yüceltilmesi ile gizler, fakat hile yapmaz.)

Albert Einstein said, "The intuitive mind is a sacred gift and the rational mind is a faithful servant. We have created a society that honors the servant and has forgotten the gift."

Albert Einstein, "Sezgisel zihin kutsal bir armağandır ve rasyonel akıl sadık bir hizmetkardır" dedi. "Bizler hizmetkarını onurlandıran ve armağanı unutan bir toplum yaratık."

dünya

Şu noktaya tekrar bakın.Orası evimiz. O biziz. Sevdüğünüz ve tanıdığınız, adını duyduğunuz, yaşayan ve ölmüş olan herkes onun üzerinde bulunuyor. Tüm neşemizin ve kederimizin toplamı, binlerce birbirini yalanlayan din, ideoloji ve iktisat öğretisi; insanlık tarihi boyunca yaşayan her avcı ve toplayıcı, her kahraman ve korkak, her medeniyet kurucusu ve yıkıcısı, her kral ve çiftçi, her aşık çift, her anne ve baba, umut dolu çocuk, mucit, kâşif, ahlak hocası, yoz siyasetçi, her süperstar, her "yüce önder", her aziz ve günahkâr onun üzerinde - bir günışığı huzmesinin üzerinde asılı duran o toz zerresinde.

Evrenin sonsuzluğu karşısında dünya çok küçük bir sahne. Bütün o generaller ve imparatorlar tarafından akıtılan kan nehirlerini düşünün, kazandıkları zaferle bir toz tanesinin bir anlık efendisi oldular. O zerrenin bir köşesinde oturanların başka bir köşesinden gelen ve kendilerine benzeyen başkaları tarafından uğradığı bitmez tükenmez eziyetleri düşünün, ne çok yanılığa düştüler, birbirlerini öldürmek için ne kadar hevesliydiler, birbirlerinden ne kadar çok nefret ediyorlardı.

Böbürlenmelerimiz, kendimize attığımız önem, evrende ayrıcalıklı bir konumumuz olduğu hakkındaki hezeyanımız, hepsi bu soluk ışık noktası tarafından yıkılıyor. Gezegenimiz, onu saran uzayın karanlığı içinde yalnız bir toz zerresi. Bu muazzam boşluk içindeki kaybolmuşluğumuzda, bizi bizden kurtarmak için yardım etmeye gelecek kimse yok.

Dünya, üzerinde hayat barındırdığını bildiğimiz tek gezegen. En azından yakın gelecekte, gidebileceğimiz başka yer yok. Ziyaret edebiliriz, ama henüz yerleşemeyiz. Beğenin veya beğenmeyin, şu anda Dünya sığınabileceğimiz tek yer.

Gökbilimin mütevazılaştırıcı ve kişilik kazandıran bir deneyim olduğu söylenir. Belki de insanın kibrinin ne kadar aptalca olduğunu bundan daha iyi gösteren bir fotoğraf yoktur. Bence, birbirimize daha iyi davranma sorumluluğumuzu vurguluyor, ve bu mavi noktaya, biricik yuvamıza.

Carl Sagan , Cosmos

bir kurtarıcının müjdesi..

"O insanlar senden, senin onlardan korktuğundan daha fazla korkuyorlardı" diyerek söze başladı, "onlara zulmeden yetkililerden gizli yapıyorlar tapınmalarını. İsyan ve itaatsizlikle suçlanıyorlar.

"Oysa Halep'te herkes, onların varlığından haberdirdir. Karşıtları, alay ederek 'Sabırsızlar' diye adlandırmıştı onları; ama bu ad hoşlarına gitti ve bugün ona sahip çıkıyorlar. Onlara göre Tanrı'nın yeryüzündeki son temsilcisi, gizli imam, artık aramızdadır ve saati, zamanı geldiğinde, inananların acılarına son vermek üzere ortaya çıkmaya hazırlanmaktadır. Başka gruplar, imamın ortaya çıkacağı zamanı, uzak ya da yakın, az çok belirsiz bir geleceğe yerleştiriyorlar; oysa Sabırsızlar, bunun çok yakın olduğundan eminler; kurtarıcı onlara göre şu anda burada, Halep'te, Konstantinopolis'te"

"Ama, diye kendi kendilerine soruyor bu insanlar, eğer karşılaşırlarsa nasıl tanıyacaktı onu? Hep bunu tartışıyorlarmış aralarında, bana söylediğine bakılırsa. Madem ki imam saklanmaktadır ve düşmanları tarafından tanınmamalıdır, onu en beklenmedik kılıklarda bulmaya hazır olmak gerekir. **O ki dünyanın tüm zenginliklerinin kalıtıcısı olacak bir gün, partallar içinde gelebilir; o ki tüm bilgilerden daha bilgedir, bir deli görüntüsünde çıkabilir karşılarına; o ki tepeden tırnağa dindarlık ve inançtır, tüm kutsallıkları hiçe sayabilir.** Bu nedenle bu adamlar, dilencilere, delilere ve günahkârlara saygı göstermeye zorluyorlar kendilerini. Ve sen, namaz vakti gelip onlara bir küfür savurduğunda, sonra da seccadelerine şarap döktüğünde, onları sınıdığını düşündüler. Kuşkusuz emin değillerdi; ama sen o Beklenen olabiliirdin ve seni kötü karşılama tehlikesini göze alamazlardı. "İnançları, herkese iyi davranmaya zorluyor onları, Yahudi ya da Hristiyan olsa bile; çünkü imam, farklı bir dinin kılığına da girebilir. Giderek onlara zulmedene bile iyi davranmak zorundalar, çünkü bu da olası kılık değiştirmelerden biri..." Ama herkese çok iyi davranıyorlarsa neden izleniyor, neden zulüm görüyordu bu insanlar? **"Çünkü tüm tahtları devirecek, tüm yasaları ortadan kaldıracak olanı bekliyorlar."**

Bu tuhaf müritlerden söz edildiğini hiç duymamıştım... Oysa, dedi Meymûn, uzun zamandır var bu tarikat. "Ama sayılarının gittikçe arttığı, gittikçe daha coşkulu oldukları doğru; daha tedbirsiz oldukları da. Çünkü ortalıkta kıyamet söylentileri dolaşıp duruyor ve zayıf ruhlu insanlar kapılıyor bunlara..."

yüzüncü ad
amin maalouf

derlemeler

aykut yazgan

ekitap.ayorum.com